

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

ÁRNI MAGNÚSSONS LEVNET OG SKRIFTER

UDGIVET AF

KOMMISSIONEN FOR
DET ARNAMAGNÆANSKE LEGAT

ANDET BIND
SKRIFTER

GYLDENDALSKE BOGHADEL — NORDISK FORLAG
KØBENHAVN MCMXXX

ANDET BIND: SKRIFTER

ÁRNI MAGNÚSSONS LEVNED OG SKRIFTER

UDGIVET AF

KOMMISSIONEN FOR
DET ARNAMAGNÆANSKE LEGAT

ANDET BIND
SKRIFTER

GYLDENDALSKE BOGHANDEL — NORDISK FORLAG
KØBENHAVN MCMXXX

ARÆ MULTISCHII LIBER ISLANDORUM.

AM 365, 4°

PROLOGUS

Islandorum librum in gratiam episcoporum nostrorum Thorlaci et Ketilli primum scripsi, eumque iis et Sæmundo sacerdoti videndum exhibui. Cumque liber iste iis placeret, aut augeri posse videretur, hunc de eadem materia¹ conscripsi, præter genealogias et regum vitas; adjecique illa, de quibus postea certior factus sum, quæ in præsentī opere luculentius quam in priori tractantur. Quicquid autem his relationibus jam tradatur, ea his præferre par est, quæ veriora esse comprobari poterunt.

Halfdanus albipes Uplandorum rex, filius Olavi lignarii Svecorum regis, pater erat Eysteini pedoris, patris Halfdani largi et ciborum tenacis, patris Godrodi aucupis, patris Halfdani nigri, patris Haraldī pulchricomi, qui primus in illa familia totius Norvegiæ monarcha factus est.²

In hoc codice continentur capitula:

De Islandiæ occupatione ³	1
De occupatoribus Islandiæ et legum constitutione	2
De comitiorum constitutione:	3
De computo anni. (anni ratione ⁴)	4

¹ Disse 3 ord er understregede og i margen skrevet: eadem methodo forsitan; udenfor den isl. tekst: so er mitt of far 3: vesen, ad giðra sier far ad þvi; i den nedre rand: ad fara vel, illa, vitrlega, ðdruvīs enn adrer ad þvi eda þvi. På en tilklæbet seddel findes: fyr utan ættar tolo (3: Landnama skrifed) oc conunga ęvi (3: Noregs historiuna) quæ ante hunc libellum scripserat. ² Udenfor dette sidste i den isl. tekst: alludit forte ad Norum (.) Sæmingus Halogiam solam rexisse videtur. ³ Først skr. inhabitatione, men occ. skr. over. ⁴ Dette er en variant.

- 5 De qvadripartita (Islandiæ) divisione
 6 De occupatione¹ Grónlandiæ
 7 De initiis religionis² christianæ in Islandia
 8 De episcopis extraneis
 9 De Isleifo episcopo
 10 De Gissuro episcopo.

INCIPIIT LIBELLUS ISLANDORUM

Islandia a Norvegis primum habitari coepit diebus Haraldī pulchricomī, filii Halfdani nigri, tempore qvo Ivarus filius Ragnari Lodbrochi sanctum Edmundum Anglorum regem interfici curavit, ex Titi nutricii mei, filii Isleifi episcopi, viri, qvem sapientissimum novi, Thorchilli gelleri filii, patruī mei, viri rerum diu ante gestarum³ memoris, ac Thoridæ Snorronis Toparchæ filiæ, feminæ multarum rerum gnaræ et veracis sententia et supputatione;⁴ contigit autem cædes Edmundi annis a nativitate Christi octingentis septuaginta, prout in illius vita traditur.

Ingolfus vir quidam Norvegius nomine fuit, qvem e Norvegia in Islandiam primâ vice trajecisse anno ætatis Haraldī pulchricomī decimo sexto vere traditum est. Secundâ vero vice, paucis abinde annis, hic prædium australis Islandiæ Reykiarvik inhabitavit. Ad orientem litoris Minthakseyri, ubi regionem primum ingressus est, Ingolfi promontorium dicitur, ad occidentem vero fluvii Olfossa, ubi territorium sibi postea assignavit, Ingolfi mons appellatur. Eo tempore Islandia inter montes et litora sylvis vestita fuit, viriqve Christiani, qvos Norvegi Papas dicunt, hec tum fuerunt, qvi ethnicis cohabitare nolentes, postea abierunt, relictis⁵ libris Hibernicis, nolis ac baculis, unde Hibernos natione fuisse colligi potuit. Permulti autem e Norvegia huc trajecerunt, donec rex Haraldus id fieri vetaret, cum Norvegiam non parum desolari videret;⁶ contraxerunt itaqve, ut unus quisque, nisi speciali gratia exceptus, qvi e Norvegia huc trajiceret, regi qvinque ôiras solveret. Traditur autem regem Haraldum septuaginta

¹ Først skr. inhabitatione. ² Over l. varianten: (De) introductione og Islandiam; i randen: introitu. ³ Ved den isl. tekst: retro. ⁴ Disse ord skr. o. l. ⁵ Her ved den isl. tekst: ɔ: casu reliquerunt. ⁶ Til dette ved den isl. tekst: þat nemur ecki því (so miklu) ɔ: ridur ei á því.

annos regnasse, ac octoginta annis vixisse. Talia initia habuit vectigal, quod nunc litoreum dicitur. Illud autem nunc majori nunc minori pecunia solvebatur, usquedum Olaus crassus lege statueret, ut unusquisque, qui inter Norvegiam et Islandiam trajiceret, regi dimidiam marcam penderet, fæminis, virisque speciale privilegium habentibus tantum exceptis. Hæc Thorchillus Gelleri filius nobis retulit.

(II) Hrollóigus filius Rognvaldi comitis Mörensens territorium orientalis Islandiæ Sido incoluit, unde Sidensis familia ortum duxit.

Chetilbiornus Chetilli filius, natione Norvegius, prædium Mosfell superius, in australi Islandiâ situm, inhabitavit, ex eo Mosfellenses descenderunt.

Oidis Chetilli simi Baronis Norvegi filia, territorium occidentalis Islandiæ Breidafjord occupavit, illi Breidfiordenses ortum debent.

Helgo macer vir Norvegius filius Eyvindi orientalis, territorium Borealis Islandiæ Eyafjord occupavit, ex eo Eyfiordensis familia descendit.

Islandiâ autem magnâ ex parte cultâ, vir quidam Norvegius nomine Ulflotus e Norvegiâ leges huc primum transvexit, uti Titus hæc nobis retulit. Hæ leges Ulfloti dictæ sunt. Ulflotus pater erat Gunnari, qui familiæ Diupdalensium in territorio Eyfiordensi ortum dedit. Dictæ autem leges ad tenorem legum Gulathingensium prout tunc erant magnam partem conformatæ sunt, præter ea quæ Thorleifus sapiens, filius Hordacari addi, auferri vel immutari voluit. Ulflotus in territorio orientalis Islandiæ Lon vixit, cujus collactaneus fuisse dicitur Grimus Aigocephalus,¹ qui antequam comitiis anniversariis locus assignaretur, Ulfloti consilio totam Islandiam peragravit ac pro eo labore a singulis hujus insulæ incolis singulos nummos accepit, quam pecuniam fanis postea addixit.²

(III) Comitiis Ulfloti omniumque incolarum consilio locus assignatus est ubi nunc celebrantur, antea vero in territorio Kialnesensi conventus habebatur, quem Thorsteinus Ingolfi illius, qui inter cæteros Islandiam occupavit, filius, pater Thorchilli

¹ I randen Capriceps Plin. ² Først skr. dicavit.

manæ nomophylacis, primatesque illi adhærentes¹ ibi celebra-
runt. Cæterum vir quidam, fundi Blascogensis possessor, ob
servi vel liberti occultam cædem exul factus est, nomine Tho-
rerus crispobarbus, illius vero ex filia nepos Thorvaldus cris-
pobarbus dictus est, qvi postea in orientalem insulæ partem
se conferens fratrem suum Gunnarum ibi incendio absumpsit.
Hæc Hallus Oraichiæ filius nobis enarravit. Occiso Kolus no-
men erat, unde terræ hiatus, in qvo cadavera inventa sunt, Koli
hiatus hucusqve dicitur. Dictum territorium communi omni-
um possessioni postea cessit, incolarum consensu, usui eorum
qvi comitia adeunt, assignatum, unde omnibus ea frequentantibus
ligna usibus suis necessaria in sylva ibidem excidere, equosqve
suos in montanis pascere licet. Hæc ex Ulfhedini relatione habe-
mus. Tradunt eruditi Islandiam sexaginta annorum tempore
undiqvaqve habitatam fuisse, ac exinde habitationum ulterio-
rum numerum non admisisse. Circa idem tempus Rafnus Haingi,
Islandiæ occupatorum unius, filius Ulflioto in munere nomo-
phylacis successit, qvo per viginti æstates fungebatur, hic in ter-
ritorio Rangaensi natus erat. Contigit hoc annis â cæde regis
Edmundi sexaginta, uno vel duobus annis ante obitum Haraldi
pulchricomi, prout supputant eruditi. Thorarinus Ragonis frater
filius Oleifi Hialtonis post Rafnum nomophylacis officium susce-
pit, eoqve per viginti æstates functus est, hic in territorio Borg-
fiordensi natus erat.

CAP. IIII

Eodem tempore sequentia gesta sunt. Sapientissimi hujus in-
sulæ incolæ binas anni (solaris) partes e trecentis (sexaginta) qva-
tuor diebus confecerant, qvi dierum numerus qvinqvaginta duas
efficit hebdomades, menses vero duodecim, singulos triginta noc-
tibus constantes, ac præterea qvatuor residuos dies. Postea autem
e cursu solis observarunt, æstatis initium ad vernale tempus
retro ferri, nemo vero eos docere novit, binas anni partes ultra
integras hebdomadas diem unicum justa mensurâ continere,
cujus defectus hoc causabatur. Thorsteinus fuscus vir quidam,
e tractu Breidfiordensi oriundus, nomine fuit, filius Halsteini, filii
Thorolfi Mostrobarbi, unius ex Islandiæ occupatoribus, qvem

¹ I randen: se aggregantes.

Halsteino peperarat Osca, Thorsteini ruffi filia. Hic per somnium visus est sibi in causarum agendarum loco versari, magnâ præsente hominum turbâ, quorum singuli dormitarunt, solo illo vigilante; deinde cæteris omnibus excitatis, se ipsum obdormire credidit. Hoc illius somnium Osvifus Helgonis filius, Thorchilli gelleri avus maternus, hoc modo exposuit, omnes scilicet ei, in causarum agendarum loco verba facienti, cum silentio auscultaturos,¹ sermonique illius cum dicendi finem faceret, approbaturos² esse, uterque autem eorum valde sapiens erat. Postea vero, congregatis ad Comitiam incolis, in causarum agendarum loco consilium iniit Thorsteinus, ut septimo³ cuiusvis anno una adderetur septimana, si forte hoc modo temporum confusio vitari posset. Omnes vero, ut prædixerat Osvifus, ad hoc illius monitum cum applausu evigilarunt, adeo ut Thorchilli manæ, aliorumque sapientum consiliis illud pro lege statim receptum esset, ceterum quovis annus, qui non est bisextilis, accurate computando dies habet trecentos (sexaginta) quinque, (cum bisextilis unicum plus habeat), nostro⁴ vero computo quatuor dies. Si itaque septimo⁵ cuique nostri⁴ computi anno septimana adjiciatur, alter vero computus nullo augeatur, utriusque computi sexennium æque multos dies continet, ubi vero inter annos adaugendos bini anni bisextiles interveniunt, sexto⁶ quovis anno hanc septimanam addere oportet.

CAP. V

Inter Thordum gellerum, filium Oleifi feilani virum Breidfiordensem, et Oddum, qui Oddus de Tungu dictus est, controversiæ forenses emergerunt, Oddus Borgfiordensis erat, ejus filius Thorvaldus Hænsathorero ad cremandum in prædio Ornofsdal Thorchillum Blundketilli filium opem tulit. Thordus vero gellerus primarius causæ actor erat, cum Hersteinus filius Thorchilli, Blundketilli filii, in matrimonio haberet Thorunnam filiam Gunnari et Helgæ, sororis Theodori gelleri, sororem Jofridis uxoris Thorsteini Egilli filii. Accusati autem sunt in conventu

¹ Udfor isl. tekst: þogn varþa nescio an islandicum. ² Ovf. l. som v. l. til applausuros. ³ I randen: ut puto sexto. ⁴ Over l. for antiqvo, antiqvi. ⁵ I randen: 3: sexto. ⁶ Under l. 3: qvinto.

Borgfiordensium ubi Thingnes (Forensis Lingula) exinde dicitur. Illius enim temporis leges jubebant, ut causæ de homicidiis in illo conventu agerentur, qvi loco, in qvo homicidium committeretur, proximus esset. Illi vero in dicto conventu conflixerunt adeo ut judicia legitime peragi non possent. Ibi e Theodori¹ gelleri seqvacibus cecidit Thorolfus vulpes frater Alfi Dalensis, deinde eadem causa in comitiis agebatur, ubi denuo conflixerunt, cecideruntqve e sociis Oddi aliqvot viri. Hænsathorero etiam exilii pæna imponebatur, qvi cum pluribus combustionis peractæ sociis postea occisus est. Tunc Theodorus¹ gellerus in causarum agendarum loco sermone habito monstravit, qvam molestum esset de homicidiis, aliisve injuriis in alienis præfecturis causas agere; exposuitqve qvantum laborem pertulisset anteqvam hanc causam ad legitimum finem perseqvi potuisset; dixitqve varia inde eventura damna nisi huic malo obviam iretur. Deinde insula in qvatuor partes divisa est partiumqve singulæ in tres conventus, ubi incolæ qviqve in suo conventu causas mutuo agerent et defenderent, excepta parte Boreali, qvæ in qvatuor conventus divisa est, cum incolæ alio non contenti essent. Nolebant enim conventum in territorio Eyfiordensi constitutum frequentare, qvi Boream propiores erant, nec in Scagfiordensi territorio situm conventum, qvi occidentem propius habitarunt: ea tamen lege, ut ex hac insulæ parte æqve multi ac ex cæteris ad judicia in comitiis admitterentur. Postea vero in qvavis Islandiæ qvarta parte generales conventus constituti sunt, referente id nobis nomophylace Ulfhedino Gunnari filio. Thorarino Ragi fratri in legum dicendarum munere successit Thorchillus mano, filius Thorsteini Ingolfi filii, illudqve officium qvindecim æstatibus administravit, post illum Thorgeirus de Liosavatni, Thorchilli filius, per septemdecim æstates nomophylacis officio fungebatur.

CAP. VI

Terra qvæ Grónlandia dicitur ab Islandis inventa et inhabitata est. Ericus ruffus vir qvidam Breidfiordensis nomine fuit, qvi ex Islandia regionem illam advectus, territorium occupavit, ubi Erici sinus exinde nuncupatur. Hic regioni nomen dedit ac

¹ Her har AM glemt at rette til Thordi.

Gronlandiam (∴: terram viridem) vocitavit, dicens nomen regionis, si pulchrum esset, alios forte illuc trahere¹ posse. Ericus cum suis humanarum habitationum vestigia tam in orientali quam in occidentali regionis plagâ invenit, nec non dedolatorum assamentorum fragmenta et res ex lapide factas,² unde colligi poterat similem nationem hanc terram peragrasse illi quæ Vinlandiam olim incoluit, quales homines Gronlandi Screlingos (∴: errone) vocant. Cœpit autem Ericus dictam regionem inhabitare quatuordecim vel quindecim annis ante religionem Christianam in Islandiâ receptam, prout Thorchillo Gelleri filio in Grónlandia retulit is, qui Erico ruffo illuc comes fuerat.

CAP. VII

Rex³ Olaus filius Tryggvonis, filii Olai, filii Haraldi pulchricomi, Norvegiam et Islandiam ad Christianam religionem convertit, hic in Islandiam sacerdotem quendam nomine Thangbrandum ablegavit, qui⁴ Christi nomen hic prædicavit, omnesque fidem suscipientes baptizavit. Hallus autem de Sido, Thorsteini filius, Hialto Scheggonis filius de Thiorsardal, et Gissurus albus filius Titi, filii Ketilbiorni de Mosfelli, multiqve alii insulæ primates baptismum statim susceperunt, multo vero plures erant, qui religioni Christianæ contradixerunt, eamque suscipere abnuerunt. Cæterum Thangbrandus, cum unum duosve annos hic transegisset, abiit, occisis prius duobus vel tribus viris, qui de eo illusoria pepigerant carmina. In Norvegiam itaque regressus, regi Olao omnia quæ hic pertulerat retulit, addiditque se vix credere fidem Christianam hic aliquando receptum iri. Rex his ad iram excitatus, nostrates in Norvegia degentes eapropter luxari vel occidi iussit. Eadem vero ætate hinc in Norvegiam transfretarunt Gissurus et Hialto, ac pro iis a rege pacem impetrarunt, promittentes suum in promovendâ denuo apud Islandiæ incolas religione Christianâ auxilium, quo illos ad Christum perduci posse se sperare dixerunt. Proxima ætate, sumpto secum sacer-

¹ I randen: illicera. ² Over l. over opera lapicidarum; i randen: cultros forsitan vel secures lapideas. ³ Til det i isl. tekst stående rex skr. AM i randen: scribe konongr. ⁴ Til det isl. oc skr. AM: genuinum est, nempe het Þangbrandr og kendi licet minus elegans sit.

dote nomine Thormodo e Norvegia in Islandiam revertentes, ad Insulas Vestmannenses salvis rebus¹ pervenerunt, cum decem æstatis septimanæ fluxissent, prout Titus eum sibi narrasse dixit, qvi ipse præsens fuerat. Proxima autem præcedente æstate legibus mandatum fuerat ut cum decem fluxissent æstatis septimanæ, Comitia frequentarentur, cum integrâ prius septimanâ eo usqve frequentari consuevissent. Gissurus cum Hialtone suisqve asseculis continentem sine mora advectus, ad Comitia properavit postquam a Hialtone impetraverat ut una cum undecim viris Lóigardali remaneret. Proxima enim æstate ob cantatum de Diis ludibrium in Comitiiis exul factus fuerat; causa vero erat, qvòd in causarum agendarum loco carmen hoc cecinisset:

Nolo Diis (Deo) convitia dicere
Pro nihilo (tamen) æstimo Freyam.

Profectus autem est Gissurus cum suis donec in locum qvendam stagno Olfossvatn propinqvum, nomine Vellankatla, veniret. Inde missis nunciis amicos suos in Comitiiis constitutos rogavit, ut sibi in auxilium occurrerent; audiverat enim inimicos suos se a loco Comitiorum armis arcere velle; prius autem qvam e dicto loco abiret Gissurus, Hialto cum relictis apud se sociis aderat. Deinde postquam cognati eorum et amici ex petitione illorum iis obviam venerant, ad Comitia junctim eqvitarunt. Ethnici vero armati se congregarunt, nec multum abfuit² ut mutuo confligerent. Postero die Gissurus et Hialto causarum agendarum locum accesserunt, ibiqve negotia expedienda exposuerunt. Traduntur autem mire facundum protulisse sermonem, inde autem factum est, ut Ethnici et Christiani, unus post alterum, testibus adhibitis, societatem mutuam publice abdicarent, ac deinde e causarum agendarum loco discederent. Tum Christiani Hallum de Sido rogarunt, ut leges sibi servandas publicaret. Ille vero hoc munere se eo modo levavit, ut Thorgeirum nomophylacem, tunc adhuc ethnicum, ad id pretio dato con-

¹ Ved den isl. tekst skr. AM: NB nu seigia menn þeim forst vel, hværnig forst yckur, si ne ad. ² På et blad skr. AM: þad sier eigi upp á milli hver af þessum tveimur muni vinna. seigia menn nu. hin formula loqvendi er ei brukanleg.

duceret. Cumqve omnes in tabernas se recepissent, Thorgeirus corpus togâ involvens se ad quietem declinavit, taliqve habitu toto illo die nocteqve seqvente tacitus jacuit. Crastina luce surgens singulos ad causarum agendarum locum convocari fecit, qvo cum ventum esset, sermone habito dixit se commune rei publicæ nostræ malum prævidere, si populus diversis uteretur legibus adstantesqve multum rogavit, ut hoc fieri non permitterent, alias tantas inde discordias, ac ex iis tam atroces pugnas inter homines indubie emersuras, ut insula vastaretur. Narravit etiam Norvegiæ et Daniæ reges inimicitias et prælia diu olim conseruisse, donec utriusqve regni incolæ, illis invitis, pacem contraherent, inde vero factum est, ut, paulo post, magnifica dona sibi invicem mitterent, mutuamqve pacem usqve ad mortem colerent. Consultum itaque, ait Thorgeirus, mihi videtur, ut illis, qui maxime sibi invicem adversantur rerum habenas non concedamus, sed potius inter eos litem hoc modo dirimamus, ut utriqve parti aliquid ex voluntate cedat, omnesqve iisdem legibus et moribus vivamus, diversas enim leges pacis violationem seqvi, rerum eventus probabit. Cum vero dicendi finem fecisset Thorgeirus, singuli leges, qvas promulgaturus esset, seqvi promiserunt. Tum legibus mandatum est, ut singuli hujus regionis incolæ, antea non baptizati, religionem Christianam ac Baptismum susciperent,¹ de infantum vero expositione, carniūqve eqvinarum esu, veteres starent leges, liceretqve diis, si placeret, occulte sacrificare, qvi vero hoc fecisse testibus comprobari posset, exilii pœnam subiret. Paucis vero abinde annis ethnici illi mores, cum aliis, abrogati sunt. Religionem Christianam hac ratione in Islandia susceptam esse Titus nobis retulit. Eadem vero ætate, ex relatione Sæmundi sacerdotis, cæsus est Olaus Tryggvonis filius, cum contra Suenonem Haraldi filium Danorum regem, Olafum Suecum, filium Erici Upsalensis Suecorum regis, ac Ericum Haqvini filium, qvi postea Norvegiæ comes factus est, pugnaret, hæc autem annis a cæde Edmundi centum triginta, a nativitate vero Christi, ex computo vulgari, millenis gesta sunt.

¹ I margen: longe aliter Nialssaga.

CAP. VIII

Hæc sunt nomina episcoporum peregrinorum, qui referente Tito¹ hic in Islandia fuerunt: Fridericus incolis adhuc gentilibus huc venit, postea vero sequentes hic degebant: Bernhardus eruditus quinque annis, Colus paucis annis, Rudolphus novemdecim annis, Johannes Hibernus paucis annis, Bernhardus novemdecim annis, Henricus duobus annis, quinque præterea alii huc venerunt, qui episcopi titulo gloriati sunt: Arnolfus, Godescalcus et tres Armenii, Petrus, Abrahamus et Stephanus. Thorgeiro in nomophylacis munere successit Grimus de Mosfelli Svertingi filius, quo per duas ætates functus est. Cum vero rauca ei esset loquela, veniam impetravit ut Scapto Thoroddi filius, suus e sorore nepos, dictum munus susciperet. Scapto itaque per viginti septem ætates nomophylax erat, hic de quinto iudicio legem tulit. Vetuit etiam, ne quis occisor alium quam se ipsum pro homicida vendicaret, cum de hac re similes ac in Norvegia leges antea hic essent. Illius tempore multi primates, magnatesque potentia illius severoque regimine compulsi, ob homicidia vel pugnas a se patrata exules et extorres facti sunt. Obiit vero Scapto anno quo cecidit Olaus crassus, filius Haraldi filii Godrodi, filii Biorni, filii Haraldi pulchricomi, nempe triginta annis post cœsum Olaum Tryggvonis filium. Scaptoni proximus munere nomophylacis per tres ætates fungebatur Steinus Thorgesti filius, post Steinum Thorchillus Tiórvonis filius per viginti ætates, cui succedens Gellerus Bolverchi filius novem ætatibus hoc officium sustinuit.

CAP. IX

Isleifus Gissuri albi filius, tempore Haraldi Norvegiæ regis, filii Sigurdi, filii Halfdani, filii Sigurdi hrisæ, filii Haraldi pulchricomi in episcopum consecratus est. Cum vero hujus terræ primates majorisque nominis viri viderent Isleifum cæteris hujus terræ sacerdotibus multum præstare, permulti filios suos ei erudiendos tradiderunt ac in sacerdotes consecrari fecerunt, quorum duo ad episcopalem dignitatem postea pervenerunt. Collus² scilicet episcopus in Norvegia Vichensis et Johannes episcopus

¹ Her har AM skr. o. l. (T)eito. ² Udfor isl.: corr. Colr.

Holensis. Isleifo tres erant filii, quorum singuli in egregios viros evaserunt, Gissurus scilicet episcopus, Titus sacerdos pater Halli, et Thorvaldus. Titus apud Hallum de Hóicadal, virum inter hujus terræ laicos omnium testimonio largissimum ac bono spectatissimum, educatus est. Ego quoque septennis ad Hallum educandus veni, uno anno post obitum Gelleri Thorchilli filii, avi mei paterni et nutricii, ubi quatuordecim annos transegi. Gellero nomophylacis officium deponenti successit Gunnarus sapiens, munusque hoc per tres ætates administravit. Post eum hoc officio per sex ætates fungebatur Colbeinus Flosonis filius. Æstate qua Colbeinus nomophylacis officium suscepit rex Haraldus in Anglia cecidit. Tum Gellerus hoc munus iterum suscipiens ei per tres ætates præfuit. Hinc Gunnarus iterum una ætate, ac deinde Sighvatus Surto et sorore Colbeini natus per octo ætates. Illis diebus Saimundus Sigfusi filius ex austro, Francia scilicet, huc in Islandiam venit, ac postea in sacerdotem consecratus est. Isleifus in episcopum ordinatus est annos natus quinquaginta, tempore Leonis Papæ septimi, proximamque hyemem in Norvegia transegit ac deinde huc trajecit. Is Scaltholtæ mortuus est, cum ex relatione Titi, nos hæc docentis, in totum viginti quatuor annis episcopus fuisset, Die scilicet Dominica, sex noctibus post festum Petri et Pauli, octoginta annis a cæde Olai Tryggvonis filii. Tunc ego annorum duodecim una cum Tito nutricio meo ibidem fui. Hallus vero vir præteritorum memor et verax, qui et se baptizari recordatus est, nobis retulit Thangbrandum se triennem baptizasse, uno anno antequam religio Christiana publice heic susciperetur. Hallus cum triginta esset annorum, rem familiarem procurare cœpit, Hoicadaliqve sexaginta quatuor¹ annis habitavit, ac annos natus nonaginta quatuor obiit, festo divi Martini episcopi anno a morte Isleifi episcopi decimo.

CAP. X

Gissurus episcopus Isleifi filius ex petitione incolarum in episcopum ordinatus est, tempore regis Olai Haraldi filii, duobus ab obitu Isleifi annis, quorum unum hic in Islandia transegit, alterum vero in Gothia. Tum temporis autem proprium illius nomen erat Gisrodus, uti ipse nos docuit. Sighvato proximus nomo-

¹ Rettet fra tribus.

phylax factus est Marcus Scheggonis filius munusqve hoc suscepit, cum Gissurus uno anno heic in Islandia fuisset, ac viginti qvatuor æstatibus administravit. Ex illius relatione omnium nomophylacum, ante nostram memoriam viventium, series in hoc libro scripta est. Ille vero e Thorarino fratre suo, Scheggone utriusqve patre, ac pluribus sapientibus de iis, qvi ante illius memoriam vixerant, edoctus fuerat, prout retulerat Bernhardus sapiens Marci et Thorarini avus paternus, qvi Thorarinem nomophylacem sexqve seqventes recordatus est. Gissurus episcopus præ cæteris omnibus, qvos hanc terram incoluisse constat, à conterraneis diligebatur. Ex amore, qvo omnes illum proseqvebantur, svasuqve illius et Sæmundi ac consilio Marci nomophylacis legibus insertum est, ut singuli omnes possessiones suas, sive mobiles sive immobiles, numerarent, æstimarent, recteqve æstimatas esse juramento confirmarent, ac deinde decimas ex iis solverent. Inde facile judicari potest quantum obseqvii viro illi incolæ præstiterint, qvòd apud eos tantum potuerit, ut ex omnibus in Islandia possessionibus, ipsaqve insula, juramento adhibito æstimatis, decimæ solverentur, legibusqve mandaretur, ut hic mos dum Islandia habitaretur vigeret. Gissurus episcopus lege etiam constituit ut sedes episcopi Islandiæ Scalholtiæ esset, cum antea nullibi fixam habuisset, cui prædium Scalholtense aliasqve varii generis tam mobiles qvam immobiles divitias dicavit. Cum vero hæc sedes satis locuples esse ei videretur, ex Borealis Islandiæ incolarum petitionibus ultra qvartam diocesis suæ partem sibi abdicavit, ut duas potius qvam unam episcopales sedes Islandia haberet, prius autem hujus regionis colonos numerari fecerat, habuitqve pars orientalis integros septingentos, australis mille, occidentalis nongentos, borealis vero mille ducentos. Hoc autem numero exclusi fuerunt, qvi tributum, alendis in comitiis iudicibus destinatum, per totam Islandiam solvere non debebant. Ulfhedinus Gunnari sapientis filius post Marcum per novem æstates nomophylax fuit, illi proximus Bergthorus Hrafni filius per sex æstates, tum Gudmundus Thorgeiri filius per duodecim æstates.¹ Prima æstate qva Bergthorus no-

¹ Ordene vi en þa—xij sumor er satte i klammer og i randen skr.: hæc annum 1120 excedunt et posterius addita sunt ab aliquo.

mophylacis officio fungebatur, nova constitutio facta est; scilicet ut leges nostræ proxime insequente hyeme, apud Haflidum Mari filium in libro scriberentur, prout Bergthorus, aliiqve sapientes viri, ad hoc officium delecti, dictarent; qvi de novo omnia constituerent, qvæ veteribus legibus utiliora esse viderentur, illaqve in loco judiciorum æstate proxima recitarentur, ac pro legibus haberentur ea, qvibus major hominum pars non contradiceret. Satis factum est hoc mandato, tumqve lex Vigslodi multaqve alia legum statuta scripta sunt, qvæ æstate proxima a sacerdotibus in loco judiciorum recitabantur, omnibus consensum addentibus, nemineqve contra dicente. Prima præterea æstate qva Bergthorus nomophylacis officium sustinuit Gissurus episcopus morbo impeditus, comitia frequentare non potuit, amicos itaqve suos primatesqve ibi constitutos per nuncium rogavit, ut a Thorlaco, filio Runolphi, filii Thorleici, fratris Halli de Hóicadal peterent, ut se in episcopum ordinari pateretur. Omnes vero Gissuri petitis satisfecerunt, ac a Thorlaco hoc impetrarunt eò qvòd Gissurus eum de hac re sæpius antea sollicitasset. Eadem æstate Thorlacus ex Islandia peregre abiit, episcopiqve officio decoratus proxima æstate rediit. Gissurus cum annorum esset quadraginta, in episcopum ordinatus est tempore Gregorii Papæ septimi, proximam vero a consecratione sua hyemem in Dania transegit, ac æstate insequente huc in Islandiam trajecit. Cumqve adinstar patris sui viginti qvatuor annis episcopus fuisset, Johannes Ogmundi filius primus ad sedem Holensem episcopus ordinatus est, anno ætatis suæ qvinqvagesimo qvarto. Duodecim abinde annis, cum Gissurus annis in totum triginta sex episcopus fuisset, Thorlacus in episcopum consecratus est, qvem Gissurus, se adhuc vivo, ad sedem Scaltholtensem ordinari fecit, annos natum triginta duos. Post triginta exinde noctes, feria tertia qvinto calendis Junii Gissurus episcopus obiit. Eodem anno ante mortem Gissuri episcopi obierunt Paschalis Papa secundus, Baldvinus rex Hierosolymæ, Arnaldus patriarcha Hierosolymitanus, et Philippus Svecorum rex, postea vero eadem æstate Alexius Græcorum rex, cum Constantinopoli triginta octo annis rex sedisset. Post duos exinde annos Cycli convenerunt,¹ cum Eysteinus et Sigurdus post mortuum patrem suum Magnum, filium Olai, Ha-

¹ Som var. hertil: cyclorum conjunctio eller concursus (fuit glemt).

raldi filii septem decim annis Norvegiæ reges fuissent. Tum a cæde Olai Tryggvonis filii centum viginti fluxerant anni, a cæde vero Edmundi Anglorum regis ducenti quinquaginta, ab obitu autem Gregorii papæ, qui Angliam ad Christianam religionem convertit, anni, prout vulgo traditur, quingenti sedecim. Obiit vero Gregorius anno regni Focæ imperatoris secundo, annis a nativitate Christi sexcentis quatuor, ex computo vulgari; quæ annorum summa, si jungatur, mille centum et viginti annos in se continet. Hic liber iste desinit.

Hoc stemma est et genealogia episcoporum Islandorum.

Ketilbiornus, Islandiæ occupatorum unus, qui prædium australis¹ Islandiæ Mosfell superius incoluit, pater erat Teiti, patris Gissuri albi, patris Isleifi, primi Scalholtensis episcopi, patris Gissuri episcopi.

Hrollóigus Islandiæ occupatorum unus, qui prædium Breidabólstad in australis Islandiæ territorio, Sido dicto, situm incoluit, pater erat Ossuri, patris Thordisæ, matris Halli de Sido, patris Egilli, patris Thorgerdis, matris Johannis primi Holensis episcopi.

Oidis occupantium Islandiam una, quæ prædium Hvamm in occidentalis Islandiæ territorio Breidfiordensi situm inhabitavit, mater erat Thorsteini ruffi, patris Oleifi feilani, patris Thordigelleri, patris Thorhildis riupæ, matris Thordi hippocephali, patris Carlsefnonis, patris Snorronis, patris Halfridis, matris Thorlaci, qui nunc Scalholti episcopus est, Gissuro proximus.

Helgo macer, occupatorum Islandiæ unus, qui prædium Christnes in borealis Islandiæ territorio Eyfiordensi situm inhabitavit, pater erat Helgæ, matris Enari, patris Eyolfi Valgerdis filii, patris Gudmundi, patris Eyolfi, patris Thorsteini, patris Ketilli, qui Johanni proximus, Holis episcopus hodie residet.

Hæc² sunt nomina majorum Ynglingorum et Breidfiordensium.

Yngvo Turcarum ³ rex.	4. Fiolnerus apud Frothonem
2. Niordus Svecorum rex.	pacificum mortuus.
3. Freyus.	5. Svegderus.

¹ Udfor isl. tekst: non sequitur similis n. phrasis in reliquis occurrit.

² Det følgende med Árnis egen hånd. ³ Ved den isl. tekst: Tracum rex vide i boc þeirre er Landnamu fragmentid er i. de Tira. vide Cellarii lexicon in voce Turca. Der findes mere om dette folk i randen af henvisninger.

6. Vanlandus.	26. Godrodus.
7. Visburus.	27. Olafus.
8. Domaldus.	28. Helgo.
9. Domarus.	29. Ingialdus Sigurdi Ragnari
Lodbrochi filii ex filia ne-
pos.
10. Dyggvo.	30. Oleifus albus.
11. Dagus.	31. Thorsteinus ruffus.
12. Alrecus.	32. Oleifus feilanus qvi primus
ex hac prosapia in Islandia
habitavit.
13. Agno.	33. Thordus gellerus.
14. Yngvo.	34. Eyolfus in senectute suâ
baptizatus cum religio Chri-
stiana in Islandia recipere-
tur.
15. Jorundus.	35. Thorchillus.
16. Onus annosus.	36. Gellerus pater Thorchilli,
Brandi et Thorgilsis patris
mei, ¹ ego autem Aro nomi-
nor.
17. Egillus.	
18. Ottarus Vendilensium cor-
nix.	
19. Adislus Upsalensis.	
20. Eysteinus.	
21. Yngvarus.	
22. Onundus viarum reparator.	
23. Ingialdus scelestus.	
24. Olafus lignator.	
25. Halfdanus albipes Uplan-
dorum rex.	

¹ Árni har ikke indset den rigtige sammenhæng her, der er denne:

Gellir	
Þorkell.	Þorgils
Brandr	Ari.

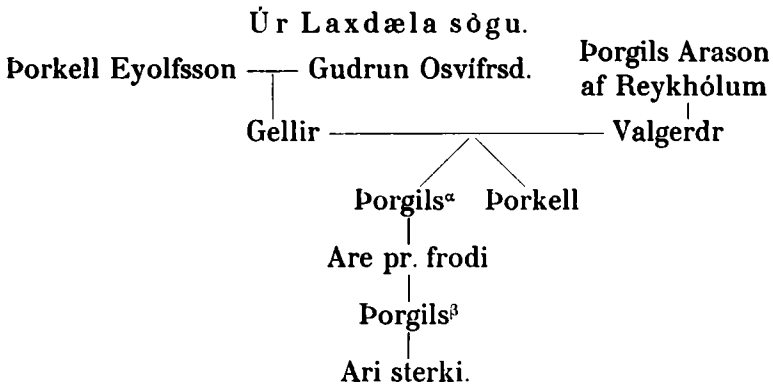
oc efter Þorkels er urigt. f. f(øður).

AM. 364^{4º}

Medal höfðingia Íslands sem lærder voru og vigder til presta á dögum Gissurar biskups, telur Kristindomssaga Ara froda, pag. 24.

Eg trui hann hafi seted ad Stad á Snæfellznesi.

Porgils prestur, sonur hans, var ad vísu á Stad (obiit 1170, secundum annales). Are sterki, sonur þessa Porgils, og sonarson Ara froda, atti part i Þingnesinga godordi, og eignadist sidan þann part Þordur Sturluson er atti Helgu dottur Ara sterka. Mun Ari frodi hafa átt þenna part?

Geller for utan og var med Magnuse kongi goda og þá af honum sæmder.

^a Druknadi ungr á Breidafirde med öllum sínum skipverium. ^β 1170
^ø Porgils prestr Arason Annales.

Gellir bio a Helgafelli til elle og liet þar byggja virdulega kirkiu. Arnor Jarlaskalld hefr ort erfidrapu eptir Gellir.

Í elli sinne¹ for Gellir af Islandi til Noregs, þadan geck hann sudur til Roms, og sokti heim enn helga Petur, og dvaldizt leingi í þeirri ferð. Kom síðan sunnan í Danmork, tok þar sott og lá leinge, andadizt þar kristilega, og hvilir í Roiskelldu.

Porkell sonr hans tók þá vid Helgafelle, mesta nytmenne og manna frodaztur.

1025 for Geller Porkelsson til Noregs i stad fodur sins Porkels Eyolfssonar. 1026 sende Olafr helge hann til Islandz i kóns erendum.

1027 for hann aptur til Noregs.

OLAFS SAGA HELGA

Hier af siest, ad Geller er fæddur miklu fyrr en Laxdœla saga seger, likast hann sie fæddur 1005, ecke epter 1006. Fyrr enn 18 vetra synest eige ad Geller hafi hæfr vered til utansendingar, verdr hann þá fæddur 1007. Í annalibus regiis stendr hann sie dáenn 1073, ætatis 65, epter hverium reikninge hann verdur fæddr Anno 1008. Laxdœlasaga er full med parachronismos, og kemst eckert heim epter henne. Hun vill lata Geller vera fæddan hier um 1012, epter einne sinne hypothesi. Enn þegar menn giæta ad all dri Bolla Bollasonar, þá verdr Geller ennú miklu yngri. Þorgils fader Ara hefr druknad seinast á árenu 1066 epter þad Are var getenn. 1067 eda 68 hefur Geller teked til sín orphanum Ara, sonarson sinn, og hefr hann, óefad, vered hia honum nockra vetur, fyrst hann kallar hann fostra sinn.

Þegar Geller fór sídarst utan (circa 1070 eda 71), ef þad er satt sem Laxdœlasaga þar um seiger, þá hefr Porkell Gellisson stad-ed fyrir buenu á Helgafelle, þar til lát Gellis frettizt til Islandz 1073 eda 74. Síðan for Are í Haukadál.

Íslendingabokina, þá fyrstu, hefur Areskrifad post annum 1122,²

¹ Þad verdr 1070 eda 71, því á skemre tima kunni hann ecki til Roms ad komast og aptur til Danmarkar, *tf. i randen*. ² Disse 3 ord er over- og understregede og derover α anbragt og også i randen.

fyrst hann syndi hana Katle biskupe sem vigdest á sögdu áre 1122.

Pesse sem vær nu höfum er yngri, þó eigi yngri en so, ad Are hefur hana (so vel sem biskupa ættartólurnar aptan vid hana) giðrt ante annum 1133, því á þessu are (1133) dóu Porlacr biskup og Sæmundr frode, hvad Are eigi nefner í sinne bók Ecki helldr nefner hann Magnús biskup eda getur hans i genealogiis, hvad ed er teikn ad þesse sidsta Islendingabok er elldri enn biskupsdomur hans, hann vigdist 1134, so er þá recentius additamentum það sem i bokinne seigest um hve leinge Gudmundur hafdi lögsögn, hvers lögsögn endast anno 1134. Are mun alleina hafa nefnt Gudmund enn einnhver sidan sett in margine eda ofan fyrir línunne þesse ord XII sumor. og það so sidann komid inni textann. Are kynni sialfur hafa annoterad þetta á sidari tímum (epter bókina utgeingna) á sinu exemplari. Þó er þar um óvist hver það giðrt hafi. Enn audvitad, ad það er additamentum og þætti mier líkast ad þesse Islendingabók være giðrd hier um 1130. β)

α) corrige: circa annum 1120. Sidan hefr bokin hiá hönum latiterad nockur ár inedita in vulgus, þartil Ketill var ordinn biskup á Hólum (þad skiede 1122) og kannske hafde biskup vered nockur ár, þá hefur hann bókina sýnt Porlake og Katle biskupum. Og med því þeim þótti hún of fámeillt um eitt og annad, þá locupleterade hann hana, en bihellit methodo hinnar fyrre, og liet þessa sidare endast eins og hina 1120.

β) 1130 eda einu eda mest tveimur árum sidar. Noregs konunga sögur Ara sýnast náð hafa til dauda Sigurdar Jórsalafara 1130. Ad visu hefur Are ritad hinn mesta hlut hans konungdóms. Enn hann nefner þessa sina konungaævi i þessum Íslandz bæklinge, so sem allareidu ferduga. Þad er líkast, ad Are hafi lagt ultimam manum á konungaæfena og Íslendingabókina item genealogias um sama bil, nefnelega 1130, 31, eda i það sidarsta 1132. Ad visu ante annum 1133. Anno 1130 var Are 63 ára, og var það þá tíð, ad convasera res suas og búast vid daudanum.

Ad Ari sie fæddur 1067 vitnar Snorri in præfatione Chronici

Norvegici. Nú kemur það ei vel yfir eins með því sem Are seig-est hafa vered 12 vetra við gróft Ísleifs biskups 1080, því hann verdr epter þessum reikninge þá 13. vetra. Hier til kynni svarast, ad Are hefði taled suos annos completos (nefnelega 1079 var hann fullra 12 ára), og ecki reiknad það sem yfir hafði, fyrr enn iafnleingden kom og bætt so einu áre þá við, og skyllde þá præsupponerast, ad Are være fæddur epter Alþing. og so ecki reiknad sig ad vera 13 vetra fyrr enn epter Alþing 1080, eda um hausted. Þetta kynni ad visu láta sig heyra. Enn þegar menn gá ad, hvernig Are reiknar annum ætatis suæ septimum, þá fellr þetta af sier sialfu, og ecki ætla eg neiner hafi so alldur sinn i þann tima reiknad. helldur epter jolanottinne ad eg hygg, iafnvel þótt Hákonar konungs decision þar um sie yngri. So er þá annadhvert, ad Are hefr hier misreiknad, eda og, (hvað líkara er) hier á ad lesast XIII fyrir XII,¹ og það ætla eg ófæd so vera.

Seigiast kynni og ad Snorri hefði misreiknad og være Are fæddr 1068. Enn öllum annalum ber saman um 67. So greider og hier ur annus obitus Gelleri þá Are var 6. vetra efter sialfs hans reikningi. Er so ei efande ad hann er fæddr 1067 eins og Snorri seiger, og ber þá öllu saman ef menn lesa XIII fyrir XII, qvod et faciendum, nisi obstaret Kristindomssaga, qvæ XII similiter habet, et nisi obstaret præfatio Snorronis, qvæ similiter XII habet, et Appendix Landnamu in Bibliotheca Resenii; forte est mendum antiquum derivatum in omnes libros et leg. XIII.²

Ad Are frode hefur ei continuerad Íslendingabókina leingra enn til 1120, enn skrifad hana þó circa 1130 eda nockru fyrri, mun hafa þá orsök, ad hann hefur ei viliad skrifa um turbas Þorgils Oddasonar og Hafliða Márssonar, og annad því líkt sem vid bar post 1120 til hans skriftar tídar, viventibus iis qvi talia gesserant.

Id forte ex parte in causâ fuit. Annars synest sem su fyrre editio Íslendingabókarinnar sie af Ara ritud circa 1120. Vid hveria Are hefr sidan ecki annad giört enn locupleterad hana.

¹ I randen: XII vetra hefur annars Kristindómssaga. imò Snorri Sturluson i præfat. XII. ² Fra et Appendix senere tilföjet

og því hefur hann þessa síðare edition láted endast eins og hina fyrre. Hann seigest hafa skrifad þessa of et sama far sem hina, kannske það eige ad heita de iisdem rebus. Svo er mitt of far seiger Eigill Skallagr. s. Aldarfarsbók Beda prestz er (nisi fallor) de ratione temporum.

IN ARÆ MULTISCII LIBRUM ISLANDORUM NOTÆ ET PRIMO AD INSCRIPTIONEM

ÍSLENDINGABOC] Inscriptionem ita immutare placuit, quam cum editione manuscripta omnia talem habent, Schedæ Ara prestz froda ab illo, qui hunc libellum é membranâ primus exscripsit, sine dubio effictam, cum auctor ipse alteram illam quasi digito monstret, ubi in prologo ait: Scrifapa ec þessa, scilicet Íslendingaboc, ɔ: Hunc, sc. Islandorum librum conscripsi: Et titulus ipsi operi talis præfixus: Incipit libellus Islandorum omnem eximat dubitationem. Qvis vero præsentis operis auctor sit, investigare non est arduum, cum Snorro Sturlæus aliique multa hinc desumpta Aræ multiscio adscribant, ipseque in appendicis calce nomen suum tradat, quæ quamvis ad hoc opus non pertineat, eo tamen fine annexa fuisse videtur, ut de auctore certius constaret. Primum autem Islandiæ historicum eum nominare ausus sum, Snorronis auctoritate fultus. Has primas doctissimus Petrus Claudii pastor in Norvegiâ Undalinus Aræ nostro auferre, ac Isleifo primo Islandiæ episcopo tribuere nititur, ubi Descript. Norv. pag. 167 in hanc sententiam scribit: Prima¹ quæ apud Islandos invenitur historia ab Isleifo, primo circa an. Chr. 1057 in Islandia episcopo Scalholtensi mortuoque an. 1080, ut creditur, conscripta, agit de Haraldo pulchricomo ejusque filiis et successoribus usque ad regem Magnum S. Olai filium. Ille autem in chronico suo eorum nomina, qui usque ad illius tempora é Norvegiâ in Islandiam habitationes transulerant, comitatus eorum, territoriaque ab iis occupata, nec non

¹ Herfra og til annotavit understreget (som citat).

sinus, fluvios, freta, angulos maris, scopulos marinos, promontoria, rupes, saxa, montes, valles, campos, prata, planities, prædia, aliaque loca, ab illis qui ea primi inhabitaverunt, occupaverunt, aut res alias inibi gesserunt, denominata, accurate annotavit. Et superius pag. 158: »In chronico Norvegico, quod Isleifum episcopum Scalholtensem conscripsisse dicitur, de Islandiæ inhabitatione, territoriorumque occupatione, ubi scilicet quisque insulam incolere cœpit locisque a se occupatis et inhabitatis nomina indidit, prolixè agitur«.

Hic antequam investigavero, Isleifus an Aræ prior scripserit nec ne, initio dispiciendum qualis hoc loco historia intelligatur: Fateor quidem ægre ullam inveniri cui tam vasta descriptio accurate conveniat, ex ipsius tamen Undalini Descript. Norveg. Olai Tryggvonii vitam heic indigitari colligo. Occurrit ibidem prolixa relatio de Sigmundo Bresteri filio, viro Færeysiensi, descripta ut pag. 143 ait Undalinus in Chronico magno Norvegiæ; allegatur insuper pag. 155 ex eodem Chronico Norvegico, æra inhabitatæ Islandiæ, quæ utraque, ut et plurima de Islandiæ inventione, occupatione, conversione et cæteris, pag. 154 seqq. usque ad 166 à dicto Undalino adducta, cum ex memoratâ Olai Tryggvonii vitâ ad verbum fere desumpta esse videam, quorum in ulla alia historia Norvegica vix mentio incidit, sæpedictam Olai Tryggvonii vitam illi ad manum fuisse, ac ab eo, sub Chronici Norvegici nomine citari, indubiè concludo. Ista Olai Tryggvonii vita ab Haraldo pulchricomo ubique initium sumit, Magnique boni filii S. Olai et Haraldi Sigurdii tempora attingit, quod cum allata ex Undalino chronici Isleifiani descriptione examussim convenit. In eadem etiam historia sedecim aut plures familiæ, quæ ex Norvegia in Islandiam sedes transtulere, recensentur, locaque ab iis in Islandia occupata nominibus exprimuntur, quo citatis locis, etiam si paulo magnificentius scriptis, Undalinum respexisse, tuto mihi persvadeo, quamvis non dissimulem ultima illa, quæ de dicto chronico pronunciat Libro originum Island. quem doctissimus Arngrimus in Spec. Isl. parte priori ex Islandico latinum fecit, multo melius competere, velut ex utriusque collatione patet: quem tamen librum ab Undalino hic indigitari, credere prohibet ipsa ejus definitio,

unam saltem historiam et non plures tota describens, ac itaqve, qvoad priorem sui partem citato *Origg. Isl. libro* neutiqvam congrua. Qvanto autem tempore sæpedictæ Olai Tryggvonii vitæ, citato loco unice intellectæ, autor Isleifo sit inferior, ipse prodit, monasterii Kirkbæensis mentionem inibi faciendo, qvod secundum antedictos annales Regios, Flateyenses, Scalholtenses et chartaceos anno Christi 1186 primum fundatum est, centum et ultra post obitum Isleifi episcopi annis, ut taceam Snorronis Sturlæi, Magni Gissurii episcopi Scalholtensis, S. Gudmundi episcopi Holensis aliorumqve seculo decimo tertio in Islandia viventium genealogias ibidem occurrentes, qvæ memoratæ sæpius historiæ ætatem luculenter monstrant: Nec si de prædicto *Originum Isl. libro* locutus fuisset Undalinus, plus obtineret, utpote qvem ducentis plus annis Isleifo recentiorum esse, clare satis arguunt geneologiæ ad annum fere 1300 demissæ, ut et pixidis nauticæ inibi, pag. 4 facta mentio; qvæ ubi et qvando inventa sit e *Gvid. Pancirolli Rerum Memorab. sive Deperdit. Lib. II Tit. XI*, ac *Henrici Salmuth annexis notis* addisci potest.¹ Undalino in adscribendis Isleifo operibus historicis suppetias tulisse video magni qvondam nominis historicum *Andream Welleium*, qvi *Not. in Ad. Bremensis lib. II cap. 28* ita ait: *Aliter² hæc (sc. conjugium Svenonis Daniæ regis et societatem cum Olao Sveciæ rege) narrat dominus Islevus in chronicis suis Norvagicis, et aliter hæc acta commemorat Saxo Grammaticus. Et ad dicti libri cap. 29: Copiosius hoc bellum (Svoldrense, ubi cecidit Olaus Tryggvonius) descriptum est a Saxone nostro lib. 10, et copiosissime in historia Norvagica, qvam domino Islevo et domino Arvido (∴ Aræ multiscio) ascribunt. Hisce locis Welleium indigitasse puto chronicon illud Norvegicum, qvod postea anno 1594 Hafniæ excudi curavit M. Janus Martini pastor Slangerusupius, qvi Welleii et Undalini erroneæ sententiæ subscribens, ad dictum chronicon ita præfatur: Præsens³ inquit chronicon mihi communicatum est a viro nobili Haraldo Hvitfeldio de Odersberg, Daniæ Regni*

¹ Der findes en streg over linjerne fra ordet pixidis og til annexis, der vistnok stammer fra Árni: efter det skulde sætningen fra ut et udgå. ² Herfra og til ascribunt er betegnet som citat ved understregning. ³ Herfra til præstitisse er citatet betegnet på samme måde.

cancellario — quod ex Isleifi episcopi scriptis aliisque Norvegorum chronicis collectum et excerptum est, cujus opera parum liquet: verisimile tamen est ecclesiasticum quendam, aliumve doctum virum, temporibus, in quibus chronicon hocce desinit, coævum, illum laborem præstitisse. Hoc inquam Slangerupii chronicon, antequam in publicum prodiret, Welleius apud Hvitfeldum videre potuit, ubi etiam pag. 39 seqq. ea, quæ ex Isleifi chronico allegat plane inveniuntur, nempe ex iis quæ in Snorronis chronico Norv. pagg. 169, 176 seqq. habentur, ut inferius patebit, desumpta, ut non leviter sibi imponi passus sit clarissimus Pontanus, dum prædicti chronici antiquitatem Hist. Dan. p. 194 nimium extollit, dicendo quod illius author Saxone¹ vix annis sexaginta fuerit posterior, utpote qui annum circiter Christi MCCLX chronicon suum finiat. Rectius de eo judicat cæteris oculatior Wormius, in præfat. ad Snorronis Chron. Norv. illud scilicet e² Snorronis chronico penitus desumptum esse, et quidem post vulgatum typis Saxonem, utpote cujus auctoritatem pagg. 39, 68 allegat, ab imperitiore quodam, lingvâ Danicâ hodierna e dicto chronico compilatum, a quo tamen uti laudatus Wormius ait in rebus alicujus momenti interdum discrepat, immo quod pejus est, genuinum Snorronis textum non raro mutilat, corrumpit et adauget, hominumque ac locorum nomina sæpius depravat, atque ideo tale, quali post alterum illud a Wormio editum antiquitatum studiosi citra dispendium carere possunt. Asservantur præterea in Bibliotheca Academiae Hafniensi bina vel plura chartacea mssta, res Norvegicas, lingvâ Danicâ³ hodierna descriptas, continentia ex historici alicujus ni fallor (Wellei forte, Svaningii, aut Lyscandri) musæo, inter alia chartacea translata, hæc in fronte sui Isleifo et Aræ multiscio⁴ adscribuntur, quamvis revera sint e Snorronis Historia Norveg., aliisque recentioribus congesta adversaria. Illa si obiter inspexerit Welleius inscriptione tam speciosa facile deceptum esse crediderim. Isleifum itidem inter historicos recenset Arngrimus, Specim. Island. p. 79, reliquos sine dubio secutus, cum ex patriis

¹ Saxone—finiat understreget. ² e—esse ligel. ³ I randen er skr. De Islevi assertionem de Longobardorum exitu vid. Lyscand. Slætebog p. 268. ⁴ Efter dette ord og ned til crediderim findes en tværstreg gennem linjerne.

antiquitatibus ne minimum quidem hac de re habere potuerit. Similem tandem prædictis errorem erravit Messenius, Retors. impostur. Rosefont. p. 14, sub Jani minoris nomine ita scribens: Atque¹ horum (poëtarum) nonnulli ordine non interpolato, numerosè multorum regum gesta cecinerunt, veluti Eyvinder patruus Stenchilli Sveonum regis, Svecorum Gothorumque regum catalogos a suo tempore usque ad Frothonem primum Svecorum regem diligenti et continua serie recensuit, XXV potentissimos compræhendens Svecorum monarchas, atque Arii (σ: Aras Multiscius) plurimos complexus Svecorum et Norvegorum reges, multis abhinc seculis; cujus annales, sicut etiam Eyvinderi, Islevus Norvegiæ episcopus, in unam redegit historiæ formam, sub primordio religionis Christianæ, quam ex prisco Norvegiæ, XIX ante annos M. Johannes Martini Danus, pastor Slangerupensis in Danicum translata sermonem typis Hafniensibus evulgavit. In multis hic labitur Messenius, quorum singula redarguere, à proposito alienum est; ideoque ingenti chronologicæ metamorphosi, heic propositæ, limatissimis Wormii verbis saltem medebor, quæ in hac controversia omnium instar esse possunt, ea vero ex illius præfat. ad Snorronis Chronic. Norv. ita sonant: Hunc² (sc. librum de regibus Norvegiæ) quidam ab Isleifo, qui circa ann. 1057 primus in Islandia episcopus erat Scalholtensis, conscriptum esse autumant, quod tamen vero minus consentaneum esse videtur, quum in præfatione ad S. Olai chronicon tradatur, Aram sacerdotem, qui de Norvegia primus scripsisse perhibetur, duodecim annis majorem non fuisse cum obiret Isleifus episcopus Scalholtensis, ac consequenter conscribendis historiis inhabilem. Si vero Isleifus episcopus chronicon aliquod Norvegicum conscripsisset, Aram sacerdotem primum scripsisse, nullo jure diceretur, utpote qui post Isleifum vixit, duodecim tantum annorum cum decederet Isleifus. In eadem etiam præfatione expresse dicitur, Titum Isleifi episcopi filium Aram multa docuisse, quo opus non fuisset, si chronicon ab Isleifo confectum ante manus habuisset. Cæterum ut eo evidentius appareat, Isleifum episcopum, virum alias de patria sua præclarè meritum, nullo jure inter historicos numerari, tempus, quo historiæ in

¹ Herfra til evulgavit citat. ² Herfra til habuisset citat.

Islandia primum conscribi cœperunt, paucis ostendam, non quod ignorem me Iliada, ut ajunt, post Homerum hic scribere, cum hanc materiam nobiliss. Thomas Bartholinus patronus meus, quovis obsequio dignus, Antiquit. Danic. liber I cap. 11 ita tractaverit, ut omnem post se scripturis occasionem præripuerit, sed ut lector omnia, quæ hujus loci sunt, uno obtutu inspicere queat, præsertim cum historiarum etiam Norvegicarum, de quibus huc usque sermo fuit, primam cognitionem ab Islandis fluxisse, ipse Norvegus fateatur Theodricus Hist. Norv. cap. 1, ubi ait: Hunc¹ numerum annorum Domini, investigatum, prout diligentissime potuimus, ab illis, quos nos vulgato nomine Islendingos vocamus, in hoc loco posuimus; Illas autem tempore Sancti Olai primum conscribi cœpisse à quibusdam existimatum, ait Wormius in præfat. ad chron. Snorronis, quam tamen sententiam ipse improbare videtur, et quidem rectè, utpote antiquitatibus plane contrariam; ita enim de hac re præfatio ad S. Olai vitam in Bibliothecâ Resenianâ:

Þat var meirr en cc. vetra tíræþ er Island var bygt. apr menn tæki her sogur at rita.	Anni plusquam ducenti à pri- ma Islandiæ inhabitatione flux- erunt antequam historiæ hic conscribi inciperent.
---	---

Eadem verba ex dictæ S. Olai vitæ præfatione allegat Verelius, not. in Hervoræ Hist. p. 168, nisi quod pro ›cc vetra tíræþ‹ ÷: ducenti anni, cc vetra tólfræþ,² ð: ducenti quadraginta anni, legat, quarum lectionum neutra rejici potest, cum annus tantum, ante quem non cœperunt non vero ille quo cœperunt, determinate hic ponatur, quamvis ego, antelaudatum Bartholinum secutus, Verelianam pro correctiore habeam, cum verisimilius sit, præfationis hujus auctorem eum posuisse terminum, qui historiarum scriptionis initia paucis annis, non vero dimidio seculo, aut ferè, præcessit; quod, ut è sequentibus patebit, alias statuentum est; Islandiam enim anno Christi 874 inhabitari cœpisse, irrefragabili historicorum consensu inferius fusè probabo, à quo tempore, si ducenti, ut vult Codex Resenianus, anni computen-

¹ Herfra til posuimus bet. som citat. ² I randen: et ita fragmentum præfationis in vitam S. Olai, quod ego possideo.

tur, ille, post quem Islandi historias conscribere cœperunt, Christi erit millesimus septuagesimus quartus, Aræ multiscii, quem primum scripsisse superius monstravi, ætatis septimus, à maturitate conscribendis historiis necessariâ nimis remotus. Si autem Verelii lectionem sequamur, Islandiæ inhabitatæ annus ducentessimus quadragesimus in Christi incidit millesimum centesimum decimum quartum, qui est Aræ multiscii quadragesimus septimus; intra quam ætatem, fide dignam historiam scribere vix potuit, qui librorum adminiculo destitutus, ex aliorum saltem vivâ voce, scribenda discere necesse habuit. Quod, si librum illum Islandorum, quem Thorlaco et Ketillo episcopis nuncupavit, primo operum ejus conscriptum esse credere velimus uti ipse auctor in præsentis operis principio non leviter innuit, (nec verisimile, illum, omissâ patriâ, res externas primum explicuisse) iste ante annum Christi 1122 (quo, ut mox dicitur, consecratus est Ketillus) prodire non potuit. Unde à dicto anno, aut proximè sequenti, Christi videlicet 1123, ætatis Aronis multiscii quinquagesimo sexto, historiarum Islandicarum prima initia ducenda esse, probabili conjectura inducor.

Hæc¹ tamen ita non intelligi volumus, quasi nulli ante hunc annum in Islandia libri extiterint, cum vix verisimile sit Isleifum, virum eruditum, alios literas docentem, et 24. annorum episcopum, et reliquos doctos viros, . . .² annorum spatio nihil penitus literis mandasse, sed quæ ecclesiastica et theologica maxime respexisse credibile est; nec diffidendum legum Islandicarum codicem a^o 1118 secundum nostrum p. . . conscriptum Aræ scriptis priorem fuisse, de historiis et antiquitatibus hic saltem sermo est, quæ Aras primus literis³ mandasse à fide dignâ antiquitate perhibetur.

IN PROLOGUM AUCTORIS

Pag. 2. lin. . . seqq. Islendingaboc gorþa ec fyrst byscomum qrum Þorlaki oc Katli, oc syndac þępi þeim oc Sęmundi þręsti.] Perit maxima hujus operis pars, uti antea monui; cæterum Thorlacus, cujus heic mentio incidit, episcopus erat Scalholtensis, ordine

¹ Følgende til perhibetur på en seddel, der er renskrevet af Jón Ólafsson.

² Sål. hds. ³ Rettet fra literas.

tertius, consecratus anno Chr. 1118, die 28. Aprilis testibus auctore nostro pag. 64, Vitâ S. Jonæ episcopi Holensis, Historiâ introductæ in Islandiam relig. Christ., Appendice libri origg. Island. membranei, Chronico episcoporum Islandiæ, annalibus regiis, Flateyensibus et chartaceis: Obiit autem secundum mox citatos ternos annales et adhuc Scalholtenses ann. 1133, die ultimo Januarii, uti dictum episcoporum Islandiæ chronicon ac vetustissime calendarii fragmentum, antememorato computo regio annexum, verè tradunt, non vero die 1. Febru., ut vult Bibliothecæ Resenianæ antedictum calendarium. Nec magis morandum quod sæpedictum episcop. Isl. chronicon Thorlacum 1126 decessisse tradat, cum annorum Christi numerum omnibus aliis septennio minorem ubivis habeat, à recentiore quodam, ut opinor, appositum, qui initio forte in computando lapsus, isti fundamento erroneam in sequentibus chronologiam superstruxit, quâ ne alii post hac seducantur, hæc obiter notare libuit. Hoc enim loco, ex ipso chronico, chronologiæ appositæ contrario, facile redargui potest, utpote quod Magnum Enari filium, anno quo decesserat Thorlacus, electum esse asserit, ac proxime sequenti in Norvegiam trajecisse, eo scilicet quo Haraldus Gilli et Magnus postea cæcus in agro Fyrileifensi conflixerint, quam pugnam anno 1134 stetisse, historiæ Norvegicæ vel minus gnaro plusquam notum est.

Ketillus Holensis episcopus ordine secundus, anno ut in chronico magno Island., libro origg. Islandic. p. 180, appendice ejusdem libri Orig. Isl. membranei et Hist. religionis Christ. in Islandiam introductæ, p. 24, legimus, 1121 electus, secundum episcoporum Island. chronicon in Daniâ ordinatus est anno 1122 decem noctibus post (quædam exemplaria habent ante) festum purificationis Mariæ. De anno consentiunt Annales regii, Flateyenses et chartacei. Illum autem anno 1145 obiisse tradunt dicti annales, et præter eos Reseniani et Scalholtenses die sexto Julii, uti ex sæpedicto episcoporum Island. chronico et Aræ multiscii testimonio pag. . . . superius (in testimoniis auctorum) adducto, adeo ut iterum mendo non careat Calendarium Resenianum, quod illius obitum ad diem 7. Julii refert.

De Sæmundo sacerdote vide alibi.¹

¹ Hermed sigtes der til Sæmunds Vita i AM 1029, 4° (trykt i Sæmundar Edda I 1787). Den er trykt her bagved.

Pag. . . lin. . . þa er scyllt at hava þat helldr er sanara reynist] Similis est modestia et candor Theodrici Histor. Norveg. cap. 1 ubi ait: Istum numerum nullo modo volumus præjudicare certiori, si reperiri valet.

Pag. lin. . . Haralldz ens harfagra es fyrstr varþ þess kyns einn conungr at ollom Norvegi] Scilicet Haraldi majores, quorum nomina noster heic recensuit, qvamvis nulli se superiori parerent, reguli magis qvam reges fuere, utpote pauculis tantum Norvegiæ territoriis dominantes. Tales in S. Olai vita smakonungar 3: exigui reges vel reguli, in eadem S. Olai, Ani sagittarii et Rolfi Gotricii vitis, fylkiskonungar 3: territoriorum reges ac in Haqvini Grandævi vita neskonungar 3: promonteriorum reges dicuntur, quorum plures apellationes Stephanius not. in Saxonem p. 101 et Verelius not. in Hist. Gotrici et Rolfonis p. 87 depromunt, sed qvæ partim apud antiquos non occurrunt, partim non nisi in tributarios qvadrant. Illum Norvegiæ statum polyarchicum, ab Haraldo pulchricomo in monarchiam redactum fuse perseqvitur Snorro in vitis regum Norvevicorum, et paucis complectitur S. Olai vita, cujus hæc sunt verba:

Haralldr hinn harfagri var konungr yfir ollom Noregi langa æfi. en apr voro þar margir konungar, sumir hofþo eitt fylki til forraþa en sumir nockvoro meira. en alla þa tok Haralldr konungr af riki. sumir fello, sumir flyþo land fyrir honom, en sumir leto af konungdomi oc naþi engi maþr at bera konungsnafn nema hann einn.

Haraldus pulchricomus totius Norvegiæ rex longo tempore fuit, prius vero multi reges ibi (simul) erant, quorum quidam uni saltem territorio, quidam aliquanto majori ditioni præfuerunt. Hos omnes rex Haraldus regno exuit, quidam ceciderunt, alii metu illius è Norvegiâ auferunt, nonnulli regum imperium deposuerunt, neminique præter illum solum regis titulum usurpare licuit.

Hæc S. Olai vita, cui iisdem prope modum verbis consentit Olai Tryggvonii vita et brevior adhuc Theodricus Hist. Norveg. cap. I, Hic, de Haraldo loqvitur, primum expulit omnes regulos et solus obtinuit regnum totius Norvegiæ. Ha-

raldi autem pulchricomi æram non uno modo tradunt antiqvi, quæ ut indigitari possit, ab inferiori ordiendum est. Theodricus Hist. suæ Norveg. cap. 19. S. Olaus regem post quindecim annorum imperium, anno 1029 occisum esse tradit, ac ante eum ordine retrogrado regnasse Svenonem atque Haqvinum comites duobus annis, et Ericum comitem 15 annis, quâ ratione S. Olaus regnare cœpit 1014, Sveno et Haqvinus 1012, comes Ericus 997, qui et annus ex Theodrici mente Olai Tryggvonii regnum finiit, quem alias anno 1000 regnare desiisse unanimi consensu referunt omnes Islandorum annales, qui illius meminerunt. Dicti Olai regnum, Theodricus, Snorro, Olai Tryggvonii vita, S. Olai vita, Sæmundus apud historiæ suæ epitomatores superius notatum, prolegomena ad vitam S. Olai in codice Flateyensi, et Oddus monachus, quinque annis computant, cujus regni primordia secundum Theodricum in ann. 992, secundum reliquos omnes in ann. 995 incidunt. Haqvini comitis imperium apud Theodricum 30 anni, apud Sæmundum, uti illius historiæ epitomator, et Oddus monachus, superius p. . . citatus, nobis suggerunt, triginta tres constituunt, unde secundum utrumque ann. 962 regnum adiit. Novemdecim tantum annos ei tacite assignat Olai Tryggvonii vita, ubi Haraldum Grafeldum anno quo Bresterus Færeyensis cecidit, occisum esse ait, Olao Tryggvonio septimum ætatis annum agente, qui, ut ex toto historiæ contextu liquet, ipsissimus est annus Christi 976, quamvis eadem historia alio loco proximè præcedentem, ut mox dicetur, proferat, sibi ipsi more solito contraria. Dicto anno 976 Haraldum grafeldum occubuisse ac Haqvinum comitem regnare cœpisse nec minus asserit Liber Origg. Island. p. 175, ubi hinc ad Isleifi episcopi consecrationem (quæ absque dubio in ann. 1056 incidit), annos numerat octoginta; in quem etiam annum cædem sæpedicti Grafeldi et Haqvini comitis regni initia referunt Genealogia regum Norvegiæ et Series regum Norvegiæ, (bina sunt Historiæ Norvegicæ compendia) uti ex illis indubie colligitur, quam et mentem Snorroni fuisse puto, etiamsi is nullum certum annorum numerum Haqvino adscribat. Viginti annis dictum Haqvinum solum regnasse volunt Prolegom. ad S. Olai vitam, adeo ut 975 ad scepra ascenderit, qui et Aræ multiscii in suâ Hist. Norv. calculus fuisse videtur. Ubi

enim Oddus monachus pag. . . adductus eum imperio Haqvini 33 annos dedisse ait, ipse errasse videtur, eo deceptus quod Aras, uti ex Snorronis loco p. . . allegato discimus, Haqvinum ditionem paternam, partem scilicet Norvegiæ, tredecim annis ante cædem Grafeldi tenuisse tradiderit, ac itaqve, si superior valeat conjectura, 33 annis nempe ante et post Grafeldi necem in totum regnasse, qvam supputationem prolegomena antedicta disertis verbis præ se ferunt et Olai Tryggvonii vita, à se ipsa ut supra monui dissentiens, pressè seqvitur, ubi Haqvinum comitem à patris sui Sigurdi nece 33. annis regnasse ait, tredecim nempe vivo adhuc Grafeldo et viginti post illius cædem, secundum qvem computum dictæ historiæ, alias parum convenientem, ann. 975 regnare cœpit. Haraldo Grafeldo 12 annos Theodricus, novem Sæmundus, 15 Snorro et apud eundem Aras multiscius, loco p. . . allato, ac 12 prolegom. ad S. Olai vitam assignant; adeo ut ex Theodrici calculo 950, Sæmundi 953, Snorronis 961, Aræ 960, prolegomenorum 963 rex factus sit. Olai Tryggvonii vita et prædicta compendia de ætate Grafeldi sibi non satis constant; Compendia qvidem Haraldum pulchricomum ann. 925, uti mox uberius monstrabo, mortuum esse volunt, post qvem Ericum duobus, et deinde Haqvinum Adelstani alumnum 26 annis regnum tenuisse perhibent, qvâ ratione annus cædis Haqvini, qvi est regni Grafeldi primus, fit Christi 953, unde ad annum 976, qvo, ut supra monui, comes Haqvinus secundum illa regnare cœpit et Grafeldus obiit, anni sunt 23, qvot Grafeldo nemo qvod sciam umqvam attribuit. Causa autem cur Haqvinus Adelstani alumnus tanto temporis intervallo ab Haqvino comite separatur, est qvod dicta compendia in Haraldi pulchricomi, Erics et Haqvini regum annis computandis Sæmundi calculum, sibi per omnia conformem, in Haqvini vero comitis Aram et Snorronem, à Sæmundi chronologiâ multum diversos, secuta fuerint, nulla annorum Grafeldi habitâ ratione, qvippe qvorum numerum plenis verbis nusqvam profitentur. Olai vero Tryggvonii vita Grafeldum 15 annis sedisse ait, qvem, ut superius dictum, 975 et 976 obiisse sibi ipsi discors tradit, non minus in regni illius initiis fluctuans, qvæ, uti mox tetigi, in annum cædis Haqvini Adelst. alumni incidunt. Cecidisse autem Haqvinum ann. 963, si à supe-

riori calculus instituat, dicta historia clarè indigitat, uti inferius elucescet; quæ tamen sibi parum cohærens ubi comitis Haqvini necem, ann. 995 peractam, memorat, illum 25 annorum patrem Sigurdum amisisse ait, ac ab illius cæde 33 annis cum comitis titulo regnasse, obiisseque annos natum quinquaginta octo. Sigurdum vero comitem biennio post necem regis Haqvini cecidisse, ex Aræ multiscii testimoniis p. . . adductis, certum est, quem et calculum Snorro ac dicta Olai Tr. vita approbant. His collatis, annus ætatis Haqvini comitis 25, et cædes Sigurdi, in annum 962 (qui secundum priorem supputationem 965 occisus est) Haqvini Adelst. al. mors et initia regni Grafeldiani in annum 960 cadunt, regni vero Haqvini comitis primordia in ann. 975, uti supra memoratum; quæ omnia ex Aræ multiscii calculo, superius prolato, mutuata esse, luce magis radiat, cui 15 anni Grafeldo adscripti benè quadrant, cum altera illa computatio, dictæ historiæ magis conveniens, Haqvini scilicet necem ad 963, et Grafeldi ad 976 referens, non nisi 13 annos admittat. Haqvini Adelstani alumnum, Grafeldo proximè superiorem, 25 annis regnasse, et per consequens 925 regnum adiisse Theodricus tradit, quem 26 annis post profligatum fratrem Ericum Norvegiæ præfuisse asserunt Sæmundus, Snorro, Olai Tryggv. vita, bina compendia antedicta et prolegom. ad vitam S. Olai, quod et Aram multiscium in suâ hist. Norv. statuisset verisimile est; quâ ratione Erici fuga, et Haqvini imperii initia, secundum Sæmundum et compendia in annum 927, Snorronem 935, prolegomena atque Olai Tryggvonii vitæ saniolem calculum 937, ac secundum Aram eumque in propriæ supputationis eversionem imitantem Olai Tr. vitam in annum 934 referuntur. Ericum triennio sedisse asserit Theodricus, cujus ergo imperium cœpit 922, quinque annis regnasse tradunt Sæmundus apud suum epitomatozem, et Egilli Scallagrimii vita, quorum tres priores cum patre Pulchricomo regnasse intelligendum est; triennio enim ante obitum patris, illius consensu, solium ascendit, testantibus id Snorrone, Olai Tryg. vitâ, dictis binis compendiis, Egilli vitâ, S. Olai vitâ et pluribus, quorum tamen quatuor priores dictum triennium non Erici, sed Pulchricomi imperio vendicant; ac biennio tantum post mortuum patrem regnasse Ericum perhibent,

illum scilicet annum ei adscribentes quo cum fratre Haqvino Adelstani alumno de Norvegiæ regno certavit, quem S. Olai vita Haqvino assignat, eumque 27 annis regnasse ait, quod eodem recidit. Prolegomena vero antedicta illum minus rectè negligunt, ac Ericum toti Norvegiæ uno anno præfuisse tradunt, cui si alter ille addatur, mors Haraldi pulchricomi et Erici solius regni initia, secundum dicta prolegomena et Olai Tryggvonii vitam, in annum 935 incidunt, secundum Snorronem 933 ac secundum Sæmundi calculum 925, quem prædicta Compendia seqvi superius attuli, quamvis id ab iis minus accurate fiat cum asserant a morte Pulchricomi ad initium regni Haraldi Sigurdii (qvæ in ann. 1046 cadunt) annos effluxisse centum viginti duos, qva ratione si iis cum strictè agatur, Haraldi obitus in annum 924 refertur; qvales lapsus cum in dictis compendiis sæpius occurrant, illorum auctores Sæmundi calculum nihilo minus hic sectari voluisse, minus dubium evadit. Qvot annos Erico in sua historia adscripserit Aro multiscius, antiqvitates silent, duobus vel tribus annis regnum ejus computasse ex eo colligitur, quod Haraldum pulchricomum 931 vel 932 obiisse p. . . qvasi fluctuans asserat; quod si Olai Tryggv. vitæ calculum, de Haraldi ætate mox stabilendum, seqvi libeat, annus ætatis ejus octogesimus, quem vitæ ultimum fuisse Aras p. . . credit, in annum 932 cadit, ac eâ ratione Erico bini tantum anni cedunt, tres vero si Haraldus 931 mortuus statuatur, quam sententiam Germani cujusdam præstigiatoris, nomine Magi, fabulosissima alias vita fovet, ubi ita ait:

Enn sva visar a i annalum, at Karl keisari toc riki i Saxlandi i þann tima er Haralldr hinn harfagri skipti riki með sonum sinum. oc Karl styrþi sinu riki i VII ar oc XX oc hann væri svikinn oc innkastapr af Herberto. oc sva segir, at þrim vetrum eptir frafall Karls keisara kæmi Ulflotr með log til Islandz. Þa var Eiríkr konungr blöðox or-

Indicant annales Carolum imperatorem in Germania regnare cœpisse cum Haraldus pulchricomus regnum (Norvegiæ) inter filios suos divideret, regnumque suum viginti septem annis rexisset, donec ab Heriberto proditiosè in carcerem conjiceretur. Diciturque Ulflotum triennio post mortem Caroli imperatoris leges in Islandiam invexisse;

<p>þinn yfirkonungr bræpra sinna allra. Prim vetrum sípar anda- þiz Haralldr Harfagri. einum vetri áþr toc Hrafn Hængsson logsogn a Íslandi.</p>	<p>tum rex Ericus blodox (c: cogna- torum interfector) super omnes suos fratres regimen acceperat. Post tres abinde annos obiit Haraldus pulchricomus, uno autem prius anno Hrafnus Hæn- gi filius nomophylacis officium in Islandia susceperat.</p>
--	--

Binæ hic personæ confunduntur, Carolus scilicet crassus Germaniæ imperator, Ludovici Germaniæ regis filius, anno secundum Sigebertum, Reginonem, Frisingensem et Herm. contractum 881, secundum alios aliter, imperium nactus, mortuusque in paupertate ann. 888, testibus Mariano Scoto, Schafnaburgensi, Reginone, Frisingensi et Contracto prædictis, ac Carolus simplex, Ludovici balbi Franciæ regis filius, hic anno 898, uti in prædicto loco rectè supputatur, Franciæ, non Germaniæ regnum adeptus est, ex Reginonis, Odoranni et plurium testimoniis, cujus regni annus 27 et carceres ab Heriberto comite Veromandensi ei injecti, ex adducti loci sententia incidunt in ann. 925, qvamvis 25 tantum annos regnasse, ac anno 923 carceri inclusum esse, rectius tradant Chronicon magnum Belgicum et Odorannus. Captivitatem illius Regino et Sigebertus ad ann. 924 referunt, annoque 925 in custodiâ mortuum esse Regino scribit, Flodoârdo contrarius qvi ad ann. 929 eum supervixisse innuit, sæd hæc in transitu. Annis 925 triennium adjectum 928 parit, qvorum ultimo Ulflotus leges in Islandiam attulisse hic scribitur. His iterum addito triennio Haraldum anno Christi 931 decessisse, calculus evincit. Atque ita ad Pulchricomi ætatem tandem ventum est, cujus illustrandæ gratiâ singula tam prolixè annotavi. Illum 73 annis regnasse Snorro asseverat, qvo 860 ad rerum summam pervenisse fatetur, consentienti his verbis Serie regum septentrionalium:

Haraldus primus in Norvegiâ monarcha fuit, cum ab incarnatione filii dei anni effluxissent octingenti sexaginta, cycli solaris anno primo, lunaris vero sexto, ab initio autem cycli magni

paschalis ducentesimo quinquagesimo tertio. Hæc fuere initia regni Haraldi pulchricomi, cum decem annorum esset.

Septuaginta tribus annis Haraldi imperium similiter metiuntur prolegom. ad S. Ol. vitam, quo 862 regnare cœpisse inuunt. Totidem etiam annis Haraldum regnasse memorant S. Olai regis et Egilli Scallagrimii vitæ, quibus in regni Haraldiani annis numerandis ad unquam consentiens Olai Tryggvonii vita, idem cum prolegomenis antedictis regni ejus principium statuit insigni loco, qui hic omnino legi meretur:

Þat var a setta ari rikis Haralldz konungs hins harfagra, er menn (Ingolfr oc Hiorleifr) foru at leita Islandz. en siau vetrum siparr foro þeir Hiorleifr at byggia landit sem nu var sagt. Þat var a þrettanda ari konungdoms Haralldz hins harfagra. Þa hafpi hann verit tva vetr einvalldz-konungr at Noregi sipan Hafrsfiarþar orosta var. Þat var fiorum vetrum eptir fall Eatmundar konungs a Englandi ens helga. Þa var lipit fra upphafi heims þessa sex þusundir vetra siau tigur oc þrir vetr. en fra holldgan vars drottins Ihesu Christi atta hundrat siau tigur oc fiorir vetr.

Annus erat regni Haraldi regis pulchricomi sextus, cum Ingolfus et Hiorleifus Islandiam primô quærerent, septem vero abinde annis terram illam incolere cœperunt, uti nunc dictum est; hæc autem gesta sunt anno regni Haraldi pulchricomi decimo tertio, cum post pugnam Hafrsfiordensem Norvegiæ monarcha biennio fuisset anno scilicet à cæde Sancti Edmundi Angliæ regis quarto. Tum à mundi hujus principio anni effluerant sexies mille septuaginta tres, ab incarnatione vero domini nostri Jesu Christi octingenti septuaginta quatuor.

Variare primo intuitu videtur Liber originum Island., qui hanc rem ita enarrat:

Sumar þat er þeir Ingolfr foru at byggia Island hafpi Haralldr harfagri verit XII ar konungr at Noregi. Þa var lipit fra upphafi þessa heims VI þusundir vetra

Æstate quâ Ingolfus cum sociis Islandiam inhabitare cœpit, Haraldus pulchricomus duodecim annis Norvegiæ rex fuerat. Tum elapsi erant ab hujus mundi

og LXXIII vetr. en fra holldgan principio anni 6073, ab incar-
drottins DCCC ar oc LXXIII natione vero domini octingenti
vetr. septuaginta qvatuor.

Sed facilè hæc conciliantur. Halfdanum Haraldi pulchricomi patrem vernali tempore, cum glacies solis calore liqveferi inci- peret (mense scilicet Martio ut videtur), aqvis submersum esse Snorro et Genealogia regum Norveg. perhibent, cui mox Haral- dum successisse ex prolegomenis ad S. Olai vitam docemur. Ingolfum autem mense Majo aut posterius in Islandiam abiisse, irrefragabilis conjecturæ ratio credere jubet. Annus itaqve Chri- sti 862, qvo Halfdano mortuo Haraldus sufficiebatur, Olai Tryggv. vitæ est regni ejus primus, 863 secundus, qvi ex Libri orig. Island. sententiâ primum regni Haraldiani annum explevit, 864 secun- dum, et sic deinceps, usqve ad anni 874 mensem Majum, qvi in regni Haraldi annum 13 ineuntem cadit, duodecimo ejus an- no nuper ad finem perducto. Ultra mox progrederer, nisi æta- tem mundi, his locis assertam, scrupulum qvibusdam injicere posse præviderem, qvippe qvam improbasse conspicio virum reverendum Theodorum Thorlacium Scaltholtinæ in Islandiâ dioecesis antistitem, allatum locum in dicto originum Islandic. libro, cura sua typis impresso, ad calendarii vulgaris (commu- niter almanak) computum immutantem, 4841 pro 6073 substi- tuendo, ɔ: annus 1. Christi, secundum hunc calculum est mundi 3968. Sed nullâ opus erat correctione, cum heic non vera mundi ætas tot eruditorum¹ calamis anxie qvæsita sed veterum chro- nologorum auctoritas jure reqviratur. Novum autem non esse â mundi exordio ad Christi nativitatem annos 5199 numerare, qvot hic prodeunt, ex Eusebio dispalescit, qvi in proæmio libri secundi chronicorum canonum ab Adamo ad Diluvium annos numerat 2242, â Diluvio ad nativitatem Abrahami 942. Et in ipso chronico canone ab Abrahamo ad nativitatem Christi an- nos 2015. colligit. Eusebius in chronicis suis canonibus ab Ada- mo ad Diluvium annos numerat 2242, a Diluvio ad nativitatem Abrahami 942, â nativitate Abrahami ad natum Christum 2015. Cui Eusebii computo si adjiciatur² annus ille, qvi servatorem

¹ Skr. over doctorum. ² Skr. adjiciantur.

natum primus vidit, vulgo in æræ Christianæ calculo missus, uti docet Petavius in Rationario temporum part. 2 libro 4 ac sæpius memorati 874 anni, summa emergit annorum 6073. Sed hæc, ad institutum nostrum minus pertinentia, obiter saltem tractare libet. Idem calculus venerabili Bedæ innotuit, cujus in libro de temporibus capite ultimo dominus natus esse dicitur completis ab Adam annis juxta quosdam 5199, quamvis ipse dicto libro de temporibus, de compoti ratione, de temporum ratione et de sex ætatib. mundi in diversa aliàs abeat. Hæc quoque supputatio ecclesiæ Romanæ quam placuerit, Martyrologium Romanum testatur, ubi ad VIII. kal. Januarii filium dei anno mundi quinqvies millesimo centesimo nonagesimo nono natum esse annotatur. Non multum attinet nostros coacervare ut sunt annales regii et Flateyenses, qui concordēs in principio sui ad Christi nativitatem annos similiter numerant 5199, ac in rei fundamentum Hieronymum, Eusebii nempe interpretem, Bedam, Historiam scholasticam et ecclesiæ auctoritatem allegant.

Sed nunc iterum ad Pulchricomum. Illum 70 annis regnasse Aras multiscius p. . . perhibet, qui ab anno 931 vel 932 (quos morti ejus, uti supra dictum est, assignat), retro numerati regni illius primordia in ann. 861 vel 862 determinant. Consentit ferè Catalogus imperatorum Occidentis, qui Haraldum circa ann. Christi 862 regnare cœpisse ait, ac itaque eundem cum auctoribus superius allegatis calculum sequitur. Verba hæc sunt:

Karla Magnus rikti a tima Leonis XIII ar 1 manaf IIII daga. þa var lidit af hollgan guþs DCCC og II. ar. hann var konungr oc keisari XLVI ar. Nær XL^m vetra sipar tok konungdom Haraldr harfagri i Noregi.

Altius Haraldiani regni initia evehit Theodricus, qui regnum ejus 70 annis similiter metitur, ac ann. 852 ad regnum pervenisse, sibi ipsi concors fatetur, si librarii veteris vel recentioris errorem demas, qui hoc loco pro octingentesimo (quod Theodricum scripsisse certum est) pessimè nobis oggessit millesimo. Septuaginta tribus annis Haraldum regnasse Sæmundus apud prædictum suum epitomatores asserit, qua ratione annus Christi 852. regnum ejus inchoavit. Istum Sæmundi et Theodrici calculum prædicta Compendia, Haraldus imperium 73. annis simi-

liter computantia, seqvi voluisse certum est, etiamsi unus, uti supra tetigi, annus illis desit. Sæmundi calculus nec minus in Codice Flateyensi apparere videtur,¹ ubi in Olai Tryggvonii vita annum regni Haraldī 13. in annum mundi 6063 et Christi 864 incidisse ait. Verba hæc sunt: Pat var a XIII.

Cum vero reliqvi temporum characteres hic recensiti officiant, librarii error hic, absqve dubio, irrepsit, unaqve annorum decas utroqve loco omissa esse videtur, ut cum superius allato convenire debeat. Altius adhuc ascendit Oddus monachus, qvi regni Haraldiani initia ad annum 848 refert, ubi ait: Ab initiis regni Pulchricomi ad annum regni Olai Tryggvonii secundum (qvi omnium ferè consensu est Christi 996), effluxisse 148 annos.

Decennio inferiorem Haraldī æram depromunt annales regii, Flateyenses et chartacei nec non chronologia chronico Norvegico à Wormio annexa, qvi constanti consensu, mixto autem chronologorum fundamento, Norvegicas res ita supputant:

Pulchricomus regnare cœpit ann. ..	858
Sedit annis.. .. .	73
obiit	931
Ericus sedit annos	3
cessit regno	934
Haqvinus regnavit annis	26
occisus	960
Haraldus Grafeldus sedit annis	15
occubuit	975
Haqvinus comes Norveg. præfuit ann.	20
occisus	995

Magis adhuc variam computandi rationem confundunt annales Scalholtini et Reseniani. Illi qvidem Haraldum pulchricomum anno 862 regnum adiisse memorant, omissoque obitus ejus anno, qvi et Erii regnum inchoavit, Haqvinum Adelstani alumnum ad sceptrum pervenisse tradunt anno 934, qvæ ex Aræ multiscii calculo mutuata sunt. Haqvinum anno 961 occisum esse ac Grafeldum post 15 annorum imperium ann. 976 occubuisse. Haqvinum deinde comitem 19. annis sedisse et 995 occi-

¹ Skr. videntur.

sum esse ex Snorronis mente perhibent. Hi vero Pulchricomum anno 862 ad scepra ascendisse similiter ex Aræ sententia loqvuntur, qvem anno 933 (librarii erratum esse videtur pro 932) decessisse tradunt. Neglectis dein Erici annis et Haqvini initiis, hunc anno 961, Grafeldum 976 et Haqvinum comitem ann. 995. regnare desiisse produunt; qvam chronotaxin ex Aræ et Snorronis computo consarcinatam esse ex superioribus patet.

Rerum Norvegicarum chronographiam, à Svaningio in Chronologia Danica depromptam, heic inserere nolo, cum is sua ex Wormii computo ad chronicon Norvegicum desumpserit, qvamvis interdum, nescio qvo consilio, ab eo recesserit. Idem dicendum est de computo isto qvem Jonas Ramus Norvegiæ suæ antiqvæ subjunxit, qvippe eidem fundamento superstructo. Nec multum attinet Arngrimi lapsus chronologicos heic recensere.

NOTÆ AD CAP. I

Pag. . . lin. . . Pa es Haralldr enn Harfagri var XVI vetra gamall]. Haraldum pulchricomum decem natum annos ad regni gubernacula ascendisse nos docet Snorro Sturlæus chron. Norv. p. 39, Olai Tryggvonii vita consentientibus uno ore annalib. Islandicis et auctore nostro p. 10. Qvo autem epochæ Christianæ anno natus sit, aut ad dignitatem regiam pervenerit, valde discrepant, qvi eâ de re scripserunt.

Annales vero Islandici qvotqvot videre contigit nativitatem Haraldī non ad annum Chr. 846 ut in Comment. de Isl. scribit accuratissimus alias Arngrimus, nec 849 uti Joh. Svaningio in Chronol. Dan. placuit, sed ad annum 852 unanimi consensu referunt, regni initia ad ann. 862 (Svaningius et Arngrimus memorati habent 858), adstipulantibus auctore nostro pag. 10, 18 ac binis qvas inspexi membranīs, vitam regis Olai Tryggonii complexis, qvæ unâ cum Libro originum Islandiæ annum 13 regni Haraldī in annum mundi conditi 6073, Christi 874 incidisse asserunt, uti integer locus infra citandus ostendet. Dissentit autem codex regius vulgo Flateyensis nuncupatus, qvi annum regni Haraldī pulchricomi 13 asserit fuisse Christi 864, mundi qve conditi 6063, qva ratione initium regni Haraldī ad annum 852

refertur, nisi mendum in codicem irrepsisse, unumqve numerum denarium omissum esse, statuendum sit, cui repugnare videtur quod anni mundi unâ etiam decade pauciores hic recensentur quam in cæteris exemplaribus. Quidquid sit, codicis Flateyensis calculo non parum suffragatur omnibus hisce vetustior Theodricus monachus Nidrosiensis paullo accuratius inspectus, qui Historiæ suæ Norvagicæ caput primum ita orditur: »Anno ab incarnatione domini millesimo quinquagesimo secundo regnavit Haraldus pulchrecomatus«. Hic pro octingentesimo corruptissime legitur millesimo, solâ librarii, veteris aut recentioris, incuriâ pro DCCC forte M. substituentis, nulla vero boni auctoris culpâ, utpote qui eodem capite inferius asserit, Haraldum 70 annis regnasse ac postquam singulis abinde regibus annos regni adscripserat, Sanctum Olaum anno 1029 cæsum esse scribit, quam propriæ traditionis contrarietatem sanæ mentis historicum commisisse â verisimili multum abludit; sed iam de habitatæ Islandiæ initiis disserentem audiamus Librum originum Island.,¹ quem in membrana exaratum Reseniana bibliotheca asservat:

Pa er Island fanzt ok bygbizt af Noregi . . . Orkneyjum . . . Svo er sagt . . . Par heitir nu Reyparfiall i Austfiorpum.²

Allegatus nuper Theodricus operis citati cap. 3. Islandiam anno regni Haraldi 9, Christi scilicet 860 ex ipsius auctoris a mendo antedicto purgati calculo, a Norvegis inventam esse, annoque insequente, regni nempe Haraldi 10, Christi 861, Ingulfum eò familiam transtulisse. Ingulfi primum in Islandiam adventum Islandici quidam quos inspexi annales³ ex antiquo, ut opinor, exemplari in charta exarati, ad annum 870⁴ referunt, quales Arngrimus Crymog. p. 20, Specim. Isl. p. 4 et Anat. Blefk. p. m. 38 secutus esse videtur, antedicti vero annales Scalholtini, suffragante ut infra patebit Olai Tryggvonii vitâ, ad annum Chr. 867 regni Haraldi sextum, ubi noster ætatis illius annum 16 ponit, unde Haraldum pulchricomum circa anni 852 initia natum esse non

¹ Hertil over l. og i randen: Thorgilsi plagipedis vita, alias Floanorum historia Landnamaboc nominat. ² Disse stykker er ordret overensstemmende med teksten i 107; herved bevises, at dette håndskr. er en afskrift af Resens membran. ³ I randen: þad eru annalar þeir er eg feck epter Þormod. ⁴ I randen: Sturlunga s. ad 868.

obscurè colligitur, regemque factum ante initium Martii anni 862 (ante cujus mensis initia Norvegos se alto dedisse non est verisimile) ætatis scilicet suæ ineunte anno undecimo, qui cum nondum fuerit completus, in annorum numero omittitur, Haraldusque decem annorum, puta integrorum, ad rerum gubernacula ascendisse dicitur; familiam autem suam Ingulfum eò transtulisse anno Chr. 870 statuit auctor noster, uti ex capitum 1, 2 et 3 circa finem collatione non obscurè colligitur, quod antedicti annales chartacei¹ anno 875 actum esse minus rectè asserunt. Antiquissimi autem annales in Bibliotheca Resenii, quorum antea mentio facta, citatiqve Annales Scalholtini anno Chr. 874 hæc contigisse tradunt.

Pag. . . . lin. . . . Halfdan hvitbeinn etc.] De hoc et reliquis Norvegiæ regulis, heic a nostro enumeratis, qui ulteriora scire desiderat Snorronis Sturlæi Historiam regum Norvegiæ adeat, ubi dictorum regulorum gesta fusius aliquanto memorantur.

Pag. . . . lin. . . . Er nu er kallat landaurar etc.] Vectigal hoc in Norvegiæ litore solvendum, initio à Norvegis in Islandiam abeuntibus exactum, postea cuivis inter Norvegiam et Islandiam trajicienti impositum fuisse heic docet auctor noster. A Norvegis autem dictum vectigal remissius exactum fuisse videtur, cum Snorro Sturlæus et S. Olai vita ejus nimis rigidam postulationem in Svenone, Canuti magni filio, sancti Olai successore, reprehendant. Utriusque verba, plene consentientia, hæc sunt:

Maþr hverr er færi til Islandz	Unusquisque in Islandiam na-
skyllði giallda landaura þar-	vigans, sive Norvegas, sive ex-
lennzkr oc utlennzkr.	traneus vectigal litoreum sol-
	veret.

Ab Islandis in Norvegiam venientibus exigi consvevisse, ex Hialtonis Skeggonis verbis docemur, quæ ad Olaum Svecorum regem anno . . . facta S. Olai vita hæc recenset:

Pat ero log milli Islandz oc No-	Inter Islandos et Norvegos lege
regs, at ver gialldim landaura	statutum est, ut nos Islandi, cum
Islendingar er ver komum til	in Norvegiam veniamus, vecti-
Noregs.	gal litoreum solvamus.

¹ I randen: fra Þormodi.

Meminit et hujus vectigalis antiqvissimus ll. Islandicarum codex, vulgo Gragas dictus, sed an rectè dubito, cum Gragasam ll. Norvegicarum codicem esse ac a Magno bono confectum, ex Snorrone in vita Magni boni, ut et Sverreri regis vità certum sit. Interea hunc ll. Islandicarum codicem sub Gragasæ nomine in his notis sæpius allegare cogimur, cum alias sit anonymus; unde excerpta, de hoc vectigali agentia loca, hic legi merentur:

Islendingar scolo engi toll giallda i Noregi, nema landaura eða varþmonnum i caupangi. Karlmenn frialsir þeir er fullan rett eigo scolo gialda landaura VI feldi oc VI alnir varþmals, eða halfa morc silfrs. Þa er comit til þess gialdz er menn coma i ackerissat eþalandfestar. Enn ef Islendingar gialda landaura i eyiom eða a Hialtlandi, þa ero þeir eigi scylldir at giallda aþra landaura i Noregi nema þeir fari ut amille.

Ef maþr tynir sva fe sino at hann a eigi hag at giallda alla landaura, þa er hann eigi scylldr at giallda.

Ef þeir menn verþa sæhafa i Noreg er vart hafa til Grønlandz eða fara i landaleitan eða slitr þa ut fra Islandi þa er þeir vilde føra scip sin mille hafna, þa ero þeir eigi scylldir at giallda landaura.

Pann rett oc þau log gaf Olafr hinn hælgi konungr Islendingom er her er merkþr.

Islandi nullum in Norvegiâ vectigal solvant, præter litoreum aut custodibus empriorum.

Liberi viri et pleno jure gaudentes vectigal litoreum solvant, sex stragula et sex ulnas panni vulgaris vel dimidiam marcam argenti. Dictum autem vectigal prius exigi non potest qvam anchoras jecerint aut navem terræ rudentibus affixerint. Si vero Islandi in insulis (Orcadibus vel Færóis) aut in Hetlandiâ vectigal litoreum solvant, in Norvegiâ iterato solvere non tenentur, nisi tempore intermedio in Islandiam redierint.

Si quis tantam rerum suarum jacturam faciat, ut vectigal litoreum integrum solvere neqveat, a solutione illius liber esto.

Omnes in Grønlandiam navigaturi aut insulas ignotas qvæsaturi, etiam si fluctibus ad Norvegiam pellantur, ut et si tempestas aliquos in Islandiâ naves suas ab uno portu ad alium deducere volentes, inde in Norvegiam deferat, a solutione vectigalis litorei immunes sunt.

Jura legesqve hic recensita
rex Olaus sanctus Islandis dedit.

Hactenus ex dicto ll. codice. Durabat autem apud Islandos hujus vectigalis solvendi necessitas usqve dum rex Norvegiæ Haqvinus illis anno 1262 sibi tributariis factis¹ inter alia privilegia hoc penitus remisit, utpote qvi in suis ad laudatum regem literis deditionem polliciti, hanc, inter plures, immunitatem sequenti verborum formula petierunt:

Landaurar skolu uppgefazt. Vectigal litoreum nobis remitti petimus.

Antiqvitatum patriarum callentissimus Arngrimus Crymog. suæ pag. 207 portoria vertit, deditionemqve memoratam anno 1261 contigisse ait; in anatome Blefk. pagg. m. 41.42 ut et Specim. Island. hist. pag. 142² sibi ipsi plane consentiens. Cum vero sæpedicti annales Reseniani Scalholtini et præfati chartacei Islandos anno 1262 regi Haqvino, homagio præstito, tributarios factos esse, unanimi consensu tradant, eos hac vice sequi magis placuit.

Pag. 10 l. . . Scylldi giallda conungi halfa morc]. Hic locus postulare videtur, ut de marcis veterum Norvegorum et Islandorum aliquantum disseram, quæ cum ex óiris conflatae sint, illæ prius explicandæ veniunt. Fuere itaqve marcæ óiræqve veterum aut pretii aut ponderis. Pretii óiras quadruplici discrimine nobis suggerunt antiqvitates: invenitur enim primò óira constans tribus ulnis, þriggia alna eyrir, dicta, valorem duodecim solidorum Dan. monetæ hodiernæ, cum ulnarum singulæ 4. sol. Dan. pretio adæqvant. Secundi generis óira sex ulnis constabat, sex alna eyrir dicta, valebatqve 24 sol. Dan. Tertium óirarum genus novem ulnis constitit, niu alna eyrir vocata, pretium 36 solidorum Dan. adæqvans. Quarti generis óira, duodecim constans ulnis, ac itaqve tolf alna eyrir dicta, 48 sol. Dan. valebat. Ex hac óirarum diversitate qvatuor marcarum pretii emergunt genera, quarum quævis octo óiras continebat. Illa igitur marca, quæ 8 óiris, singulis è tribus ulnis conflatis, constitit, mork þriggia alna eyris dicta, 24 ulnas vel unius

¹ Her er i randen skr.: Sættargiðrd J. erkibyskups og Magnus konungs.

² 1260 Comm. p. 77 i margen.

uncia argenteæ pretium in se habebat. Qvæ ex 8 óiris, singulis sex ulnis constantibus, composita erat, mork sex alna eyris dicebatur, constititqve 48 ulnis vel duabus unciis argenteis. Ex 8 óiris, singulis novem ulnas continentibus, conflata marca mork niu alna eyris dicta est, hæc 72 ulnis constitit, tresqve uncias argenteas valebat. Marca tandem 8 óiris, singulis è duodecim ulnis compositis, constans, 96 ulnas vel qvatuor unciarum arg. valorem explevit, dicebaturqve mork tolf alna eyris. Singula antiqvitatum testimoniis roborare prolixitas vetat, id saltem monendum, binas hasce ultimas marcas nominibus expressas hactenus nobis non occurrisse, qvas tamen olim extitisse ex óirarum antedicto qvadruplici discrimine, in antiqvis scriptis non semel occurrente, indubie persvasi sumus, ceterum ubi marcarum valorem ad unciaæ argenteæ pretium redegimus sciendum nos ibi secutos fuisse potentissimi monarchæ nostri Christiani V constitutionem, datam Hafniæ 6. Maii an. 1684, qvâ ut uncia argentea in specie uti vocarit 24 ulnas vel 96 sol. Danicos in Islandiâ valeat, mandavit. Ponderis itidem marca octo óiras in se continebat, óirarum qvævis unciam argenteam pondere adæqvavit.

Cæterum dimidiam han[c]ce marcam, qvâ, ut ait noster, vectigal litoreum solvendum erat, cum loco, ex ll. codice Gragasâ nuperrime allegato, diffi[ci]lius est conciliare, cum dimidiam argenti marcam ibidem nominet, et sex pellibus ac sex ulnis panni vilioris æqvivaluisse innuat. Sex autem pelles, sive ovinas, sive vulpinas, 6 ulnis vel 24 sol. Dan. olim constitisse, e citato ll. codice Gragasâ et Thorlaci ac Chetilli jure ecclesiastico certum est: Sex itidem panni vilioris ulnas totidem sol. Danicos valuisse, iidem nos docent libri, unde hæc conjuncta 12 ulnas vel 48 sol. Dan. conficiunt. Argentum vero óiræ, vel unciaæ pondere, non vero unciaæ argenteæ cum duella, ut Arngrimo Crymog. p. 85 visum est, 48 ulnas, vel duarum unciarum argentearum pretium, qvale nunc est, in se olim habuisse, ex sæpedicta Gragasa et ll. Gulathingensium codice antiqvissimo a S. Olao et Magno bono regibus promulgato (qvem a viro generosiss. Ottone comite de Rantzov sibi commodatum, vir nobilissimus, a me qvovis obsequio dignus Thomas Bartholinus, tenuia mea studia more con-

sveto promoturus, videndum concessit) indubiè docemur, adeo ut talium óirarum quatuor, quæ dimidiam ponderis conficiunt marcam, non 48 sed 768 sol. Danicos, vel 8 uncias argenteas hodierni pretii valerent, non igitur half more silfrs, ɔ: dimidia marca argenti, pro argento 4 óiras vel uncias ponderante hic accipienda, sed potius intelligendum litoreum hoc vectigal, aut 6 pellibus et 6 ulnis panni vilioris, aut argento dimidiam marcam pretio adæqvante solvi debuisse, non secus ac in Laxdalen-sium historia nominatur half more vadmals, ɔ: dimidia marca panni, vel 24 ulnarum pretium panno solvendum. Dimidia igitur hæc marca in litorei vectigalis solutionem expendenda, utpote 6 pelles et 6 panni ulnas valore adæqvans, pretium erat 12 ulnarum vel 48 solid. Danicorum, aut si pellibus et panno non solveretur, argentum sicilici vel διδράχμου pondere ($\frac{1}{2}$ lod) ac itaqve iis accensenda marcis, quæ, ut superius dictum, octo óiris singulis e trium alnarum pretio conflatis constabant.

NOTÆ AD CAP. II.

Pag. . . I. . . Mapr austrænn]. Qvemadmodum Germani Hiberniam invadentes teste in Britannia sua pag. 371 Gvil. Camdeno Oustmanni dicti sunt, ita Islandi Norvegiam orientem Norvegosque Austmenn ɔ: Orientales non raro vocitarunt, prius præsentis loco ut et pagg. 32, 34 bis 50 satis clare monstrat auctor noster. Posterius autem præter innumera antiquitatum testimonia satis evincit Gunnlóigi Ophiglotti vita, cujus hæc sunt verba:

Eitt sumar kom skip af hafi i Æstate quâdam ad ostium flugufar os. Norrænn var stýri vii Gufa navis appulit, navarmadr oc audigr at nafni Bergchus Norvegus erat et dives finnr (Et mox) Austmadrinn nomine Bergfinnus: Orientalis vistadiz pangat.¹ hicce ibi, (apud Thorstenum) hospitium elegit.

Plura exempla, utpote vel leviter in antiquitatibus versato obvia, congerere non est necesse; ipsos autem Norvegos se quando-

¹ Tilf. i randen: vide et Liosvetningasögu cap. 8.

que Austmenn vocitasse,¹ ex Theodulfi de Hvini natione Norvegi carmine de prælio Hafrsfjordensi, per Snorronis industriam ab interitu vindicato, colligi potest, in quo Haraldus pulchricomus vocatur *Alvalldr austmanna*, ☉: Ostmannorum (Norvegorum) rector.² Ceterum non secus ac Islandi Norvegos Austmenn (☉: Occidentales) nuncuparunt, testis erit liber originum Islandiæ qui postquam memoravit Hiorlefum in Hiberniâ servos quosdam cepisse ac secum in Islandiam avexisse, dictos servos domino interfecto in insulas quasdam, a continente non multum remotas fugientes, ab Ingulfo occisos esse tradit, addens:

<p>Vestmannaeyiar heita þar sidan er þrælarnir voru drepnir, þviat þeir voru Vestmenn.</p>	<p>Vestmannorum insulæ exinde dicuntur, ubi occisi sunt servi, quoniam Vestmanni (Occidentales) erant.</p>
--	--

Pag. 121. . . Hafpi maþr austrænn fyrst log ut hingat etc.]. Ulfiotum circa annum 927 leges è Norvegiâ in Islandiam transtulisse in antedictis annalibus chartaceis³ inveni, suffragantibus omnibus quæ ad manus meas pervenere annalium fragmentis in charta exaratis, doctissimus vero Arngrimus Crymog. p. 80 et Comm. de Isl. p. 58a, anno 926 id factum esse tradit, quorum neutrum a verisimili abludit, cum, adferente leges Ulfioto, Islandia magnam partem habitata fuerit, nostro in initio capitibus id asserente, quæ circa annum 930 eodem pag. 16 testante penitus fuit exculpta. Has autem ab Ulfioto allatas constitutiones, quas pagg. 80 et 118 veluti libro contentas Arngrimus juris Gulatingensis exemplar vocat non scriptas nullibi hactenus inveni. Et Thorlefum quidem sapientem Islandiam unquam vidisse probare arduum erit, illius vero consilio Ulfiotum in Norvegiâ sæpeditas leges concepisse insignis de hac re locus ex codice Flateyensi desumptus clarum faciet, qui dictarum legum exiguum sed antiqvitatibus plenum fragmentum in Olai Tryggonii vita nobis reservavit:

¹ I randen tilf.: ni fallor ad imitationem Islandorum Orcadensium Færøensium. ² Udførligere på et vedlagt blad. ³ Hertil i randen: Þormodar.

Enn er Ulfliotr var nær sextugr at all dri, þá fór hann til Noregs oc var þar þrjú vetr, þá settu þeir Þorleifr spaki modurbrodur hans log þau er sidan voro kollud Ulfliotzlog. enn er hann kom ut þá var alþingisett, oc hófdu allir menn sidan ein log her a landi. Þat var upphaf hinna heidnu laga, at menn skyldi eigi hafa hofudskip í haf. En ef menn hefði, þá skyldi þeir af taka hofud adr þeir kæmi í landsyn. oc sigla eigi at landi med gapandi haufdom edr ginandi trionom svo at landvættir fældiz vid. Baugr tvíeyringr edr meiri skyldi liggja í hverio hofudhofiastalla. þann baug skyldi hverr godi hafa a hendi ser til logþinga þeirra allra er hann skyldi sialfr heyia oc rioda hann þar í blodi nautz þess er hann blotadi þar sialfr. Hverr sa madr er þar þurfti logskil af hendi at leysa at domi skyldi adr eid vinna at þeim baugi oc nefna ser vatta tva edr fleiri: Yckr nefni ec í þat vætti skyldi hann segja, at ek vinn eid at baugi, logeid. Hialpi mier nu sva Freyr oc Niordr oc hinn almatki Ass, sem ec mun svo soc þessa sækia edr veria edr vitni bera edr kvidu, edr doma dæma, sem ec veit rettað oc sannaz oc hellzt at logum oc oll

Ulfliotus cum 60 ferè esset annorum in Norvegiam trajecit, ibique triennium transegit. Tunc cum avunculo suo Thorlefo sapiente leges constituit, quæ Ulflioti leges exinde nuncupatæ sunt. Cumque in Islandiam rediret Ulfliotus, comitia constituebantur, ab illo etiam tempore omnes incolæ iisdem legibus vivebant. Ethnicarum legum initium erat, ut nemo navem, quâ per altum veheretur, capite ornari faceret. Quod si faceret, antequam è sicco videri posset navis, ad minimum auferret, non autem cum diducto (nauticorum capitum) rictu aut hiante rostro ad terram navigaret, ne geniis terræ metum incuteret. Annulus duarum vel plurium ôirarum (unciarum) pondere, in cujusvis præcipui fani arâ jaceret, quem fani præfectus ad conventus omnes juridicos, à se adeundos, tauri à se ipso ibidem immolati sanguine prius roratum, manu gestaret. Unus quisque cui negotium aliquod forense ibidem coram iudicibus peragendum erat, duobus pluribusve testibus advocatis ad hunc annulum sequenti formula juraret: Vos, diceret, testes voco, me ad annulum juramentum præstare et quidem juramentum legitimum. Ita Freyus et Nior-

logmæt skil af hendi leysa þau er undir mik koma medan ec er a þessu þingi.

dus et omnipotens ille deus me adjuvet, prout causam hanc egero vel defendero, testimonia, solus, vel cum aliis, perhibuero, judicia tulero, vel alia quævis negotia forensia, quæ mihi, dum in hoc conventu versor, creduntur, peregero, secundum quod justissimum, verissimum, legibusque maximè conforme mihi visum fuerit.

Hactenus Codex regius Flateyensis; cui similia habet liber originum Islandiæ editus Scalholti A° 1688 pag. 137, multis recentioribus mstis hac in parte conformis; quæ tamen in membranâ Bibliothecæ Resenianæ desunt. Addit Arngrimus Crymog. p. m. 77, ex manuscripto codice, quem Vatzhyrnam vocavit:

Sva sagdi vitr maþr, Þormodr, er allzheriargodi var a Islandi, at med þessum ordum oc þingmorkum helgudo langfedgar hans a alþingi alla æfi etc.

Dixit¹ Thormodus vir sapiens, qui in Islandia summus erat toparcha (cum Christiana religio illic susciperetur), majores suos hac forensi verborum formulâ comitia semper inchoasse.

Dictas Ulfioti leges, memoriâ sapientum hominum, non libro conservatas, durasse credo, sed ethnicis ritibus sensim exclusis, usque in annum 1118, quo, teste nostro pag. 60, leges Islandicæ non parum immutatæ, locupletatæ et in unum corpus redactæ sunt; cujus adhuc superstes, licet aliquot locis adauctum, exemplar vulgo Gragas dicitur: adeo ut in dicta Gragasâ multas harum Ulfioti legum reliquias superesse veri perquam simile sit. Gragasæ successit codex LL. ab auctore Haqvino Haqvino Norvegiæ rege vulgo Hakonarþok denominatus, qui annalibus Resenianis, optimis illis, Jarnsida, id est ferreum latus dicitur, et in Islandia anno 1272 receptus esse ibi perhibetur (vide Gudmundarsögu in codice Reseniano saman vid Nikulassögu). Jarnsidam excepit Jonsþok anno 1280. Secundum Annales Scal-

¹ I randen: Ex Landnamu, vide inferius in hisce Notis.

holt. et chartaceos, non vero 1281. Qvi legum codex adhuc apud Islandos pleni est vigoris, sed variis subsequen-
tium regum novellis emendatus. Audivi in Islandia juvenis, legulejum quendam dicentem, Ulfloti legibus successisse codicem quendam legum Hauksrett dictum, quem nunquam extitisse scio. Etenim sæpe-
dictæ Gragasæ, circa annum 1118 conscriptæ, immediate successit codex Jarnsida, uti modo dictum est, et ante Gragasam, vel quod idem est, Ulfloti leges, reformatas et tum primum literis mandatas, Islandi nullum jus scriptum habuerunt, uti ex nostro pag. 60 haut obscure colligitur. Adde quod nullus in Islandia, alicujus vir dignitatis, à quo hic codex LL. denominari potuerit, Hóicus dictus fuerit, ante illum, cujus genealogiæ in Libro originum Islandiæ sæpius occurrunt, qvi et secundum antedictos annales chartaceos annis 1294 et 1295 nomophylacis officium ibidem sustinuit.

Pag. 14 lin. . . Pau voro flest sett at þui sem þa voro Golapingslog] Haqvinum Norvegiæ regem (qvi ex eo, quod apud Adelstanum Anglorum regem educatus esset, Adelstani alumnus dictus est) leges Norvegicas partim promulgasse, partim emendasse referunt Snorro Sturlæus et Olai Tryggonii vita, simili verborum formâ:

Hann (Hacon) setti Gulapingslog meþ rafi Þorleifs spaka. Hann setti Frostapingslog med rafi Sigurþar iarls oc annara þrænda þeirra er vitraztir voro, en Heiþsævislog hafþi fyrst sett Halfdan svarti.

Rex Haqvinus leges Gulathingenses constituit, consilio Thorleifi sapientis adjunctus, constituit et leges Frostathingenses comitis Sigurdi aliorumqve Trondheimensium qvi sapientissimi erant consiliis adhibitis; leges vero Heidsævenses Haldanus niger primus constituerat.

Non multum discrepat S. Olavi vita, de his ita loquens:

Hann (Hakon konongr) setti Gulapingslog oc Frostapingslog oc Heidsævislog fyrst at upphafi.

Rex Haqvinus leges Gulathingenses, Frostathingenses, et Heidsævenses initio primus constituit.¹

¹ Hertil føjes på et løst blad: Hann (Hakon Apalst. f.) setti Gulapingslog ok Frostapingslog ok Heiþsævislog, en apr hoþu ser hverir fylkislog Olafs s. helga fra Bæ á Raudasandi.

Falluntur autem dicti historici: Leges enim Gulathingenses ante Haqvinum extitisse ex præsentī auctore discimus, utpote quibus similes constitutiones, etsi non scriptas, anno ut audivimus 927 aut certe ante an. 930 in Islandiam invexit Ulflotus, Haqvinus vero anno ætatis paternæ 70, id est Christi 922 natus, anno demum 937 ut ex Snorrone et Olai Tryggonii vitâ indubiè colligitur, aliis 936, quibusdam 934, nonnullis 933 ad regni gubernacula ascendit. Dictas igitur leges Gulathingenses ab Haqvino reformatas potius quam primitus constitutas esse oportet, quæ quamvis nonnunquam à regibus subsequētibz violarentur, docente Chron. Norveg. Sturlæi pag. 90, integræ tamen durarunt, usque dum a Sancto Olao postea corrigerentur, uti ex eodem chronico pagg. 180 et 197 satis constat.

Pag. 14 l. . . Alpingi vas sett etc.] Comitibus Islandiæ anno 927 vel 928 locum destinatum esse, in frivolis quibusdam annalium fragmentis invenio. Hunc ad montem Armannzfell primum fuisse asserit eruditiss. Arngrimus Crymog. p. m 75, minus ut mox patebit accurate, omni tamen culpa liberandus, utpote Hænsathoreri vitam, antiquum satis librum secutus, quæ comitia in dicto loco stetisse ætate post crematum Blundketillum proximâ claris verbis testatur, quod si annalibus Resenianis et chartaceis fides ann. 962 contigit. Sed refragatur noster hoc loco dum ibidem primitus constituta esse ait, ubi illius tempore steterunt, cui ut antiquiori major certè fides debetur. Stetisse autem comitia anno Chr. 1121 in loco ubi hodie celebrantur, è Sturlungorum vitâ de Thorgilsi Oddæ filii et Hafliði Mari filii rixis agente clarum est. Cumque præterea e Thorlefi jarlascaldi, Olai Tryggonii, Gunnlóigi ophiglotti et Niali historiis quovis locorum et historiæ gnarus facile videat dicta comitia annis millesimo et aliquot utrinque proximis in loco ubi nunc celebrantur stetisse, dubium vix evadit ea nunquam ad prædictum montem, sed in hodiernorum loco à primis suis initiis celebrata fuisse. Meo autem non eget iudicio fabulosa de Jorâ in Jorukleif relatio, ejusque humeris, per Thorm. Kolbrunaskaldum, ni fallor, infixâ regis Olai (Sancti) securi, quæ comitorum loco nomen primum dederit, utpote quæ cum chronologicis rationibus et Libro orig. Island. pag. 170 benè collata falsitatem ipsa prodit.

Pag. 14 l. . . Honom fec hverr maþr pening]. Decimam scilicet, ut existimo, partem óiræ, sex ulnas in se continentis. Ita enim penningi pretium definit codex LL. vulgo Gragas tit. Festaþætti :

Penning skal hann gefa goda Servus manumittendus præfecþeim er hann leiþir i log, þat to libertatem ejus publicanti scal hinn tiundi lutr eyris vera. penningum (nummum) dabit, decimam scilicet óiræ partem.

Occurrunt præterea in antiquitatibus, diversi ab his, penningi qvorum triginta óiram conficiunt; item alii qvorum sexaginta una continentur óira, sed qvi huc minus pertinere videntur.

Pag. . . lin. . . Vetri eda tveim aþr Haralldr enn harfagri yrþi dauþr]. Hrafnun Hængi filium anno 930 Ulfioto in nomophylacis officio successisse nuper¹ tradidit noster, unde ex illius calculo Haraldus anno 932 mortuus est, anno ætatis 80. uti pag. 10. asseruit. Snorro vero Sturlæus et Olavi Tryggvonii vita eum 83. annos natum decessisse volunt, qvos si seqvamur, anno 935 mortuus erit. Reliqvos sponte præterimus, qvorum qvidam anno 931, alii 932, et nonnulli 933 eum obiisse tradunt.

Pag. . . l. . . Hann var borgfirþscr]. Vocem borgfirþer qvam editio et msta repræsentarunt, utpote vix alibi occurrentem, nec auctori nostro congruam, ita corrigere visum est.

På et læst blad tilföjes: borgfirþer i Ara froda forte debet esse borgfirþr ueluti utlendr. Eâdem fere ratione voces depravat Jonas Villingaholtensis in Sæmundar Eddu, malle tamen borgfirþscr, qvomodo et alibi in Ara froþa scribitur. Forsitan in membranâ ita exaratum erat borgfirþer et ille pro c legit e.

NOTÆ AD CAP. IIII.

Pag. 18 l. . . Enir spocusto menn a landi her hofþo talit i tveim misserom fiora daga ens fiorþa hundraps]. Priscos Islandos eorumve parentes Norvegos, olim Ægyptios, anni mensuram ab astris didicisse, verisimile est, cujus etiam defectum ad solis cursum compleverunt Islandi, nostro id testante. Hunc in binas divisum partes, trecentis et qvatuor diebus computasse noster

¹ Skr. mox og nuper ovenover.

ait, ubi notandum duplicem iis olim in usu fuisse centuriam, quarum utriusque pag. superius mentio occurrit, unam scilicet quæ decem constitit decadibus, hundred tirædt dictam, alteram duodecim continentem decades, hundred tolfrædt nuncupatam. De priore ita Speculum regale:

At bocmali rettu verda oll Sensu in libris usitato omnes hundred tiræd kollud. centuriæ decem constant decadibus.¹

De posteriore LL. Islandicarum codex, vulgo Jonsboc, tit. Bunadarb. cap. 31, 32, 57, Rekab. cap. 3 his locis »tvau hundred fadma tolfræd« ∴ ducentos passus, centuriæ duodecim decades continentis nominâns. Hujus computi rationem, si quis plenius pernoscere velit, Ol. Verelium in notis ad Hervoræ vitam pag. 168 seqq. de hac re fusè et doctè disserentem adeat. Majorem vero centuriam tolfrædt hundred heic intelligendam esse, illum latere neqvît, qvi capitis hujus finem cum initio ejusdem confert, si modo legitimum annum 365 dies et quod ultra est, in se continere nôrit. Cæterum an prædictam anni mensuram secum in Islandiam è Norvegiâ transtulerint illius primi inhabitatores, an vero postquam in Islandiâ sedes fixerant eam invenerint, non adeo certum, quamvis hoc ultimum ex auctore nostro mihi videar colligere: quicquid sit, antiquos Norvegos aliquam anni rationem habuisse ex sacrificiis eorum, circa initium hyemis, mediâ hyeme et sub initium æstatis instituendis, quæ Snorro Sturlæus, Olai Tryggonii vita et S. Olai vita luculenter describunt, satis constat.

Pag. . . I. . . Mapr het Þorsteinn surtr etc.]. Consentit de hac re Laxdalensium historia his verbis:

Osc het hin fiorða dottir Þor- Qvarta Thorsteini ruffi filiarum steins rauþz. hon var moþir Osca erat; hæc mater fuit Thor-

¹ Her er henvísing til et løst blad: »Hic locus ex altero codice ita se habet« (dette med J. Ol.s hånd) at bocmali verda oll hundred tiræd kollud, Speculum Regale, snemma i bokinne, þar sem talar um vaxanda og minkanda straum epter gange tungls. — Ar hvert at tungli hefer annat hvert xij. tungl edr xij. Et scemra hvert heitir at bocmali communis annus, enn it lengra embolismus. Computus Regius vetustus p. m. 47.

Porsteins surtz hins spaka er steini Fusci sapientis, qui æstafann sumarauka. tis augmentum invenit.

Ita hæc appendix nuncupata est. Nil dissentit Liber origg. Islandiæ pag. 65.

Hallsteinn atti Osk dottur Porsteins rauþz. Peirra son var Porsteinn er fann sumarauka.	Halstenus uxorem habuit Oscan, filiam Thorsteini Ruffi; eorum filius erat Thorstenus qui æstatis augmentum invenit.
---	---

Pag. . . l. . . Allir menn myndi þagna víp meþan etc.]. Editio et msta habent: »myndi þegn varþ meþan«, qvæ voces, cum nullum sensum vel connexionem præ se ferant, hoc vel simili modo immutandæ erunt.

Pag. . . l. . . leitafi hann þess raps at Logbergi. at et siaunda hvert sumar scylldi auca vico]. Annum solarem Islandos 364 diebus vel 52. septimanis adhuc gentiles distinxisse, ex auctore nostro certum est: incertum vero, utrum tot diebus annum suum confecerint, aut anno solari binos incluserint annos, singulos separatim computandos, cum dictos Islandos tam æstatem qvam hyemem misseri appellasse auctor noster et alii indubie adstruant. Qvi pro anno solari tvo misseri, id est binos semiannos, ut ita vertere liceat, ut plurimum nominant. Horum semiannorum unum, hyemem nimirum, 25. septimanis ac 6. diebus constitisse autumo, alteram vero, nempe æstatem, 26 septimanis ac uno die: eo solum ductus argumento, qvod hyemem apud Islandos dies Veneris ordiatur, æstatem vero dies Jovis; consuetudine, ut credibile fit, ab antiqvis receptâ, qvod in hoc 364 dierum anno majori æqualitate fieri non potuit, qvam ut æstas hyemem binis superaret diebus; nisi cuiqvam magis conijcere placeat binos hosce antiqvorum semiannos æqualis fuisse longitudinis, æstatemqve ac hyemem eundem diem inchoasse; cum qvo ego non multum contendam, utpote antiqvitatis testimonio destitutus. Hi 364 dies cum solis annuo cursui non responderent observarunt postea Islandi æstatis initium brumæ et frigori magis magisque appropinqvare, unde suspicari cœperunt computo suo aliquid deesse.¹ Hæc anni reformatio cum in co-

¹ Her er et langt stykke overstreget.

mitiis fieret, (inter annos Christi 950 et 970 ut noster non leviter innuit), residuam æstatis partem, anni scilicet spatium à comitiorum tempore (qvæ ut inferius probabimus, decimam æstatis septimanam inchoare debebant, tunc autem ob sensim natum computi errorem vernum propius tempus celebrabantur) usque ad legitimum hyemis initium, per se alias, respectu ad præteritas ætates habito, nimis longum, Islandos instanti tunc æstati adnumerasse credo, hyememqve proximam justo inchoasse tempore, cum legitimum illius initium è solis cursu facile observare potuerint, præsertim si intra Islandiam priorem anni rationem excogitaverint; dictosqve 8 dies post elapsum inde septennium ultimæ æstati adjectos effecisse, ut hyems, qvam, ex meâ conjecturâ, dies Veneris eo usque inchoaverat, proximè sequenti septennio a die Saturni inciperet, cujus iterum ultimæ æstati adjectis octo diebus, tertio septennio diem Lunæ hyemem inchoasse, quarto diem Martis, quinto diem Mercurii, sexto diem Jovis, et tandem elapsis 49 annis hyemis initium ad priora rediisse. Talem anni rationem Islandos abinde servasse autumo, usque dum christianis initiati sacris, illius mensuram ad ceterarum Christo addictarum nationum consuetudinem conformare didicerint, ac tum primum literas dominicales, annum bissextilem, cyclos solarem et lunarem, cæteraqve sibi antea ignota, in suum admisisse computum, et ut antiqui computi aliqva tamen remanerent vestigia hyemis ac æstatis initium, qvale nunc observant, constituisse; ita scilicet ut cum dominicalis sit E hyems incipiat die 10. Octobris, nisi sequens annus sit bissextilis, tum enim dies 17. Octobr. hyemem inchoat, qvòd octavo cycli solaris anno tantum contingit. Si dominic. sit F, die 11 Octobris, G 12, A 13, B 14, C 15, D 16; æstas vero a nono 10, 11, 12, 13, 14 vel decimoqvinto diebus aprilis initium sumat, ex dominicalium d, e, f, g, a, b, c, successivo ordine, uti inferius rescribendum veniet.

På et løst blad findes følgende: at et siaunda hvert skyllði auka viku 3: siaunda hvert inclusive, ad medreiknudu árenu, sem aukit hafði vered og því sem aukazt skyllði. hoc est distinctius loqvendo: setta huert, og var þesse sumarauki godur, þar sem ecki var nema eitt hlaupár in sexennio, iafnvel þott það

yrði casu. því eigi hefr Þorsteinn surtr mikid skiled i computo, helldr slumpad til þessa epter solargange.

Pag. . . l. . .] At brenno Þorkels Blundketilssonar]. Eodem modo Laxdalensium historia nomen illius effert, ubi ait:

Þorunn het enn dottir Gunnars, Thorunna adhuc Gunnari filia hana atti Hersteinn son Þorkels Blundketilssonar. fuit, qvam in matrimonio habuit Hersteinus filius Thorkelli filii Blundketilli.

Hænsathoreri autem vita litem, qvam heic attingit noster, ex professo¹ tractans, illum, qvi a Thorvaldo et Hænsathorero crematus est, Blundketillum nominat, filium Geironis opulenti de Geirshlid, filii Ketilli cognomine Blundi; et adstipulatur Liber origg. Islandiæ. Unde Arngrimus hæc desumta in Specimin. Island. pag. 14 publice legi fecit.

Pag. . . l. . .] Þat voro þa log at vigsacar scylldi sækia a því þingi er næst vas vettvangi]. Iisdem ferê verbis hanc legem recenset Hænsathoreri vita, qvam ex conqvestione Theodori gelleri nostro pag. 26 memoratâ immutatam esse, ex antiqvo LL. codice vulgô Gragas colligi potest, cujus in titulo Vigsloða hæc sunt verba:

Sakar þær allar er verþa með monnom er rett at sækia a þingi enda er rett at sækia a herapþingom. hvart sem þat er a fiörpungþingom þa er þau ero haufþ oc fiörpungsmenn allir eiga þar saman socnir. enda er rett a varþingom þeim ollom er aþiliar ero allir samþinga oc sva þeir menn allir er fyrir saukom ero hafþir.

Causas omnes (sc. de homicidiis et vulneribus) qvæ inter homines verti possunt, in comitiis agere licet, qvas et in conventibus, in præfecturis celebratis, nec minus agere licet, sive sint qvartæ (insulæ) partis conventus, qvando illi indicuntur, ubi illius qvartæ partis incolæ causas mutuo agere et defendere debent, sive sint conventus verno tempore celebrari soliti, si modo actores eandem cum reis toparchiam inhabitent.

¹ Som note hertil: ex professo qvidem. Cæterum Hænsathoreri vitæ auctor nugator fuit uti ex illius hoc opere passim liqvæt.

Idem eodem titulo:

<p>Saker þessar allar sem her ero taldar um vig oc averc meþ monnom scolo coma i þann fiorþungsdom sem averc hafa i fiorþungi verit.</p>	<p>Causæ omnes hic recensitæ quæ de homicidiis et vulneribus in- ter homines vertuntur à judici- bus ex illa quartâ (insulæ) parte in quâ peracta est culpa (in co- mitiis) delectis tractare debent.</p>
--	---

Pag. . . l. . . Þa vas landino scipt i fiorþunga sva at III urþo þing i hveriom fiorþungi etc.]. Iisdem ferè verbis hæc habentur in Hænsathoreri vitâ; hinc, ut videtur, descripta. Cæterum partium Islandiæ limites, prout nunc habentur, hi sunt: Orientalem quadrantem ab Australi discriminat fluvius Jokulsa per deserta Solheimasand in mare decurrens. Australem ab occidentali dividit fluvius Hvita in sinum Borgarfjord defluens. Inter Occidentalem et Borealem terminus est fluvius Rutafiardara, qui in intimum sinum Rutafiord se exonerat. Borealem ab orientali separat mons Helkunduheide ex quô procurrit promontorium Langanes. Interius hæc 4. partes incultis montium jugis secundum insulæ longitudinem extensis a se invicem separantur prout hæc Theodorus Thorlacius in suâ de Islandiâ dissertatione sect. 1 rectè attigit, eoqve prior Arngrimus Cromogææ p. m 15 et in Specimine Islandiæ pagg. 27, 47, 52. Cæterum quod noster et Hænsathoreri vita ajunt, singulas harum partium in tres divisas fuisse conventus, præter Borealem, quæ quatuor conventus continuerit, hodie intelligi non potest. Etenim australis pars nunc continet conventus, Rangáensem, Arnesensem, Kjalnesensem, et conventus Thveraensis dimidium. Occidentali parte continentur conventus Thveráensis pars dimidia, Thornesensis et Thorsciordensis conventus. Borealem partem constituunt conventus Hunvatnensis, Hegranesensis, Vodlensis et Thingeyensis. In orientali parte præter Mulensem et Scaptafellensem hodie viventium nemo unquam cognovit, nec ibi plures fuere conventus anno . . .¹ cum codex legum Jarnsida dictus ab Haqvino rege Islandis mitteretur.

Pag. 28 l. . . Þa hafpi Þorgeirr at Liosavatni]. Thorgerum de

¹ Åben plads i hds.

Liosavatni Thorchillo Manæ anno Christi 985 in nomophylacis officio successisse noster aperte testatur. Arngrimus vero Crymogæa pag. m. 81 inter hos duos Thormodum Thorchilli Manæ filium interserit, eundem Specim. Island. pag. 6 nomophylacis titulo insigniens, parum, quod raro assolet, accuratè vitiosis annalium fragmentis, cujus etiam generis permulta ad manus meas pervenere, nimis in hac parte confisus, quæ doctissimum virum eo seduxerunt, ut nomophylacum Islandiæ chronologiam et quandoque nomina huic nostro auctori rebus à se consignatis pæne coævo, aliisque venerandæ antiquitatis, quos sæpe allegamus, annalibus, nostro in rebus antedictis ad unquam consentientibus, contraria ibidem traderet. Cæterum de Thormodo Olai Tryggvonii vita et Liber originum Islandiæ similibus verbis ita tradunt.

Son Þorkels Mana var Þormoþr, Thorchilli Manæ filius erat Thor-
er þa var allz heriar gopi er modus, qui tempore religionis
kristni kom a Island. christianæ in Islandiâ susceptæ,
universalis erat nomarcha.

Ipse quoque Arngrimus Crymogææ pag. m. 77 eundem allzheriargopa vocat, manuscriptum quoddam Kialnesensium historiam Bardi Snæfellensium dei vitam et nescio quid ultra continens, secutus, quod à possessoris, ut existimo, prædio, citati libri pagg. m. 62, 77 et 113 Vatzhyrnam denominare placuit. Thorgerum autem de Liosavatni nomophylacem fuisse cum religionem christianam amplecterentur Islandi, ex auctore nostro, Olai Tryggvonii vitâ, Religionis chr. in Islandiâ plantatæ historiâ, aliisque certum est; diversum igitur munus Thormodo huic quærendum, taliqve conjecturâ utendum erit. Islandiam in 36 nomarchias goporþ dictas divisam esse inferius audiemus, quarum cuique vir reliquos sapientia antecellens præponebatur, antiquis gopi dictus, nobis nomarcham vertere liceat. His omnibus unum præfuisse arbitror, ac ideo allzheriargopa : summum vel universalem nomarcham dictum, cujus officium forte erat, juramentis reliquorum nomarcharum sibi inferiorum in comitiis solvendis præesse, iisque, si delinquerent, mulctam irrogare aut gravius peccantes officio privare. Ad tale officium

si quis Thormodum anno uti pag. 81 habet Crymogæa 983 aut ut in frivolis quibusdam annalium fragmentis offendi anno 980 promotum esse, ac ad annum 1000 aut ultra id munus sustinuisse, asserat, me parum refragantem habebit; quæ conjectura si me fallat, illud certe immotum stabit, sæpeditum Thormodum nomophylacis officium nunquam administrasse ac itaque ex eorum catalogo jure expungendum esse.

Pag. 30. l. . . Þat vas es hann toc byggva landit, XIII vetrom epa XV fyr en cristni qvæmi her a Island]. Ericum ruffum ob homicidia ex Islandiâ exulem Grónlandiam anno Chr. 981 invenisse ex Libro originum Islandiæ et Olai Tryggonii vita indubie colligi potest, qvamvis alii ann. 982 hoc accidisse velint. Coloniam vero anno 986 eò deduxisse memorant sæpius allegati Annales Reseniani et Scalholtini aliiqve.¹ De dicta autem Erici in Grónlandiam migratione ante memorata Olai Tryggonii vita et Originum Islandiæ liber iisdem verbis ita loqvuntur:²

Pat var XV vetrum fyrren kristni Gesta sunt hæc 15 annis ante var i log tekni a Islandi. religionem in Islandiâ publice susceptam.³

Ex hoc loco ut et auctoris nostri verbis Grónlandiam anno 985 inhabitari coepisse docemur, primus enim, ante religionem in Islandiâ anno 1000 susceptam, annus erat Christi 999, secundus 998 ac itaque decimus qvintus in annum Christi 985 incidit.

Pag. . . lin. . . Olafir rex Tryggvason]. Olavum Tryggvonium non anno Christi 968, uti qvidam scribunt, sed anno 969 natum esse, asserunt vita illius et antedicti Annales Reseniani. Is è Norvegia mox profugus, postquam in Sveciâ, Estonia, Novogardiæ regno (Russia), Sclaviâ, Hibernia et alibi ætatem transegerat, anno ætatis XXV, i. e. Christi 994 in Angliâ baptizatus est tradente id illius vita, quæ tamen sibi ipsi contraria annum baptismatis illius ponit 993. De anno 994 consentit Simeon Dunelmensis, qui una cum Bromtono eum Anlafum nominat. Anno seqvente

¹ I randen: vid. Anat. Blefk. ² Hele dette stykke er overstreget, men kan ikke godt undværes. — Nederst i randen er skr.: Hic locus auctoris nostri falsitatem diplomatis Ansgariani abunde monstrat. ³ I randen er ff.: þat var xiiij vetrum fyrir kristni logtekna a Islandi Eyrbyggia S.

995 (aliis minus recte 996) Olavus ad sceptrum Norvegiæ pervenit, testibus vitâ illius et plurimis annalibus. Rex de ecclesia Dei in Norvegia, Islandiâ, Færóis insulis et Gronlandia bene meritus. Occisus tandem, vel, ut alii volunt, regno exutus, anno Christi 1000, uti ex illius vita inferius clarum fiet.

Pag. . . lin. . . Hann sendi hingat til landz prest þann er het Þangbrandr]. Thangbrandum huncce Vilbaldi comitis Bremensis filium fuisse tradit Olavi Tryggvonii vita. Theobrandum nominat Theodricus Historiæ suæ Norveg. cap. 12. Quo autem anno in Islandiam ablegatus sit Thangbrandus his verbis nos docet dicta Olavi Tryggvonii vita:

<p>Þa er Olafr konongr Tryggva- son hafdi tva vetr raðit Noregi, sendi hann Þangbrand prest til Islandz.</p>	<p>Cum rex Olavus Tryggonis fi- lius Norvegiæ biennio præfuis- set, Thangbrandum sacerdotem in Islandiam ablegavit.</p>
--	---

Anno itaqve 997, uti doctissimus Arngrimus Crymog. pag. 104 et Comment. Island. pag. 57 b. recte observavit, hanc legationem obiit Thangbrandus, qui cum in Islandia secundum Olavi Tryggvonii vitam biennium transegisset, in Norvegiam anno 999 re parum feliciter gestâ rediit.

Pag. 34 lin. . . Scylldi sva coma til alþingis es X vicor vęri af sumri. en þangat til qvomo menn vicu fyrr]. Æstatis initium ad diem 25 Maii refert versus antiquus: Æstuat Urbanus.

Fasti Danici ab Wormio editi in 14. Aprilis figunt, qvem et Norvegos tempore regis Haqvini Haqvini pro æstatis initio habuisse ex illius vitâ colligitur, ubi ait:

<p>Þa var sva fram komit ari, at paska aftan var sumardagr hinn fyrsti.</p>	<p>Tum (anno 1240) anni compu- tus talis erat, ut Vigilia festi Pa- schatos (qvod hoc anno incidit in 15. Apr.), primus esset æstatis dies.</p>
---	---

Idem de illis confirmat Wormius, Fast. Danic. p. 113. — Apud Islandos vero, more a majoribus accepto dies Jovis qvæ festum Magni comitis Orcadensis (c: 16. Aprilis) proximê anteit æstatem perpetuo inchoat: Dominic. scilicet D, 9. Aprilis, E 10, F 11, G

12, A 13, B 14, C 15: uti antea dictum. Hinc antiquissimorum Islandiæ comitiorum tempus facile dispalescit, quæ, ut noster ait, post exactas novem æstatis septimanas cœperunt, anno scilicet qui apud christianas nationes dominicalem habuit D die 11. Junii, E 12, F 13, G 14, A 15, B 16, C 17. Hæc comitiorum initia anno 999, nostro teste, loco mota sunt ac post decem æstatis septimanas celebrari jussa, Dominic. scilicet D 18 Junii, E 19, F 20, G 21, A 22, B 23, C 24: unde in sæpedito LL. codice Gragas tit. Þingskapætti:

Gopar allir scolo koma til þings Toparchæ omnes comitiis adesse
fimmta dag viku er X vikur eru se debent feria quinta hebdomada
af sumri. madæ, cum æstatis decem septimanæ fluxerint.

Confirmat hæc Sturlungorum vita, in quâ Hafliðus, Thorgilsum Oddæ filium ab aditu comitiorum arcere volens, comitiorum locum pridie festum Joh. baptistæ una cum cæteris adisse dicitur, quod ex Hist. religionis Christ. in Islandiam introductæ multisque annalibus anno 1121, qui dominic. habuit B, contigisse discimus. Hæc eadem sunt comitia, de quorum initio vetusta apud Arngrimum Crymog. p. m. 75 extat calendarii regula:

Fra fardogum þa vi. vikur eru A dierum mutandis habitationi-
af sumri eru iiii. vikur til al- bus dicorum primo, qui sep-
þingis hins forna. timam æstatis septimanam in-
choat, usque ad comitia antiqua,
qvatuor sunt hebdomades.

Heic comitia antiqua nominantur, respectu ad hodierna Islandorum comitia habito, quæ, præcipiente olim in memorato sæpius LL. codice Jarnsido rege Haqvino Haqvino, et posterius in suis legibus filio Magno, pridie festum Petri et Pauli, 3: die 28. Junii quotannis frequentantur. Dictam autem calendarii regulam cum Idibus Maii circa quos comitia cœpisse pag. cit. asserit Arngrimus conciliare, arduum videtur, præsertim cum ex superius allatis pateat comitiorum initia, quibus hæc regula ex amussim convenit, longe ab Idibus Maii abfuisse. Cæterum conventus, quem Arngrimus comitia esse credidit, sine dubio ille

est, qvem in qvâvis nomarchia verno tempore prisci celebrarunt Islandi, ac varþing, ɔ: vernalem conventum dixerunt, cujus et in regis Magni LL. codice vulgo Jonsboc tit. Bunadarb. cap. 12 mentio incidit. De hoc conventu sæpius citatus LL. codex Gragas tit. Þingskaparþætti ita ait:

Ver skolom eiga varþing a landi voro. Skolo goþar þrir eiga þing saman. et mox. Varþing skolo þeir eigi eiga siparr enn VI vicor se af sumri er lokit er socnarþingi. Varþing skal eigi fyrr vera enn iiiii. se af sumri er þeir coma til.

Conventus vernales in terrâ nostrâ nobis sunt celebrandi qvorum singulos tres toparchæ frequentare debent. Conventus autem vernales posterius celebrare non licet qvam ut ante septimæ æstatis hebdomadæ initium causarum actiones finitæ sint. Nec conventus vernales prius adire licet qvam post completas qvatuor æstatis septimanas.

Hunc conventum non procul ab Idibus Maii celebratum fuisse ex citato loco patet, ad cujus faciliorem intellectum hæc addere libet: Si dominicalis esset D, conventum vernalem ante diem 7 Maii et post 20 Maji celebrare non licuit, dominic. E, ante 8 Maii et post 21, F ante 9, post 22, G ante 10, post 23, A ante 11, post 24, B ante 12, post 25. Dom. C. Conventus vernalis diebus Maii 13, 26 aut intermediis, non vero prius nec posterius celebrandus erat.

Pag. . . lin. . . Hann hafþi apr secr orþit fiorbaugs maþr of goþgo etc.]. Stefnero Thorgilsi filio, qvi anno Christi 996 auspiciis Olai Tryggvonii Christi nomen in Islandiâ propagare conatus est, fana et deorum aras destruere et violare præsumente, in comitiis suis lege sanciverunt Islandi, ut qvicumqve in deos comitia diceret eosve injuria vel dedecore afficeret, exilio puniretur. Olai Tryggvonii vita hæc seqventibus verbis tradente: Var þat i log tekít a alþingi at hvern þann mann skyllði giora sekian oc utlaga er lastaþi goþin, eþr giorþi þeim nockura meingiord. Hialto itaqve cum carmine in Odinum et Freyam deos invehere-

tur, exilium subire coactus est; carmen autem ex Niali vita desumptum ita integrum sonat:

Spari ek eigi goþ geyia
 grey þiki mer Freyia
 æ mun annat tveggia
 Opinn grey eþr Freyia. h. e.
 Non dubito in deos convitia dicere,
 pro nihilo æstimo Freyam.
 Semper alter uter
 Odinus aut Freya nihili erit.

Pag. . . lin. . . I staþ þann i hia Olfoss vatni er kallapr er Vellankatla]. Maximum alterum Islandiæ lacum, hodie Þingvallavatn, cujus in dissertatione de Islandia Sect. 1 Thesi IV. eruditissimus meminit Thorlacius olim Olfossvatn¹ dictum fuisse, ex hoc loco colligimus, cujus sinus quidam exiguus angulusve, etiam num hodie Vellankatla dicitur prout nobis² locorum istorum gnari retulerunt.

Pag. . . l. . . Conungar or Norvegi oc or Danmorco hofþo haft ofriþ oc orrostor a miþli sin]. Eadem recensuisse Thorgerum tradit Olai Tryggvonii vita, suppressis tamen, veluti heic, regum ipsorum nominibus, qvæ in antiqvitatibus nostris vix etiam invenies exceptâ solum Historia de religionis christianæ in Islandia plantatione, qvam e msto. qvodam nuper in lucem protraxit sæpius laudatus³ Theod. Thorlacius Scalholtensis episcopus. Hoc dum pag. 20 eandem refert historiam, Daniæ regem Dagum nominat, Norvegiæ vero Tryggvonem. Qvos, si veri sunt, cum inter illos dictorum regnorum monarchas, de qvibus minus dubitamus, nullibi appareant, illis antiqviores esse oportet, nisi, qvod et verisimilius est, dictorum regnorum territoriis qvibusdam non vero integris regnis præfuisse statuendum videatur. Quicqvod sit, de eorum nominibus viri eruditi industria in lucem editis merito nobis gratulamur.

Pag. 42 l. . . Of barna utburþ scylldo standa en forno log oc

¹ Som note hertil: bær þar hiá heiter og ölvesvatn. ² Som note hertil: ipsi postea didicimus oculariter omnia observando. ³ Fra -datus skrevet med anden hånd efter Árnis original på det følg. blad, der er udstreget.

of hrossakiotz át]. De infantum expositione qvales habuerint leges Islandi adhuc ethnici monstrat Thorsteni Tauripedis vita¹ his verbis :

Enn þat var þa log i þann tima Permittabant ejus temporis le-
at ut skylldi bera urikra manna ges, ut pauperum infantes si
baurn ef villdi oc þotti þo eigi placeret exponerentur, qvamvis
vel giort. ita facere pro honesto non ha-
beretur.

Consentit Gunnlóigi ophiglotti vita, cujus hæc sunt verba :

Þat var þa sidvani nockurra, Qvibusdam eo tempore mos
því at allt var alheidit. þeir menn fuit, cum omnes ethnici essent,
er felitlir voru oc stoþ til omegþ si paupertas prolesqve nume-
baru ut born sin oc þotti þo illa rosa urgeret, ut infantes suos
giort avallt. exponerent, qvod tamen pro in-
honesto semper habebatur.

Præcipue autem si illi, qvibus ad enutriciendum liberos suos facultates suppetebant, eos tam inhumaniter tractari facerent pro scelesto habebatur, uti è Thorgerdæ ad maritum Asbernum propriam prolem exponi jubentem verbis discimus, qvæ Finnbogi robusti vita talia recenset :

Þetta væri it uheyriligsta bragd Inaudita hæc esset crudelitas si
þoat fataekr madr giordi, en nu pauper hoc faceret, multo vero
allra hellzt er ydr skortir ecki major, cum pecunia tibi non
gotz. desit.

Expositorum exempla præbent Thorchillus krafla ex Watzdalensium historia.²

Finnbogus³ robustus, ex illius vita, Thorstenus tauripes ex sua ipsius vitâ. De esu vero carnis eqvinæ qvid statuerint Islandi Olai sancti vita his refert :

Þeir saugdo honum þat fra krist- Retulerunt S. Olao Islandi reli-
ni halldinu, at þat væri lofat i gionem hoc modo in Islandia

¹ Herover skr. fabula. ² På løs seddel: Um barna utburd vide Holmveriasögu pagg. 9, 11. ³ Herfra til asserit med en anden hånd, men uden tvivl afskrift af Árnis egen orig.

logum á Islandi at eta hross oc observari, ut more ethnico carne
bera ut born sem heidnir menn eqviná vesci infantesqve expo-
giordu. nere legibus permissum esset.

Exempla¹ esarum in Islandiâ, nisi urgente fame, carni-
um eqvinarum, hac vice non occurrunt, præter id qvod Bardi Snæ-
fellzáss, ɔ: nivei montis dei, vita, ingens fabularum cento, gigan-
tes, ad nuptias Thordi et Solrunæ in antro qvodam celebratas,
invitados, carnibus humanis et eqvinis pro cibis usos fuisse asserit.

Pag. 44 l. . . Sipar fóm vetrom var su heipni afnumin]. Dura-
runt christianis indigna hæc statuta usqve ad tempora Sancti
Olai, uti ex citato nuper loco apparet, abolita tandem dicti regis
auspiciis anno Christi 1016, verba vitæ illius de his agentia ita
sonant:

Hann sendi ord oc iartegnir Rex S. Olaus Scaptoni nomo-
Skapta logmanni oc odrum phylaci aliisqve, qvos maximam
þeim monnom er mest redo a in Islandiâ legum ferendarum
Islandi logom þeirra. Hann potestatem habere novit, nuntia
sendi þeim til þess ord, at taka et signa misit, rogans, ut e legi-
or logom þeirra þat er honom bus suis abrogarent ea, qvæ chris-
þotti mest kristnispell i vera. tianis moribus maxime adver-
sari iudicabat.

Memorat præterea eadem historia Islandos ad mentem S. Olai
jus suum ecclesiasticum conformasse, qvod ante annum 1024
factum esse è contextu facile liqvæt, verba hæc sunt:

Þat var eptir er Islendingar Acta sunt hæc postqvam Islandi
hofþo fært log sin oc sett kristin- leges suas mutaverant, ac jus

¹ Hertil note med Árnis egen hånd: imo vero, vide Eyrbyggiasögu p. m. 33 þar sem talar um stóð Þorbiarnar digra. — På blad er tilf. med anden hånd: Þegar kristnen var logtekin orden a Islandi og hrossakjötsát var halldit firir kristnispjöll. kvartade Bergþora kona Njáls yfer þessarre skadlegu umbreiting, propter rationes œconomicas og sagde ad nú væri geingenn su olld þa 50. hrossa hefdu til buss logd verid á hennar bæ Bergþórs-hvole árlega; Relatio á Islande, sed qvæ nugatoria est, etenim esus carni-
um eqvinarum primo abrogatus est circa annum 1016, qvadiennio vel qvin-
qvennio post absumptos scelesto incendio Nialum et prædictam ejus uxorem Bergthoram. Nota dicerium Skarphedins vid Þorkel hák um rass-garnarenda merarennar.

rett eptir því sem Olafur konungur ecclesiasticum prout rex Olaus
hafði þeim orð til sent. ab iis per nuntios petierat, con-
stituerant.

Qvale autem hoc jus ecclesiasticum fuerit, non satis liquet. Illud enim quod rex Olaus promulgasse memoratur, nullibi, quod notum sit, hodie superat, excepto illo, quod a filio Magno bono revisum continet antea citatus LL. Gulathingensium Codex Rantzovianus. Nec jus ecclesiasticum quod in notis ad jus Aulicum Norv. singulis ferè paginis allegat Janus Dolmerus ac S. Olao assignat ulla ratione, ut docti viri pace dicam, ei adscribi potest, utpote ab Arna episcopo Scalholtensi, v. historiam illius 1274, accurate asserit, cum per diæcesin Scalholtensem in Islandiâ anno 1275 pro lege receptum sit, uti ex Templi Scalholtini codice membraneo leges Island. hodiernas et varia episcoporum statuta continente didici, qui de hac re ita: Attamen conjectare licet dicti juris ecclesiastici, ab Islandis ad S. Olai nutum compositi, vestigia in illis canonibus ecclesiasticis remanere, quos jus ecclesiasticum vetus, Kristinna laga þatt hinn forna¹ vocant, ac â Thorlaco Scalholtensi et Chetillo Holensi episcopis, quorum hic ut antea diximus 1122 ordinatus est, obiitque 1145, ille vero 1118 ordinatus, 1133 decessit, accedentibus Adzeri archiepiscopi Lundensis multorumque Islandiæ sacerdotum consiliis, lati sunt, quorum promulgationem eruditiss. Arngrimus Crymog. pag. 82 ad Bergthori nomophylacis (qui secundum illum 1121 munus deposuit) tempora restringit, et pag. 226 sententiâ paullulum diversâ ad annum 1122 refert, ego autem inter annos 1122 et 1133 promulgatos esse tutissime dicerem, cum antiquitates nostræ annum præcisè non definiant.

Pag. 44 l. . . Olafur Tryggvason fell et sama sumar etc.]. Islandos Christianam suscepisse religionem eo ipso anno, quo rex Olavus Tryggvoniuss cæsus est, auctor noster et reliqui omnes Islandorum historici, qui de hac re scripserunt, unanimi consensu tradunt. Olavum vero anno Christi 1000 cæsum vel regno exutum perhibent omnes, quos vidi, Islandorum annales, con-

¹ Hertil i randen: Consentit Arnonis Thorlacii episcopi Scalholt. vita.

sentiente in fine capitis nostro, et fusissimè vita Olavi Tryggvoni, qvæ de hac re ita loqvitur:

<p>Sva er sagt, at þessi orrosta hafi verit a odrum degi viku, hinn fimta Idusdag Septembris man- adar. Þat er einni nött eptir Mariu messo hina sidari. Þa var lidit fra holldgan vars drottins Jhesu Kristi M. ara.</p>	<p>Traditur hæc pugna (in qvâ rex Olavus cecidit) stetit feria se- cunda hebdomadis, V. Idus men- sis Septembris, id est postridie nativitatis beatæ Mariæ. Tunc ab incarnatione domini nostri Jesu Christi mille anni effluxer- ant.</p>
---	---

Pag. 46 lin. . . Prir ermskir, Petrus etc.]. Petrum, Abrahamum et Stephanum ex Armeniâ (af Armenia) fuisse asserit Appendix libri originum Island.

Ermland Armenia i Romveriasögum capite cujus initium: Er Pompeius bardiz vid vikinga.

Ermland et Ermland ip mikla ɔ: Armenia, Armenia major Asiæ regio in mappa geographica totius orbis in antiqvissimo volumine membraneo in folio bibliothecæ Resenianæ.

Ermland patronymicum producit ermskr.

Ermland Prussiæ província, latiné Warmia, Pogesianiam, Pomesaniam, Sossaviam, Galindiam, Bartoniam et Natangiam, Prussiæ itidem partes in circuitu habet, de hac Warmiâ inspicere possunt chartæ geographiæ et descriptio regni Poloniæ edita . . . 1627 apud Elzevirios.

Ex Petri Dusburgii chronico Prussiæ eiqve annexâ Christophori Hartknochii dissertatione XIII nec non Alberti Krantzii Wandaliæ lib. VII. cap. 21. apparet Prussos maximam partem gentiles fuisse, usqve dum post annum Christi 1215 à fratribus cruciferis ordinis Teutonici superati et ad Christianam religionem conversi sunt. Vide Ernstii notas in Genealog. regum Dan. pag. 62. Itaqve, si dicere vellemus, Petrum hunc, Abrahamum et Stephanum ex istâ Ermlandiâ (Warmiâ) fuisse, necessariò statuendum erit, isti regioni eos ortum saltem debuisse, in aliis vero Germaniæ locis, ad fidem Christi dudum conversis, religione verâ imbutos ac ad dignitatem episcopalem promotos fuisse.

Pag. 46 l. . . Hann setti fimtardomslog]. Locum sine antiqvitatatum adjumento intellectu paullo difficiliorem in conterraneo-

rum gratiam enucleare convenit. Islandia antiquitus uti et hodie in quatuor partes, *fiórþunga* dictas, divisa erat, harum partium quævis in tres conventus, *þing* (rectius forte *þing* præfectura vel nomarchia dicitur, *goþorþ* toparchia), nominatos (quævis enim pars borealis in quatuor conventus divisa sit, æquè tamen multi ex hac quam ex cæteris ad comitia deputabantur, nostro pag. 26 testante). Conventus iterum singuli in tres nomarchias, *goþorþ* nuncupatas, distributæ sunt. Ex quavis itaque insulæ quartâ parte novem viri, unus scilicet ex quavis toparchiâ, deputabantur, qui in comitiis inter suæ quartæ partis incolas litium arbitri essent, in cæterarum insulæ partium incolas nullam, ut videtur, jurisdictionem habentes, etiamsi iudices hosce ex totâ insulâ numero 36 deputatos, omnes in uno loco jus administrasse certum sit. Dictorum iudicum singulæ *ευνέαδες* *fiórþungsdóm r, ɔ*: quartæ partis iudicium vel iudices dicebantur. Hæc ex antiquo LL. codice vulgo *Gragas* tit. *Þingskapapætti* compendii faciendi gratia collegi. His quatuor iudicum cohortibus à nomophylace *Scaptone* ut testatur auctor noster quinta addita est, *fi m t a r d o m r*, quintum iudicium vel quinta iudicum cohors dicta, constans iudicibus, uti citatus LL. codex asserit, quadraginta octo. Horum 48 iudicum officium erat de perjuriis aliisque in comitiis patris criminibus è vestigio iudicare. Fuere itaque in totum iudices in antiquis Islandiæ comitiis jus administrantes numero 84, quorum numerum non parum adauxit rex *Haqvinus*, ubi in antememorato LL. codice *Jarnsido* centum triginta viros, ex conventu scilicet *Mulensi* 6, ex *Scaptafellensi* 6, ex *Rangaensi* 15, ex *Arnesensi* 20, ex *Kialnesensi* 15, ex *Thveraensi* 15, ex *Thorsnesensi* 12, ex *Thorsfiordensi* 8, ex *Hunavatnensi* 10, ex *Hegransensi* 15, ex *Vodlensi* 12, ex *Eyensi* (ita *Thingeyensem* vocat) 6, comitia quotannis frequentare iussit, ac ex iis triginta sex, tres scilicet ex quavis præfecturâ delectos, iudices esse. Ad priorem autem numerum probe attendens filius rex *Magnus* suis in Islandiam circa annum 1280 missis legibus, 84 viros nimirum, ex conventu *Mulensi* 6, ex *Scaptafellensi* 6, ex *Rangaensi* 8, ex *Arnesensi* 12, ex *Kialnesensi* 9, ex *Thveraensi* 8, ex *Thorsnesensi* 6, ex *Thorsfiordensi* 5, ex *Hunvatnensi* 6, ex *Hegransensi* 8, ex *Vodlensi* 6 ac ex *Thingeyensi* 4, comitiis quo-

tannis adesse jussit, sed ex his tantum triginta sex causarum arbitros esse, qvi mos etiam in Islandiâ hodie observatur. Horum numerum aliquanto adhuc minorem effecit Magni filius Haqvinius diplomate suo (qvod ex LL. Islandicarum codice membraneo in bibliothecâ antelaudati patroni mei Th. Bartholini extante exscripsi) dato Tunsbergis anno regni sexto, jubens ex Mulensi conventu tres viros comitia frequentare, ex Scaptafellensi tres, ex Rangaensi qvatuor, ex Thveraensi 4, ex Arnesensi 6, ex Kialnesensi 4, ex Thorsnesensi 3, ex Thorscfjordensi 3, ex Hunavatnensi 6, ex Hegranesensi 3, ex Vodlensi [3], ex Thingeyensi 3, qvod si ex Mulensi conventu, scriptoris incuriâ hic omissa, sex ex conjecturâ addantur, numerus antedicto qvinto judicio similis sc. 48 resultat. Cur autem dictum regis Haqvini diploma ab Islandis receptum non sit (hodie enim non observari constat) parum liquet.

Cap. 8. Hann setti fimtardoms lög] vide Nials sögu þar sem Valgardr talar vid Mörd son sinn et præcipuè NB Gragasam Regiam pag. 98 et omnino Nials sögu i þeim capitula er talar um gipting og godordztekiu Hòskulldar Hvitaness goda.¹

Pag. 46. l. . . Engi vegandi scylldi lysa vigi] a hendr oprom manni en ser]. Perpetrati homicidii occultatio inter veteres nefaria habita est, omniqve honestate carens, nullam deniqve satisfactionem legum admittens, qvam alias exsolvere gratiamqve cum propinqvioribus interfecti inire, aperto Marte enecanti olim haud raro contigit, eapropter qvilibet sincerus et integer furtivo homicidio famam dehonestare conscientiamve lædere abhorruit;² ut in Wormii Lex. runico sub vocula viglysing loqvitur Magnus Olavius. Hinc cuivis ingenuo et candido occisori in antiqvo LL. codice, Gragas dicto, talis lex posita :

Scal vegandi lysa vigi a hond Occisor cædem à se commissam ser oc qveda a fyrir nockurum profiteatur, ac coram uno vel monnum laugfostum. oc þo er pluribus viris legitimum domicilium habentibus locum in qvo rett at hann segi einum logfaustum karlmanne hvar fundr conveniant exponat, nomen þeirra varþ oc nefna hann, oc qve occisi referat, aut si placeat

¹ Dette på en seddel. ² Fra Perpetrati og hertil understreget som citat.

er þo rett, at hann skyri þat eigi meir en hann segiz bani hins. ef hann geck af dauþom manni, hann scal lyst hafa samdógris ef hann ma. En ef hann ma eigi sva geta lyst þar er hanom se ohætt, þa scal hann lysa sem hann ma fyrst.

hæc non ultra exponat qvam se illius occisorem solum confitendo si occisum mortuum reliquerit. Eodem autem die, si fieri possit, cædem publicare debet. Qvod si ob imminetia vitæ pericula fieri non possit primâ occasione homicidium profiteatur.

Qvali verborum formâ patrata cædes publicari debeat idem exponit LL. codex :

Hann scal fara til næsta böiar þess er hann hyggi ohætt fiorvi sino vera muno fyrir þa soc oc aþra oc segia þar til logfostum manni, einom eþr fleirom, oc nefna hann a nafn hinn sara ef hann veit oc kveþa a þessa lund at: Fundr ockarr N. varþ oc kveþa a hvar varþ. oc lysi ec mer a hond allan þann averca sem a hanom er unninn. Lysi ec sár ef at sarum gioriz, enn vig ef at vigi gioriz.

Ad proximam habitationem procedat, ubi vitæ suæ nullum periculum metuit, ac ibi coram uno vel pluribus viris legitimum domicilium habentibus factum confiteatur, vulneratumqve si noverit nomine exprimat taliaqve verba proferat: Ego et N. convenimus, dicatqve ubi convenerunt, vulnerum omnium qvæ in eo apparent me auctorem esse pronuntio. Vulnera, si convalescat, cædem vero, si intereat, me ei inflixisse fateor.

Talis occisor vegandi, ɔ: apertus homicida priscis vocabatur Islandis, cædesqve patrata vig ɔ: apertum homicidium, qvæ qvamvis capite luenda esset secundum citatum LL. codicem :

Scoggangr ver manni ef hann veigr karlmann eþr kono.

Si qvis virum vel feminam occidat, capitale esto,

nihil tamen existimationis suæ, nominisve honestatis perdidit auctor. Si vero cædem commissam non publicaret, mordingi ɔ: furtivus et infamis sicarius dicebatur, cædesqve ipsa mord, ɔ: clamdestinum ac infame homicidium, cujus talem definitionem sæpedictus LL. codex promit:

Þa er mord ef maþr leynir meira Furtivum homicidium est, si
 lut manna i repp. eþr hylr hræ occisor majorem pentarchiæ in-
 til launar. eþr gengr eigi i gegn. colarum partem factum celet,
 aut, ut occultet, cadaver operiat,
 aut factum non confiteatur.

Talis sicarius non secus ac alter ille capitis reus erat his ver-
 bis sæpefato codice:

Ef maþr myrþir mann oc ver Si qvis alterum clam occidat,
 þat scoggang. capite pœnam dato.

Capitis autem supplicio adjuncta erat æterna infamia cum no-
 minis diminutione. Cæterum abrogatâ Gragasâ rex Haqvinus
 dictam cædis publicationem aboleri nolens eam autedicto LL.
 suarum codice Jarnsido inseruit, ubi tit. Mannhelgi hunc in
 modum legitur:

Lyst scal vigi samdôgris innan Occisor cædem eodem ac patra-
 herads oc nefna sek a nafn oc ta est die intra territorium pu-
 nattstad sinn oc herad þat er blicare debet, nomenqve suum,
 hann er or oc lysi til frials manz noctisqve proximæ hospitium
 oc til retz nafns manz. ac territorium in qvo habitat
 profiteri. Coram libero homine
 id facere debet, verumqve suum
 nomen exponere.

Hanc confessionem tantum valere vœluit ut qvi eam perageret
 bonorum tantum mobilium confiscationem pateretur, qvi vero
 omitteret, cum infamia capite plecteretur. Verba codicis Jarn-
 sido hæc sunt:

Ef maþr vegr mann, þa hefir Si qvis alterum occidat, omnia
 hann fyrir giort ollu þvi er hann bona sua, solo excepto fundo,
 atti nema iordu sinni einni. perdidit. Tertia infamis cædes
 Þat er hit þripia (skemdarvig) est, si qvis alterum clam occidat.
 ef maþr myrþir mann.

Homicidam similiter commissum crimen confiteri, ac si id
 faceret, exilio tantum puniri, alias cum infamiæ nomine capite

pænam luere, jussit in suo Islandis promulgato LL. codice tit. Mannhelgi capp. 1, 2 et 10 rex Magnus lagabætir. Huius autem sceleris pænam aliquantum intendit rex Magnus Smeckus, cuius in diplomate Islandis anno regni 24 promulgato hæc verba leguntur:

<p>Fyrir biodum ver at þeir menn onnur skemdarvig vinna færiz af landinu nema vor serlig bref eda bod komi þar til.</p>	<p>Prohibemus illos qvi innocentes homines occidunt aut alias infames cædes patrant ex Islandia devehi, nisi specialibus nostris diplomatibus mandatisve jubeatur.</p>
---	--

Capitalis autem pænæ veniam homicidas in septentrionalibus hisce regnis ubivis obtinuisse indubie adstruitur ex Juris Sælandici lib. III. cap. 10, Cimbrici lib. III. cap. 21, 22, 23, Scanici lib. V. cap. 1, 3, legum Frostathingensium, Gulathingensium et Eidsiathingensium tit. Mannhelgi cap. 1; legum Uplandicarum tit. Manh. balker cap. 9, Ostrogothicarum tit. Drapabalker cap. 10, Helsingicarum tit. Manh. balker cap. 38, qvam perniciosam pænæ facilitatem cum per Daniæ regnum abrogaret gloriosissimus justitiæ propagator Christianus Tertius in recessus sui Artic. 21 cædem capite expiari jubens, Islandos, illius imperio obnoxios dictam homicidii indulgentiam e legibus suis penitus tandem eliminasse verisimile est, apud qvos hodie non secus ac alias justitiæ amantes nationes, homicidium, sive confessum, sive occultatum, nullo nisi capite expiatur.

Pag. 46 l. . . Apr voro her slic log of þat sem i Norvegi]. Qvales hæ fuerint leges non satis liqvæt, attamen lucem aliquvam loco huic adferre credo qvæ ex antedicto LL. Gulathingensium Codice Rantzoviano exscripsi:

<p>Nu ganga menn florer at gotu saman. oc verþrþareinn mannbane oc vigr at ðþrom sinum förunaut, þa er sa mannbane er einn er a sinu male. Ef þræll er i for meþ þeim þa er hann mannbane ef þeir vilia hanom kenna.</p>	<p>Si e qvatuor iter simul facientibus unus homicida fiat, comitumqve suorum aliquvem interficiat, qvi a reliqvis duobus occisor esse dicitur, occisor esto. Si vero servus eos comitetur, is, si reliqvis ita dicere placeat, occisor esto.</p>
--	--

Iniqva sanè lex et absurda, sed qvâ aliam de homicidio non minus a justo absonam prisci habuerunt Islandi eam his verbis Viga-Glumi vita recenset:

<p>Pat voro log þar at menn fellu iammargir at þat skyllði kalla iamvegitt þott manna munrþætti vera. enn þeir er aviga urðu skyllðu kiosa mann til eftir hvern mæla skyllði. enn þott nockut kinni þat i malum at gioraz siþarr er betra þætti at hafa annan veg kosit, þa skyllði eigi skipta keyrinu.</p>	<p>Lex erat, ut ubi par virorum numerus, qvamvis imparis dig- nitatis, utrinque caderet, pro æqvâ cæde haberetur, pars vero e qva plures cecidere occisorum unum eligeret de cuius nece ac- cusaret, qvamvis autem aliquid causæ postea accideret, ut aliter elegisse melius videretur, elec- tionem immutare non licuit.</p>
--	---

Pag. 48. lin. . . A eno sama ari oc Olafr enn digri fell etc.].
Olavus Haraldus filius, cognomine crassus, ac post mortem sanctus dictus, natus est anno Christi 995, testantibus vitâ ipsius et Annalibus Resenianis. Anno 997 baptizatus est, compatri officium præstante Olavo Tryggvonio Norvegiæ rege. Anno deinde 1007 piratica cœpit exercitia, quibus per Daniam, Gothiam, Sveciam, Finlandiam, Oseliam, Frisiam, Galliam, Angliam incubuit, usque in annum Christi 1014 (aliis minus rectè 1013) quo in Norvegiam rediit. Anno proximo 1015 cum maximo Norvegorum robore pugnans victor solium regale ascendit. Cum vero subditos severius tractare videretur, in eorum offensam incidit, adeo ut anno 1029 è Norvegiâ fugere necesse haberet. Anno 1030 rediens, in agro Stiklastadensi cum plurimis suorum cæsus est, quem ad modum de anno necis ejus concordēs asserunt Auctor noster, Mathæus Westmonasteriensis, Rogerus de Hoveden, Simeon Dunelmensis, Radulfus de Diceto, Florentius Wigorniensis et omnes Islandorum annales. Diem cædis addit sancti Olavi vita, conveniens penitus Snorronis Chronico Norveg. ubi ait:

<p>Olafr konungr fell midvikudag- inn hinn fiorda kal. Augusti.</p>	<p>Rex Olavus cecidit die Mercurii, quarto calend. August.</p>
---	--

De anno discrepans in die mensis consentit Theodricus monachus Hist. Norv. cap. 19 ita scribens: Occubuit autem beatus

Olavus quarto kal. Augusti, quod tunc erat quarta feria, anno ab incarnatione domini millesimo vicesimo nono. Aliter adhuc membrana quaedam Bibliothecae Academicae Hafniensis sub titulo Chronicon Danorum et praecipue Sialandiae, quae de Sancti Olai caede ita tradit (Resp. Dan. 149): MXXVIII Sanctus Olavus rex Normannorum in Sticlastath martyrizatus est. Sanctum Olaum occubuisse in Calendis Augusti feriâ quarta millesimo et XXVIII anno ab incarnatione Domini similiter asserit Breviarium Archusiense ab eruditiss. Wormio Monumentorum Danic. pag. 507 allegatum. Errare autem tres hosce ultimos historicos ac sibi ipsi contrarios esse ex sequentibus patefiet. S. Olaum die 29 Julii caesum esse tam certum est, ut dubitari nequeat, cum vita ipsius Snorroqve id ipsum tradant, Fastiqve insuper Danici, ab eruditissimo antiquitatum vindice Wormio in lucem editi pag. 113 dicto diei festum illius adscribant, nec non saepedicta dies in Sveciâ S. Olao dicata fuerit ac dicta festum duplex teste in praefatione ad Sancti Olai historiam rhythmicam Joh. Hadorphio, adde quod in Islandiâ rusticus vix inveniatur, qui saepedictum diem Julii 29 Olafsmessu fyrri 3: S. Olai festum prius nominare non norit, ad differentiam scilicet diei 3. Augusti, qui iisdem communiter dicitur Olafsmessa sipari, 3: S. Olai festum posterius eò quod S. Olai corpus eo die effossum ac in templum D. Clementis Nidrosiense translatum sit, uti vita illius haec fusius persequitur. Saepedictum autem caedis S. Olai diem in feriam quartam incidisse, indubiè asserunt Theodricus, Snorro et S. Olai vita, quod in praedictis annis, ultimo tantum sc. 1030 contigit utpote quo dominic. lit. erat D, paschatisqve festum in diem Martii 29 incidit, unde Aprilis diem 26, Maii 31, Junii 28 et Julii 26 dies fuisse dominicos facile computatur. Anno vero 1029 dominic. E. Paschatos festum in 6. Aprilis incidit ac itaqve dies 29 Julii in hebdomadis feriam tertiam. Et anno 1028, qui dominic. habuit GF, quo et calendæ Augusti non in feriam quartam sev diem Mercurii, sed in feriam quintam vel diem Jovis incidebant, dies 14 Aprilis erat feria prima paschatos, unde dictum Julii diem 29 in diem lunæ incidisse certum est.

Pag. 48. l. . . Isleifr Gizorarson ens hvita vas vigþr til biscops a dogom Harallz Norvegs conungs etc.]. Haraldum Sigurdi filium,

Sancti Olavi fratrem uterinum, anno Christi 1015 natum esse ex Sancti Olavi vita colligitur. Hic, uti Snorro et alii tradunt, post fratris Olavi cædem in Russiam se recepit ac postea in Græciam profectus est. Ubi et in Africâ postquam magnas res gessisset, in Russiam anno 1044 reversus est. Biennio post, anno nimirum 1046, à Magno bono in societatem regni adscitus, uti rectè computatur in antiqvissimis annalibus bibliothecæ Resenianæ, consentientibus Snorrone in suâ historia Norvegicâ et Knytlingorum (c: Canuti magni nepotum) historia,¹ qvicsquid de anno 1047 tradant sæpius memorati annales Scalholtini et adhuc pejus de anno 1848 Joh. Svaningius in Chronologia Danicâ. Haraldum autem anno 1066 (non 1065 ut qvisbusdam visum) obiisse inferius dicitur. Hujus Haraldi tempore, anno nempe Christi 1056, uti tradunt sæpius memorati annales Reseniani, Schalholtini et chartacei, nostro pag. 52 nil dissentiente (non vero 1057, ut qvibusdam creditum, nec 1070 uti Crantzius voluit) Isleifus ab Adalberto Bremensi archiepiscopo in episcopum Islandiæ consecratus est, feria 1. pentecostes, quæ tum erat 26. dies Maji, uti rem totam Hungrvaka antedicta fusius recenset.

Haraldum huncce scriptores Anglici abavi cognomine insigniunt,² ac Harfeg, Harefag, Harfan, Harvager, Harvagra nuncupant. Illum ab Haraldo Godwini Angliæ rege anno Christi 1066 cæsum esse, unanimi consensu tradunt Rogerus de Hoveden, Mathæus Westmonasteriensis, Simeon Dunelmensis, Radulfus de Diceto, Joh. Bromton, Flor. Wigoriensis et Theodricus monachus Hist. Norveg. cap. 28, omnibus Islandorum Annalibus plenum addentibus consensum.

Pag. 50 l. . . Collr er var í vic austr]. Per³ orientem Islandos Norvegiam significasse antea significavimus. Vicam vero, hodie Vigen, Norvegiæ provinciam, ejusqve limites Petrus Claudii in sua Norvegiæ Descript. pagg. 19 et seqq. luculenter satis delineavit. Hic vero per Vic intelligit noster non totam provinciam sed urbem tantum Asloensem non secus ac urbs Nidrosiensis Adamo Bremensi hodiernoqve sermoni Thronthemix nomine venit, cum

¹ På løst blad: Magnus og Haralldr rikt samn i Norege vetrinn 1046—47 i Gautapætti. ² I margen: Item Ailnotus si rectè memini. ³ I randen: lege Kolr.

reverâ integræ nomen sit provinciæ, uti ex Chron. Norv. qvavis ferè pagina liqvet. Advocari ad partes posset Adamus Br. antememoratus, cujus editiones in Descriptione regionum aqvilonarium nominant Wig civitatem Nordmannorum nisi mstum Bibliothecæ Academicæ Hafniensis Ad. Brem. pro civitate ibidem haberet provinciam. Cæterum Colus cujus hic meminit noster episcopus fuit Asloensis, ordine qvintus, Gerardum, Aslacum, Thorolfum et Asgotum ordine retrogrado prædecessores habens, prout ex pagina qvadam LI. Eidsiviathingensium, codici membraneo annexâ observavi, qvæ etiam successio cum Hvitfeldio in Chronico episcopp. exacte convenit.

Pag. 50 l. . . Teitr prestr fapir Hallz oc Þorvalldr]. Msta et editio habent Þorvalldz, sed perperam. Thorvaldus enim, non Teiti, sed Isleifi episcopi filius, ac Teiti et Gissuri, postea episcopi, fater fuit, prout hæc ex Hungrvöku, Sturlungorum historiâ et aliis abunde docemur.

Pag. 50 lin. . . Pat sumar er hann toc logsogn fell Haralldr rex a Englandi]. Vide qvæ de Haraldo superius diximus, ubi anno 1066 cæsum esse abunde est probatum.

Pag. 52 lin. . . Pa vas Leo septimus pavi]. Ita qvidem msta et editio, sed valde mendosè. Leo enim septimus consecratus est anno Christi 936, mortuus vero anno 939, testibus Cæsare Baronio, cardinale, Annal. eccles. tomo IX, Daniele Papebrochio in propylæo ad Acta sanctorum Maji, Setho Calvisio in Chronologiâ et aliis. Leonem IX pontificem substituunt vita S. Johannis episcopi Holensis, Historia religionis Christianæ in Islandiam introductæ, Sturlungorum historia et Appendix libri originum Islandicarum membranei, qvomodo et auctorem nostrum scripsisse non dubito. Cæterum adhuc res sibi non constat. Leo enim nonus, uti ex Baronio tom. XI., Papebrochio et Calvisio memoratis liqvet, anno 1049 ad pontificiam dignitatem evectus, anno 1054 decessit, biennio anteqvam consecraretur Isleifus. Huic Victor II. successit anno 1055, cujus pontificatus anno secundo Isleifum consecratum esse, temporum ratio evincit.

[På indsatte blade tilføjer Arne følgende:]

Med vigslu Isleifs byskups mun so saman hánga.

Are frodi seiger, ad þá hann vigdest hafe Leo VII. (corr. IX)

vered pafe. Hungrvaka seiger þar um vidlikt. Are seiger hann hafi allz vered byskup 24 vetur og daed 1080, og vill hann þá hann sie vigdur 1056 og það sama seigia aller annalar. Hungrvaka seiger og ad hann hafe byskup vered 24. ár enn dáed 1073 so sem öll Exemplaria hallda. Yrði hann epter því consecreradur 1049. Það er omögulegt ad Ari hafi villst i aratölu hans byskupsdoms, so accurat madr sem hann var i öllu öðru, og hafde numed þetta af Halli i Haukadall og Teite Isleifssyne. Um annum obitus visse hann sialfur til. Hier med mun so (seige eg) saman hanga. Anno 1052 helldr enn 1053 mun Isleifur hafa utan fared til vigslu. [her overstreget stykke med bemærkning i marginen]. Erki-byskupenn i Brimum kann eins [dette ord burde udgå] varlega hafa viliad fara. So hefur þá Isleifr orded til Roms ad fara, funded á þeire leid Henrik keisara, og feinged af honum frii passa, komid so til Roms 1054 adr enn Leo ix^{us} dó (það skedi i Aprili 1054). Leo hefur viliad expedera hann, enn dáed adr enn brefed utgeck. Epter Leonem var pafalaust nærri eitt ár, og vard Victor II. pafi 1055 a skirdag. Hann hefur einn hvern tima á þessu are expederad Isleif, sem so leinge hefur mátt bida i Italien. In confinii annorum 1055 og 56 hefur Isleifr reist til baka til Pyskalandz, og komid so til Bremen, og vered þar vigdr á Hvitasunnu sem þá bar uppá 26. Maji og var 14. nottum fyrer Columbamessu enn eigi 4. einsog Hungurvaka seiger in Exemplaribus vitiosis. Epter vigslu sina hefur Isleifur reist nordur epter, og med því ad eingenn skip geingu so seint fra Noregi, sem hann þangad kom, þá vard hann ad bida þar vaturenn 1056—57.

Þetta hefr nu confunderad Ara og eigi gad ad neinu um Victorem, þo það sie aptur ad undra á so adgiætnum manne sem hann var.

Menn geta eigi sagt ad locus Ara sie corruptus, því það eru so marger gamler, sem skrifa þetta ut ur honum, enn um septimi nafn fyrir noni kynni hann liett mistekid hafa, þo er nær það sie corruptum því aller adrer hafa það nonus.

NB. Isleifr kynni hafa feinged sitt bref af Leone, enn orded sidan siukr, eda hindrast, inntil 1056. og því ecke vera geted nema Leonis, ahrærandi hans vigslutid, og þetta er liklegra enn hitt fyrra. [þetta mun óefad so vera (tilf. i randen)]. Hefur so Are

ætlad ad Leo hefði leingur lifað, og ecki reflecterad uppá hvað hann heyrt hafði um Victorem. NB ad gá ad hvert obitus Leonis og introitus Victoris II. standa i nockurum Islenskum Annalum.

Flateyar Annall lætr Victor vera ordenn pafa 1057. Annales Scalholt. 1058. Annales Reseniani antiquissimi hafa ei neitt um Leonem og Victorem. Annales Regii ecki helldur.¹

Pag. 52, lin. . . Þar vas ec þa með Teiti fostra minum XII. vetra gamall]. Ex hoc loco, ut et iis qvæ de Haraldi pulchricomi ætate superius diximus, facilè colligitur priscos Islandos aliter qvam hodiernos annos ætatis hominum computasse; Áras enim, ut in vita ejus tradidimus, natus est anno 1067, anno igitur 1068 nativitatis ipso die unius anni erat, 1069 duorum, ac itaqve anno 1079 duodecim erat annorum; tempus vero a nativitatis ipsius die ad diem 5 Julii 1080, qvo obiit Islefus episcopus, cum integrum non conficeret annum, in hoc annorum ætatis numero omittitur. Alias ex hodiernâ Islandorum supputandi consvetudine anno 1080 tredecim fuisset annorum. Illi enim hodie, uti Fast. Dan. lib. 1 cap. 12 rectè asserit antiqvorum rituum callentissimus Wormius, annum (ætatis scilicet hominum, civilemenim, Christianos factos à Calendis Jan. inchoasse et etiamnum inchoare certum est) à festo natalitiorum ordiuntur, adeo ut qvi 24 decembris natus est, die ejusdem mensis 25 unius anni dicatur. Idqve ex regis Haqvini filii Magni lagabætis in diplomate qvodam tali constitutione :

Skal oc hedan af sa madr mær eda kona tvitogr er hann hefir XX jola nætr.	Vir ille virgo vel femina viginti annorum esse censeatur, qvi viginti noctes natalitiorum festum præcedentes vixit,
---	--

qvem annorum computandorum morem an dictus Haqvius introduxerit, an vero ante illius tempora in usu fuerit non satis liqvæt.

Annum² à die nativitatis Christi (25. decembris) multi inchoârunt, inde discrimen chronologorum an Carolus Magnus anno

¹ Dette stykke er senere tilföjet. ² Det følgende til »30 år« på løse blade.

800 an 801 imperator factus sit (vide eos qui de anni ratione scripserunt, et ego, si recte memini, nonnulla de ea re collegi).

Þetta er fundamentum R. botar Hakonar konungs nempe partinum af arinu til jola á ad sleppast (eda rectius hann á ad reiknast pro completo anno) i alldurs reikningi manna, fra fyrstu jolum til annarra á einn ad heita veturgamall, nempe fullz vetrar, ut puto, og það á annann, sem ecki reiknast fyrr enn það leggri integrum annum til alldursins og kallar mann tvævetrann sc. ad lidnum næstkomandi Jólum. Calendaria Islandica, vetera et nova, eru annars Romana og byriast á Cal. Januariis.

Ad Ari frodi sie fæddur 1067 og hafi verid 12 vetra þá Isleifur dó, snemma i Julio 1080, stendst uppá þann mata, ad hann hefur fæddur [vered] epter Julium edur seint á arenu 1067. Nu hafa hans alldar menn ecke reiknad annos nema completos, so hann hefur ei heited 10. vetra fyrr enn epter afmæli sitt (diem natalem) anno 1077. 78 11. vetra, 79 epter afmæled 12. vetra og það framm á annum 1080 framm yfir dauda Isleifs, þar til hann á sama árenu ad afmælinu endelega hiet 13. vetra sc.: þegar hann var ordinn fullra 13. ára. Þessum alldurs reikninge hefur Rbot Hakonar kongs um breitt, og sagt ad Jolanottenn skyllði byria annum ætatis, hvernig sem einn væri kominn ad vetri, og hefdi Ari epter þeim reikninge heited 13. vetra þá Isleifur andadizt. Þessi reikningur hellst ennu vid i Islandi, nema hvad sumer taka til ad telia sier annos incompletos, more Danorum et Germanorum, sem plaga ad seigia, Eg er i minu 30ta áre, eg fülle þann dag mitt 30ta ár.

Pag. 54. lin. . . A dogom Olafs conungs Harallzsonar 11. vetr-um eptir þat er Isleifr andadizc.]. Gissurum episcopum ab Hartvico archiepiscopo Magdeburgensi, (non Moguntino ut nonnulli scribunt), anno 1082 consecratum esse asserit Sancti Johannis episcopi Holensis vita, consentientibus nostro, Annalibus Resenianis, Scalholtinis et Historia introductæ in Islandiam religionis Christianæ. Olavus autem mansvetus, cujus tempore Gissurus ad episcopalem pervenit dignitatem, anno 1067 secundum Snorronem et sæpedictos Annales Scalholtinos, rex Norvegiæ factus est; obiit autem anno 1093, cum 26 annis sceptrum gestasset,

tradentibus Snorrone et iisdem annalibus. Addantur anni Hartvici ex bonæ notæ historico.

Pag. 56 lin. . . Oc gorpo tiund af sipan]. Decimarum solutionem quando polliciti sint Islandi, luculenter monstrat juris ecclesiastici á Thorlaco et Ketillo episcopis conscripti caput, quod in membranâ quâdam inveni:

<p>Þa er lidit var fra hingatburd vars herra Jhesu Christi MXC. ok VI. (corrige VII) vetr, a XVI ari biskupsdoms virduligs herra Gizurar Skalholltzbiskups var þessi tiundargord logtekin yfir allt Island bædi af lærdum monnum ok leikfolki sem her fylgir.</p>	<p>Cum à nativitate domini nostri Jesu Christi anni effluxissent mille nonaginta septem, anno episcopatus venerabilis domini Gissuri episcopi Scalholtensis decimo sexto, seqventes de decimis constitutiones à totius Islandiæ clericis et laicis lege receptæ sunt.</p>
---	---

Annales Reseniani ad annum 1097: Tiundargjalld i log tekit, i. e. decimarum solutio lege recepta est.

Pag. 60. lin. . . I Brëþinga fiorþ.] Ita msta et editio, sed malé, corrige Brëþfirþinga fiorþ.

Pag. 60. l. . . Otaþpir voro þeir es eigi otto þingfararþaupi at gegna]. Scilicet qvi ob divitiarum inopiam á tributi, ad alendos in comitiis anniversariis iudices, deputati solutione immunes erant; quibus vero tributi hujus solvendi necessitas incubuerit, ex antiqvo LL. codice Gragas optime erudimur, qvi tit. Vigslopa ita ait:

<p>Þeir eigo at giallda þingfararþaup oc ero þess skylldir er sculldahion hans a hvert ku eþr kugillde scip eþr net oc scalhann eiga umfram eyk oxa eþr ross oc alla buss bulute þa er þat bu ma eigi þarnazc.</p>	<p>Ille tributum thingfararþaup solvere tenetur, qvi tantas habet opes, ut si dividerentur unicuique eorum, quos suis sump-tibus alit, vacca vel vaccæ præ-tium, navis vel rete, ipsiqve præterea domino jumentum bos vel eqvus, omniaqve utensilia rei familiari necessaria assignari possint.</p>
--	---

Pag. 60. l. . . Log ór scylldi scrifa a boc at Hafliða Móssonar]. Scilicet a primis rei publicæ suæ initiis ad annum usque Christi 1117 Islandi legum suarum constitutiones memoriâ tantum ut antea diximus servarunt, unde in Niali vitâ Thorhallus ex Nialo, et in Gunnlóigi ophiglotti vitâ Gunnlóigus ex Thorsteno leges didicisse traduntur. Dicto vero anno de legum in literas relatione agi primum cœpit. Qvantæ autem auctoritatis vir fuerit hic Hafliðus, qvem primæ LL. codicis exarationi qvasi præfectum fuisse auctor noster asserit ex eo videre est, qvòd vetustus LL. codex Gragas omnia statuta, qvæ codici illius autoritate exarato contineantur, nisi exinde abrogata, stricte observari jubeat his verbis: Pat scal alt hafa er finnz a scrø þeirre er Hafliþe let gera nema þocat se síþan.

Pag. . . l. . . Þa vas scrifaþr Vigsloþi]. Magna nimirum pars vetusti LL. codicis vulgo Gragasæ, leges de homicidio prolixè tractans, unde et nomen accepit, publicata anno 1118 uti noster ait pag. 62, non vero 1094 uti doctissimo Arngrimo Crymogææ pag. 82 vitiosi imposuerunt Annales.

Pag. . . lin. . . Þa var Gregorius septimus pavi]. Is, qvi tradente Papebrochio in propylæo ad Acta sanctorum Maji anno 1073 Alexandro 11. successit, Hildebrandus antea dictus. Obiit vero Gregorius die 25. Maji anno Christi 1085 eodem Papebrochio teste.

Pag. . . l. . . Vetri miþr en halfsextogr]. Editio et msta habent halffertogr, sed mendosè. Jonam enim, postea episcopum, anno¹ Christi 1052 natum esse asserit vita ipsius, consecratus autem est 1106, die 29. aprilis,² uti ex vitâ ipsius, auctore nostro, et per multis annalibus indubiè adstruitur, ætatis suæ anno 54, uti plenius verbis vita illius tradit:

Enn helgi Jon var vigþr til bisk- S. Jonas in episcopum ordina-
ups, þa er hann hafþi flora vetr tus est cum qvinqvaginta qva-
ens setta tigar at alldri. tuor esset annorum.

Obiit autem Jonas episcopus anno 1121 die 23 Aprilis (9. cal. Maji³).

¹ Resten med en anden hånd. ² Herover skr.: 3. cal. Maji, med Árnis hånd. ³ Tilf. af Árni.

Postea anno 1198 die 14. Decembris consilio Brandi episcopi Holensis è terrâ effossus, et ob miracula quædam anno tandem 1200 (aliis perperam 1201) die 3. Martii, ejusdem episcopi auspiciis in sanctorum numerum relatus, testantibus hæc omnia vita illius, Gudmundi episcopi vita, et multis annalibus.

Pag. 64 l. . . A enim prius degi vicu [V] kalend. Junii]. Numerum 5., editione et msto omissum, hic omnino adjiciendum esse arguunt Jonæ episcopi Holensis vita, Religionis Christ. in Islandiâ plantatæ historia ante memorata, antiqviss. Bibliothecæ Resen. calendarium et plures alii, quæ Gissurum 5 cal. Junii vel die 28 Maii obiisse tradunt. Adde quod anno 1118 lit. dominic. fuerit F, paschatisque festum in Aprilis diem 14. inciderit ac itaque dictus Maii dies 28 in hebdomadis feriam tertiam, quod cum auctore nostro et citatis binis historicis exactè concordat.

Pag. 64 l. . . A pvi ari eno sama obiit etc.] Paschalis II., ante dignitatem papalem Raginerius vel Rainerus dictus, anno Christi 1099 Urbano II. in ecclesiæ regimine successit, docentibus Baronio annalium tomi XII, Papebrochio in Propylæo, et aliis. Obiit anno 1118 die Januarii 18, successorem nactus Joannem Cajetanum, alias Gelasium II. testibus Papebrochio, Baronio et in chronologiâ Setho Calvisio.

Baldvinus I. Edessæ in Syria prius comes Godefrido Bullionæo fratri in regno Hierosolymitano successit anno secundum Calvisium 1100, secundum Henr. Meibomium vide epist. Conringii ad Meibomium Rebus germanicis præfixam, in Chronologiâ hist. Hierosolymitanæ annexâ 1101, obiit 1118, corpusque ejus Hierosolymam delatum, Dominica palmarum in monte Calvariæ sepultum est, succedente Baldvino II. de Burgo, testibus Calvisio et Cluvero, antedictis. Arnolfus, nostro corruptè Arnaldus,¹ de Rohes cognominatus, tradente Historia Hierosolymitanâ Reineccii lib. VI, capp. 39, 40, è clerico factus est concellararius sanctæ ecclesiæ Hierosolymitanæ, ac postea in patriarcham evectus, ab anno 1112 ad anno 1118, quo decessit, cum scandalo isti muneri præfuit, ut loquitur Joh. Hofmannus in Lex. Univers.

Philippum Sveciæ regem, qui secundum Joh. Magnum Goth.

¹ I randen: Arnaldum pro Arnulfo habet Olafi Tryggv. vita, Seriei Torfæi pag. 423.

Sveonumqve Hist. lib. XVIII cap. 13. anno 1080 regnare cœpit, antiqvissimi annales Reseniani, Jonæ episcopi vita, Hist. rel. Christ. in Islandiâ plantatæ et plures Island. historici, cum auctore nostro 1118 obiisse tradunt. Petrus autem Ubsalensis in chronico regg. Sveciæ eum 1110 mortuum esse innuit, consentientem habens Jacobi Gislonis chronologiam, Loccenii hist. Sveciæ annexam; Joh. Svaningius regni ejus finem ad annum 1109 in Chronol. Dan. refert. Alexius Comnenus Nicephoro Bottoniati dignitate exuto in Orientis imperio successit anno 1081, cumqve annis 36 ac mensibus 4, non autem 38 ut ait noster, regnasset, anno 1118 die 15. Augusti vitâ emigravit ac Joanni Comneno alias Calo-Joanni imperium reliqv̄it, testibus in Rationario temporum Par. I. lib. VIII. Dion. Petavio et in chronol. Setho Calvisio. Hic in dictâ S. Jonæ episcopi vita et sæpius in nostris antiqvitatibus Kirialax qv̄asi κύριος Αλέξιος ridiculê¹ nuncupatur, uti Verelius notis in Hervoræ vitam pag. 157 rectè observavit.

Pag. . . I. . . Tveim vetrom sidarr varþ alldamot]. Alldamot adhuc hodie vocamus concursum cyclorum, qv̄ando nimirum in calce anni simul finiuntur cyclus solis, cyclus lunæ et magnus ille 532. annorum cyclus, qv̄em Paschalem vocamus; idqv̄od post nativitatem servatoris contigit exeuntibus vulgaris æræ Christianæ annis 75, 607, 1139, 1671. Cæterum cum auctor noster hic dicat biennio post mortem Gissuri episcopi (qvi anno Christi 1118 decessit) cyclorum concursum factum esse, id est in fine anni 1120, putare possemus illum cyclos aliter qv̄am vulgo fieri consvevit computasse. At vix extat qvi eos ita putaverit ut dictus annus 1120 ultimum annum cycli solaris vel magni alicujus cycli paschalis finiret, et seqvens annus 1121 dictos cyclos inchoaret. Periodus certe Victorina nihil heic juvat, qv̄ippe qv̄æ cum Dionysianâ eadem est, præter qv̄am qv̄od aliter incipiat. Scimus præterea nostros homines à Latinis cyclos solis et lunæ, ut et cyclum 532. annorum didicisse. Erat vera periodus Dionysiana in vulgari usu, cum majores nostri Christo nomina darent, unde indubium est, hujusce cyclum paschalem et non alium adoptasse. Constat ulterius Islandos, qvi proximo post Aronem seculo vix-

¹ Er måske udstreget.

erunt, solis et lunæ cyclos eodem modo collocasse ac vulgò computantur. Unde Aronem similiter ordinasse colligimus. Cum itaque concursus trium cyclorum, solis, lunæ et magni paschalis 22. anno post obitum Gissuri contigerit, in confiniis nempe annorum 1139 et 1140, nil restat ad intelligendum auctorem nisi animadvertere, quod annus 1120 ultimus fuerit cycli lunaris, et annus 1121 sequentem lunæ cyclum inchoaverit; id quod auctor noster heic admodum abusive alldamot apellavit, quasi concursum binorum lunæ cyclorum, et, quod illi insvetum est, rem exigui momenti scripto suo inseruit.

Pag. 66 lin. . . Þa hófpo þeir Eysteinn oc Sigurþr veriþ XVII. vetr conungar i Norvegi]. Ergo anno Christi 1103 regnare cœperunt, uti et Snorro non leviter innuit et in margine illius eruditissimus Wormius annotavit.

Pag. 66 lin. . . DXVI. vetrom eptir andlat Gregorius pava þess er cristni com a England etc.]. Gregorii scilicet ejus nominis primi, qui ut in Rationario temp. par. I. lib. VIII. cap. 12. ait Petavius anno Chr. 590, Pelagio II. in dignitate papali successit ac tantas in ea res gessit ut merito Magni cognomen tributum illi fuerit. Obiit autem, uti noster rectè supputavit, anno 604, Phocæ imperatoris, qui an. 602 in Novembri regnare cœpit, anno secundo, docentibus Baronio tomo VIII, Petavio citati libri cap. 13 et 14. nec non sæpe laudato Dan. Papebrochio. Hic Gregorius ut loquitur Aimoinus Hist. Franc. lib. III. cap. 74. Augustinum et Mellitum nec non Joannem cum aliis servis dei ad Britannias ablegavit, quorum prædicatione nationem Anglorum ad Christi fidem conversam esse gavisus est. De anno non conveniunt Anglicarum rerum scriptores, Bromton hanc legationem anno 588 peractam esse memorat, Radulphus de Diceto ad annum 600 eam refert, Gervasius ad annum 595,¹ Will. Thorne Florentius Wigor. et Math. Westmonast. ad annum 596, quibus Chronologia Saxonica Bedæ annexa his verbis adstipulatur:

Her Gregorius papa sende to Bretene Augustinum mid vel monegum munecum. Þa godes	Hic Gregorius papa ad Britannos misit Augustinum cum per multis monachis, qui dei ver-
--	--

¹ I randen: 598 chron. Ol. S. Petri in scriptoribus Londinensibus.

vord Engla peode godspell- bum Anglorum genti prædica-
ian. rent.

De anno 596 consentiunt Petavius in Rat. temp. et Calvisius in chronologiâ.

NOTÆ AD APPENDICEM.

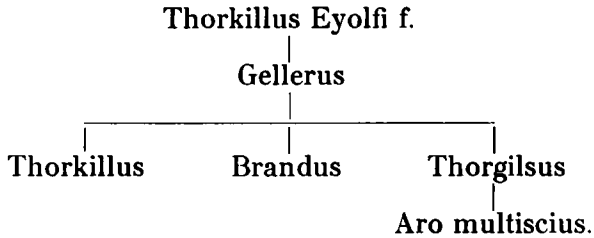
Pag. 66 l. . . Petta es kyn biscopa etc.]. Hanc appendicem ad præsens auctoris nostri opus non pertinere antea monuimus, quod hic paullo fusius probandum venit.¹ Præsens opus anno 1134 aut posterius conscriptum esse, ex illius pag. 60. l. 8 manifestum evadit, appendicem vero ante annum 1133 compositam esse, ex pag. 68 lin. 16 clare liqvet, alias enim Thorlacus Runolfi anno 1435 aut posterius mortuus esset, quod nemo hactenus tradidit, nec, ut ex superius dictis apparet, cum vero concordat. Credibile itaque est hanc appendicem particulam esse prioris illius libri Islandorum in Thorlaci et Ketilli episcoporum gratiam conscripti, quorum et nomina heic occurrunt. Cujus operis plurima cum in hoc Islandorum libro fusius legantur, uti ex pag. 2. non obscure colligitur, hæc solum appendix digna judicata est, quæ præsentis operi adnexa episcoporum genealogiam traderet, ac utriusque libri auctorem nomine proprio exprimeret.

Pag. . . lin. . . Egill. Ottarr Vendilcraca]. Ita correxi, quæ antea vitiosè legebantur: Egill Vendilcraca. Ottarr, Egillus enim, quod cum Tunnone² quodam inimitias et prælia consereret, Tunnadolgr, o: Tunnonis inimicus cognominatus est. Filius vero Ottarus in extrema Jutiâ, olim Vendill, hodie Vendsyssel (Joh. Lyschander Antiquit. Dan. sermone III. Vinniliam vel Vinuliam vocat, Adamus Bremensis rectius Vendilam) cæsus, avibusque in escam objectus, Vendilcraca, o: Vendilensium cornix à posteritate in ludibrium dictus est. Integram historiam lege in Snorronis chronico Norvegico pagg. 20, 21.

¹ I randen: NB forte anni Gudmundi nomophylacis ab alio additi sunt.

² Fra og med Vendilkraca er overstreget, men vist med urette. Som note hertil: Vide tamen Ericum Upsalensem libro 1. et Joh. Magnum, qui eodem modo cognomen adhibent.

Pag. 74 l. . . Gellir faþir þeirra Þorkels oc Brannz etc.]. Editio et msta habent: Þorkels f. (o: fopur) Brannz. Sed perperam: Thorgilsus enim, Aræ pater, non Thorchilli sed Gelleri filius fuit, testibus ipso nostro auctore pag. 50 et Snorrone in præfatione chronici sui Norvegici. Genealogia Aræ hæc est:

FYR UTAN ÆTTARTOLO OC KONUNGA EVI

Það er næsta ólíost hvernig þetta eigi ad skiliast. Sensus kynni vera þesse: Eg læt þessa bokena vera i sama formi og esse,¹ sem hun var, þá eg i fyrstu offereradi hana Þorlaki og Katli og Sæmundi, og hefi eg ecki umbreytt henne, nema hvad er, ad eg hefi aukid i hana ættartólunum þeim sem finnast i capite 2, og hinum sem eg nu set aptan vid þessa nyu edition. og so nockru fáeinu sem eg hefi lært sidan eg i fyrstu lagde hönd á þetta skrif. Item hefi eg hier innsett konungaæfi, það er: Eg hefi confererad chronologiam rerum nostrarum vid tempora regum in exteris, so allt kunní saman ad berast, sögu minni til styrkingar. Og i þessu alleina differerar þesse minnar Islendingabokar edition fra þeirre er eg fyrst samansetti og byskupum vorum offereradi, enn ecki i ödru.

Þetta (seigi eg) kynni ad vera sensus þessa loci. Enda kynni og þesse locus so ad skiliast sem epter fylger:

Fyrir nockrum árum samanskrifade eg eitt opusculum sem eg kalladi Islendingabok og leveradi hana til revision Þorlaki og Katli byskupum og Sæmundi presti Sigfussyne. Þeim likadi bokin vel, en óskudu ad hun mætti verda nockru fyllre, því i henne være ei nema stuttlega yfirfared eitt og annad, eda og þar synd-

¹ Herover skr.: structurá.

est sem til setiast kynni eitt og annað, sem menn visse, og verdt væri að skrifa, enn fyndest eigi í þessum bæklingi. So tok eg þá mína bok aptur í hönd, sa hana í gegnum og iok í hana því sem þeir og adrer froder menn sögdu mjer fyrir sanninde. Er hun so nu orden nockru fyllre enn adr var hun. En methodus í þessarre edition og hinne fyrre er að öðru riett hin sama. Hier fyrer utan hefi eg allareidu samanskrifad ættartölur (α) frá landnamsmönnum er hingad til landz komu, ásamt hvar þeir nockrer namu sier bústade, og er þat mitt opus her fyrir utan.

Enn þá hefi eg ritad konungaæfi (β), nefnelega Noregskonunga og er su min bok og allareidu í manna höndum og fra mjer utgengenn, adur enn eg nu legg ultimam manum á þessa minnar fyrre Islendingabokar revision.

Sie þesse Islendinga bok ritud (eda af authore reviderud riettara að seigia), circa annum 1130, þá var Are frode um það skeid 63. ára. og so liklegt að hann þá hafi sin opera allareidu haft ferdug og utgefíd. Þvi ecki kunni hann fyrer framm að vænta sier so hárrar elle sem hann náde. Hann hafdi og þá, alldursens vegna, nógann lærdóm feinged til þvílíkra hluta, so voru og þeir aller dauder, að eg trui, sem hann í sinum operibus testes citerar, og það fyrir laungu. Og því er eg nær að þesse sidarsti sensus muni vera hinn rettasti að mentem ejus.

α) Ad Are hafi skrifad landnamsbok og ættartölur landnamsmanna, er auðráded af Landnamabok þeirre sem vær höfum pag. 173. Hefur þessarrar vorrar Landnamabokar compiler fært sier í nyt rit Ara og innfært það í sína bok. Það er og trulegt að landnamaskrif Ara hafi eigi náð yfir allt landet. Þvi það var æred ördugt fyrir einn mann því til leidar að koma. Kolskeggur vitri¹ hefur og nockurn part af landnamum uppteiknad, og er það sömuleidis innkomid í þá Landnámabok sem vær höfum, enn sialft Kolskeggs rit er interciderad so vel sem þesse Ara fráða Landnamabok, hafa þesse opuscula ecki þott naudsynleg eptir það ur þeim var uppteiknad það sem inn er komid í vora Landnamsbók.

I Eyrbyggjasögu, item í Nialssögu citerast, að Are frode telie

¹ Skr. over det understregede frodi.

þann eda þá ecki með börnum þess sem þar nefnest. Það er óefad teked ur þessu Ara landnámsskrife.

β) Ad Are hafi Noregs konungaæfi saman skrifad, er liost af præfatione Snorra Sturlusonar in Historiam suam Norvegi-
cam og mörgum ódrum testimoniis. Enn hvert su Ara froda
sögubók sie elldre enn þesse Islendingabok, editionis ultimæ,
það er það sem vær ecki víst vitum, þó þætti mier likara, ad
su hans Noregs konungabok mundi elldri vera nockru, og fra
honum utgeingenn, adurenn hann þessa Islendingabok til fullz
revideradi og utgaf.

Alldur hans var nogu stór hier til, og subsidia hafdi hann óll
feinged til ad skrifa, sem hann kunni sier ad vænta, því aller
hans gömlu sögumenn voru um þetta skeid (1130) under lok
lidner, og kunni hann so ei frammar af þeim gömlu relationibus
upp ad fiska. Hann átti og daudans von hvern dag, ordinn sex-
tugur eda meir.

Ættartölur¹ sem Ari frodi seigest skrifad hafa, fyrr enn þá
Islendingaboc er vier höfum, munu vera þær, sem aptan vid
hans Schedas eru. Eru þær skrifadar epter 1122, þar þær nefna
Ketil byskup og firir 1133, þar þær nefna Þorlak byskup, imo
nockrum árum fyrri ad eg hygg. Vide qvæ seqvuntur.

Islendingabok su fyrri er og skrifud temporibus Þorlaks og
Ketils byskupa og Sæmundar froda, ɔ: inter 1122 et 1133. Þesse
Islendingaboc er skrifud eptir ættartölurnar og sidar enn hin
Islendingabokin. Imo epter ad Gudmundr vard lögmadr, ɔ: 1123.
Kann so madr eckert argument þar af ad taka ad hun endast
1120. hafi og Ari sialfr talid á vetrum lögsögu Gudmundar tilsett,
og ei skrifarinn sidan, þa er bokin skrifud epter 1134. Annars
þætti mier liklegra ad hun mundi vivis Thorlaco et Sæmundo,
ɔ: ante 1133, skrifud vera, epter því hann þeirra upp a þann
máta minnist. Annars sier madur og ad hann daudra manna
eins og lifandi minnist. Enfin, hier um má trua hver sem vill.
Eptir 1122² er hun vist skrifud, því hun er yngri enn hin sem
Katli byskupi er dedicerud. Síáum vær og hier af, ad það sem
um Gudmund lögmán er, puta nafned, er genuinum, hvert
sem vetra taled er so eda ei.

¹ Efterfølgende på indlagte blade: ² 23 skr. over.

Konungaæfínn var allt skrifud þá Ari ritadi þá sidari Islendingabók.

Ef nockur villdi meina ad Ketill nefndist byskup per anticipationem, þá kann það ei vera, því Ari hefr ei mikid med honum umgeingist fyrr enn hann vard byskup. Var hann og án efa alltid fyrir nordan.

VITA SÆMUNDI MULTISCII.

Sæmundus sacerdos, cujus heic meminit noster, natus est in australi Islandia anno secundum annales regios, Flateyenses et chartaceos 1056, secundum alios 1057, secundum vitam S. Jonæ Holensis episcopi 1054, patre Sigfuso sacerdote, matre Thoreya, quorum majores ex Libro origg. Island., Olai Tryggvonii vitâ, et Chronico magno Islandiæ uberius cognosci possunt. Sæmundus adhuc puer natali relicto solo exteris accessit terras ac, uti dicta S. Jonæ vita ait, doctrinæ lucrandæ gratia, longê a patriâ remotus diu vixit, adeo ut nulli conterraneorum de eo quid constaret, donec Jonas Ogmundi filius, episcopus postea Holensis, Romam peregrinans, eum studiosè investigaret, inventumque ex terris australibus (Româ habent quædam vitæ ejus exemplaria, Noster p. . . Franciam nominat) secum in patriam reduceret, anno ut habent annales regii et Flateyenses 1076, quod Scalholtenses minus rectè ad ann. 1078 referunt. Sæmundus ut in Islandiam redierat, hæreditarium fundum Odda in australi insulæ parte situm, inhabitare cœpit, munusque sacerdotale subiit, veluti hæc referunt S. Jonæ vita, Appendix Libri or. Isl. membranei et Historia Rel. Christ. in Islandiam introductæ; huic ita præfuit, ut in dictâ S. Jonæ vitâ Columen ecclesiæ Islandicæ, item qui ecclesiæ dei in Islandia maximo fuit emolumento, dicatur; idque non sine causâ, utpote qui testibus nostro p. . Chronico episcop. Island., appendixe Lib. or. Isl. membranei et Hist. rel. Christ. in Isl. introductæ, pag. 22, cum

Gissuro episcopo et Marco nomophylace, Islandis, ut aliorum Christianorum more decimas solverent, auctor extitit, Thorla-coqve et Ketillo episcopis in constituendo jure ecclesiastico suffragia tulit, quod his verbis ipsum jus ecclesiasticum in fine testatur:

<p>Sva setto þeir Ketill byscop. oc Þorlacr byscop at rafi Ozorar erkibyscops oc Sæmundar oc margra kennimanna annara Kristinna laga þatt sem nu var tint oc uppsagt.</p>	<p>Ita Ketillus episcopus et Thorlacus episcopus, ex consiliis Asseri Archiepiscopi, Sæmundi, multorumqve aliorum sacerdotum jus ecclesiasticum constituere, prout nunc recensitum et dictum est.</p>
---	---

Sæmundum insuper Islandorum eruditissimum nominant appendix Libri or. Isl. membr., Hist. relig. Christianæ in Islandiam introductæ et chronicon episcoporum Isl., unde et frodi, o: multiscius, cognominatus est. Uxorem ejus nomine Gudrunam Kolbeini filiam Liber origg. Isl., Liosvatnensium historia et Chronicon magnum Islandiæ exhibent, quorum liberos et nepotes, clarissimam sui temporis inter Islandos familiam, dictum Chronicon magnum Island. fusè commemorat. Inter proceres Islandiæ Sæmundum numerant Libri origg. Isl. membranei appendix et Religionis Christ. in Isl. introductæ historia p. 24, quo et loco ann. 1121 se dignum præstitit, cum discordes invicem Thorgilsum Oddæ filium et Haflidum Mari filium, tantæ inter Islandos potentiæ viros, ut eorum studium præstantissimos quosqve ad internecinam ferè seditionem armasset, una cum aliis pietate et auctoritate conspicuis viris conciliaret, teste Chronico magno Island. Huic etiam qvippe magna antiquitatum cognitione imbuto Aras multiscius primitias suas historias inter cæteros revidendas obtulit, prout ipse pag. 1. fatetur. Sæmundus autem alienorum operum censorem agere non contentus, ipse antiquitatibus ab interitu vindicandis Aræ exemplo manum admovit, annos circiter septuaginta natus, uti ex calculo nostro de historiarum in Islandiâ scriptarum initiis, superius posito, colligi potest. Historiam Norvegicam ab Haraldo pulchricomo ad Mag-

num bonum conscripsisse certum est, cujus umbram anonymus quidam exhibet, qui regum tantum seriem annosque imperii, inde excerpta, frigidiori venâ in carmina Islandica redegit, quæ ad Sverricki usque regis tempora a se continuata nepoti Sæmundi, Jonæ Lopti filio dedicavit. Dictam anonymi odam, 83 versibus constantem, codex regius Flateyensis nobis reservavit, cujus priores quadraginta Sæmundi auctoritate nituntur uti ex sequenti, qui relationem de Magni boni obitu claudit, versu liqvet:

Nu hefir ek talt tiu landreka þa er hverr var fra Haralldi inta ek sva æfvi þeirrasem Sæmundr sagði hinn froþi.

Huc usque recensui decem regnantes, quorum quisque descendit ab Haraldo,¹ enarravi ita vitam eorum prout Sæmundus dixit multiscius.

Istam Sæmundi historiam Oddus monachus in vita Olai Tryggvonii duobus locis allegat, quorum prior hic in charta soluta, posterior ita sonat:

Þessa þings getr Sæmundr prestr hinn froði er agetr var at speki oc mællti sva. A aðru ari rikis Olafs Tryggvasonar samnaði hann saman mikit fiolmenni oc atti þing a Staði a Dragseiði oc let eigi af at boða monnum retta tru. fyr en þeir tocu skirn. Olafur konungur hefti miok ran oc stuldi oc manndrap. hann gaf oc goð log folkinu oc goðan sið. sva hefir Sæmundr ritat um Olaf konung i sinni bok.

Hujus(sc.Dragseidensis)conventus Sæmundus sacerdos multiscius, vir insignis sapientiæ, meminit, qui ita locutus est. Anno regni sui secundo Olaus Tryggvonus collectâ in promontorii Stadensis isthmo Dragseidi magna populi multitudine conventum celebravit, veramque religionem prædicare prius non destitit quam tota concio baptismum susciperet. Rex Olaus rapinas, furta et homicidia valde castigavit, populumque bonis legibus et bonis moribus vivere fecit. Hoc modo de rege Olao Sæmundus in suo libro scripsit.

¹ Oprindeligt skrevet: sedebat post Haraldum, men rettet ved descendit.

Eandem etiam historiam noster pag. 44 sine dubio indigitavit. Ex quâ et desumpta esse credo, quæ ad annum 1047, eum sc. quo decessit Magnus bonus, habent annales regii, Flateyenses et chartacei:

Sva segir Sæmundr prestr hinn froði at a þessu ari voro sva mikil frost at vargar runnu at isi milli Noregs oc Danmarkar. Hoc anno Sæmundus sacerdos multiscius tam intensum gelu contigisse ait, ut lupi inter Norvegiam et Daniam per glaciem transcurrerint.

Cumque Sæmundum singulare aliquod opus de patria sua scripsisse non constet, memoratæ historiæ in vita scilicet Haraldi pulchricomi deberi arbitror testimonium illius de prima Islandiæ inventione, à Libro origg. Isl. et Olavi Tryggvonii vita productum, ad quod Arngrimus respexit, cum Specim. Island. p. 79 sæpredictum Sæmundum annalium Islandicorum concinnatorem nominaret: Verba quibus citati libri relationem de Naddoddi in Islandiam adventu, morâ ibi peractâ, abituque ejus, finiunt, ita se habent:

Þar heiter nu Reyðarfjall i austfjordum er þeir (Naddoddr oc hansskipveriar) haufdu at komit. Svo sagdi Sæmundr prestr enn froði.¹ Ubi (Naddoddus cum suis) Islandiam primum appulit Reyðarfjall in orientali Islandiâ hodie dicitur. Ita Sæmundus sacerdos multiscius retulit.

Hæc tantum de dictâ Sæmundi historia temporum injuria nobis constare permisit, quæ cum in Magno bono desierit, auctor vero ad Haraldi Gilli et Magni cæci tempora supervixerit, ab illo in extremâ senectute elaborata morteque præpedito ad umbilicum non perducta esse videtur. Una adhuc relatio historica superest, à Sæmundo non scriptis, ut videtur, sed vivâ voce prolata, quæ ex Libro origg. Island. pag. 179, ejusdem libri membranei appendice et Relig. Christ. in Islandiam

¹ Dette er skrevet som rettelse på en vedlagt seddel, hvorpå der fortsættes således: Landnabok impressa pag. 3, et eodem modo membrana Reseniana. Vide etiam vitam Olavi Regis Tryggvonii, descriptam ex meâ membr. pag. 398. ubi: svo s. Sæmundr prestr hinn froði extat.

introducæ historiâ pag. 25 desumpta, auctoritatis illius monstrandæ gratiâ, locum hic inveniet :

Þau missari hafði sva mikill Eo anno (c: 1120) tam multi in manndaupi verip, at Sæmundr Islandia mortui sunt, ut Sæprestr sagði sva a þingi, at eigi mundus sacerdos in comitiis se mundi færi menn hafa andazt credere diceret illos qvi morbo af sott en þa voru komnir til obierant pauciores non esse iis, þings en þa var fiolmennt qvi tum comitiis adfuere. alþing.¹

Mortuus autem est Sæmundus multiscius ferè octogenarius, anno secundum annales regios, Flateyenses, Resenianos et chartaceos 1133,² vere scilicet illo, qvòd Thorlaci episcopi Runolfi filii mortem proxime seqvebatur, uti chronicon episcopp. Island. nos docet; obitum illius Annales Scalholtenses ad annum 1135 perperam referunt. Atqvæ hæc sunt et non plura, qvæ de sæpedicto Sæmundo in fidedignis antiqvitatibus inveni, cujus fama cum apud Islandos etiamnum tanta vigeat, ut ad traditiones nullis veterum suffragiis innixas fabulasqve non raro descendat, qvæ et aliis, etiam doctissimis viris, minus accuratè de eo scribendi occasionem dedit, hæc tam prolixè commemorare volui, ut qvi antiqva monumenta ipsi minus versant, qvid de eo verè, et qvid extra veterum testimonia tradatur, posthac secernere qveant. His autem proxime inspicienda veniunt, qvæ de antiqvissimo libro Islandico, vulgo Edda Sæmundi in literas relata sunt, qvem longo tempore in obscuro jacentem Brynolfus Svenonius, diocesi Scalholtensi in Islandia anno 1639 præfectus, primis officii sui annis é latebris eruit, uti ex Stephanii not. in Saxonem pag. 93 liqvét. Cum enim antiqva monumenta magno studio conqvireret, qvo no-

¹ Omtrent det samme findes optegnet af forfatteren selv på en vedhæftet seddel. Her tilføjes: Hæc eadem vide in Landnamabók þeirri prentudu p. 179 in calce. Item in Kristindóms sögu p. 25. Hæc Sæmundi relatio, absqve dubio, ore facta est, non vero literis tradita, nisi ab alio, qvi hæc á majoribus ita referri audivit. ² I margen findes: Vide Resen prolegom. ad Eddam Island.

mine a Wormio præfat. in Lexic. runic. et Resenio prolegom. in Eddam Islandorum meritô laudatur, inter alia membranam quãdam antiqvissimam carmina Islandica continentem nactus est, quã, ut lectioni commodius inservirent, in recenti membranã exarari fecit, ac ita transscriptis titulum Eddæ Sæmundi multiscii propriã manu præfixit.¹ Hanc membranam recentiorum Brynolphi dono postea obtinuit vir magna antiquitatum scientia clarus Thormodus Torfæus regius hodie in Norvegia historiographus, qui eam in musæo suo inter plura antiqva documenta etiamnum asservat. Veteriori in edendã Hafniæ 1665 Voluspa dicti Torfæi beneficio usus est Resenius, quã in prolegom. ad Eddam Isl. h. 3 codicem regium appellat, lapsu facile excusabili, cum memoratus Torfæus eo tempore monumentis Islandicis, (quorum magna copia regiam ornat Bibliothecam), jussu gloriosiss. memoriæ Friderici III transferendis, operam daret, unde Resenius ex Bibliotheca regiã deprompta esse existimavit, quã Torfæus e propriis facultatibus illi communicavit. Harum membranarum vetustiorum antiqvam, scilicet illam Brynolfo primitus oblatam, omnes ejusdem argumenti libri, in Islandia et alibi sub Eddæ Sæmundi nomine extantes, pro matre venerari coguntur; quod eo tutius assevero, quo accuratius omnes, quas illa habet, mendas, ac aliquot foliorum lacunam in chartaceis exemplaribus, è variis Islandiæ partibus ad me delatis, occurrere viderim, adeo ut dicta membrana, sola ejus generis, hodie superesse credatur; quamvis diffitendum non sit, talia monumenta tempore Brynolphi plura extitisse, unde variæ lectiones, et integri quandoque versus, quæ membranæ desunt, in chartacea ejus apographa translata esse videntur, quorum tamen originalia aut hodie desiderantur aut in latebras iterum abierunt. Multæ præterea odæ, quas membrana non habet, in chartaceis exemplaribus inveniuntur, partim ex aliis codicibus etiamnum extantibus eô translata, partim vero ex ignotis hodie originalibus descriptæ. Atque ita è variis codicibus consarcinatum corpus Edda Sæmundi vulgo dicitur: fide scilicet Brynolphi Svenonii, qui titulum illum primo, ut antedictum est, apographo præfixit; quæ sen-

¹ I margen: Eddam Sæmundi ante Brynolphi tempora ita vocatam fuisse, fide patris sui mihi retulit Thormodus Torfæus.

tentia, tanquam ex Apollinis cortinâ profecta, adeo invaluit, ut dictus liber isto nomine huc usque constanter venerit, nec ullus de eius inscriptionis authenticâ quæstionem movere præsumserit.¹

Ex hoc autem Eddæ Sæmundi titulo, sic recepto, binas contrarias sententias emanasse video, unam Stephani Olai, qui not. in carmen Voluspa stroph. 9 asserere videtur: Sæmundum fabulas poëticas, eatenus non scriptas, sed in ore tantum hominum existentes, ab interitu vindicare volentem, eas carminibus Islandicis a se inclusas, in unicum corpus, eddam scilicet memoratam, congegisse, alteram huic directè oppositam profert Gudmundus Andrææ notis in explicationem Stephanianam carminis Voluspa, quippe secundum quem Sæmundus tantum, qui literas Latinas induxit in Islandiam, è literis runicis hæc poëmata in literaturam vulgarem (quæ in primis maximè Latinam sapuit) transtulit, literatenus, non composuit. Hunc secutus Resenius in præf. ad carmen Voluspa, editum Hafniæ 1673, et Lexicon Isl. Gudmundi Andrææ, Sæmundum fabulas poëticas, ex runicis documentis illustratas, Latinis characteribus descripsisse, iisdem verbis scribit; et ante præf. ad dictum carmen, illud olim tanquam versus Sibyllinos, runicis literis traditum, circumlatum esse asserit. Mediâ quasi via incedunt Brynolfus ipse apud Stephanium not. in Saxonem p. 17, Wormius in Syllabo autorum ante Lexicon runicum, qui Sæmundum hujus libri auctorem tantum statuunt, an vero ipsas odas, vel earum saltem collectionem, ei tanquam auctori assignent, disertis verbis non produnt: nisi quis, illos eandem cum Gudmundo et Resenio sententiam fovisse, inde elicere velit, quod in operibus suis Brynolfus nempe periculis in Saxonem, et Wormius in literatura run. omnia quæ ex hac Eddâ adducunt, runicis pingant characteribus. Quicquid sit, magna horum carminum antiquitas vulgo creditur, adeo ut primum eorum Voluspa, ipsis Asiaticis, huc terrarum concedentibus antiquius esse contendat Runolphus Jonas in disputatione

¹ Her tilföjes igen i margen: Thormodus Torfæus hoc nomen Brynolfo antiquius esse autumat, patrem enim suum hujus gnarum fuisse.

qvadam, qvam Lingvæ septentrionalis elementa vocavit, habita Hafniæ 1651, atqve hos tale carmen Erythreæ Sibyllæ (qvæ ante Trojani belli tempora floruisse creditur) ore natum ex Asia secum huc transportasse, asserat Resenius præfat. in carmen Voluspa edit. Hafniæ 1673, proximumqve, Havamal, ab eodem Runolpho, nec non Resenio prolegom. in Eddam Island. et in limine memorati carminis, ab eo editi Hafniæ 1665, ipsi Odino adscribatur. De cæteris Eddæ Sæmundi odis apud Islandos similiter in confesso ferè est, eas rebus qvas memorant coævæ esse ac â Sæmundo in unicum volumen tantum collectas, qvamvis inter eos etiam non desint, qvi â Sæmundo primum compositas esse velint. Carminis Voluspa antiqvitatem eo adstruunt Resenius et Runolphus, qvod ab Haro (o: ipso Odino), cum Ganglero loquente, tanqvam illo antiqvius documentum, sæpius in Eddâ Snorronis allegetur. Oda autem Havamal ab Odino composita ideo vulgo statuitur, qvod inibi, tanqvam in propriâ personâ locutus, inducatur; qvale et iudicium de odâ Grimnismal, et aliqvot aliis, qvæ similiter deos, deorumve socios, tanqvam suo ore dicentes nobis repræsentant, eodem modo valere potest. Ut autem qvæ de his omnibus mea sit sententia tandem aperiam, de sæpedicto Eddæ Sæmundi titulo primo monendum, illius scilicet ne minimum qvidem vestigium in antiqvissimâ illâ Torfæi membranâ exstare utpote qvæ omni prorsus inscriptione caret. Cumqve nullibi apud antiqvos invenire potuerim, librum istum vel Eddam dici, vel â Sæmundo qvoqve modo confectum esse, non possum non suspicari, Brynolfum nullâ veterum auctoritate, sed Sæmundi famâ vulgariqve Islandorum relatione motum, memoratam sæpius inscriptionem de suo addidisse; qvippe qvem majorum traditionibus nimium qvandoqve tribuisse ex illius epistolâ ad Wormium Literat. runic. p. 42 patet, et luculentissimè ex verbis ejus a Stephanio not. in Sax. p. 17 adductis. Ubi enim ait ingentes thesauri totius humanæ sapientiæ, conscriptæ â Sæmundo sapiente? Cui qvæstioni aliâ interrogatione satis facere convenit. Unde tales thesauros unqvam extitisse constat? Sæmundum odas hasce composuisse antiqvitates mihi visæ similiter tacent, nec verisimile est Eddæ Snorronis, ut vo-

cant, scriptorem illas tanquam ignoti auctoris, contra suam¹ aliorumque veterum consuetudinem, qui poetarum potius quam carminum nomina, ubi de utroque constat, adducere solent, allegasse, nisi earum artificem ignorasset, quem, si Sæmundus fuisset, nescire vix potuit, nempe 180 circiter annis, uti mox probabitur, illo tantum posterior, quo temporis intervallo antiquitatum studia in Islandiâ maximè floruerunt. Sæmundo itaque longè vetustiores esse oportet, quamvis de stupendâ, quæ iis adscribitur, antiquitate merito dubitetur, cum Resenii et Runolphi argumento simili jure includi possint Voluspa brevior (alias Hyndluliop), Fafnismal (vulgo sic dicta), Vafþrúðnismal, pluresque harum odarum, nunc expressis, nunc suppressis nominibus, in iisdem fabulis aliquoties citatæ; quarum tamen prima, ut ipsa ostendit, dedicata est Ottaro stulto, qui si Originibus Norvegicis fides, à Noro, Norvegiæ eponymo, septimo gradu descenderat: Norum autem Odino posteriorem fuisse, præter alia arguit Vanlandus, quintus post Odinum Sveciæ gubernator, qui teste Snorrone Drifam, Snionis grandævi filiam, Nori scilicet amitam, uxorem duxit; quicquid Arngrimus Crymog. pagg. 31, 32 et in Supplemento Historiæ Norveg. M. S. eumque secutus Jonas Ramus in Norvegia antiqva sæpius contra asserant: illi solum innixi argumento, quod Odiniana immigratio in Gylfonis Sveciæ regis tempora incidisse in Eddâ Sorronis memoretur, quem eundem cum Gylfone, Nori ex fratre Goro nepote, esse volunt; Ramusque pag. 25 Eddæ hanc assertionem adscribit, quæ tamen sui Gylfonis stemma à Noro ne verbulo quidem deducit nec salvâ veritate deducere potuit, cum duo hi Gylfones reverâ sint longè diversi et ipse Norus Gylfone Sveciæ rege tempore multo inferior. Secunda recensitarum odarum colloquium est inter serpentem Fafnerum et ejus occisorem Sigurdum, qui secundum Thorgilsi plagipedis vitam, alias Floanorum historiam, Sigmundi, Odini abnepotis filius erat, quas genealogias, quamvis ego pro incertis habeam, antiquos tamen magni fecisse constat. Tertia dictarum odarum sermones quidem deorum, tanquam ex eorum ore fluentes, re-

¹ Udenfor denne og de to følgende linjer står i margen: Hæc mutanda sva s. i Velleklu.

fert, sed rebus quas recenset se juniorem esse eo simul prodit, quod omissis quandoque illorum effatis ad historicas narrationes transeat, ut Abiit Odinus, Intravit Odinus et similia: quæ verba, non ipsi Odino sed acta ejus celebranti tutò adscribenda videntur; qualia et in ipsa Voluspa et memoratarum odarum plurimis passim occurrunt. Non itaque existimandum, Eddæ auctorem, carmina hæc tanquam a diis citata adducentem, ea deorum ore fusa, aut diis antiquiora credidisse, sed potius ut se vetustiora, in fabularum poeticarum stabilimen, ipsum allegasse statuendum est. Quod autem ad odas Havamal, Grímnismal, aliasque sola deorum effata continentes attinet, eas ab ipsis diis compositas esse inde statim concludere non possum, quod illos in primâ persona loquentes inducant, magis quam Danorum et Svecorum reges chronica rythmica Danica et Svecica, quæ eos simili modo repræsentant. Verisimilius mihi videtur, memoratas odas prosopoeiam continere, deorum personis ab aliquo longe recentiore affictam; quod in pluribus veterum carminibus fortè observandum, quæ scriptores, etiam antiqui, talibus locutionibus decepti, iis de quibus agunt tanquam auctoribus adscripserunt. Neque hanc sententiam evertit, quod Resenius prolegom. in Eddam Island. et in limine carminis Havamal scribit, illud nempe in solenni convivio, cum Odinus apud Gylfonem Sveciæ regem hospitaretur, tanquam pro festivo delectamento recitatum esse; nec quod ipse Eddæ auctor, à Resenii verbis paululum discrepans, Gylfonem Sveciæ regem, sub Gangleri personâ a diis exceptum, hæc carmina fudisse, tanta accurate memoret, quanta Feniam et Meniam carmen Grottasaung in molendino Frothonis composuisse perhibet, quod si diligentius examinetur, antiquitatem Frothone sequiorum statim prodit. Tutissimè itaque credi autumo, Eddicas hæc ut vocant odas, a deorum cultoribus, immo ut consultissimus antiquitatum judex Bartholinus Antiquit. Danic. p. 192 statuit, diversis temporibus ab diversis in eorum laudem compositas, ac postea, cum religio Christiana literarum notitiam secum in Islandiam invexisset, ab aliquo antiquitatum studioso ex ore hominum istas memoriter tenentium excerptas et ne perirent in librum congestas esse, qui quisnam fuerit, antiquitates alto silen-

tio prætereunt. Sæmundum illum laborem eapropter minus præstitisse arbitror, quod ante annum ætatis septuagesimum non fecisse, ex iis quæ de primis Islandiæ scriptoribus superius disserui certum sit, et reliquum ætatis illius conscribendæ Historiæ Norvegicæ vix adeo suffecerit, quin morte præreptus illam imperfectam reliquerit. Neque is, ut Gudmundus omni antiquitatum suffragio destitutus scribit, vulgarem, vel quod ei idem est, Latinam, literaturam primus in Islandiam induxit, nisi Isleifum episcopum (ut illo antiquiores literatos omittam) Herfordiæ, nisi fallor Westfalorum,¹ secundum S. Jonæ episcopi vitam et multos alios, a puero eruditum, primisque episcopatus sui annis, secundum nostrum et plures, scholam in Islandia erigentem, viginti circiter annis antequam Sæmundus in Islandiam rediret, literas ignorasse velimus. Nec majori veterum consensu Eddam è runica literatura in vulgarem transcriptam esse asserit, præsertim cum de ullo ejus generis libro, dictâ regia membranâ antiquiore, nemo hodie viventium ne fando quidem audiverit; ut taceam non sine causâ à multis ambigi, an libri literis runicis conscripti olim in usu fuerint. Sed hinc ad alia progrediamur. Offert sese Edda, ut hodie vocant Snorronis, quæ cum à nonnullis Sæmundo itidem adscribatur, paucis hic excuti meretur. Arngrimus quidem Crymogeæ pag. 82. illam Snorroni Sturlæo adscribit, quem sequuntur Wormius in præfat. chronici Norv. Snorronis, et in Syllabo autorum ante Lexic. runic. Stephanius not. in Saxonem pag. 93, Resenius Inscriptioe Eddæ Islandorum à se editæ, ubi 1215 conscriptam esse præter cæteros tradit prologem. in eandem Eddam Isl. et præfat. ad carmen Voluspa edit. Hafniæ 1673, et Lexicon Island. Gudm. Andreae. Ipse tamen Arngrimus, in epistolâ quâdam, à Resenio in proleg. ad Edd. Isl. allegatâ, ejusdem auctorem facit Sæmundum multiscium, variâ ut credere par est relatione distractus: [nisi apud eum postea prævaluisse existimemus Biornonis Jonæ filii de Skardza sibi coævi judicium, qui in opere de Grónlandia MSto],² Snorronem plurimarum rerum apellaciones poëticas constituisse, Eddamque à Sæmundo froda an-

¹ I margen står: Erfordia Thuringorum Euphes fuit, dicitur alicubi.

² Denne passus er overstreget, men findes i den trykte tekst.

tea conscriptam locupletasse perhibet, ac itaqve in Glossario suo juridico et alibi Eddam (qvam nunc Snorronis vocant) tum soli Sæmundo, tum Sæmundo et Snorroni (qvem similiter fróða vocat) simul sæpius adscribit. Talium traditionum non ignarus Stephanius, not. in Sax. p. 136, scribit nonnullos Eddæ autorem facere Snorronem Sturlæsonium, alios Sæmundum frode. Non multum prodest vulgares Islandorum opiniones, qvæ dictam Eddam hodie non Sæmundo, sed soli Snorroni attribuunt, heic annectere, dum vetustiora desunt testimonia; præcipue cum tam de hoc qvam de illo qvâ Eddæ auctore dubitari possit. Ut autem ad rei veritatem propius accedere detur monendum est, trinas hujus generis membranas, qvæ chartaceis exemplaribus originem dederunt, hodie inveniri. Harum una, ex Islandiâ olim in Daniam, ac è Daniâ in Sveciam iterum translata, Academiæ Upsalensis bibliothecam nunc ornat: de qvâ videantur Loccenius not. ad Hist. Svecic. ed. Upsaliæ 1662, pag. 3, Hadorphius in Apographo donationis testament. comitis Magni de la Gardie num. XI, Verelius not. in Hist. Hervoræ p. 187. Alteram Upsalensi paulo completiorem (vide Rudbeckii Atlanticam pag. 693, et Bartholini Antiquit. Danic. p. 325) antememorati Brynolfi Svenonii dono possidet rex Daniæ, qvam Resenius prolegom. ad Eddam Isl. Bibliothecæ regiæ vendicat. Tertia ad virum nobiliss. Wilh. Wormium¹ pertinet, qvartâ sui parte prioribus auctior, illâ scilicet, qvæ sub Scaldæ nomine ab Olao Wormio in Literatura run. sæpius allegatur. Hanc codicis Wormiani partem cum recentiores Islandiæ antiquarii in reliqvis binis codicibus abesse viderent, singularem tractatum esse crediderunt.² Hanc sæpedictam Eddam locupletiore olim extitisse volunt Stephanius not. in Sax. pag. 16, ac ibidem ab eo allegati Magnus Olai et Brynolfus Svenonius, qvorum

¹ Over disse ord har Arne senere skrevet: ipse possideo. ² Herefter findes i håndskr. godt og vel fire sider som A. M. selv har overstreget, og dertil føjet følgende bemærkning på en vedlagt seddel: Omnia hæcce aliter se habent. Olaus Hvitaskald et Snorro Sturlæus de arte poetica quidem scripserunt, qvorum tractatus, sed mutilos in membrana possideo et Olai certe est gnome illa Valdemari, puto II. Hæc omnia postea compilavit is qvi Codicem Wormianum exaravit, multa qve de suo addidit in principio et fine.

primi hæc sunt verba; In primis eum (Saxonem) aliam Eddam antiquiorem videlicet, et fabulosis narrationibus instructiorem habuisse eâ, quam hodieque tantopere suspicimus et admiramur, nullus ambigo. Scilicet hæc credidit Stephanus eô quod Saxo de diis multa narraret, quæ in nostra Eddâ non inveniuntur. Magni Olai ratiocinium tale est, Ex veterum rhythmis, ut etiam appellationibus Asarum nonnullis ac in primis Odini, et aliarum denique rerum, apparet, aliam fuisse Eddam antiquiorem, aut volumen fabularum, ab ipsis Asis confectum, aut eorum nepotibus, quod interierit et cujus hæc nostra Edda aliqvale sit compendium; quia nominum paucissimorum, quæ Odino ex variis casibus indita sunt plurima, ut Edda profitetur, ex ejus fabulis reddi potest ratio, nec etiam plurium, quæ ubi occurrunt, appellationum. Non minus à Brynolfo periisse deplorantur ingentes thesauri totius humanæ sapientiæ, conscriptæ à Sæmundo sapiente, et in primis nobilissima illa Edda, cujus vix millesimam partem reliquam nunc præter nomen habemus, atque id ipsum quod habemus omnino fuisset deperditum, nisi Snorronis Sturlonii epitome umbram potius et vestigia, quam verum corpus Eddæ illius antiquæ reliqua fecisset. Libere admodum hæc pronunciarunt viri eruditissimi opinione illâ inducti, quod Septentrio longe ante Christiani dogmatis professionem libros habuerit, quam ex sinceris antiquitatibus adstrui posse valde dubito, contrariam potius sententiam, nempe Septentrionales ante Christianam religionem huc invectam, ne literas quidem (runas excipio) novisse, utpote non levibus argumentis probabilem pluribus, si loci angustia concederet defensurus. Relationum autem non scriptarum, quas de rebus tam poëticis, quam historicis, sedula calluit antiquitas, bonam partem interiisse, earumque multas ad Saxonem pervenisse, quæ nos hodie latent, nemo nisi in antiquitatibus cæcus, et in Saxonem iniquus, negabit, fabulas vero poëticas, scriptis antea comprehensas periisse, facilius dicitur quam probatur. Vixere quidem in Septentrione ante Christiani nominis et literarum notitiam non pauci poetæ,

quorum permulta carmina adhuc supersunt, sed qui in operibus suis lepore poetico condiendis relationes et regulas omni ævo inter poeseos studiosos memoriter conservatas secuti sunt. Non itaque sæpedictus Eddæ auctor aliam Eddam se antiquiorem in compendium redegit, uti Brynolfus credit, nec Sæmundinam illam priscam interpolavit, certove consilio ad poesin accomodavit, ut loquitur Stephanus, not. in Sax. p. 93; sed magis, artis poeticæ promovendæ cupidus, omnia quæ suâ ætate extiterunt carmina diligenter lustravit, indeque fabulas poeticas solerti acumine decerpit, relationibus poeticis, ad illius etiam tempora demissis, non raro adjutus; quæ cum sæpius deficerent, non mirum si non omnia pro posterorum desiderio explicare potuerit; nec diffidendum, accuratis veterum carminum lectoribus spicilegium adhuc relictum esse, si talibus ingenium exercere usui esset. Unicum tantum exemplum ex Sturlæ Theodori, seculi decimi tertii poetæ, carmine proferam, quod Haqvini grandævi Norv. regis vita tale nobis conservavit:

Par sigrhliop	Ibi victoriæ carmina
syngva knattu	cecinerunt
harþla hvell	admodum sonora
hvorsum munni	acuto ore
í herfaur	in expeditione
hofups manna	principum
Haugna mans	Hognicæ virginis (c: Hildæ Hogni filiæ)
hlyrna disir.	oculorum deæ.

Sensus carminis est sagittas et missilia, quæ Hildæ oculorum deas vocat, regi victoriam conciliasse; prolixam autem de Hedino, Hogno, et ejus filia Hildâ, fabulam Edda recenset, ex quâ tamen hæc phrasis neutiqvam explicari potest; prolixius dictam fabulam persequitur ipsa Hogni et Hedin vita, ubi additur Hildam bellum inter Hedinum et patrem suum è luco quodam spectasse, eorumque prodigiosam pugnam deplorassee, sed neque inde aliqua lux obscuræ locutioni mutuari potest. Conjectura itaque hic valebit, fabulosam inter poetas olim traditionem fuisse, lachrymas Hildæ, in sagittas, bellum Hedinianum

aucturas, transmutatas esse; talia fortè sæpius occurrunt, quorum recensensus hujus loci non est.

Anteqvam autem ab hac Edda discessero, de titulo illius pauca annectere libet. Exciderat fere mihi inscriptionem ejus dubiam videri, anteqvam in bina seculi 14. carmina, ubi solum hanc Eddæ vocem offendi incidissem, quorum prius ab Arnâ Jonæ filio abbate Muncathveraensi in Islandiâ de Sancto Gudmundo compositum, poeticam artem vocat eddulist. Alterum vulgo Lilia dictum, incerti fere auctoris, præcepta poetica eddu-reglur nuncupat. Sed et hinc haud obscure colligitur dictam vocem Edda non librum poeticum, sed ipsam poesin vel doctrinam poeticam significare, cum ars metrica longe ante conscriptam Eddam in usu fuerit ac ideo a libro seculo primum 14, ut superius monstravi, composito denominari potuerit. Unde autem poesis ita dicatur non facile est indagatu nec nisi per solas conjecturas expiscandum. Vocem istam in veteri Arctoa lingvâ proaviam significare, verè tradit Gudmundus Andree in Lexico Islandico, cui fere consentit Helvaderus in Onomat. etymologico, Edde, ait, in Frisiâ dicitur patris vel matris mater. Hinc Gudmundus librum Eddam, quasi poeseos et paraphrasium matrem, denominatam esse arbitratur; ego vero sæpedictam voculam, præcipue cum librum ipsum, uti mox dictum, non denotare videatur, illuc referre neqveo; nec ad Atta, quod Gothis olim patrem significavit, uti Joh. Resenius voluisse ait P. Resenius prolegom. in Eddam. Isl. Multo minus huc pertinet quod Helvaderus loc. cit. scribit, Edde — in Livoniâ, (Holsatia, Flandria, Prussiâ, de suo addit Gudmundus) nomen proprium mulierum esse. Neqve Hetha Saxonis grammatici, quam Gudmundus rectius Eddam vocari fingit, cum in Haraldi Hildetanni vitæ fragmento Heiþr dicatur, huc quicquam facit, priusquam scriptores, qui illam in fabulis mythologicis insigniter peritam fuisse, adeoque ejusmodi fabulas post se reliquisse plurimas, asserere traduntur, monstrari possint. Magni Olai, viri alias eruditissimi, sententia, de Eddâ ab edo derivandâ, refutatione non eget; nec plausibilior est etymologia à Biornone de Skardza olim producta, quod Edda ab Odde, Sæmundi multiscii præ-

dio, denominata sit, utpote â Sæmundo, ut ille credidit, cæpta, et a Snorrone perfecta. Metuo autem ne dum ab aliorum conjecturis discedo, ipse ad pejores delabar. Ut vero cum cæteris aliquid et audere liceat, antememoratam dictionem ab oþr voculâ masculinâ deduco, qvæ sapientiam vel rationem primitus significat. Voluspa Op gaf Hænir, ɔ: rationem (homini recens creato) dedit Hænerus. Ejusdem originis vocabulum æþi, in neutro genere depromit oda Vafþrúpnismal: æþi þer dugi ɔ: sapientia tibi auxiliat. Hinc cum in poseos studio maximum olim artificium consisteret, poemata eodem nomine oþr appellata sunt. Theodorus Kolbeini f. in Olai Tryggvonii vita, oþr vex skaldz ɔ: augetur carmen poetæ. Atqve ex hac masculinæ vocis oþr significatione voculam femininam edda idem denotantem prognatam esse reor, cum ex masculinis dictionibus fæminas ejusdem significationis derivari, in antiquâ septentrionis lingvâ freqvens sit; exempli gr. ab hottr mascul. capitis gestamen fit hetta fæm. idem; â kottr masc. felis mas ketta fæm. felis fæmina, ab hallr masc. lapis, hella fæm. idem et similia. Nec vocalium in oþr et edda diversitas quid impedit, ita enim â kottr, hottr, superius dicuntur ketta hetta: sic a goþr bonus, gæþi, vel ut sæpe scribitur geþi res bona, possessiones: â broþir frater, bræþr vel breþr fratri, dat, â skop noxa skeþr nocet, et innumera alia, cæterum þ et dd non raro inter se mutuari, in voculâ saddr satur apparet, qvam Hymisqvipa saþr effert, aþr saþir yrþi ɔ: anteqvam saturi fierent. Item Harbarzliop Saþr em ec enn þess, istius etiamnum satur sum. Similiter â mæþi lassatio venit mæddr fessus: â stapr locus, staddr constitutus, situs: a skapi damnum, uskaddr indemnis: ab haþ illusio, hæddr illusus: â faþir pater, samfeddr, qvi eundem cum alio patrem habet: et sexcenta alia veteris lingvæ gnaris nimis nota, qvos solos hujusce meæ conjecturæ judices agnosco, gratias habiturus si quis verisimiliorem produxerit, ipse nec minus, si qvando melius erudiri contigerit, ab illa sponte recessurus. Qvamvis autem vocem Edda in prædicto Arnæ abbatis carmine librum ita vulgo nominatum non denotare, probasse mihi videar, attamen ei Eddæ titulum penitus abrogare nolo, etiamsi si aliquantum deprava-

tum esse credam; adeo ut qui nunc Edda dicitur, olim edduboc ɔ: poeseos liber vocatus sit, qualiter et â Biornone de Skardza semel allegatum invenio, quem et forte librum nonnulli Scalldaboc ɔ: poetarum librum vocitarunt, unde Scaldæ nomen, quamvis parti tantum ejus hodie aptatum, provenire potuit; non secus ac Originum Islandicarum liber castrato nomine Landnama vulgo dicitur, quem membranæ Reseniænæ inscriptio, et Thorgilsi plagipedis vita Landnamaboc ɔ: Terræ (Islandiæ) occupationis librum multo rectius vocant; ut reliqua historiarum Islandicarum nomina, veluti sunt Vatzdæla, Laxdæla, Eirbyggja, contra membranarum fidem nimis inscite detruncata, præteream, pro quibus Vatzdæla saga, Laxdælasaga, Eirbyggja saga ɔ: Vatzdalensium etc. historia omnino reponi debent. Eddicis hisce Sæmundi, nominis occasione nimis forte prolixè explicatis, annales succedunt ab ejusdem Sæmundi fundo Odda annalar ɔ: Oddenses annales, vel ut aliis placet Oddveria annalar ɔ: Oddensium annales vulgo dicti, qui in chartaceo exemplari, mihi ex Islandiâ transmissio, ab initio mundi incipiunt, ac in anno Christi 67 desinunt. Tractant autem antiqvissima regnorum Hebræorum, Assyriorum, Persarum, Græcorum, Latinorum, et omnium ferè nationum primordia, ac regnantium apud varias gentes seriem tradunt, vitas insuper clarorum virorum, aliasque memorabiles res non raro adjungentes; hos annales Sæmundum multiscium ex lingua Latina in Islandicam, quâ scripti sunt, convertisse, inscriptio claris verbis asserit; clausula vero eundem illos Latine composuisse, ac alium aliquem Islandicè postea transtulisse, non leviter innuit. Sed quales nunc sunt, Sæmundum nec Latine, nec Islandicè confecisse certum est, cum ex pluribus se antiqvioribus consarcinatos esse ex ipsis clare liqveat; et quidem nuper passim interpolatos satis evincit stylus passim plane recens, et omnium luculentissimè illa, quæ ad annum mundi 3513 habent, Græciam scilicet ob bella inter Laconas et Athenienses, non secus ac Islandiam ob dissidia inter Ogmundum et Jonam episcopos libertatem priscam amisisse. Accedit quod Danum anno mundi 2598 Daniæ, et Magogum ca. a. m. 1800 Sveciæ primos reges faciant, eorumque successores ex mente Saxonis, et

Joh. Magni, proferant, quæ à nupero quodam superiori seculo assuta esse non ignorare potest qui antiquis Islandis de Daniæ et Sveciæ regum catalogo cum dictis scriptoribus non convenire novit. Interea tamen fatendum, multa in his annalibus reperiri, quæ non ita quidem elaborata esse dictio non nova arguit; hæc an Sæmundus scripserit necne, ex tacentibus antiquitatibus nihil concludi potest: quod non fecerit, argumento ab ætate illius desumpto superius probabile reddidi. Quicquid sit negari non potest, eorum auctorem suo tempore docti nomen meruisse, quamvis hæc, cum cæteris dictis annalibus contentis, omnino sint indigna quæ hodiè legantur. Nihil itaque de dictorum annalium antiquitate dicendum habeo, nisi quod illorum exemplar, æquè ac hoc interpolatum, Biornoni de Skardza ad manum fuisse ex opere illius de runis scripto 1642 videam, ubi eos allegat ac citra ullum ex antiquitate productum testimonium à Sæmundo compositos esse dicit. Ejusdem Sæmundi annales indigitat Runolphus Jonas in antememorata sua disputatione, ubi ex Annalibus Oddverianis (ut ille vocat) A. S. F. (c: auctore Sæmundo froda) refert Norvegorum familias anno 874 Islandiam primum occupare cæpisse. Cum autem meum exemplar, uti antea dictum, annum tantum Christi 67 attingat, illud, quo hic usus est, completius fuisse oportet; nisi, quod magis credo, allegata hæcce, quippe in omnibus Islandorum annalibus occurrentia, ex alio quodam exemplari desumpserit Runolphus, quod Sæmundum, virum inter Islandos nimis celebrem, confecisse forte existimavit. Ad præscriptam Runolphi traditionem, ni fallor, respexit Gudmundus, dum præfat. in Voluspa edit. Hafniæ 1673, et ex eo Resenius præfat. ad Lexic. Isl. Gudmundi Andreæ, Sæmundum annales seu chronicon ab orbe condito usque ad sua tempora conscripsisse asseruit. Illum vero discendi gratiâ in Germaniam transiisse, Coloniae ad Mœnum (corrige Rhenum) gymnasium triennio frequentasse, Lutetiæ Sæmundum adolevisse scribit Brynolfus in conjectaneis in Saxonem, in Islandiam reducem scholam qualemcunque in prædio suo erexisse, literasque docere cæpisse, nec non mox dictum chronicon Latinis ut plurimum literis exarasse, cum runica tantum literatura antea in usu fuerit, literamque ex runicis (p intelli-

git) necessariò retinuisse, ac ne illius usus et valor peculiaris ab idiomatis commoditate periret, alphabeto Latino ad finem subjunxisse, qvæ loc. cit. memorat Resenius, et Gudmundus et Runolphus Lingvæ Sept. El. assertion. 3. Islandorum relationes magis qvàm vetusta documenta ei subministrasse puto. Illa autem qvæ de Sæmundi â magistro suo discessione ibidem tradit, magistrum nempe illum in patriam revertere volentem summo-perè tardasse, tum qvòd sqvalidam illam terram tam perito viro omnino indignam æstimaret, tum qvòd ingeniosa ejus operâ ipse frui desideraret, Sæmundum vero â magistro arte eluso se avulsisse, tandemqve eluctantem solum vertisse, ex Biornonis de Skardza antedicto opere runico fideliter desumpsit, is vero eadem extraxit ex insulsâ fabulâ, qvibusdam S. Jonæ vitæ exemplaribus insertâ, qvæ Sæmundum maternam lingvam, nomenqve suum, ac omnia qvæ in patriâ egerat oblitum fuisse perhibet, Jonæqve episcopo, in peregrinatione Romanâ constituto, obvium factum, Kolli nomen, â magistro scilicet inditum, professum esse, Jonam autem divinitus edoctum eum novisse nomenqve genuinum ac res in pueritiâ peractas ei in memoriam revocasse, utrumqve deinde, absente magistro, discipulum alias dimittere nolente, fuga abiisse; hunc vero ex astrorum inspectione de habitu eorum certiore factum, illos continuò sectatum fuisse, Sæmundum autem magistri iter simili peritia ex astris videntem, calceum aqvâ refertum capiti suo imposuisse, qvo stratagemate magistrum, cælum rursus speculantem, elusum, discipulum suum aqvâ submersum credidisse, sed mox dempto calceo, reiqve veritate ab astris compertâ, eos iterato insecutum esse, usqve dum Sæmundus calceum sanguinis plenum capiti suo denuò superimposuerit, qvâ mutatione in cælo visâ, magistrum, qvâsi de discipuli nece certum, domum rediisse, Sæmundum autem cum Jonâ evasisse. Puderet aniles hasce nugas adscribere, nisi partem earum alios in Sæmundi vitâ antea tetigisse viderem. Decrescente enim apud Islandos antiqvitatum notitiâ, tanta invaluit Sæmundiani nominis celebritas, ut qvicquid in iis doctè, qvicquid accuratè elaboratum fuerit, illi ferè sine ulteriori disqvâsitione adscribi consveverit. Qvibus famæ viribus inter plures obrutus antedictus Biorno de Skardza, in

opere suo runico Sæmundi labores historicos nimis celebravit, suisque inibi positis verbis Thormodo Torfæo, viro in antiquitatibus hodie versatissimo, illa, quæ ex ejus Serie regum Daniæ nobiliss. allegat Bartholinus Antiqv. Danic. pag. 192, scribendi ansam dedit. Sæmundus, verba sunt Torfæi, ab eruditione Frode cognominatus, cum esset vir raræ reconditæque doctrinæ, et magnæ experientiæ, ut qui in illustrissimis Germaniæ et Italiæ scholis et academiis à puero enutritus, (nam novennem patria discessisse constat) admodum ægrè ab episcopis et doctoribus patriæ tantum virum invidentibus dimissus, omnibus omnium seculorum historiis, quæis ulla borealium, præsertim trium horum regnorum, Daniæ, Norvegiæ et Sveciæ, et bona ex parte Germaniæ et Angliæ memoria continebatur, fideliter perlustratis, immensa volumina singulari solertia confecit, è quibus temporum injuria et perdita posteritatis negligentia pauca nobis reliquit: Sed tamen unde præcipuorum dynastarum, qui tribus hisce regnis præfuerunt, series, et aliqualis etsi non absoluta historia possit haberi, tum certa epocha ex antiquitus prostantium saniorum monumentorum consensu et harmoniâ clarè demonstrari. Hæc Torfæus Biornonem ferè secutus juvenis scripsit, quæ quod hic commemoraverim, illum pro candore suo æquè laturum confido, cum in ejus offensionem ne verbum quidem dictum velim. Sed de Sæmundo disserendi heic tandem finis esto, cui verè contigerunt illa poetæ:

Omnia post obitum fingit majora vetustas,
majus ab exequiis nomen in ora venit.

II.

DE GOTHICÆ LINGVÆ NOMINE.

In fronte historiæ Gothrici et Hrolfi, Thorsteini Vikingii, Egilli Unimani, et similium librorum in Svecia editorum, exstat, eos lingva antiqua Gothica conscriptos esse. Id vero neutiquam recte a Svecis factum est, eo, ut videtur, proposito, ut Islandorum libros hac ratione sibi cum tempore vindicare queant, tanquam apud se in Svecia primum conscriptos. Et certe id ex Reenhielmii verbis satis apparet, ubi audacter assertit, Norvegos illos, qui seculo nono sedes in Islandia fixere, istiusmodi libros secum eo transtulisse, quo suo asserto veritati vim facit Reenhielmus, cum ante memorati libri omnes in Islandia ab Islandis conscripti sint, et quidem longo tempore post primordia reipublicæ Islandicæ. Islandicum itaque vocandum erat idioma, quod Svecis Gothicum antiquum appellare libuit. Licet enim verisimile et probatu non difficile sit, antiquos Sveonas et Gothos (Ostrogothos et Vestro-Gothos intelligo, qui medii inter Svecos et Norvegos habitant: illorum enim Gothorum, qui Græciam et Italiam afflixere, qualis sermo fuerit, nondum satis constat) eandem locutos esse lingvam, aut certe parum dissimilem ei, quæ in vetustis Islandorum libris legitur, nihilo tamen minus hæc positio nondum (quantum scio) argumentis adeo roborata est, ut universo orbi erudito de ea constet. Et quicquid illius fuisset, nihilominus non nisi admodum improprie antiquo Gothico sermone conscripti dicuntur, qui, ut ante dictum est, Islandica dialecto

¹ Efter Gunnlaugssaga, udg. 1775, fortalen s. 278—79, jfr. Jón Ólafssons afskrift af ex autographo i AM 436, 4°.

in Islandia ab Islandis sunt exarati. Satius itaqve fuisset Islandicum nomen comprehenso iis idiomati conservare, ac de cetero (ut id quod volunt obtineretur) idoneis monstrare argumentis, Islandicum hocce idioma idem esse cum eo, quo locuti fuerint antiqui Gothi, et contigui eorum Sveones; adeo ut qui vetustum Svecicæ gentis idioma (hodie non parum ab origine depravatum) nosse desideraret, non alio labore opus haberet, quam ad vetustos Islandorum libros se recipere. Hæc, inquam, rationibus confirmanda erant, ast Islandicum idioma cum vetusto Gothico absque argumentis non confundendum. Ceterum hæc disputatio paulo forte laboriosior videbatur, nec forsitan propositum fuit hæc mundo persuadere (licet id alias credi velint), quam alterum illud, nempe libros hosce, revera Islandicos, Svecos esse, et vetustorum Svecicæ scriptorum fætum esse. Et quantum ad memoratam thesin attinet, id certum est, Svecicum et Islandicum idiomata non parum dissimilia fuisse tempore, quo Islandi hos libros ediderunt. Nec binæ hæ dialecti penitus similes fuere ab eo tempore, quo Sveci lingua sua vernacula in scriptis usi sunt, id quod utriusque gentis monumenta abunde commonstrant. Nec approbationem merentur ipsi Islandi, qui idioma suum non raro Norvegicum s. Norrænu (forte septentrionalem linguam indigitare volunt) appellant, licet id proprius a vero absit, cum Islandi revera sint Norvegi. Ceterum vitandæ sunt confusiones nominum in cognatis rebus. Et dialectus Norvegica, quæ hodie viget, admodum dissimilis est idiomati Islandico, et diu est, ex quo binæ hæ dialecti ab invicem dissidere cœperunt. Septentrionis idioma veteres generali nomine Danicum dixere, neque id distincte satis.

III.

ANNOTATIONES ALIQVOT DE LINGVIS ET MIGRATIONIBUS GENTIUM SEPTENTRIONALIU.¹

Gentes quæ in Septentrionalia Europæ ex Orientis partibus ante multum tempus migrarunt (qui nunc sunt Germani, Sveci, Dani, Norvegi) sese in duas partes divisisse videntur: una Germaniam occupavit progenitque cum tempore inferiores Germanos, Jutiæ incolas, (Cimbros), Belgas etc., qui omnes primum suorum parentum idioma paulatim corruperunt. Theutobocus Cimbrorum rex ipso nomine vel Germanus est. Nec ullo argumento probari potest, Cimbros Danicum idioma (quod postea sic dictum est) locutos esse. Imò Juti, qui in Angliam migrarunt, germanicæ originis esse videntur, lingvâ quam secum devexerunt id indicante (α).

Altera immigrantis populi pars in Sveciam migrasse videtur, hinc in Scaniam, Uplandias, Norvegiam totam, atque ex his terris expulisse incolas, qui ante hanc immigrationem terras istas incoluisse videntur. Hos Finnos, vel similem gentem fuisse ve-

(α) Credi poterit Germaniam tunc temporis non fuisse omni ex parte vacuum, sed Slavonicæ originis nationibus habitatam, præsertim quoad Septentrionalia et Baltici maris oram; perpendatur tamen ulterius.

¹ Disse »annotationes« er her trykte efter originalen i AM 228, 8vo, hvor dog ingen titel findes. Den er tagen fra Jón Ólafssons afskrift i AM 436, 4to, hvor det hele deles i tre schedæ, af hvilke den første er den som her trykkes sidst.

risimile est. Atque ex eorum lingua videntur nomina locorum desumpta, quæ nostro idiomati dissimilia sunt: ut Skani, Oslo, Biorgyn, imò Noregr, Borgund, Hítrar et sexcenta (β).

Tandem ex Scania in Insulas Danicas migratio facta esse videtur, indeque pristini incolæ exacti, quos Slavonicæ originis fuisse putarem. Quicquid illius sit, istorum non Danici idiomatis sunt: Erri, Falstr, Mön et similia. Hæc migratio post Christi nati tempora facta esse videtur. Mela enim insulas Teutonum nominat. A verisimili non abludit, gentem hanc, quæ Septentrionem implevit, et in insulas Danicas migravit, Danos in continente dictos fuisse, atque inde esse quod idioma suum Norvegi, florentibus adhuc rebus eorum, Danicum vocarint. Postea ex insulis Danicis in Jutiam transfretasse videntur terramque illam, profligatis prioribus incolis (Germanis, Cimbrorum reliquiis), occupasse; quod forsitan * seculo V. cadente; tunc enim Danorum nomen celebre fieri coepit, et a Procopio et Gregorio Turonensi primum (nisi fallor) nominatur.

Quæ de Dano rege Islandi dicunt, examinari merentur.

Quæ de Odini immigratione partim falsa sunt, partim confusa, omnia incerta.

NB. Orcadum nomen Norvegicum esse videtur, et tamen antiquissimum, nisi forte Norvegi ex vetusto Orcadum nomine suum Orkneyar finxerint, veluti annþekia, akrs bork,¹ Jorsaler, quod et admodum credibile est.

Gentes illas, quæ in Italiam et Hispaniam migrantes Latinam linguam corrupere, Germanicas fuisse, non vero è terris magis ad Septentrionem vergentibus, argumento est, quod illæ articulum præpositivum invexerint et verba passiva eliminaverint; hoc enim Germanis proprium est, contrarium vero Septentrionis idiomati.

Quod è Scanzia istos populos Scriptores deducant, parum

(β) Non secus ac Saxoniarum incolæ in terra sua Wendica nomina retinere: Lipzc, Meissen, Dresden, etc.

* Imò prius, Joti enim 449. in Angliam transmearunt.

¹ Sål.

ponderis habet; neque enim Scriptores isti scivere ubi sita esset ista Scanzia, sed terram maximè Septentrionalem ita dixere, non secus ac alii eorum Septentrionis quamque extremitatem Thulen appellarunt, et Græci quicquid terrarum ignorabant, Scythas et Celtas dixerunt, nos quoque Tataros et Tatariam dicimus omne illud, quod in istis tractibus distinctiori nomine apud nos caret.

Potuerunt tamen nonnulli e Septentrionalibus populis examini isti interesse, et id de Scanzia famam peperisse.

An Scaniæ nomen et Scanziae vel Scandinaviae ejusdem sint originis non satis constat. Non tamen a verisimili abludit Scaniæ nomen ab hac vel simili voce originem sumsisse. Certe alteri quam Danicæ lingvæ originem debere videtur.

Lingva, quam nunc loquuntur Finni intra et supra Finlandiam Sveciam, et Finni Finnmarkiæ incolæ, videtur fuisse ea, quæ olim ante Norvegorum adventum in Scandinaviâ (σ: toto illo tractu, quem Romani scriptores sic vocant) in usu fuerit. Gens ista Finnica, unâ cum idiomate suo, eidem fato succubuisse videtur ac Cambri in Britannia et Cantabri in Hispania. Nempe illam in extremum angulum trusit gens illa, quæ aliunde, absque dubio, influens, Norvegiam et Sveciam nunc incolit, unde et insulæ Danicæ suos incolas indubie acceperunt. Norvegiæ nomen facile inducor ut credam antiquius esse inundatione illâ, et itaque Finnicum: Adeo enim maturè ad Plinii aures pervenit, qui Nerigon insulam memorat, in oceano Boreali sitam. Nisi Nerigon Næriki sit in Sveciâ.

IV.

OM EN INDSKRIFT PÅ ET GAMMELT
ISLANDSK DRIKKEHORN.¹

1.

Dn. Magnæus . . . legit:

Kong Olafvr krisna
trv kendi lidvm þ²
vi havlldvm hans a
ller hornil nv mel h
eidre og snilda . . .

Hæc, ait [AM], ita lego et explico: Kong, Rex, Olafur, Olaus (Sanctus, qvi obiit an. 1030.), krisna, lege kristna, Christianam, tru, fidem, religionem, kendi, docuit, lidum, populis (NB verbum kenna, docere, apud Islandos Dativo jungitur; itaqve hîc populis, non populos, scripsi) þ². . vi, qvænam hic vocula substituenda sit, parum constat; sensus tamen convenit þarvi,³ utilis, fructuosus. Non enim commodum³ subditis suis adferre potuit rex Olaus, qvam eos ad veri Dei notitiam perducere. Haulldum, teneamus, vel celebremus, hans, illius, aller, omnes, hornil, lege omnino hornit, Cornu vel poculum, nu nunc, mel, lege omnino med, cum, heidre, honore, og, et, snilda, elegantiarum, . . . Hic qvoqve ad complendum rhythmum vocula deest, qvæ, si de priori recte conjectura facta sit, melior inveniri non potest, qvam starfi, opere, ut snilda starfi hic ponatur pro decenti corporis gestu, vel qvavis alia reverentia, tam sacro poculo debita. Rhythmus ita ordinari debet:

¹ Efter Nova literaria maris Baltici 1701, s. 62. ² Trykt P. . . . ³ Her synes majus at mangle.

*Kong Olafur kristna tru
kendi lidum þarvi,
hauddum hans aller hornit nu
med heidre og snilda starfi.*

Literæ, qvæ caudam in circulum ambeunt, hæ sunt: Hverhiero. Nullum illæ sensum admittunt, deficientibus, qvæ sensum complere debebant, verbis. Alias hver qvisqvis est, et hier hfc. Sex illæ areolæ, qvæ secundum longitudinem caudæ tenduntur, has literas sustinent: dr ek ie ri ed af; has ita explico: Drekie, pro drekid, bibite; ried, pro riett, rite; af, ex; i. e. Ebibite penitus.

2.

IN CORNU

DOMINI JACOBI DE MELLEN, PASTORIS LUBECENSIS¹

Ofanum:

Ion Magnusson.

ofanyfir nafnenu:

1615. sed recentior esse videtur hæc sculptura.

Kong | Olafur | krisna²
tru | kendi | lidum | þu³ [þarui]
vi | hauddum | hans | a⁴
ller | hornil | nu | mel | h
eidre | og snilda⁵ . . [starui]

Sancte Olavus Rex Norvegie

Karolus Magnus R.

Constantinus magnus Cesar.

Olafur konungr helldur ä öxi i hægre hende, i vinstre ä hnetti med kross ofan ä. Hann situr i häsæte, og er under hans fötum koronadur dreki eda þvilik ökynd med manns andlite.

Constantinus situr i häsæte, helldur ä sverdi i hægri hendi, sceptro i vinstre. Under hans fötum er kronud ökynd, med

¹ Efter AM 670 h, 4°. ² na underprikket. ³ u ligeledes. ⁴ ligel. ⁵ a ligel.

manns andlite, og alata: ofan ä huerrar hrygg stendur globus cum cruce.

Carolus situr i hasæte, med sceptrum in dextra, globum cum cruce in sinistra. Under fötum hans liggur draco alatus, hann hefur eigi manns andlit.

HVERHIERO

circumcirca.

DR	} ä köntunum ä stiklinum.
EK	
IE	
RI	
ED	
AF	

V.

CHRONOLOGIA
POSTREMORUM NORVEGIÆ REGUM EX
STEMMATE HARALDI PULCHRICOMI

svo mikið sem þjéna kann til rem diplomaticam.

Auctore Arna Magnæo, Archivi Secretario Regio,

(1710 i Februario).¹

Eptir Hákon gamla, sem dó í Orkneyum tók við ríkisstjórn í Noregi Magnús lagabætir. Hann hafði að lifandi föður sínum við kóngsnafni tekið, sem ljóst er af sögu Hákonar, stjórnaði og Noregi frá því faðir hans fór úr landi og til þess lát hans frjettist til Noregs. En sú ríkisstjórn var ei nema vicaria, regia tamen et plena.

Anni regni Magni lagabætirs byrjast í Martio 1264, og hlaupa svo frá Martio til Martium.

Nota. Það er generale, að ríkisstjórnarár kónganna byrjast ei med Calendis Januarii eins og Anni Christi, heldur byrjast þau á die Coronationis, hvenær sem hann innfellur, og endast að jafnleingd, og því þarf alltið grant að vita diem Coronationis og vandlega að gá að die datorum í brjefunum þeim, sem alleina reiknast við annum imperii, því annars verður opt villa um eitt ár. En þennan diem Coronationis þessara síðustu kónga vitum vær eigi glögt, og því verður þetta þessa bágara, nema þar vær höfum multitudinem diplomatium, og kunnum svo að bera það eina saman við annað.

Um Magnus Lagabætir er ekki margt hjer að tala, því vær

¹ Efter AM 1016. 4°, og Samlinger til det norske Folks Sprog og Historie, II. bd. s. 124 ff. Retskrivningen er moderniseret.

höfum enga þá rjettarbót frá honum, sem critisera þurfi um árstal á.

Magnus rex obiit 1280. 9 Maji. Honum succederaði Eirikur, ungur að aldri (vide Martini et Honorii paparum áminning-arbrjef til Eiríks kóngs), bar þó kóngsnafn að lifandi Magnúsi nokkur ár (vide Hirðskrá).

Anni imperii Eiríks byrjast (svomikið sem eg enn hefi af documentum ráðið getað) paulo ante medium Maji 1280, og endast svo annus primus imperii illius paulo ante medium Maji 1821.

Meðan Eirikur lifði, hafði Hákon, bróðir hans, hertuga nafn, hvert faðir þeirra gaf honum að sjer lifanda, undir eins og Eiríki kóngsnafn (vide Hirðskrá). Samt sem áður hefur hann í sínum brjefum byrjað sína annos imperii paulo ante medium Maji 1280, og endast svo fyrsti vetur hans hertogadæmis paulo ante medium Maji 1281, eins og anni regni Eriki, nempe: þeir hafa báðir byrjað sína annos frá þeirri solennitate, sem haldin hefur verið við þeirra stjórnaruppbyrjun að föðurnum látunum, en slept hinum öllum tímunum, sem þeir höfðu titlana borið regnante patre Magna. Og verður þetta nóglega bevisað með norskum brjefum, sem oflangt verður hjer að innfæra eða til gagns úr að excerpera.

Þessir tveir bræður hafa þess á milli, sjerhver í sinn stað, gefið út aðskiljanleg brjef, sem nóg eru til frá hverum tveggja útgefin til ýmisra í Noregi. En hingað man eg eingin komin frá Háconi hertoga alleina. Eiríks eru hjer nóg. Stundum hafa þeir junctionim brjef útgefið og á eg fragment framan af einu, skrifuðu circa annum 1283 til sýslumanna og handgenginna manna í Islandi, viðvikjandi staðamálanum biskupa við leikmenn, og standa framan í brjefinu beggja þeirra nöfn Eiríks Noregs kóngs og Hákonar hertoga, sona Magnúss kóngs. Sömu leiðis standa þeir báðir framan í þeirri samþykkt, sem þeir gjörðu við Jörund erkibiskup um það, að forn kristindómsbáلكur skal standa um tiundargjörðir, fjársektir etc. (er að skilja í Noregi, því brjefið er ei hingað gefið), og er sú sama samþykkt dáteruð í Björgvin 7 nóttum fyrir hvítasunnu á xi. ári ríkis vors (segja þeir), það er 14. Maji 1290. Því páskar komu það ár 2. Aprilis, hvítasunna

21. Maji, og er þetta brjef merkilegt til að upplýsa þessa æram. Þvi annus undecimus regni horum dominorum er sine contradictione partur af annis 1290—1291. Vildi menn nú segja það kynni dáterað vera 1291, þá er að observera, að anno 91 komu páskar 22. Aprilis, hvítasunna 10. Junij. Nú er það indubium, að æra þeirra byrjar í Majo, svo að ef brjefið skyldi dáterað vera 1291, þá væri þessi dagur, sem í því stendur (7 nóttum fyrir hvítasunnu) 3. Junij, hver aldrei getur á þessu ári (91) concilierast við annum undecimum regni, heldur fellur inn í xij^{mum} regni.

Eiríkur kóngur dó 1299, 13. Julij. Að honum liðnum hefur Hákon, bróðir hans (sem að honum lifandi hafði hertogi verið, en varð nú kóngur) byrjað nýja æram. Og hefst annus primus regni illius 1299, þann 1. Novembris, en endast 1300, ultimo Octobris. Hákon kóngur andaðist 1319, öndverðlega í Majo, medio circiter regni sui anno xx^{mo}.

Um initia annorum regni Magnúss Eiríkssonar (dóttursonar kónigs) er eg ekki öldungis viss, því eg hefi ei mörg document fá kunnað, sem þetta nóglega upplýsi. Það er víst, að annus primus regni illius byrjast anno Christi 1319, post initium Julij. Og svo þykist eg ráða kunna af documentum, sem eg sjeð hefi, að hann muni byrjast ante Septembrem eiusdem anni. En á hverjum degi Julii eða Augusti hann byrjast, það get eg eigi skilmerkilegar sagt að þessu sinni.

Þessi Magnús Eiríksson, Noregs og Svíaríkis kóngur, gaf syni sínum Hákon (ungum herra) kónigsnafn yfir Noregi 1343 á Varðbergs sloti in festo Assumptionis Mariæ. Og hefi eg sjeð originalbrjef hjerum, undir nöfnum og innsiglium bestu manna í Noregi, sem þessa hans gjörð samþykkja. Stendur þar í brjefinu, að Magnús kóngur hafi á sömu leið gefið Eiríki, syni sínum þeim eldra, Svíaríki, áður en þetta brjef er gjört. Þar stendur og inni, að Noregs og Svíaríkis ríkja ráð skuli síðan samankoma og consultera til samans um eitt og annað þessu efni viðvíkjandi.

Aptan við þann danska Snorra Sturluson er (in vita Magni Erici) extract úr álika hljóðandi brjefi, dát. Bahus laugardaginn fyrir Sctæ Margaretæ (3: in Julio) 1344, anno regni Magni 25, hvert extract óefað tekið er úr Hvítfeld, en eg hefi hann ekki við

höndina. Og hefur þá Varðbergs constitutionin verið renoveruð árinu eftir að hún gjörðist.

Anno 1350 segja vorir gömlu annálar, *magno consensu*, að Magnús kóngur hafi skipt ríki með sonum sínum, gefið Eiríki Svíaríki, en Hákoní Noregsríki, og eftir þessu er það, að Síra Arngrímur in Crymogæa byrjar ríki Hákonar ab anno 1350. Það sem annálarnir hjer um segja er óefað, og mun það vera svo að skilja, að þá hefur enn nú einu sinni verið renoveruð Varðbergs-constitutio Magnúss kongs, kanske nær verandi beggja ríkjanna ráðum.

Hvernig sem þessu er varið, þá á þó hvorki að byrja annos regni Hákonar frá anno 1343—44, nje 1350, heldur ab anno 1355. Og byrjast annus primus regni illius circiter cum Augusto anni 1355. Hvað fundament hjer til sje, hefi eg eigi enn nú fengið stundir til að athuga, svo eg það fyllilega sagt geti. En að þetta er svo sem eg segi, það er óbrigðult og hefi eg ótal argument hjer um, sem eg nú ei stundir fæ hjer inn að færa, en skulu síðar til reiðu vera.

Svo á þá rjettarbótin um arf Pjeturs Hálfðánarsonar dáteruð á hvítasunnudag (*Dominica in albis*) anno regni Haqvini XX^m ad refererast til annum Christi 1375. Og til frekari bevisingar hjer um er það, að Hákon kóngur kallar föður sinn í brjefinu góðrar minningar. En Magnús konungur druknaði 1374.

Hákon kóngur andaðist 1380. *Hvitfeldius Calendis Maij decessisse ait, ut ea ratione nondum compleverit 25 regni annos.*

Ólafur, sonur Hákonar og Margretar Valdemarsdóttur, var X. vetra, þá faðir hans andaðist, og stendur það með berum orðum í einum þætti í Flateyarbók, sem pessime interpolatus et corruptus finst þryktur aptan við Ólafs sögu.¹ Vorir gamlir annálar segja hann fæddan 1370, og eru nostri í þessum hluta langtum trúanlegri en Hvítfeld, sem optast villist í árstölunum og er annars mjög confusus.

Hvert Ólafur sje córónaður til Noregs 1380 eða 81, get eg nú eigi fyrir vissu sagt, *qvippe adjumentis necessariis desti-*

¹ I margen: *Aliunde excerptum. Annus Christi M. CCC. LXXXVI. var vijunda ríkisstjórnarár Ólafs Dana og Gota kongs. Christiernus primus obiit 1481.*

utus. Aptan við þann danska Snorra Sturluson (úr Hvítfeld óefað tekið) stendur, að hann sje krýndur 1381, og því samsinna nokkrir af vorum gömlu annálum. Aðrir annálar halda 1380, sama árið sem faðirinn dó. En hvert sem er, þá erum vær eins óvissir um, nær á árinu hans anni imperii hafi byrjast. Þar riður og eigi á að þessu sinne, því frá honum höfum vær einga rjettarbót, sem um þurfi að criticera. Ólafur kóngur hvarf 1388, sem segir í fyrnefndum Flateyrbókar þætti, og endast þar með mannslinan frá Haraldi hárfagra.

Það þjer¹ skrifði eptir Hvítfeld, að drottning Margret sje fædd 1353, þá getur það vel ekki verið svo sem hann segir. Aptan við Snorra Sturluson þann danska stendur (óefað tekið úr Hvítfeld), að Hákon kóngur hafi orðið forlofaður með henni 1359 (þá skyldi hún vera 6 vetra), og hafi endilega eignast hana 1363, það væri 10 vetra. Anno 1365 skyldi hún hafa fætt Ólaf; það væri 12 vetra. Alt þetta kann eigi að standast. Vel er það satt, að vorir gömlu annálar segja Hákon Margretar fengið hafa, eigi 63, heldur 1366 (skyldi hún þá verið hafa 12 vetra). Item, að Ólafur sje fæddur 1370, það er af 17 vetra gamalli móður, og gæti þetta betur staðist. Samt er það undarlegt, og ætla eg Margreti eldri verið hafa; því hvað skyldi Hákon kóngur hafa viljað forlofa sig með ungbarni? Þvilikir parachronismi eru almennilegir hjá Hvítfeld, og sjer í lagi hefur hann reykt vaðið in rebus Norvegicis.

Um Ólafs dauða og greptrun stendur (eg trúi úr Hvítfeld, sem eg nú eigi hefi við höndina) alt distincte aptan við Snorra Sturluson þann danska, hvað eg trúi alt fingerað vera. Og aldrei hefi eg í nokkrum gömlum memoriis sjeð neitt um hans dauða. Trúu eg annaðhvert Hvítfeld, eða heldur einhver annar, sem ljótt hefur þótt að vanta skyldi um dauða Ólafs, hafi úr sjálfs síns höfði fingerað þetta alt.

Í Flateyrbókinni stóru stendur einn þáttur innihaldandi genealogias frá Fornjóti, hver þáttur þryktur finst aptan við Ólafs sögu Tryggvasonar, þó til stórskemda corrumperaður, svo hann eigi er sjer sjálfum likur. Þar stendur conceptis verbis að árinu eptir 1387 (∴ 1388) hafi Ólafur kóngur Hákonarson

¹ Í margen: Paulus Ionæ Widalin.

horfið. Danir hafi sagt hann dauðan, en Norðmenn því eigi trúa viljað. Og ætla eg það sje víst að einginn rjett viti, hvernig hann sje af dögum kominn, annað en hvað eg eða annar kynni að gjöra mjer suspicion um, og er eigi svo þar upp á að byggja, og ekki vert hjer inn að setja — verður og ekki tíð til.

Til að þekkja brjef Hákonar kóngs Magnússonar lagabætirs frá brjefum Hákonar kóngs Magnússonar Eiríkssonar þjenar að vita, að

Herra Ake var canceller í tíð þess eldra Hákonar,

Item Herra Bjarni Auðunarson,

Item Herra Ívar Ólafsson.

Brjef þessa Hákonar hafa ritað og sitt nafn sett neðst á brjefin:

Ingúlfur klerkur. Páll klerkur 1303.¹

Bárður Petursson. Simon klerkur.

Þorgeir Tofvason $\frac{1308}{1316}$. Hákon Notarius.

Jón Murti 1314.

Herra Petur Eiríksson var canceller hjá þeim yngra Háconi, syni Magnúss Eiríkssonar.

Notandum est um Hákon unga, að þar sem í upphafi rjett-
arbótanna stendur: Hákon með guðs miskun Noregs, Svía og
Skáneyjar } kóngur, þar er altíð Hákon yngri. .
Gauta }

¹ Her í margen: NB. Jón Murti.

VI.

DE STUDIO HISTORICO.¹

De studio historico res ita se ut plurimum habet.

Rerum nostri temporis annotandarum parum curiosi sumus, quippe nobis notiorum. Deterremur quoque ab earum consignatione, tum odio, quod a veritatis professione sperandum est, tum defectu Actorum publicorum, quæ ministri studiosè abscondunt, partim ob damnum, quod ab eorum publicatione reverâ metuendum est, partim ne ipsorum vel inscitia vel infidelitas ante sagacium oculos veniat. Decedunt interea illi quibus de rebus istis rerumque causis et connexionibus constitit, atque cum illis rerum istarum memoria, remanentibus saltem adulteratis vel incertis quibusdam relationibus. Tum primum res gestæ in pretio esse incipiunt, et nos earum notitiæ desiderio teneri. Conquirimus itaque maxima cum curâ acta publica, quæ tunc magis patent, atque cum illis vilissima quæque monumenta, quæ nullius pretii fuissent, si, occasione non neglectâ, oportuno tempore, quæ gesta sunt annotassemus. Ex hisce documentis annalium fragmenta confiunt deficientibus omnibus ferè eventuum causis, quæ tamen historiæ maxima pars esse debuerunt et utilitatem præcipuam adferunt.

Ministri, qui rerum gubernacula tractant, historias sui ævi scribere nolunt, cum soli id accuratè facere possint, quippe magna rerum gestarum pars, aut certe ii, qui facilè rerum istarum, quibus ipsi non interfuere, notitiam acquirere possunt.

¹ Efter originalen i AM 228, 8vo, s. 85—93.

Privatorum nemo historiam sui ævi satis dignè scribere potest. Interea omnis historia coæva (suæ patriæ intelligo), modo à sanæ mentis homine, ut de prudente nihil dicam, conscribatur, melior est, majoremqve usum habet illâ, quæ de rebus ante longum tempus gestis elaboratur, si vel maximè ab accuratissimo scriptore perficeretur. Hic enim omnis rerum gestarum series deest, quæ in illâ abesse omnino non potest.

Rem historicam non parum impedit, quod principes istâ curâ parum tangantur. Etenim, qui male rebus præsumunt, gesta sua à posteritate ignorari volunt. Qui bene res agunt, maximas earum sine eorum incitamento exscribi sciunt, si non ab subditis suis, certe ab aliis. Quin et istis parum curæ est, ut integras illorum vitas habeat posteritas, contentis si pulcherrimæ earum, quæ istis maximum gloriæ adferunt, in memoriâ hominum conserventur.

Veteris ævi notitia, quæ ex diplomatibus, annalium fragmentis et similibus edacis temporis reliquiis, in libros ab antiquitatum studiosis congeritur editurqve in publicum, licet historiæ, quæ a scriptore rebus gestis coævo conscribitur, multum cedat: id tamen utilitatis habet, ut regnantium seriem majorisqve momenti mutationes oculis oggerat, ac itaqve aliquam (licet majorem optaremus) reipublicæ nostræ notitiam secum trahat. Non itaqve vituperandi, qui tabellas hasce e naufragio colligunt, cum sine illis nihil penitus rerum ante nos gestarum sciremus, nec utrum parentes nostri, culti probive, an barbari nequitiæqve cultores fuissent, neqve an terra, quam incolimus, ante centum annos e mari emersisset, id quod nimis rude esset.

Historias Provinciarum scribere, longè facilius est quam Regnorum, quippe quarum res multo magis quam regnorum in vulgus patent, cum res earum et rerum causæ ac connexiones ut plurimum dependeant a mandatis principum, quæ in scriptis dantur, ac itaque diu celari non possunt. Quâ vero intentione princeps ista jusserit, ad historiam illius, non vero provinciæ, proprie pertinet.

Qui de vetustis rebus historias concinnant, documenta, quæ in dicatorum veritatem afferunt, vel contextui narrationis ingerunt, vel tanquam acta probata ad calcem operis rejiciunt. Operi ipsi ut inserantur displicuit nuper Clerico, ubi de Senioris Meibomii scriptis egit, nec Vossio (de Arte Historica) arrisisse videtur. Multum, fateor, talis documentorum (satis nonnumquam prolixorum, imò quod ad caput et calcem, ut plurimum ad id quod probare debent inutilium,) illatio in textum lectorem festinantem remorantur, et nonnumquam lectorum oblivionem inducit. Verum, nec grata admodum erit creberrima libri à capite ad calcem volutio et revolutio, attentaque inquisitio monumentorum, quæ in probationem in calce, ex contrariâ ratione, collocari debent. Alterutrum vero facere necesse est. Etenim licet ab Historico juratores (3: testes) exigendos non esse, vulgare sit dicturum, hic tamen omnino id fieri oportet. Tanquam enim de historico, qui sui ævi res gestas componit, præsupponimus, eum, modo prudentia et pudore non penitus vacet, notitias rerum fideliter conquisivisse, nec scribere ausum ea, quæ omnes, vel illo vivo, falsa esse norint et dicere audeant. Adde tales historicos, non raro, rebus illis, quas describunt, vel interfuisse, vel gerentibus familiares fuisse. Ita scriptori, de vetusti ævi rebus narranti, haut credendum est, nisi ubi fide dignos adhibet testes; cum ille nullam earum rerum memoriam ipse possideat. Contrarium enim esset, impudentissimam mentiendi licentiam invehere. Imò prudens et de bona fama sollicitus scriptor documenta probantia integra adferre debet, metuens, ne fontes illi, unde is sua hausit, cum tempore intercidant. Præterea considerandum tales de rebus vetustis narrationes, non nisi secundum quid historias dici posse. Etenim iis, ut plurimum, desunt consilia et connexiones eventuum, nisi ubi talia in fontibus quasi casu inveniuntur, nec ferè nisi eventus rerum, et quæ vulgo, cum gererentur, nota fuerint, continent, ac itaque potius considerandæ sunt tanquam dissertationes de rebus antiqvis illis, quas temporum injuria nobis reliquit, qualibus probationes inserendæ potius videntur, quam aliò relegandæ, ut enim illæ quovis ferè momento necessariæ sunt, ita lectori longe firmiorem ideam ingerunt rerum quas probare debent, et simul omnem falsæ allega-

tionis suspicionem amovent. Cæterum illis qui talia documenta ad calcem librorum rejicienda volunt, sermo tantum est de prolixioribus documentis, uti manifestis, ut vocant, diplomatibus, dissertationibus eristicis et similibus. Fateor, illa quidem ad calcem amandari satius esse, modo liber ea ratione nimis non cresceret, cum uno loco excerpta ex documentis istis facienda sint ea ratione, et postea integra documenta in calce adtexenda. Fecerunt tamen id Burnetius in *Historia Reformationis Anglicanæ*, et plures. Alterâ vero methodo usus est Baronius et multi alii. Vide quæ pro avo suo Meibomius junior respondit.

VII.

ÞORMÓÐUR TORFASONS LEVNED.¹

Assessor Thormod Toruesen

er fød A° 1636. den 27. Maii, Fredagen næst efter Christi Himmelfartsdag, udj Jisland, paa en Gaard, ved Navn Engøe, som ligger udj Guldbringe-Syssel Sønden paa Landet, omtrent en stor miil fra Kongsgaarden Bessested. Hans Fader var den fornemme og velforstandige Mand Torue Erlendsön, som kort derefter blef Herridsdommer udj bem^{te} Guldbringe-Syssel, og siden Sysselmand udj Arnæs Syssel der paa Landet.

Hans Far-fader var den fornemme og velforstandige Mand Erlend Magnussön, Sysselmand udj Mule-Syssel östen paa Jisland, og Forvalter over Skride-Closter der sammestæds.

Erlend Magnussöns Mor-Moders Fader var den udj Jisland meget bekiendte og berömte Mand Torue Jonsen i Kloue, Sysselmand udj Rangaarvalle-Syssel, en af de fornemste Landets Mænd udi hans Tid.

Torue Jonsens Farfaders fader var Lopter Guttormsen, kaldet den Rige, en af de fornemste Jislands Indvaanere og udi nogle Aar Kongens Befalingsmand der i Landet, hvilken døde henved Anno 1430.

Bemældte Torue Jonsen i Kloue hafde til Hustrue Helge Gudne-daatter, hvilken Helges Morfader var Biörn Thorlefsen, en af de fornemste og mægtigste Mænd paa Jisland, som af Kong Christiano I. blef ophöiet til Adelsstand, og med Skiold og Hielm be-

¹ Efter Kall 632, 4°, s. 35–50, underskrevet af Arne Magnusson og med hans egenhændige tilføjelser.

gavet, var og udi nogle Aar Kongens Befalingsmand der udi Landet, hvor hand døde 1467.

Denne samme Biörn Thorlefsens Forfædre (som Mand for Mand have været fornemme Folk) kunde her udi mange Leed og langt tilbage med Sandhed opregnes, men sligt eragtes icke at være fornöden.

Ovenbemeldte Torue Erlendsens Hustru, og Thormod Toruesens Moder, var den Dydedle og gudfrygtige Matrone Thordiis Bergsvensdaatter, hvis Fader Hr. Bergsvend Einersen var Præst til Udskaaale Meenighed udi Forskrefne Guldbringe-Syssel.

Samme Hr. Bergsvends Farbroders Sön var den höiberönte Mand Hr. Gudbrand Thorlaksen, som udi 56. Aar var Biskop paa Holum udi Jisland, og saavel udenlands som der i Landet haver efterladt sig den Roos, at hand var en retsindig Guds Mand, og nidkier for Guds æres Forfremmelse og Guds Meenigheds Opbyggelse.

Er saa Assessor Thormod Toruesen kommen af de fornemste Folk og Slægter udi hans Fæderneland Jisland.

Strax efter Födselen er hand ved Daabens Pact indkommen i Guds Meenighed, og siden da Alderen noget tiltog, ved hans Forældres Forsiun og Vindskibelighed bleven holdt til Bogen, först med Læsen og skriven, hiemme i deres eget Huus, og siden med nogen Undervisning udi det Latinske Spraag.

Anno 1647 er hand, udi hans Alders 12^e Aar, bleven sat udi den Latinske Trivial Skole paa Skalholt, hvor hand indtil Aar 1654. sine Skole exercitier continuerede under tvende berömmelige Rectoribus, nemlig, först Thorlef Jonsen (som fra Skolen blef forfremmet til Odde Præstekald udi Rangaarvalle Syssel) og siden under Gisle Einersen, som derefter blef Præst til Helgeföld udi Snæfelds Syssel vesten paa Jisland.

Udi forskrefne Aar 1654. er Thormod Toruesen anno ætatis 18. fra Skolen bleven dimmitteret med Rectoris, bemelte Gisle Einersens, gode og berömmelige testimonio, og af hans Fader forsendt til det Kongelige Universitet udi Kiöbenhaun, havende med sig et herligt Skudsmaal fra Biskopen udi Skalholt, den höilærde og berönte Mand Mag. Brynolf Svendsen. Og som Skibet, hvilket hannem förde fra Jisland, lossede udi Amster-

dam, saa fick hand derved Leilighed at besee denne kostelige og udi ald Europa nafnkundige By. Kom saa til Kiöbenhaun 3. Uger for Juel udi forskrefne aar 1654. Men som Universitetet samme tid formedelst den da nyligen overstaaene Pest, icke var i sin rette Tilstand, saa maatte hand med Depositionen lade opstaae indtil Foraaret 1655. da hand udi de hæderlige Studenters Tal blef indskrevet under Magnifico Rectore den store viitberöimte Mand Doct. Thomas Bartholin, som endda var ugift, hvilken hand og udvelgede til sine studeringers tilsynsmand eller privatus præceptor. Sögte og desforuden de andre Professorers lectier og information, især de berömmelige Mænds Doct. Thomas Bangs og Vilhelm Langes; hvilke hannem for hans færdige Hovet og særdeles Flittighed höit elskede.

Saaledes continuerede hand ved Universitetet udi fulde 2. Aar, förend hand udstoed Theologisk Examen, hvor hannem den 4. Maii 1657. af Examinatoribus, velbem^{te} Doct. Thomas Bang og Doct. Johan Wandall, blef meddelt den fornemste Character som mand, efter Universitetets Stiil, kalder laudabilem. Kort derefter udi samme Maii Maaned tog hand hos Magnificus Academiæ Rector, Jacobus Canutius, sit testimonium publicum, og begaf sig saa paa Reise til hans Fædreneland igien, kom lykkeligen derhen og blef med Glæde imodtagen af hans Forældre.

Næst paafölgende Vinter forblef hand udi Jisland, men Aaret derefter, nemlig 1658. tog hand igien udaf Landet for at reise til Kiöbenhaun, og der endnu videre at fortsette sine studeringer. Men da Skibet, som hand var paa, ankom til Norge, fornam de, at Danmark var indvicklet i en besværlig Krig med Sverig, og at mellemfarten, formedelst fiendens progresser, var aldeles usicker. Hvorudover hand saavel som andre maatte skicke sig i Tiden, og forblef hand saa den Vinter over udi Christiansand i Norge.

Udi Martii Maaned 1659. gick hand derfra til Skibs, agtende sig til Kiöbenhaun. Men blef underveis af en Svensk Caper optagen i Ugen for Paaske, og som en Fange henbragt til Jydland, hvor de Svenske da vare heel sterke. Slap dog fra dennem kort derefter, og opholdt sig saa udi Jydland hen ved et Fierdingaar. Tog siden

til Kiöbenhaun, hvor hen hand sig med stor Attraa saa længe hafde ønsket.

Her vaagnede vores Thormod Torvesens löcke, ved efterfølgende Leilighed: Kong Frederick den tredie, höiloffligst ihukommelse, (saasom hand var en Herre, der meer end de fleeste Potentater, hvilke mand veed af at sige, elskede bogelige Konster, og self derudi var övet og erfaren) hafde forskrevet fra Jisland nogle gamle Jislandske historiske Böger, og til at oversette denem i et forstaaeligere og brugeligere Spraag antaget en Jislandsk Præst ved Naun Hr. Thoraren Ericksen, som nogen tid tilforn fra sit Fæderneland var reist til Kiöbenhaun for at söge höiestbem^{te} Konges Naade udi en hannem anliggende Sag. Denne samme Jislandske Præst döde udi Kiöbenhaun i forbem^{te} Aar 1659. om efterhösten, noget efter at Thormod Toruesen var fra Jydland derhen kommen, som för er mældt. Fattedes der saa een, som kunde træde i hans Stæd. Ved denne Tid var Thormod Toruesen kommen i Kiendskab med en fornemme Mand, Johan Diepholt kongl. Jægermester. Samme Diepholt recommenderede hannem til höiestbem^{te} Kong Friderich, som hannem anno 1660. om Foraaret antog i den afdöde Hr. Thorarens stæd, til at oversette de forskrefne Jislandske historiske Böger. Strax begynte hand at arbeide udi den hannem allernaadigst anbefalede function, fick og, efter Kongl. Maj^{ts} Villie og Befaling, Værelser paa Slottet, paa det hand kunde des nærmere vere ved haanden, efterdi den lærde Konge hafde lyst og Behag i at see hvorledes arbeidet gick fort. Herudover nöd Thormod Toruesen ofte den store Naade, at Kongen i egen höie Person værdigedes at trinde ind i hans Cammer; saa self efter, hvad der blef giort ved Verket; Talte mildeligen med hannem om det, og self mundtligen befoel hvad i en eller anden maade skulde forrettes. Toruesen derimod, efter allerunderdanigste Pligt arbeidede med Flid og Vindskibelighed, og derved forhvervede sig sin Herres Yndest og Naade, som aldrig ophördte saa længe denne gode Konge levede.

Her gick det til, som Ordspraaget lyder: Som Herren er, saa følge ham Svende. Da Kongens höie Betientere saae, at hand, som var Landets Herren, hafde kastet saa merkelig Naade paa

Thormod Toruesen, saa vare de des villigere at vere hans Patroner og Befordrere.

Udi disse Aaringer blef Toruesens Fader, Torue Erlendsen, i Jisland indvicklet i en farlig Sag, og heftigt forfuldt af mange uvenner. Men Sönnen, ved den Adgang som hand hafde til Kongens Naade, samt ved den Gunst, som hand var udi hos en deel af Ministerne, redresserede Sagen tilfulde, og hialp sin Fader til rette igjen. Hvilket, uanseet det i sig self var en skyldigheds Gierning, saa er det dog derhos blevet vores Thormod Toruesen til icke liden berömmelse og æreminde.

Da nu Thormod Toruesen udi fulde 2. Aar hafde veret occuperet med forskrefne Jislandske Bögers translationer, forskickede Kongl. Majestet hannem til Jisland, for at opsöge fleere gamle Böger, samt andre rariteter, som der udi Landet kunde forefindes, hvilken Reise hand saaledes fuldbragte, at Kongen, ved hans tilbagekomst, var fornöiet med hans Forretning. Denne Thormod Toruesens Jislandske Reise frem og tilbage skede 1662. og lossede Skibet, som hand tog med fra Jisland, udi Glückstadt, hvorved hand fick anledning til at besee den skiönne By Hamborg, reiste siden derfra til Lübeck og saa hiem til Kiöbenhafn. Strax begaf hand sig igjen til hans forige arbeide og continuerede saa dermed omtrænt udi 2. Aar indtil A° 1664.

Om hans Flittighed udi denne Translateurs function kunde nocksom vidne de store haandskrefne Volumina in folio, som ere at see udi Kongl. Majestets Bibliothec og indeholde hans Danske Oversættelser af adskillige Historier, som i Förstningen ere skrefne i det Jislandske Spraag. Af hvilke Oversættelser andre siden sig have betiendt, i særdeleshed den höilærde Mand Mag. Jonas Ramus, som deraf haver excerperet den störste deel af de gamle Norske Slægtlinier, som findes udi hans Bog kaldet *Norvegia antiqva*. Men fornemmeligen blef Vores Thormod Toruesens Flid og Lærdom bekiendt ved den Latinske Bog, som hand udi disse Aaringer, efter Kongens egen Befaling, med stor Möie sammenskref om de ældgamle Danske Konger og Förster og deres rette Orden, hvilken bog hand til Kongen haandskreven overleverede, og af hans Majestet udi Naade blef antagen.

Samme Bog haver Toruesen siden storligen forbedret og saaledes til offentlig Tryck befordret udi Kiöbenhaun anno 1702.

Som nu den höiloflige Konge Friderich den tredie hafde erfaret, at Thormod Toruesen ick allene var beqvem til bogelige Konster og studeringer, men endog med Nytte kunde bruges udi andre Forretninger, kiendte og hans Ærlighed og Troskab, saa gjorde höiestbemelte Konge hannem til Cammererer over Stavangers Stift udi Norge, og gaf hannem derpaa et Bestallings-Bref, dat. 10. Julij udi forskrefne Aar 1664. hvorpaa Thormod Toruesen strax reiste til Norge, og trædede til benæfnte Bestilling.

Næste Aaret derefter 1665. indlod hand sig udi ægteskab med den dydædle Matrone Anne Hansdaatter, en fornemme Enke, som tilforne hafde tvende gange veret gift, först med den höilærde Mand Mag. Lauritz Jensen, Lector udi Stavanger, og siden med Höiagtbar og fornemme Mand Iver Nielsen Lem, Forvalter over Udsteens-Kloster og det saa kaldede Apostel-Gods, saa at dette var hendes tredie Giftermaal. Og stod deres Bryllup den 9. Julij, fra hvilken Tid Thormod Toruesen stedse haver boet paa den Gaard Stangeland udi Carmsund.

Udi dette samme Aar 1665. döde udi Jisland Thormod Toruesens Fader, oftbemeldte Torue Erlendsen, Sysselmand i Arnæs Syssel Synden paa Landet.

Thormod Toruesen continuerede saa fremdeles ved hans Cammererers Bestilling udi 2. Aar, og indtil A^o 1667. Da reiste hand fra Norge til Kiöbenhaun, og anholdt om allernaadigste Dimission fra bemelte Cammererers Embede; hvilken Kongen hannem og allernaadigst meddeelte i Augusto udi samme Aar 1667. og derimod af sær Kongl. Naade udi samme Maaned gaf hannem Titul af Antiquarius Regius, og tillagde hannem derfor en viss aarlig Lön. Reiste saa Thormod hiem igien med velforrettet Sag, og levede saa fremdeles udi denne Antiquarij Bestilling, og sin Herres uophörlige Naade, indtil 1670. da den höiloflige Konge Friderich den tredie ved døden afgick.

Efter den höisalige Herres dödelig Afgang levede Thormod Toruesen for sig self, og af sine egne Midler, indtil Anno 1682. da hand igien kom i virkelig Kongens Tieniste, som siden skal mældes.

Imidlertid blef denne store Naade, som hannem saa mangfoldeligen af Sal. Kong Friderich var vederfaren, saasom arvelig, og continuerede hos höistbem^{te} Konges Efterkommere, Kong Christian den femte, hvilket der af i sær kand sees, at da Thormod Toruesen Anno 1672. var begreben udi en farlig og vanskelig Sag, beteede höiestbemelte Kong Christian en særdeles allernaadigste Omsorg for hans Velfærdt, og efter Sagens befundene Beskaffenhed self reddede hannem fra den Fare, som hand hafde veret bestæd udi. Omstændighederne herudi vilde falde altfor vitløftige til at opregnes her paa dette Stæd, og gaaes derfor forbi.

Höilofligst (nu salig) Kong Christian, lod det dog icke alleene blive herved, men antog Anno 1682. den 23. Septembris Vores Thormod Toruesen til at være Historicus Regius udi Norge, og tillagde hannem for samme Bestilling en meget hæderlig Lön. Og kort derefter (den 7. octobris udi samme Aar) gaf hannem Rang med Assessoribus i Collegio Consistoriali udi Kiöbenhafn.

Anno 1695. tilfaldt Vores Thormod Toruesen den Modgang udi hans ellers lykkelige Tilstand, at hans Edle Kieriste, Velbemelte Anne Hansdaatter, tog fra hannem samt Verden Afskeed den 16. Decembris, efter at de med hinanden hafde noget over 30 Aar levet udi et meget kierligt og fornöieligt Ægteskab. Levede saa Thormod Toruesen udi Enkemands Stand paa fierde¹ Aar, indtil den 14. Martij 1709, da hand paa ny begaf sig i Ægteskab med Edle og dyderige Anne Hansdaatter Gammel, Hans Pedersön Velmeriteret Raadmand udi Stavanger, hans daatter.

Tilforne er mældet, at Thormod Toruesen blef Anno 1682. af höilofligst Ihukommelse Kong Christian den femte allernaadigst antagen til at vere Historieskriver udi Norge. Nu falder at opregne hvad hand udi samme sin Bestilling haver forrettet.

Det fornemste som hand skulde giöre, var, at sammenskrive udi Latinsk Spraag, og for Lyset bringe en fuldkommen Norges Riiges og de Norske Kongers Historie. Hvorpaa hand og med störste Flid strax begyndte at arbeide, samlede med stor Umage og Læsning alt hvis hand til dette vitløftige Verk kunde bekomme, og saa siden efterhaanden förte i Orden og Stiil det som

¹ Sål.

hand saaledes hafde tilsammens søgt. Imidlertid som denne Norges Riiges Historie var et vitløftigt Verk, som icke kunde i kort tid bringes til fuldkommenhed, og hannem underhaanden stædse forekom et og andet, som kunde tiene til en god og nødvendig Opliusning om adskillige vidt fraliggende Norske Provincier, samt andet som forhen laae skiult udi de i hænde havende gamle Monumenter, saa haver hand til manges store Nytte og Fornöielse, sligt efterhaanden sat i en god og beqvem Orden, og udi adskillige tractater under sine rette tituler til Trycken befordret. Bemelte hans Skrifter ere disse efterfølgende, alle forfattede paa Latin:

Den Feröeske Historie, tröcktt 1695.

Historie om de Orcadiske Insuler, tryckt 1697.

Om de ældgamle Danske Konger og Förster, og deres rette Orden, tryckt 1702. om hvilken för er mældt.

Historie om Rolf Krake, Konge i Danmark, tryckt 1705.

Om det af de gamle Grönlænder fundne Winland udj Norde deelen af Vestindien, tryckt 1705.

Grönlandske Beskrivelse, tryckt 1706.

De tre Danske Kongers, Gorm den gamles, Harald Blaatands og Svend Tyveskiegs Historier, under den Latinske Titel, Trifolium Historicum, tryckt 1707.

Endeligen er Anno 1711. for lyset kommen og paa Tryck udgangen hans store Norske Historie, et uskatteerligt Verk, hvorudi Vores Thormod Toruesen nocksom haver udviist sin store Flid, Lærdom og Forstand, saa at her med Sandhed kand siges, som Ordspraaget lyder, at Verket priser Mesteren.

Ved denne jæfnligen beviiste Flittighed og Lærdom haver Vores Thormod Toruesen vundet det, at han stædse haver veret afholdt af Kongens höie Mænd og Ministres, hvorom deres hannem tilskrefne Missiver nocksom kunde vidne, foruden det, at da hand nogle gange, formedelst en eller anden Fornödenhed og anliggende, haver veret foraarsaget at reise fra Norge til Kiöbenhavn, saa er hand aldrig tilbage kommen med uforrettet Sag, men ved Patroners og gode Venners intercession hos Kongl. Majestet, mesten naaet sit Öiemerke. Hos lærde Mænd er hand udi lang tid bleven holdt i agt og ære, og fornemmeligen siden mand til

nöie kom til at kiende hannem af hans udgangne Skrifter. Mand kunde (hvis det icke skulde blive til alt for stor Vitlöftighed) her opreigne de berömmelige Domme, som fornemme Lærde Mænd i Frankerig og andenstæds have fældet over hans udgangne Böger. Det som meere er, de Svenske (som ellers ofte pleie at vere partiske Dommere over de Skrifter som Vore Lærde Mænd til disse Rigers reputation lade udgaae) tale om hannem mange stæds med Berömmelse. Vel kand icke nægtes, at der io og findes nogle, som ere blefne misnöiede med en deel af hans Skrifter, i sær med det, som handler om de gamle Danske Konger og Förster. Men hvis mand skal Sandhed sige, saa ere de saadanne slags Folk, som enten meer elske de almindeligen vedtagne Vildfarelser, end den rette Sandhed, eller og som icke have fuldkommen Skiönsomhed paa de ting, som de foretage at dömmе over. Vores Thormod Toruesen haver ved den Bog, icke mindre end ved andre hans Skrifter, fortient Priis og Ære. Og kand om hannem med Sandhed og Billighed siges, at hand bör af alle at agtes for en af de fornemste Vore og Vores Fædres tiders Historie Skrivere, som ved sin lærde Pen haver fortient et udödeligt Naun og Æreminde hos Efterkommerne. Hos den Norske Nation bör hand at vere höit anskreven, saasom en, der fremfor alle andre skribentere haver udbreedet og kundbar giordt dens Ære og reputation. Og udi Jisland bör hand at ansees som sit Fædernelands store Ziirat og Ære.

Hvad sig ellers slutteligen anbelanger oftbelmelte Thormod Toruesens privat-Lif og Lefnet, da haver hand altid veret en ærlig, redelig og sanddru Mand, haft Afsky for Falskhed og intriguer, hadet uret og egennyttighed, holdt oprigtig Venskab med hans Bekiendter, og for det öfrige veret hospital og villig til at tiene andre, og gjerne giort dennem got, som have sögt hans Hielp, hvor hand har kundet.

Hafniæ¹ mense Septembri Anno 1713.

Scriptis ARNAS MAGNÆUS.

Thormod Toruesen döde den 31. Januarii Anno 1719. ætatis suæ 83.

¹ Herfra skrevet af Arne Magnusson selv.

VIII.

SMASTYKKER ANGÅENDE LANGFEDGATÖL¹

Pegar Pormodur Torfason og eg dispu(ter)udum anno 1698 (99). um faderni Dans, og hann frammbær Origines Norvegiæ i Flateyar bok (hveriar eg eigi admittera villde moti Langfedgatal) svaradi hann, ad Origines Norvegiæ kynni eins gamlar ad vera, sem Langfedgatal. því ad Flateyarbok væri skrifud epter elldri Exemplaribus [α þetta er vist. Enn bókin er vida rangt skrifud], væri audsied af Orkneya Jarla Sögum, hveriar ad visu elldri væri Compileri Codicis Flat. sem sia mætti af þeim fragmentis Hist. Orcadensis, sem hia sier væri, og Academienu heyrdi til.

Ad Origines Norvegicæ i Flateyar bok sieu þær ritadar epter elldra Exemplare, er liklegt, og það ætla eg so vera. Annars kynni ad seigiast, ad skrifare Flateyar bokar hefdi fyrer sier haft Langfedgatal, og teked ur því það sem sidarst er i Originibus Norvegicis, og skeytt það aptan vid þær Norsku Genealogias, sem álika voru. Það rydur hier ecki á miklu, hversu gamall þesse tractatus eiginlega sie. Enn það er athugande, ad Flateyar bokin er mendosus Codex, og sier i lagi er bokin æred rangt skrifud i þessum Originibus Norveg.

Það sem Pormodur skrifar (Seriei pag. 267) um Hiarna Skalld, synist ad burttaka storann part af autoritate hans operis. því ef Langfedgatal er eigi nema Genealogia, þá kann þær i konung-ataled ad vanta marga konga, sem kynni hafa vered vikingar og brotest til rikes; eda og adra þvilika. Sie og Langfedgatal eigi accurata Series Regum, þá verdur bagt ad seigia, ad sá eda sá

¹ Efter originalen i AM 1 f, fol.

hafi kongur vered, iafnvel þott hann standi þar. hann kynni vered hafa vikingur, eda og velldislaus Printz. Nær syndest mier ad statuera, þad þetta Langfedgatal sie accurata Series Regum Danicorum, og muni excerperad vera ur Skiolldunga Sogu, og kunni einger adrer ad halldast fyrir genuinos Reges, enn þeir sem þar standa. Ad þetta sie so, syna og Series Regum Norvegixæ et Svecixæ sem þar i eru. þad eru eigi Genealogixæ, helldur eru þad Successiones Regum. Eg hefi þetta opponerad Pormodi, bæde munnlega og skriflega. Hann svaradi, ad eins kynni Hiarni ad kotrast inn á mille Danakonunga, sem Sólfi i Niardey, hver eigi helldur nefnist i Langfedgatali. Eins kynni og Mysingur ad hafa succederad Fridfroda. Suo sie og Langfedgatal Svía konga bæde Genealogixæ og Successiones, og þo komi inn i kongataled Sólfi og Hake, sem eigi standa i Langfedgatale. Eins kunni ad vera um Dana konga.

Uppá þennann máta verdur Series Regum Daniæ æred óviss, sidan Skiolldunga Saga er burtu. þvi þar hefði þesser insititii Reges átt ad standa, ef nockrer vered hafa. hvar um vier nu líted vitum hvad hallda á, eda hveriu burt ad kasta. Odru máli er ad gegna um Sviakonga. þar höfum vier historiuna um.

Suo hialpar þá þesse Pormodar limitatio (um Hiarna) Saxoni vel, og kunnum vær so, ef vilium, kotra inn hier og hvar einum og ódrum af hans konungum, iafnvel þott þeir eigi finnest i Langfedgatalenu.

Langfedga tals hlute sá, sem höndlar um Danakonunga, mun excerperadr vera ur Skiolldunga Sögu. Þad kynni vera Series Regum Sælandixæ, iafvel þott nockrer þessarra hafe, mäske, vijdlendare vered [α Ef þesse partur Langfedgatals á ad vera Series Regum Selandixæ, þá vill hier i vanta Reidar kong sem lifdi samtíða Hiorleifi Kvennsama, og fleire adra. Her er og Halfdan Snialli, sem var kongr á Skaney, og kiemst þad ecki vel heim]. Snorre Sturluson nefner:

Skiolld at Hleidro,

Fridfroda at Hleidro,

Helga kong at Hleidro, fodur Hrolfs Kraka.

Verdur þetta suo skiled, ad þesser kongar hafi residerad at Hleidro, enda kann þad og svo ad skiliast, at þeir hafe alleinasta rádet fyrer Sælande.

Frodi frækni konungr a Selund stendur i Snorra opere: þad synest skilianlegt.

Biorn at Hauge
Eirikr at Uppsaulum } kongar i Svipiod.

Langfedgatal verður ad vera einhver Series Regnantium, enn eigi Genealogia, Eg meina: eigi skrifad eo'proposito, ad þad skylldi Genealogia vera — því, fyrst interrumperast Generationes á Olafi litillata. þar næst getur ecki neitt um Dans födur, sem vær þó þeckium annarstadar ad. Suo eru hier ecki: Halfdan sonur Froda fridsama nie Ale frækne hans broðursonur. Orsökinn synist, ad þeir ríktu i Svipiod enn eigi i Danmorku.

Þad er, annars, sierlegt, ad hier er Halfdan Snialli, kongr á Skaney, enn eigi Gudraudr broder hans, sem og ríkti á Skaney. Kannske Halfdan hafi att nockurn hlut ríkis i Sælandi, og standi því hier alleina.

Skylldi og þesse Ramus Langfedgatals vera Series yfirkonunga Polyarcharum Daniæ þá kynni Halfdan Snialle þad vered hafa suo tempore.

Endilega kynne þetta ad vera Series Supremorum Daniæ Regum. því þott Polyarchia være i Danmork ad fornu fare, þá kynni þó einn hafa öðrum ædre vered, alika og i Einglandi var durante Heptarchiá [þ Ecki er þetta þó vist, því einginn af fylkis kongum i Noregi var öðrum ædri].

Ad Langfedgatal sie eigi skrifad i þeirri meiningu, ad þad skylldi vera Genealogia, helldur til þess, ad þad skylldi vera Successio Regum: er audsied af Ramo Regum Sveciæ et Norvegicæ, sem þar inne standa, og allra liosast er þad af Ramo Anglico þar inne.

Genealogia varð þad og ad verda med þad sama, því filii hafa miög opt succederad patribus. Enn þetta Genealogicum hefur eigi vered intentio authoris, helldur var honum ad giöra um Seriem imperantium, sem adur er sagt.

IX.

OM SKJALDENES KVAD OG DERES OPBEVARING¹

Þau allra ellztu monumenta historica, sem vær vitum af ad seigia, eru fornskallda kvædin, og eru þau miklu elldre enn bækurnar. Þau hafa langann tíma ä þann mata conserverast, ad einn hefr lært þau af öðrum. Voru þesse kvæde snart eigi annad enn breviaría eda memorialia rerum. Nu voru þesse kvæde so fáord, og þess ä mille intricata, ad þau voru at litlu gagne, nema firi þä sem alkunniger voru hlutunum, er i kvædunum sögduzt. og hefdu onyt eda nærre því vered firi posteros, nema þeim hefði fylgt nockur munnleg expositio. So var það þä stór lærdomur ad kunna utanad sögurnar sem kvæden stuttlega ástungu, og vita ad explicera kvæden greinelega. Alike og menn ennu hafa versus memoriales Biblicos, de Monarchiis, Item Epigrammata, og vita þar hia ad framm segia ordulega það sem versen æred stuttlega innehallda. Ad þetta sie svo tilgeinged, er ausied af Eddu. Sa sem hana hefur samanskriíad, hefur vered margfróður i Carminibus paganorum, og vitad utan bokar hvernig skiliast átte það eda það sem forn heidin skalld hófdu ort godum sinum til dyrdar. Og hefr so þetta allt fært in prosam, sem nu skirer greinelega frá öllu. Mundum vær æred lited gagn haft hafa af þeim heidnu Carminibus de Diis, þott þau til vorra daga conserverast hefde ef þesse commentator Eddicus oss eigi hialpad hefde. Lesum þau stycke ur Hussdrápu og Haustlaung,

¹ Efter egenhændig original i 266, 8°.

sem i Eddu eru tilbaka, og siaum vier þá, ad þetta sem sagt er, er satt. Og hver munde nu skilia Ynglingatal Þiodolfs ur Hvini, ef Relationes Snorra Sturlusonar være eigi instar commentarii yfir það? Þegar nu þessar orales Explicationes Carminum voru annad hvert skackar, eingar, eda of stuttar, þá forgeck sa rette sensus Carminis, og vard sagan þógud. So er tilgeinged um gesta Olafs Haralldzsonar i Einglande, adr hann kom til Noregs rikis. Þar i er margt skackt, sem vær siaum af coævis scriptoribus Angliæ. Hvad er þar af kemur, ad kvædin hafa ofstutt agrip i sier hallded, enn explicationen hefur ad miklum hluta interciderud vered. Og svo kynne þetta vidar til geinged vera. Af defectu Explicationum er það og komid, ad sumar sögurnar eru svo stuttar, so sem Eiriks jarls Hakonarsonar.

Nu þegar framar leid ä tidernar, toku menn til ad setia ä bækur, það sem menn vissu um fyrri alldar menn, bæde epter ductu þessarra fornu kvæda, og epter þeirre Explication, sem froder menn vissu yfir þau framm ad færa. Þar með leid under lok meste partur þeirra gömlu kvæda, sem menn þangad til utan bokar i minne haft höfdu, med því eigi þotti vert ad citera ur kvædunum nema það sem mest ä reid, og hier af kiemur það, ad vær snart eingen þessarra kvæda nu heil höfum. Og hefdum vær, kannske, eigi halfpartinn af því sem vær höfum, ef eigi elegantia þeirra fragmentorum, sem citerast, hefde lockad scriptores til af færa þau inn i sinar bækur. Sturla Þordarson i Hakonarsögu hefr og med vilia conserverad sin eigen carmina, sier til hródrs, sem hann og i allann mäta forþienad hefur.

A. MAGNUSSON.

OPTEGNELSER OG BEMÆRKNINGER
OM
ENKELTE HÅNSKRIFTER PÅ SEDLER INDLAGTE
I DISSE, FOR SÅ VIDT SOM DE IKKE ER AFTRYKTE I
KATALOGET.

AM. 64, fol.

Heri er indklæbet fg. optegnelse for A. M. (og rettet af ham), som i virkeligheden angår AM. 65, folio:

Noregs konunga-sögur i bok Ions Hákonarsonar a Vatnshorne [*d. v. s. AM. 65, folio*] er(u) so a sig komnar sem effterfilgr.

Uphaf bokarinnar og allt til þeirra orða og var hann kalladr Magnus hinn gode er verbum de verbo teked framan af Magnus kongs sögu og Haralds Sigurdssonar i Flateyar bók usqe ad pag. m. 30. (er su sem eg á i folio ur bok Sveins Torfasonar [*d. v. s. AM. 64, fol.*].

Hid næsta caput (sem byriar Magnus konungr kom Rognvalde Brusasyne) er mixtim compilerad ur nefndre Magnuss kongs sögu og þeirre kalfskinns bók er Borgfyrðingar forðum kölluðu Huldu og eg nu á, er hier teked sitt ur hverre bokinne, enn ecke alltið aptissimè saman skeytt. Þetta caput endast med mentione hernadar Kalfs fyrir vestan haf (pag. Magnus sögu ur bok Sveins Torfasonar 31).

Næsta caput sem byriast Nu er fra því sagt ad eitthvert sinn fór Magnus kóngur er skrifad ad mestum parte ur Magnus k. sögu enn interpolerad her og hvar ur Huldu (pagg. mihi 29. 30. 31. 32. 33. 34. i copiunne med hende Asgeyrs). Ultima hujus capitis sunt konungs nafn yfer Danavellde pag. m. 34. Næsta caput Magnus kongr spurde er ordrett effter Huldu,

Apographi mei pag. 34. Það sem effterfylger (pagg. m. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48) sem er um orustuna á Hlyrskogsheide: um Otto hertuga, kvonbæner hans og sattmal vid keysarann er heimskuliga compilerad ur Magnuss-sögu og Huldu mixtim. Er þar i margt tvískrifad, sitt ur hverre bokinne um hid sama efne, þar er og innflickud su lygesaga sem stendur i minne Magnus sögu pag. 48. ad Otto hertuge hafe keysare orded.

AM. 207 b, folio.

Arne Magnusson, Egenhændige optegnelser til Hungrvaka.
Pertinet ad Hungrvöku.

Navnet 'Hungrvaka': Hungrvaka qvasi Saga til ad lesa á föstu vökum ɔ: kveldum fyrer heilaga daga. opinio cuiusdam.
Hungrvaka Lucubrationcula reddi potest. vaka lucubratio.
Hungrvaka jejuna lucubratio.
Hungrvaka kynni og vera qvasi saga til ad lesa eina vökustund, sem ecki væri full vaka.

I Islensku Söguregistre las eg og så:

Byskupa Sögur.

Eg skrifadi, og let inqvirera, hvada monument það væri. og var það þá Hungrvaka.

Hungrvaka mun skrifud vera strax epter andlat Þorlaks biskups Helga. hann dó 1193. Ad visu er hun skrifud ante annum 1200. og likast 2. arum fyrr. Þvi hennar author seger, in Klongo Episcopo, ad Þorlacr biskup, successor Klængs, sie så einasti heilagur madr sem menn viti af ad seigia á Islandi. Enn helgi Jons Ögmundzsonar, Holabiskups, var opinber ordin anno 1200. 1201. Verdr so Hungrvaka elldri ad vera. Af því sem stendur sidarst i vita Klængs biskups, synist auðrádid, ad þar aptanvid hefur vered Þorlaks saga helga: ad visu hefur author ætllad ad láta hana hinum fyrri sögunum fylgia. Hvert þesse Þorlaks saga hafi nu vered svo fullkomin, sem su er vær nu höfum, eda styttr. það er það sem vær nu eigi vita kunnum. Mier þætti annars liklegra, hun mundi þó ordstyttr vered hafa: alika á mynd og þær fyrri biskupa sögurnar, þó fyllri ad efni, med því

author hefur samtíða lifað Þorlaki helga, og honum synest þar fyrir utan mest hafa í hug vered að uppehalda dyrd Þorlaks.

Þorlaks Saga, sem vær nú höfum, er miklu yngre enn Hungrvaka. Það væri líkast að geta, að hun hefði absorberað hina Þorlaks Söguna, er adur stod sidarst í Hungurvöku. og eigi þótt til þeirrar koma, sidan þesse yngri ut kom á medal folks. og það mun nu olla defectu Hungurvöku in calce.

Eg á antiqvissimum fragmentum membraneum,¹ hvar á eru miracula Sancti Thorlaci, enn mörg þau sidstu miracula, sem standa í minne Þorlaks sögu recentiore, eru þar eigi, og hafa allðri vered. Hver veit nema þetta sie ur þeirre eða þvilikre Þorlaks Sögu, sem fylgia hafi att Hungurvöku? So kynni og vera, að Hungrvaka sialf hefði hier framanvid staded í þessum Codice, framanvid hvern nu geisemikid vantar. Það er sá Codex sem er med sama skriftarformi, sem Ara froða Islendinga bok, og er æred líkleg gáta, að su Islendinga bok hafi og einn hvern tíma í þessu volumine staded.

Adur fyrri hefi eg smídad mier, að author Hungurvöku mundi eigi hafa viliad skrifa leingra enn til Þorlaks Helga, sem þá hafi vered, so að segia, nydaudr, er hann skrifadi þessa Hungurvöku. Enn hafi þó eigi viliad sleppa honum ónefndum. Og þar fyrer brukad hans Elogium so sem fyrir Epilogum operis sui. Enn þegar eg yfirveg contextum sermonis in vita Klongi, þá sie eg eigi, að þetta geti vel stadizt. Og synist því líklegra, að hann muni, að visu, og um Þorlak nockud skrifad hafa. Enn hversu fullkomin su vita S. Thorlaci vered hafi, þar til er nú bágð að geta.

Sá sem hefr skrifad vitam S. Thorlaci Latínè, hefur framan vid hana sett vitas priorum Episcoporum Scalholtensium: omnia, absque dubio, að methodum & ductum Hungurvöku. Þetta er audsied af því fragmento Latino, sem eg á, og er in 4to. in membr.²

A dögum Isleifs biskups, atti Lögmadurenn mægdur(!) tvær: [*Hertil fortegnelse over de 6 lovsigemænd i I.s biskopstid*].

hafde skarband um enne. skal standa einhvers stadar, refer að Skarbending í Hungurvöku.

¹ Hermed menes 645, 4°. ² c: 386, 4°.

vitta skierband stendur i fornryrdum þeim er eg hefi in octavo. framan vid Excerpta philologica Biorns á Skardzá. der ligger en fold til.

skarad med skiölddum. Laxdæla þar sem talar um Olaf Pá vid Irland.

skór fyrir palle. nescio an huc pertineat.

Munngát er i Islensku riett hid sama sem öl. þar er í: mallt, humall, ger, eins og i öle. Er þetta so eige nema mutatio vocolæ. Nimirum, menn kalla framande cerevisiam öl eda bior. enn þá Islensku munngát. Endelega er munngát almennelega eige so sterkt sem utlenskur bior.

lege forsitan: Enn er Isleifr var [nær] fimmtugr at all dri.

I Hungurvöku in vita Magni Episcopi legendum Arnes og Sandártungu non vero Tungur. Etenim vel hodie dicitur Sandártunga, stendr i Þiorsárdal fyrir vestan ana, hefr sitt nafn af ánni Sand-á, sem þar fellr fyrir bi. Sandár tunga er i eydi sidan Hekla gaus 1693. og er enn nu i eydi 1724. og verdr all dri bygd, því allt er komid i sand.

Rángarós er nu breidur og fellur á leiri vidum, med grynningum (∴ grunnum leyrum med álum í), kann ridast yfir-um um flód og fiðru, nema i vatnavöxtum.

Til hafnar veit nu eingenn ad seigia, hvar vered mune hafa, er og ósenn forandradur og ur sinum forna farveg fallinn.

Guttormr pestur ur Laugardal. puto þeim er Middalur stendr í, annars er Laugardalr i Talknafirde. Laugardæler¹ eru i Flóa i Sandvíkur hrepp.

Ur Laugardal ∴ sveitinni, ef það skal so vera. eadem phrasis est Hiallti Skeggason ur Þiorsárdali, því ei mun þar nockurr bær hafa so heited.

Ragi i Laugardal, Landnama p. 23. Þad hefur heited so an efa, adr enn þar fiolgudu bær.

[A. M.s forespørgsel til bp. J. Vidalin 1701 om guldkalken i Skalholt med tilhørende svar — se Brevveksling s. 653].

¹ -er er understreget og ur skr. ovenover.

Skriod ur. Kaleikur i Skalhollte, kann so hafa kalladur vered af stærð sinne. Menn kalla, þar um platz, stórt ilegumikid ílát: skriod.

Skriod. Item hest, sem mikid fódur þarf, translaté.

Af þessum Skriód veit nu eingenn ad segia i Skalhollte, annad enn nockrer gamler prestar láta sig svo sem i draume ránska til, ad einn kaleikur, sem enn nu er þar i Skalhollte, mune so kalladur vered hafa og seigia þar hiá, ad same kaleikur hafi til Domkirkiunnar komid i Hr. Oddz tid. Sá kaleikur, er þeir þetta um dreyma (aliud enim non est) er gylltur silfur kaleikur fyrer utan nockrar sierlegar figurur á sier, eda bokstafe, og er eckert notabile vid hann, annad, enn ad hann er vidur og grunnur.

Gissurr Hvite atti Eyverska konu. Qvæstio, var hun ur Vestmannaeyum, Landeyum, Breidafiardareyum eda Eyahrepp?

Ur Landeyum mun hun verid hafa.

Landeyiar kallast Eyasveit.

I Landeyum allar: Hallgeirsey, Midey, Stora Hillders ey, Litla Hillders ey, Akurey, Ey Breidabolstadar kirkiu iörd, Lambey þingstadur.

I Landeyum eru aurar (o: mela sandar) sem giöra þessar eyiar. eru og soddan smátör og eyar i melunum ofan fyrir bæiunum milli Landeyia og Fliotzhlidar, hvar á selstödur eru ur Landeyum. Markarfliötud og urfalled ur Þverá meinast ad hafa giört þessa aura.¹

Klængur biskup dó 3. nöttum epter Matthias messo (4. nöttum ef hlaupár er) [o: ob. penult. Febr.] þvottdaginn i Imbrudögum i Langaföstu. Anno 1169. epter Hungurvöku [enn epter öllum annalum 1176]. þesse reikningur kemur vid annum 1176.

Föstu inngangr var	15. Febr.
Dom. invocavit	22. Febr.
Imbru midvikud. (hlaupars dagrenn settist inn)				25. Febr.
Fimtud. i Imbrud.	26. Febr.
Föstud. i Imbrud.	27. Febr.
Laugard. i Imbrud.	28. Febr.

¹ Herefter følger: Latinsk optegnelse om Herford i Westfalen som stedet for Gissurs skolegang. — Skema over påskedag og pinsedag i årene 1043-58. — Latinske notitser om biskop Rudolf (lege Ruduborg i Vallandi).

Þá dó Klængr ɔ: 27da. Februarii in annis communibus.

Reminiscere var	29. Febr.
Dom. Oculi	7. Martii
Lætare	14. Martii
Judica	21. Martii
Palmarum	28. Martii
Paskar	4. Aprilis

Vid annum 1169 kemur þesse Reikningur ðlldungis ecki.

Þá var föstuinnangr ...	2. Martii
Dom. Invocavit	9. Martii
Imbrudagar hófust ...	12. Martii
Lauga[r]d. i Imbrudd. var ...	15. Mart.
Domin. Reminescere ...	16. Mart.
Oculi	23. Mart.
Lætare	30. Mart.
Iudica	6. April.
Palmarum	13. April.
Paskar	20. April.

Kemst þetta so eckert heim vid calculum sialfrar Hungrvòku. Svo ad, ef author hefr skrifad 1169. um dánar ár Klængs, þá hefr hann vered næsta ófróður i Computo Ecclesiastico. Enn hier hiá er ad seigia, ad i annos Hungrvòku vantar allstadar 7. ar, hvad eg ætla eigi sie vitium authoris, helldur librarii, sem i einum stad (forte in Isleifo) hefur skrifad áren rángt, og sidan taled annos Episcopatus sier hvers biskups, og þar fyrer giört ranga chronologiam allstadar. Þó er þesse Error librarii perqvam antiquus. Vide alibi uberius.

I Calculum Hungrvòku vantar allstadar 7. annos Christi. so ad biskuparner eru 7. arum sidar enn hun seger, vigder og dánar.

Þetta synest ad vera culpa librarii, sem i fyrstunni hefur skrifad rangt annum obitus Isleifs; taled sidan sier hvers annos Episcopatus, og epter því sett arstòlen vid hvern einn, og so allt rángt orded.

Ad þetta sie eigi culpa auctoris, er þar af ráða, ad computus hans kiemst eingvann veigen heim, epter þeim árstólum er i

bokinne standa. enn vel vid þau riettu ars töl, sem önnur documenta suppeditera. Er það næsta ómögulegt, að author hafi so ær vered i computo og þó viliad hann innsetia. vide præcipuè um Gissur biskup item um Klæng biskup. So er það og opt, að þar author seiger, að einn eda annar biskup sie vigdr regnante þeim eda þeim principe, eda sedente illo pontifice, þá kiemst þetta ecki heim, epter hans computo, enn accorderar allt, eda mestallt, vid rietta ara tólu biskupanna. Og margt fleira occurrerar i þessarre raungu chronologia, sem all dri kann nidur að komast. Hungurvaka er og, hier fyrer utan, vitiosissime skrifud, enn verdur nu eigi emenderud, nema ex conjecturis. þvi vær höfum af henni einga eldri codices, enn af tid Hr. Þorlaks og Mag. Bryniolfs biskupa.

Hvad framar áhrærer vitium annorum Christi i Hungurvöku, ef það er culpa librarii, sem eg ófæd meina, þá er sá error geise gamall. þvi annus obitus Klængs biskups er eins rangur sem i Hungurvöku i þvi fragmento Latino ur vita Sancti Thorlaci, sem eg á in membranâ.

Blanda rennur ur Hofsiökli er geingur fyrer austan¹ Kialveg. Er ein kvisl þar til það vatn, Beliandi, kiemur i hana, fyrer nordan biskups þufu á Kialvegi, sem mestann vöxt giðrer i henne á fiðllunum. Sidan kvislast hun smám saman ut, og rennur stundum i vestur, stundum i utnordur og stundum i utsudur, þar til hun fellur nidur i Blöndudal i Hunavatz þinge ^a[Blöndudalur er i millum Svinadals og Svartárdals. NB. önnur Svartá er i Skagafirdi, er ei kiemur hier vid]. I Blöndudal falla i hana nockrar småár, og er hun þar miðg breid, enn þó vida reid. Þegar hun nu fellur ut ur þessum dal, þá kiemur Svartá i hana. Sidan rennur hun ofan epter Langadal ^þ[Langidalur er nedan fyrir Blöndudal] til utnordurs og koma þar enn nockrar småár i hana. Þadan rennur hun til vesturs so sem eina bæiar leid (fyrer bi Höskuldstadi a Skagaströnd, þar til hun fellur i sió á millum Refasveitar og Asa hrepps. og er hun þar i einni kvisl ædimikil, og fellur i stockum og fossum fyrir ofan utfalled. Osenn, þar sem hun fellur ut i sió, kallast Blönduós, er ædi

¹ Skr. nordan, men dette er understreget. og austan skrevet ovenover.

diupur og óreidur, vídur ofan, enn þraungur beggia vegna að, í mynnenu hier um 40. fadma að breidd. Er hallded omögulegt í sialfum ósnum að hafa skipalegu vegna straums, enn nordanframm víd ósenn er ein vík sem hvalaskíp almennelega liggja á, og er þar góð skipalega og þar meina menn þeir hafa til forna leiged sem seigiast leiged hafa í Blönduóse.

Blanda er qvoad colorem miög líós móraud (I Julio 1702. þa eg yfir hana reid fyrir nordan Sand, var hun lit eins og skola-vatn), hellst uppá fiöllunum, minnr í bygdinni, er mannskiædt vatn, hellst þar sem hun rennur framm ur Blöndudal. Er þó vída ridin á vöðum.

Sem bæiar leidar leingd nordur frá Blönduóse (o: hen að Ska-gen til) er hófnin að Spakonufellz hófda.¹

Anima cleri cælorum redit ad astra mun vera það rietta. hitt mun vera corrigerad af einhverium, sem hefr þott þetta vera óverslegt. og sagt, Sic animam claris cælorum reddidit astris.²

AM. 251, fol.

Rímbeqla.

Notitser af A. M.

a) Rímbeiglu (ita inscriptio erat) hafde Þorleifur Halldorsson, þá í Kaupenhafn var, og hafdi fenged af Oddi Sigurdzsyne, var í folio, hier um 5 à 6 örsk eda meira. Relat. lieutenant Magnus

¹ Chrysostomus in Act. Cap. 1 [dette med AM.s hånd]. Tum præfectura (loqvitur de primatu ipsius Petri, qvem non nisi virtutis et ordinis fuisse ex ipso Chrysostomo patet) non erat honor. Sed cum subditorum hoc non efficiebat ut ii, qvi electi essent, se arroganter efferrent (nam ad pericula vocabantur) nec etiam ut qvi electi non essent, dolerent qvasi contemti. Sed iam non ita fit, ast plane contrarium [hele dette stykke med anden hånd, hvortil AM. selv følger:] Refer ad Hungur vöku þar sem talar um electionem Sr Guttorms í Laugardal eptir Isleif biskup. ² Herefter følger: Magnus-navnets første optræden i Norge og på Island (isl. notits, bl. 41). Stamtavler efter Landnámabók (bl. 42-50). Notitser om Gissur Hallsson, navnlig kronologiske (antages f. c. 1120, kom til Þorlaks bps. 6 vetra (o: 1126), var hía Þorlaki í 7 ár; var 13 vetra þá Þorlákur bp. dó. Dó 1206 86. ára gamall. — Obstat: hann verdr ofgamall til að takast til lögmánnz [1181]. Resp.: hann kann hafa vered vigoureux og þeir ecki ætlad til hann skyldi so lenge lögmadr verda. Enn annat sidan ur radest. hann atte og stutta leid til þings. hann bio í Arness-Syslu).

Ara sonar, og ætlar mig þetta af Þorleifi feinged hafa, enn eg man það eigi. Magnus Aras. meinar það være de constitutione Cæli et computo anni et similia. Monsr. Magnur Arason meinar ydermeere at Oddur Sigurdz. hafi ritad þetta Exemplar in folio og led Þorleifi til ad communicera Þormodi, og so hafi það epter orded hia Þorleifi þá Oddur for til Iislands 1707. og meinar ad visu mig þetta sama Exemplar feinged hafa. [Þennan sedil lagdi eg hier innani 1721, þá þesse bok kom mier i hendr fra Islandi.]

b) Oddur Sigurdzson sagde mier sig ad hafa gefed þetta Exemplar Þormode. og það mun rettara. Dixit i Kaupenhavn 1723. um vored. Enn eigi sá hann Exemplared hia mier.

AM. 254, fol.

A. M.ske notitssedler.

a (*skriverhånd*). Þesse ættartölu bók er anno 1708 skrifud af Vigfuse Johannssyne i Laugardælum epter bók i folio frá Hlidarenda ritadre á capite ad calcem med hende Sr Jóns Olafssonar, sem prestur var á Raudasande, hefur su bok paginas 304 inne ad hallda, enn hier er hver pagina á heilu bladi, og er eckert meira i bókenne enn i þessu apographo, epter því sem segia Sr. Johan og Vigfus sem þetta apographum vid originalenn saman lesed hafa.

b (*skriverhånd*). Sr. Jón Olafsson sem var á Lambavatni trui eg sie author eins edur annars af því eldra slaginu i ættartölu-bók Madame Gudridar Gísladóttur.

c (*egh.*). Tölungar og bokstafina framanvid liduna, eins og hier. Arstölen einkum riett. imò allt.

Conferera accuratè.

Öngum liá nie syna.

Skrifad það á spatium sem á spatium er, það i textanum sem þar er.

Imo allt allteins, iafnvel þott ei skiliest.

d (*egh.*). [Mad. Gudridar Gísladóttur *overstreget*.] Lata a 2 sidum það hier er á einni. Setia numeros upp yfir hægre handar

sidunni. Folium pro pagina. Skrifu allegationes ut á spatium eins og hier.

Ætla skalla fyrir því vantar eins og hier.

Skrifa allar notas þær á spatium standa eins og hier. eodem loco [et] ordine.

Skrifa það sem inni textanum er undirdreiged. eins og hier. Item hitt á spatium sem corrigerad er.

AM. 446, fol.

Om kong Hågens retterbod (egenh.):

Angaaende hvad der var nyttigst for landet, enten at denne arvemaade efter Retterboden blev confirmeret eller og afskaffet, Da formeenes uforgribeligen, at det langt nyttigere er, at den blev ved magt. Thi mand viste icke paa hvad maade familierne ellers skulde conserveres in hoc passu, men synes, at hvis iordegodset saaledes løb om kring, saa vilde det paa sidstningen komme der til, at alle i landet blev lige fattige eller nesten. Og sees icke hvor Kongen da kunde faae folk til bestillinger der. Jordegodset er allene det som distinguerer folk der nu. Ved Herre tjeniste eller Kiøbmandskab skal vel icke mange komme fort der i landet. Og af dette principio haver uden tvil Christia-nus IV. indført løsningsretter der, naar en haver solt hans uop-bødet Jordegods.

På omslaget til et læg til dansk oversatte aktstykker fra årene 1503-1675 har A. M. noteret:

Indlagde documenter skulde allene tiene til at bevise, at ved de tider som Thorvard Erlendsen levede (1508) og lenge derefter, haver det veret brugeligt i Iisland, at en har udnæfnet dom udi de sager som hãm self angick. Mand hár og icke vist för end for faa aar hvad Settedommere var. og aldrig hár de til forn været brugelige i Island. Aarsagen hvorfore at det icke er bleven holdt for absurd at udnæfne dom i egne sager, har uden tvil foraar-sages af Mandhelge balkens 16. Capitel, som siger at Sysselmanden skal före manddraberen til tinge, bönderne skulde der dömmе hannem, og Sysselmanden lade hãm straffe efter dommen. Nemlig Sysselmændene have i gamle dage veret meer

inspectores Justitiæ end dommere, men siden er de bleven dommere.

AM. 56, 4to (opr. sammenhørende med AM. 78, 4to).

Norske landslov. Hertil er overført fra AM. 256, 8vo (15/12 08):

1 (*Brev frg.*). [Den tilf. af A. M.] lovbog paa Pergament lader jeg mig udskrive een Copie av saasom jeg haver lovet Monsr. Arnas Magnusen Originalen, saasomt dend bliver udskreven, skal Mr. Svoger faa dend at see f[ör end A. M.] dend bliver nedsendt. Bergen d. 6. Decbr. Anno 1701.

J. [o: Johannes A. M.] Brögger.

[Til Historiographus Thormod Toruesen A. M.]

2 (*egh.*). Þessa lögbok feck eg 1722 2. Maji fra Mr. Johannes Bröger i Bergen, og var hun þá innbundin, og allra handa skrifad tõi framan og aftan vid bókina. Utaná bande bokarinnar (sem var rullad leður) stóð 1586. Þá hefr hun innbundin orðid, saman vid þenna pappir, fyrer og epter. Þesse bok er ritud med sömu hende sem þeir Kristinretter og Biörgvinar lög er eg fyrrum feck i Biörgvin af Paul Paust, er og ölldungis i sama forme. Notæ einar og adrar in marginibus, eru og med sömu hendi. Hafa so þessar tvær bækur, ófæd, forðum vered i einu bande.

3 (*egh.*). Poul Helieson, lögmadr, mun hafa skiled bækurnar ad, og lated binda inn i 2 volumina, þad sem adur var i einu, og i einu munu þær badar vered hafa, þegar Ormur Sturlason átti þetta. Annars standa hvergi á þessum hluta bokarinnar nöfn Orms Stullasonar eda Pauls Heliesonar.

AM. 68, 4to.

Norske landslov m. v.

To sedler (i Ng. L. IV mindre nöjagtig gengivne).

1 (*Rest af et opr. smudsblad*): Sigurdur Biörnsson lib. poss. A^o 1690 [emigravit inter codicillos B. Th. særlig hånd]. Lex non est posita justis sed sceleratis. C I RD.

Hertil A. M.s påtegning: a spatiunni allra fyrst, ofan fyrir prologo hafde Sigurdr lögmadr skrifad Gulapingslaug¹ [ita erat A. M.]. Eg skóf þessa heimsku ut.

¹ Dette ord med runer.

1 (*A. M. egh.*). Eidciuia þings Løgbok 4to. hveria eg til láns haft hefi fra [Sigu]rði Biörnssyne, Løgmanne sunnan og austan á Islande [senere tilf.: circa annum 1704 gaf Sigurdur lögmadur mer bokina. þar i er KristinRettr Magnuss konungs innani lögbokinne]. bokin er á pergament, nærre sanne vel skrifud, enn vida røng. ðll med einne hendi, nema einn capituli i Kristindoms bælke og einn i þiofabælke um Laukastuld(!) hverra sa fyrre er á lausu pergaments blade innfestur, hinn sídare á spatiunne skrifadur. Aptan vid bokena eru med sömu hendi 1. R. B. Eiriks konungs um profastsdæmi, kirkiufiar umbod, Olafstoll etc. 2. R. B. Hakonar konungs um felags giörd og misdauda hiona og 3. R. B. Hakonar konungs um arftöku födur epter barn sem erft hefr modur sína etc.

Aptan á bokinne er med annarlegre hende, þó gamallre, skrifad: Ingulfer Dagfin son a þessa Logbok. Utan á ban . . . stendur P. I. 1581. A saurblade framan vid bokina stendur: liber Bryn. Svenonii ex P. I. lib. Anno 1629. Uppi yfer formala Magnuss konungs hefer Sigurdr Biörnsson skrifad: Gulþingslaug.¹ Bokin er skrifud i Noregi, og hefi eg accurat copiu þar af, hvar i med vilia undan felldur er KristinRettr (Magnuss konungs) hvern eg annars i ðdrum stad sier i lage uppskrifadan hefe, med því hann til bokarinnar ei eigenlega heyrer.

AM. 116, 4to.

A. M.s notits:

Sættergord Magnusar konungs ok Jons Erchibps. in codice meo Magno Scardensi in folio (*AM. 350, fol.*), ex quo hoc exemplar descriptum est.

Sættargiord Magnusar kgs. oc Jons erchibps. ita inscriptio concipitur in Codice meo in 4to qvem Mag. Johannes Widalinus Episcopus Scalholtensis, acceptum à Thuridâ Sæmundiâ, mihi dedit 1699² (*AM. 138, 4to*). Estqve hic Codex manifeste apographum Codicis magni Scardensis, ut hi duo pro uno saltem haberi debeant.

¹ Skr. med runer. ² Urigtig i den AM.ske katalog I, 411 betegnet som en papirafskrift. Sml. NgL. IV, beskr. af AM. 115 b, 4to.

AM. 168 a, 4to.

Jónsbók.

Foruden A. M.s to notitssedler med oplysning om, at han har fået dette hdskr. af Andres Gislason fra Adalvik 1710, som atter havde fået det fra Jón Olafsson på Slétta i Jökulfjörðum er for A. M. noteret:

Jón Olafsson, sem nu (1710) byr á Hesteyre i Jökulfiörðum, átte fyrir 40 árum lögbók á kálfskinne i litlu folio α [α I storu 4to er bokin. Eg eignadizt hana um hausted 1710, epter það eg hafði talad við þá fedga i Bolungarvík], voru fáar einar rettarbætur aptanvid, eda nærre eingar. Bókenu meintest að hafa ritad Ormur lögmadr Stullason β [β þesse meining stendur á eingum fóttum, og eru til hennar eingenn merki á bókinni. Það meira er, bókinn er miklu elldre enn so. γ Indicium þessarrar gömlu lögbókar gáfu mier Sæmundur Magnússon á Hóle og Sigmundur sonur hanns 1710].

Arne Magnússon á Hóle skrifaðe epter þessarre eitt exemplar in 4to ϵ [ϵ og syndest mier af útskriftenne, sem bókin mundi ecke sierleg verid hafa. Enn sidan eg Kálfskinnsbókina feck, þá sie eg að hun er forgott exemplar. Hvert nu er að eg hafi exemplar Arna Magnussonar álitad i ofmiklum haste, eda það sie rángt skrifað, eda og flickað saman ur kálfskinns bókinnu og þeirre prentudu, eda annarre eins vondre, það giet eg nu ecke sagt, nec multum refert.] Og er það hiá Sigmundi Sæmundzsyne. Vidi δ [ϵ Aptan á sina útskrift hefur Arne Magnusson sett til skirteinis hvadan þetta sitt exemplar være ritad. heyrst hefur að lögmadr að nafne Ormur Stullason hafi hana (kálfskinnsbókina) skrifað siálfur. Og seigest Arne hyggia, að hun ver a mune ein af þeim elldstu. hun være raunar það, ef Ormur ritad hefde, qvasi vero].

AM. 186, 4to.

Bp. Arnes Kristenret, statuter etc.

Foruden de tre i NgL. IV aftrykte notitssedler har A. M. optegnet:

I vetur 1707 liedi Biörn Halldorsson i Ey Joni Þordarsyne á Backa i Mela sveit christinrett á kálfskin, mutilum i storu 16.

blada forme, eda litlu 4to. Þar stod i, ad leita heilla hia fossbyggium eda fossbuum. Fragment þetta sagde hann eiga Ver-mund Ketilson, þar nærre sier. Jon meinar þetta hafa vered heldur collection ur ymsu enn rettann christinrett.

habeo libellum.

AM. 218a, 4to.

[*Brj. Sveinsson, Um meðgöngutíma kvenna.*]

Þetta Scriptum Mag. Bryniólfs er ritad epter hendi Pals Gíslasonar landz skrifara, og stóð það midt innan í Alpings bok anni 1651. hveria Pall Gíslason med öðrum Þingbókum afcopierad hafde. Eg hefi annars all-dri sied það i nockurri original þing-bok, og hefi eg þó nockur exemplaria haft af þingbok þess árs, under hendi Þordar Henrikssonar, sem þá var landz skrifare.

AM. 219b, 4to.

Finnur Sigurdsson, Um lagasóknir, A. M.s egh. notits:

Finnur Sigurdson hefur skrifad um hieradssokner, sc. ad þar skule hvert mál dæma sem það til fellur. kom af Alpings sam-þycktenne Sigurdar lögmanns, fyrsta áred sem hann varð lög-madur, 3: 1677. er hia Þorgeire i Bryniudal. nu á Dysium á Alftanese.

AM. 258, 4to.

A. M. egh.:

1) Þessa bók sá Arne Hannesson seinast á árenu 1702 hia Jone Biarnasyne, Radzmanne á Hlidarenda, og villdi Jon henne eigi sleppa. Ætlar Arne hun mune hiá hönum i pant vered hafa. kannske frá Bryniólfe Þordarsyne.

Þesse bok heyrer, óefad, Domkirkiunne til. Vide hina, sem er in folio, og eg feck af Sigurde Sigurdzsyne, hver þar skrifast ad vera vidimerud epter Brefabok Stólsens 3: þessarre.

2) Sr. Biarne Hallgrímsson seiger ad þá hann var biskups sveinn (circa 1676 eda 80) hafi i Skalholti vered bok i 4to i

svörtu bandi, með hendi Hakonar Ormssonar (veit ei hvört til láns var, eda stadarins eign), þar hafi vered afcopierud ein og önnur gömul Skalholltz bref, ur Stiftskistunni, og sidast allra Reikningur Mag. Bryniolfs, uppa allar Skalhollts stadar inntekter og utgifter. Þessa bok seigest hann hafa haft vid höndina, þá hann efter Mag. Þordar skipun öll þau gömlu brefin igegnum skodad hafe, og seigest hann i þá bok, er eg fra Hlidarenda hefi, afcopierad hafa öll þau Skalhollts brefin, er ei hafi staded i nefndre svörtu bók.

AM. 268, 4to.

Máldagabækr Hóla stóls.

Notitszeddel med A. M.s skriverhånd [H. Becker?].

Þessa máldaga ad afhenda Monsr Þorde Þordarsyne, og hefur hann lofad mier ad continuera þeirra utskrift med fyrsta er skie kann, hvert sem papiren kiemur utanlandz fra edur ei, þá verdur honum ad fást af goda papirnum þar til, hvad sem öðru vid lidur, því mier liggur magt á þessum máldögum ad med fyrsta buner verda.

Her under med ÞÞ.s hånd: „hier til medteked af Pále 12 örk“ — men i 268 findes ikke ÞÞ.s hånd.

AM. 273, 4to.

I. (*1 blad af Máldagabók Egils bps.*) *Hertil en for A. M. skreven notits:* 1708 á Alþinge synde Mag. Biörn mier á ný Hóla reka skrá, lá þar þá innani eitt einasta blad, hvad ed var fyrsta bladed framan af registro Eigils bps. Þad tok eg þar innann ur sciente biskupinum, og legg þad hiá máldaga bókinne gömlu. Hvert þetta blad hafe nu vered eitt af þeim tveimur sem þar innan i láu i fyrra, man eg ecki, þó eg ætli þad muni ecke vera, því mig minner þau tvö lausu blöd være einhver rekaskrá, enn ecke ur öðruvis maldaga bók. *Hertil A. M. egh.:* Eg er nu (1725) i ovissu um hver Rekaskraen þetta hafi vered, hvert su er Mag. Biörn mier synde 1707, og sidan liedi, eda hin, sem eg all dri hafdi til lans fyrr enn 1724.

Fra året 1707 er fg. egh. oplysning i samme sag: Rekaskrá óinnbundin byriar: Anno Domini M.CCC.LXX.III [Þetta

er su Rekaskráen, er eg feck frá Hr. Steini 1724, enn ecki hin er Mag. Biörn mier fyrrum liedi 1710]. Er in 4to á 7 blöðum. Item liggja þar innani 2 blöd sundurlaus af öðru slage. Vidi á alþingi 1707. *Hertil senere föjet*: Þesse 2 blöd kynni hafa vered ur Maldaga bok Olafs biskups,¹ sleingd hier saman vid, alika og Reka-skráen þesse lá innan i slitrenu ur Olafs Maldaga er Hr. Steinn mier sendi 1724.

III (2 blade). *A. M. egh.*: Þesse blöd feck eg 1703 af einum bonda sydra a Nesium einn hvers stadar. Mier synast þau ur Hola maldögum ^a[^a imó vero þau eru ur Maldagabok giörd[r]e af biskup Jone Arasyne ^β(^β non est. Þau eru yngre enn biskup Jon, og eru þesse blöd med sömu hendi sem kaupbref fyrir Iallstöðum mille Magnusar Jonssonar og Arngríms Kolbeinssonar dat. i Skridu i Skriduhverfi 1572, hvar under er alleina innsigle Sr. Illuga Gudmundzsonar (habeo apographum). Contuli accuratè stafagiördena; hier nefnizt og i Jon heitinn biskup. — Riett hin sama hönd sem á þessum blöðum er á Eid Elenar Jonsdottur konu Magnuss Jons sonar, teknum af Sr. Illuga Jons syni, i Skridu i Skriduhverfi 1561, og er það, óefad, hönd Sr. Illuga (födur Gudmundar og Sr. Þorsteins, ut puto.) — Riett hin sama hönd er á kaupbrefi Sira Sigurdar Jonssonar fyrir Haga i Hvommum af Þorsteini Finnbogasyni 1572. Contuli.] Eru annars um Greniadarstad.

AM. 274, 4to.

Maldagabók Ólafs bps. Rögnvaldssonar.

a, (*A. M. egh.*). Fra Hr. Steine Jonssyne, biskupe, med Hofoss skipe [1724] Eru 21 (*ved [fejlagtig?] rettelse*: 20) blöd. Hier fyrer utan Rekaskraen á 7¹/₂ blade, sem fylgdest med þessum Maldaga 1724. hana sende eg til baka innbundna 1725. 15 blöd verda það sem eg til bokarinnar legg.

b, (*Skriverhånd*). Þetta er ur máldaga Olafs biskups Rögnvaldzsonar. Vantar hier mikid framan vid, sem til hefur verid þá copiurnar eru giördar i Herra Thorláks tíð. *Hertil A. M. egh.*: Það mun enn liggja á Holum, og vera ringlad hier ur. Vide

¹ c: 274, 4°.

Registur M. Biörns og Oddz Sigurdzsonar in 4to membrana No. 3; *endv. senere tilf.*: þetta skal eg láta fylgia bokinne til baka 1725.

c, (*A. M. egh.*). Þetta skal og fylgia Maldaga bokinne til baka 1725. Er allt skrifad, enn vantar ad conferera.

AM. 276, 4to.

(*A. M. egh.*).

Rekaskrá. Öll med einni hendi, ad frateknum 2 locis sem eru bader med annarre hendi, þó alika gamalli. Annotavi ista loca in apographo meo.

Er in 4to majori á 7 blöðum, og aptanvid audur geire af 8da bladinu.

Höndin virðizt mier vera de anno 1460—70 [40—50] vel circiter, ad visu miklu yngre enn 1374.

Eg liet skrána innbinda 1725, var ádr sine ligaturá, og skrifadi utaná banded Rekaskraa.

AM. 288, 4to.

Jómsvíkinga saga.

Til A. M.s egh., i katalogen afstrykte, proveniensoplysning er föjet: Hier vid kynni eg confererast lata þad Exemplar i bok Sr. Þordar Jónssonar sem att hefur Þorbiörg Vigfusdotter (c: AM. 13, folio).

Dette udføres videre på en for A. M. skreven notitsseedel: Jomsvikinga saga þesse med hende Jóns Hakonarsonar skal confererast ordriett (visur og fornyrde stafriett) vid Jomsvikinga sögu i bók Sr. Þordar Jónssonar i folio sem átt hefur Þorbiörg Vigfusdotter. Variantes lectiones setiest in margine og dragist under i minne bók þad sem á mille ber. Eins skal fyrsta bladed confererast sem hitt, þó þad sie ecke med hende Sr. Jóns i Villinga hollte því þad mun óefad epter Sr. Jons hende skrifad vera. Mun þetta fyrsta sögunnar blad teked hafa ad rotna og því vered uppskrifad áður enn öldlungis forgieck. Höndena á þessu fyrsta blade þecke eg ecke, nema ef vera kann Arnors á Flókastöðum, enn hönd Sr. Jóns biriar á þeim ordum vid yður efst á pag. m. 4.

AM. 317, 4to.

I tilknytning til nogle prøver af Húsafellsbók [hvortil A. M.s egh. notits „Ex hisce capitibus video hunc codicem versionem tantum esse, factam ex Danicâ Undalini, qvæ impressa est; eamqve ad Danici textus tenorem parum accuratè elaboratam, nec Islandici idiomatis puritatem satis ubiqve observatam“]. A. M. egh.:

Udførligt indholdsreferat med tilhørende kritisk vurdering, som slutter således:

In summa þetta volumen er perfunctoria et parum correcta compilatio, onyt ölldungis til ad edera, eda hafa hialp af i nockurre editione: Imò onyt þeim til ad lesa, sem geta komist yfir almennelegar Olafs Sögur (Tryggvasonar og eins Helga) og eiga þá þryktu Kronicu. — Bokina liedi mier 1707 á alþing Bjarne Petursson á Skarde. oc gjorde eg þessa collation hennar um vored epter i Majo öndverdlega, og það accuratè, so eg alldri þarf frammar bokina ad skoda eda skoda láta. Hun er annars in folio ritud med hendi Asgeirs Jonssonar (þá hann var þienare Þorsteins Þordarsonar) epter þeirre sem Jon Eggertson feck af Þorsteine. Skardzfolk kallar þessa bok Olafs-Sögur.

Om denne afskrifts original (den egenlige Húsafellsbók, nu Stockh. isl. pap. folio nr. 22) tilføjer A. M. på et særligt blad: Husafellz bokina (so kallada) skrifadi Sr. Helgi Grímsson, þá hann var þienari i Hitardal. Var i folio. Þessa bok lánadi Solveig Magnúsdotter af Sr. Þordi circa ann. 1666, og bar hana á milli Jon Halldorsson (sidann prestur á Myrum og Olafsvöllum) þá þienari Solveigar Magnúsdóttur, og setti i pant fyrir hana 3 c. i Alftanese á Myrum. Niu árum sidar sokti Sr. Jon bokina aptur til Solveigar Magnúsdóttur, til Hola i Eyafirdi, og restitueradi hana so Þorsteine Þordarsyne. Relatio Mr. Ara Þorkels-sonar.

Þessa bok keypti sidan af Þorsteini Jon Eggertsson, og gaf fyrir 30 Rxdla gillde i peningum og bókum.

Endelig er for A. M. noteret: Mig minte ad Asgeir Jonsson hefde sagt mier, ad þá hann i þienustu Þorsteins Þordar sonar utskrifade Husafellz bókina, er Jón Eggertsson fieck, þá hefde hann, jubente Þorsteine, bætt einhveriu inn i bókena, kannskie um

Jómsvíkinga. Þetta voru so sem grillur fyrir mier, og spurde eg Asgeir þar um ad nyu. Svarade hann, ad eingu hefde i bókena auked verid, helldur hun riett uppskrifud verid epter því exemplare, sem Jon Eggertsson fleck, játade annars, ad miog rángt være þesse bók skrifud, því han hefde orded ad flita sier.

AM. 325 XI, 2 d, 4to.

Til det pågældende blad har A. M. noteret:

Þetta blad ur Olafs Sögu Helga virdest mier heima eiga i þeirre bok sem nu stendur in Bibliotheca Reseniána, pag. Catalogi 259, Num 27. Skriften er hin sama, sem mier synest, og göten i kiölnum accordera nærre lage. So hefr þá þetta blad átt heima i því 7da kvere bokarinnar, sem nu er heillt burtu, og hefur einhver fyrir laungu þar skrifad á bokina: Verdi þeim all dri lid at því kveri sem þeir hafa ur þessari bok stolid. Blad þetta hefi eg feinged i Islande, enn bokin sialf hefur (ad eg hygg) leinge i Danmork vered. Hefur so þetta ark leinge vantad i bokina. I bokina vantar þar fyrir utan 2 blöd, sitt i hverium stad, og 2 blöd midt innan i eitt ark.

AM. 376, 4to (Hungrvaka).

A. M. egh.:

Þetta Exemplar er so til komid: Þorbergr Þorsteinsson, þá hann var hier i Kaupmannahöfn, skrifade upp fyrir mig Hungrvöku, epter þeirri nyu membrana, er Hr. Þorlacr hafdi att 1654 og það sama ár rita láted.¹ Þetta Þorbergs Manuscriptum confereradi eg sialfr sidan vid Exemplar ritad med hendi Jons Gissurssonar, hvert eg á, og er það in folio.²

Eg sá sidan, ad þetta Þorbergs Mstum med þessarre collation var hverki mier nie ödrum ad gagne, med því það æred illa bokstafad var, og parum distinctè ritad, reif eg það so i sundr i Kaupenhafn 1725, svo eingan villa skylld.

Epter þessu Þorbergs Exemplari confererudu vid hönd Jons Gissurssonar liet eg fyrrum Jon Torfason rita þetta nærverande Exemplar og sagde honum ad utelata allar þær varias lectiones

¹ 3: 379, 4°. ² 3: 205, fol.

sem eg ánoterad hefði ur Exemplarinu með hendi Jóns Gíssursonar, ætla ég og hann hafi það nærri lagi gíort. Enn hvert það sý eiginlega allstadar accuratè obseruerad, gefur frekari collatio ad vita. Anno 1711 á Íslandi liedi ég þetta Exemplar, so sem það þá var, Skolameistaránúm Þorleifi Arasýne, og liet hann það uppskrifa fyrir sig. Er so það exemplar hverki með þeim bestu edur verstu.

Anno 1724 í Kaupmannahöfn confereradi ég accuratissime þetta Jóns Torfasonar Exemplar við þá nýu Hr. Þorlaks membranam, og með það sama corrigeradi þá raungu literaturam allt í gegnum bæklingenn. Þar epter, eodem anno, confereradi ég ad nýu þetta exemplar við annad Exemplar, sem sömuleides hafði vered eign Hr. Þorlaks 1641, enn ég fíeck af Jóni Einarssýne, Vice-Rectore á Holum, og sette allar differentias in margine. Og þetta sídsta exemplar er það, sem hær kallast alterum.¹

Er so nú (1725) þetta mitt exemplar með hendi Jóns Torfasonar accuratissima Collatio binorum Thorlaci Sculonii Codicum.

AM. 379, 4to (Hungrvaka og Þorláks bps. saga).

A. M. egh.:

Þessi Hungrvaka stóð aptan við Þorlaks söguna, áður enn [ég] lét bokina á ný innbinda. Hun sýnizt ad hafa vered skrifud epter godu Exemplare, og hialpar vel til ad restituera mörg insanabilia loca, so rángt sem hun sialf er ritud. Þessa Hungrvöku þarf ég allðri optar ad skoda. Eg hefí accurat Copiu þar af.

Bokina hefur fyrrum átt Hr. Þorlacr Skulason, og er hun ritud 1654.

AM. 387, 4to (Þorláks bps. saga).

A. M. egh.:

1711. 15. Octobris liedi ég þessa Þorlakssögu Sr. Jóni í Hítardal, og var hun hía honum í lánenu til 1724. Þá kom hun til mín aptur hær í Kaupenhavn.

Sr. Jón hefur lated skrifad Copiu af bokinne af Sr. Helga Jónssýne á Stadarhraune. Rel. Finnz Jónssonar.

¹ c: AM. 380, 4º.

Porlaks Saga Helga er skrifud epter ad Jonsbok var innkomin i Island. Vide caput 3 circa initium — ef það er eigi interpolatio sem þar stendr.

Porlaks Saga hefur árstalet riett, enn eigi med defectu Septennii, eins og Hungrvaka.

I Miraculis Thorlaci stendr annus 1324. Er so sagan yngri.

AM. 391, 4to (Jóns saga Hólabps.).

Skr. af Gísli Einarsson epter et folio-hdsk. med A. M.s hånd (se katalogen), derefter A. M. egh.:

Exemplared in folio, med minne hendi, gaf eg sidan Sr. Þorde Jonssyne á Stadarstad, og epter hann dauðann eignadist það Oddur Sigurdzson, og á það ennú 1727—28.

Það eina Exemplared, sem var med hendi Sr. Gísla Einarsonar i Mula, er nú (1712) i láne hia Sr. Joni Halldorssyne i Hitardal. Var apographum Codicis Scalholtini in ingenti folio (*overstreget*).

Það kom aptur ur laninu til min til Kaupmannahafnar 1724 og liggur nú hier. Eg hafdi lied það Sr. Jone 1712 i Septembri, adur fra Islandi för.

AM. 399, 4to (Guðmundar bps. saga).

Hertil A. M. egh.:

Þessa Guðmundar Sögu skrifar Eyolfur Þiörns son in 4to med nockud storum marginibus, accuratissimè, med öllum böndum og ductibus literarum. ætlar papir audan fyrir þar sem i vantar, og tekur pappirs bokena med til ad stydia sig vid, enn truer henne þó ei ofmikid. því hun er ei accurata satis. Lemmata capitum skrifast og.

AM. 406a II, 4to (2 blade af Laurentius saga bps.).

A. M. egh.: (til 1).

Þessa 2 blöd ur Laurentius-Sögu feck eg 1703 frá Sr. Olafe Jonssyne i Skalhollte. Þetta ætlar Gudrun Benedictsdotter vera Laurentius Sögu blöden, sem Sr. Audun hafde. [Er þó eigi viss þar um; þyker sem bladed mune eigi hafa vered nema eitt, og

það i stærra forme enn eitt af þessum. Hun þykist og vera óviss um, að þetta hafi vered ur Sögu Laurentii Hóla biskups, þykir sig grilla i, að bladed kunne vered hafa ur Sögu Laurentii þisl-arvottz (*fra [overstreget]*).

Sidan skodade Gudrun betr hug sinn um þetta, og gat þá til, að Sr. Olafur mundi blöð þesse, óefad, feinged hafa af Sr. Audunne.

Sr. Audunn þeckte blöden, og eru þau, að visu, þau sömu Laurentius Sögu blöð, sem hann átte, og hefur þar af utskrift med sialfs sins hende. dixit ille coram á alþinge 1707.

(Til 4: *Afskrift af 406 a I, bl. 1*):

Laurentius Saga Sr. Vigfuss er öll ödrúvis enn þesse seiger Sr. Þordur Jonsson. hun mun óefad vera progenies Codicis Bryniolfini. Þesse Sr. Þordar er ritud eptir membraná sem hann gaf mier (ut putat).

Fyrsta bladed lausa seiger Sr. Þordur vid höfum hialpast að að lesa i Kaupenhafn, og hann það þar uppskrifad epter beggia ockar augnaráde.

AM. 408 a, 4to (Biskupa-annálar Jóns Egilssonar).

A. M. egh.:

Ur Biskupa annalum Sr. Jons Egilssonar hefi eg sied mörg Excerpta, sum örstutt, sum uppa nockur örk. Eru þesse Excerpta optast miskrifud hier og hvar, og ölldungis onyt fyrer þá er sialfann annalenn eiga. Nockur þvilik Excerpta hefi eg eignast, confererad þau vid opus Sr. Jons, og sidan i sundur rifed.

AM. 408f, 4to (Hungrvaka og biskupa-annálar Jons Egilssonar).

A. M. egh.:

Saga af Biskup Jóni og Sonum hans. So tituleradest einn tractatus uppá 3—4 örk sem mier i hendur kom, og var excerptadur og exscriberadur verbum de verbo ur Bpa. annal Sr. Jons Egilssonar, og byriadest: Strax sem Herra Gissur kom til Skalhóltz (pag. m. 126). Eg reif i sundur þess onytiu blöð.

AM. 410, 4to (Annaler m. m.).

A. M. egh.:

Mig minner eg hafi haft nordan ur landi annala Excerpta nockur litelvæg, sem eg mun sidan eydilagt hafa]Þad er vist af annotatione minni framan á Sr. Hiallta Copiu, ad eg 2 Exemplaria chartacea (vond eda god) hier vid confererad hefi].

Þar ur kynni þau loca tekin vera i þessum differentiis, sem eg nu hvergi finn hvadan tekin sieu.

Vide præterea horum Annalium ann. 1290—92.¹

AM. 411, 4to (Annaler).

A. M. egh.:

A Islande eignadist eg blöd in folio (voru ad tölu 27) ritud öll med hendi Sr. Þorleifs Claussonar á Utskalum.

Þeirra innehalld var: Islensker annalar sem byriudust anno Christi 824 og endudust in anno Christi 1430, sem þar kalladist annus 1424. Voru manifestè uppskrifader ur þeirre bok in 4to, sem Sr. Jon Halldorsson i Hitardal (þá ungr madr) uppskrifade fyrer Biarna Arnason á Skumstödum. Var i þessum blödum undanfellt margt og mikit þad sem finnst i bok Biarna. Voru þad mest exotica, sem yfir var hlauped, enn miög fátt var undanfellt af því, sem Islande vid kemur. Allt þad, sem rangt er skrifad i bok Biarna (med hendi Sr. Jons) var hier eins rángt, so vel i nominibus propriis, sem ödru, og var þetta eins og þad være med vilia giört, hvad þó eigi er, því ignorantia hefur mestu ollad. Voru hier eins og þar sollicitè conserverud crassa et manifesta vitia scripturæ ur bok Biarna, og varla neitt corrigerad, nema þar er bokstaf vanta kunni i almennilegum ordum. Hier fyrer utan var margt þad rangt skrifad i þessum blödum, sem riett er i bok Biarna. Og sumstadar voru þesse blöd ur máta rangt skrifud. 1293 hefur Sr. Jon skrifad MCCVIIC, 1294 MCCVIC, 1295 MCCVC, 1296 MCCIVC, 1297 MCCIIIC, 1298 MCCIIC, 1299 MCCIC. Eins 1393 MCCCVIIC etc.

Þetta hefur eigi Sr. Þorleifur skiled, og voru i þessum stödum arstölen ölldungis oriett skrifud, og komu eigi saman vid sialf

¹ De övrige notitser er aftrykte hos G. Storm, Isl. annaler XXXXVIII f.

sig. Sierdeilis var a mille 1390 og 1400 hier ordinn (ut ur þessu þeckingarleyse numerorum) meste viglingur í árunum, og anni absurdè transporterader, so eckert stód hier heima. Blöd þesse feck eg, ef mig rett minner, hia Sr. Arna Þorleifssyne í Arnarþæle. Þau voru eingum að gagne, hverki mier nie öðrum, og til einkis hæf, nema til að villa epterkomendurnar. Reif eg þau því í sundur 1725 in Novembri.

Annala þá, sem Sr. Jon Halldorsson í Hitardal (þá ungur madur) hafde uppskrifad in 4to ex membranis Scalholtensibus (hveria sidan eignadizt Bjarne Arnason á Skumstöðum, og fra honum Lauritz Scheving) uppskrifade à capite ad calcem Grimur Arnason, þienare eda Domesticus nefnds Schevings, med fliotaskrift in 4to.

A fyrstu sidu annalanna hafde Grimur Arnason skrifad med sinne eigen hende, nedst á bladinu: Skrifad 1695 á Möðruvalla claustre. Þetta Grims avtographum eignadist eg fra Lauritz Scheving 1705 epter nefndan Grim daudan. 1725 í Kaupenhafn reif eg það í sundur og eydilagde, svo engann villa skylldi, hverki med þessum falska title, nie erroribus árstalanna, sem hier voru eins raung og í avtographo Sr. Jons Halldorssonar.

AM. 420c, 4to (Nýi annáll).

Hertil hører fg. fra AM. 411, 4to overførte notitseddél, A. M. egh.:

Þesse nye annall er manifestè og absqve omni dubio ritadur epter þeim elldra er Mag. Bryniolfr í sinne Collectione annalium kallar Lögmannz annal. Vide inter alia annum 448. 685.

Enn er æred rángt ritadur epter þeim sama, af olærdum vidvæningi.

AM. 424, 4to (*A. M.s egh. afskrift af Annales Reseniani*).

Þessa Annales Resenianos brukadi eg vivo adhuc Bartholino, og skrifadi þa upp fyrer mig sialfan, að miklum hluta. Framan af, usqve að ann. 860, liet eg mikinn hlut óskrifadann vera, med því mier mig eigi varda þotte um þessa chronologi chronotaxin

Pontificum Romanorum et Imperatorum Romanorum ac Græcorum. Frá anno 860 slepte eg og mörgum rebus exoticis, og skrifadi sierdeilis upp það sem við kom Íslandi, Noregi, Svíaríke, Da[n]mörk, Nockud og af því, sem við kom Frankaríki, Pýskalande, Einglandi. Mitt Exemplar var in folio, með minne eigin hendi, hafde eg þar í sumstadar misskrifad eitt eða annað, þó var það eigi víða, heldr var það sem þar í stóð optázt accuratè ritad. Enn með því eg hafde so þessa annales castrerad, iudicio usus juvenili. so villde eg eigi, að þetta mitt Exemplar til være, og reif eg það í sundur 1724 in Augusto, að það eingann villa skyldi, sem ecke víta kynni, hvadan það teked være, hellzt epter því eg annalana à capite ad calcem á ny uppskrifadi, so eg þá nu accuratissimos hefi.

Ur þessu minu Exemplare in folio (sem nu er sundurrifed) gjörde fyrer mig Excerptum Páll Palsson fra Stadarstad, þá hann var Studiosus hier í Kaupenhavn, circa ann. 1693. Voru í því Excerpto undanfældar allar res exoticæ, og eckert skrifad nema það sem áhrærde Noreg, Svíaríke, Danmörk og underliggiandi provincias; öllu öðru var hier slept óskrifudu. Þetta Páls Excerptum reif eg sömuleidis í sundr 1724 in Augusto. Var in 4to með hans eigin hendi.

AM. 429 b³, 4to (A. M.s latinske excerpter af annaler pp.).

Til 3. har A. M. noteret:

Hæc mea juvenilia Excerpta aliquando pervolvam et deinde discerpam. exigui enim momenti sunt, ac interdum non satis accurata. pertinent aliàs ad res Ecclesiasticas Norvegiæ, Islandiæ etc.

Til förste stykke heri, með overskrift »Ex Annalibus V Exemplaribus«, hörer fg. notits:

Reseniani vetusti
 Flateyenses
 Scalholtenses
 Chartacei (Þormodar)
 Regii.

nunc de hac re dubito, vide qvæ annotavi in calce aliorum excerptorum Latinorum. Eg trui ecki, að eg brukadi so snemma

Flateyenses annales eda Regios. Enn þar á moti er það, að eg finn þá citerada í Notis minum yfir Ara froda. Og þær giordi eg anno¹

NB. Sr. Hiallti í Vatzfirde skrifadi fyrir mig upp ur annalibus chartaceis Þormodar mikinn þora. enn hann var hier í Kaupenhafn veturnar 1688—89. 89—90.

AM. 436, 4to.

Annalabok in folio með hendi Sr. Jons í Villingahollte var í láne í Einarsnese frá Mag. Bryniolfe. Þar á var Flateyjar annall með mixturá aliqvot aliorum annalium. Er ófáð það volumen er eg fekk hía Þuride Sæmundardottur í Gaulveria bæ í Floa, epter Sr. Halldor Torfason dauðann. Þessa bok uppskrifade, fyrer lögmenninn Sigurd Jonsson, Sigurdr Biörnsson (postea Lögmadr) fyrsta áred [það var 1664—65] sem hann (Sigurdur Biörnsson) var í Einarsnese. Epter Sigurd Jonsson látenn eignadest Sigurdur Biörnsson bokina. liede hana sidan einhverium, sem hann nu (1707) eige man hver vered hafe. ætlar þó það mune vered hafa Gudmundr Sigurdzson á Alftanese. Enn hvad sem þar um sie, þá vilie eingenn bokinne apturskila. Dixit ipse 1707. Bokin var in folio.

Sigurdur lögmadr seiger, þar hafe aptan við fyrrum laust leged: Sæmundar Edda og Arna bps. Saga, þau Exemplaria, er eg frá Saurbæ til láns hefe, og þar fyrrum tok bandlaus. Þetta sem fyrrskrifad stendur, hefi eg so hía mier annoterad á Islande. Hvernig nu þesse bok hafe sidan litum fared, er mier ólíóst. Enn Anno 1715 í Kaupenhafn fekk eg hía Secreterer Wielandt bok in folio með hende Sigurdar Biörnssonar lögmans, sem, audsynlega, er þesse hin sama sem hann meinte sig lánad hafa Gudmundi Sigurdzsyne [Cancelliaraad Wielandt seiger mier 1724, að hann hafi feinged bokina af Andreas Stub, enn Stub fekk af Jone Eyolfssyne (Vicolögmanne). Wielandt fekk bokina 1711]. Er þesse bok su allra versta Copie, sem eg sied hefi af nockurre gamalle bók. Og eru það stór undur, að Sigurde Jons syne lögmanne, skynsömum manne, hafi su utskrift lika kunnad.

Um bokena er það að seigia:

¹ Åben plads for årstallet.

A 4:um fyrstu bladsidunum hefur skrifarenn ritad sunnudags bokstafina og prickstafena, álika og þeir stodu i Mag. Bryniolfs Exemplare. Nær þetta nidur til annum Christi 75 inclusivè. Padan fra, ut til endans eru hverki skrifader Sunnudags bokstaferner nie prickstaferner. Og eckert árstal nema decades annorum Christi [puta usqve in 1240] 90. 100. 110. 120. 130. 140. 150. 160. 170. 180. 190. 200 etc. Enn res, sem cuivis anno adscriberast i Magister Bryniolfs Exemplare, ritast hier continuè inter decades annorum Christi, sine ullá distinctione annorum, qvæ decades intercedunt. Exempli gr. Res anni 90 standa rett vid þann annum, og þar epter fylgia continuè skrifadar Res allra hinna annorum usqve in 100. Vid annum 100 standa þess anni res og þar strax epter allra hinna usqve ad 110, og so geingur þetta sidan. Verdur þetta æred sierlegt (urimeligt) þá framn á sæker, og þar sem vid hvert ár stendur nockud (sumstadar mikid) i Mag. Bryniolfs Exemplare. Ex. gr. Vid annum 1220 standa rett skrifadar þess árs res. sidan koma, sine ullá annorum distinctione, Res annorum 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. Og eins er þetta allstadar til forna. Kann so einginn madur ad vita hvad hveriu áre tilheyrer, nema þeim sem numerus decadum annorum Christi er hia annoteratur, og veit þo einginn hve mikid af þessu því fyrsta arenu tilheyrer. þar allt er continuè skrifad. Er og þetta so continuè skrifad, ad stundum endast Res unius anni midt i linu. og i sömu linu byriast Res þess epterkomanda árs (sem reverà á so ad vera). Nær þesse methodus til annum 1240 exclusivè, og er likara ad kalla þetta óviturs mans verk enn eruditi. því þesse partur bokarinnar (usqve ad 1240) er eingum manne ad neinu gagne, med því eingenn vita kann, hvada árum res til heyre, nema þar decades annorum Christi standa, því þær eru alleina annoteradar, sem adur er sagt, þad sem inter decades stendur, er allt i confusion, og synest eins og res decennii heyre til eins anni, sem byriast á decade. med því einger anni intermedii eru annoterader, helldur alleina res skrifadar indistinctè inter decades. Annus 1240 et seqventes hafa sömuleides hverki sunnudags bokstafi nie prickstafi. Enn þar á mót eru þó in seqventibus anni inter decades annoterader med numeris 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9, og er so þesse partur miklu betre

enn hinn fyrre. þó er þetta æred confuse skrifad, og þessar numeri mitt i linunum setter. Sumstadar eru þeir og af gáleyse undanfeller. og verður so þar allt i confusion. Vida eru og þessar numeri rángt setter, og er það eins óriktugt, og villusamt. Þetta (ad decades eru nockurn veginn deildir in annos) nær so fra anno 1240 til 1395 inclusivè. Sidan er allt i confusion ut til endans (1430). hefur skrifarinn sett i stadin fyrir annum 1396 1, fyrir 1397 2, fyrir 1398 3, fyrir 1399 4, fyrir 1400 5, fyrir 1401 6, fyrir 1402 7, fyrir 1403 8, fyrir 1404 9. og vid þetta 9-tal er so skrifad ut til endans continuè, sine ullá distinctione annorum. usque in annum ultimum, qvi annalium collectioni Bryniolfi est 1430. Má þetta synast hyggiulauss manns verk, og synest, sem skrifarenn ecki hafi skiled, hvad sunnudags bokstaferner hefði ad þyða. ad visu ecke reflecterad uppá þá [Sigurdur Biorns s. var ungr i þetta mund. enn um Sigurd Jons son lögmenn skil eg ei, ad hann þetta eiga villdi]. Hier fyrer utan hefur skrifarenn sumstadar miklu inconvenientius disponerad harmoniam annalium, enn i Mag. Bryniolfs Exemplare stendur, hvar þeir þó opt illa eru saman skeittr.

Framar er i þessarre bok hier og hvar rangt skrifad, sumstadar ur máta rangt, ignorantia rerum. so ad eingenn skiled giæte án samburðar vid Mag. Bryniolfs Exemplar, sem þetta er epter ritad. Miög vida er og hlaupid yfer eitt og annat sem i Bryniolfs Exemplare stendur, og margt það sem Islandi vid kiemur enn þó fleira Noregi vidkomandi, og er það med vilia giört, nescio cur. I einum stad er hlaupid yfir fyrri hlutan rerum. enn skrifadur hinn sidare hlutinn, sem dependeradi af því, sem yfir er hlaupid, so ad einginn kann skilia þetta, sem skrifad er. Og svo kann vidar ad vera. því eg hefi ecki samanlesed ord fra orde þessa Sigurdar lögmennz Copiu vid Mag. Bryniolfs Exemplar, sem er hennar Originall.

Margt kynni hier fyrer utan vera ad segia in vituperium huius apographi, sem eg eigi hefi observerad. Enn þetta er summa rei, ad þetta Exemplar er ein af þeim verstu bokum, sem eg handleikid hefi, og kann eigi þiena til neins annars enn ad færa folk i allra stærstu villu. því einginn kann ur neinu ad ráða, nisi ope alterius Exemplaris. Eg eydilagde þessa bok 1724 in Augusto,

uppa það hun eingann skyllde i villu færa og skrifadi þetta adur, mier til minnis.

Fra Sr. Porkele Oddz syne, preste i Gaulveria bæ, hefi eg haft Excerptum ur þessarre Sigurdar lögmans bok. Var in 4to a 30 blöðum og var mikill þore þessarra Excerptorum um Res Islandicas, þo hlauped yfir margt af þeim, og allt æred perfunctoriè og absqve maturo iudicio giört. Sumt af Excerptis þessum var de Rebus extra Islandiam, þo var það hinn minnste hlute. Ad þesse Exce[r]pta sieu ur þessarre sömu Sigurdar lögmans bok, og eigi öðru Exemplare, er af samburdenum lióst. Og þar fyrer utan stöd allra sidarst aptanvid þesse Excerpta:

Þetta Extract ur Islandz annalum er utskrifad af Anala bok lögmanssins Herra Sigurdar Biornssonar, hveria hann hefur skrifad sialfur med sinne eigen hendi, og saman lesed epter þeim sierlegustu og elldstu analum, sem til eru hier i landi, sem eru: Flateyar annall, Skalholltz annall, Lögmansz og Nye annall. Og er þetta vid þær memorias samhlioda, so miked sem hier er innfært og i þessu lande sierlegast tilfalled hefur fra anno Christi millesimo, usqve ad annum millesimum qvadringentesimum tricesimum. Þvi adur sagdar memoriæ ná ecki leingra ofan. Excerpta þesse byriast á anno 1000 og skrifast so alltid nidur epter decades annorum Christi, ex. gr. 1010. 1020. 1030 etc., enn anni inter decades eru indistincti, eins og adur seiger um sialft Sigurdar lögmans Exemplar. Res annorum inter decades skrifast og indistincte. allt eins og i Sigurdar lögmans Exemplare. so ad under 1000 eru utskrifadar res annorum 1001. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9 (NB. posito ad aller þesser anni hefdi Res i gamla Exemplarenu), og eins er þetta þegar nidur á sæker, hvar aller anni hafa nockrar res. Og er þetta allt aflageslegt. Nær þesse confusion nidr til 1270. Og med þvi distinctio annorum inter decades byriast (so sem það er) i Sigurdar lögmans Exemplare 30 arum fyrr enn 1270, so synest ad þesse Excerptor hafi ecki skiled hvad þeir numeri 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9 ætte ad þyda i Sigurdar lögmans Exemplare, og þvi hlauped yfir þá. Epter 1270 til 1390 hefur

Excerptor sumstadar skrifad þessa numeros distinctionum annorum inter decades, eins og þeir eru i Sigurdar lögmans Exemplare, sumstadar hefur hann skrifad nokkra af þeim, enn undanfellt nokkra, og stundum hefr hann undan fellt þá flesta, i þeirre eda þeirre decade, og alleina skrifad einn eda tvo þar af. I sumum decadibus hier af hefr hann og ölldungis ute láted þá, hvad aptur syner, ad hann ecki skiled hafi, hvad þesser numeri ætti ad þyda. Post annum 1390 hefur hann nokkra numeros Sigurdar lögmans, nokkra ecki, usqve in 1395. Post 1395 hefur hann uti lated numeros 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7, sem standa i Sigurdar lögmans exemplare, og alleina skrifad numeros 8 og 9, og vid þennann Num. 9 hefur hann skrifad vel so 4 blöd Rerum, eins og þær heyrde þar til, inn til 1430. Og er þetta ráðleysa, sem þo orsakast hefr af confusione i Exemplare Sigurdar. Ur anno 1430 er exerperad under riettum anno, um utkomu Jons bps. Gerekssonar og öfgufiskrekan. Og þar med endast þesse grey-Excerpta.

Eg reif þau i sundur 1724 i Augusto, ad eingann skyllde villa kunna. Exemplared, er eg i sundur reif, var, óefad, eldra enn 1700, sumstadar miðg so misskrifad.

Fra Torfa Jonssyne i Flatey feck eg 1712 Excerptagrei ur Animalium mixtura, sem eg, óefad, ætla teked hafi vered ur bok Sigurdar lögmans Biörnssonar. Þar i voru all dri skrifud nein árstöl nema vid decades, og var öllum arunum inter decades samansleingt eins og i Exemplare Sigurdar. Var a 3 blödum in 4to, og var ónytt, því Res excerptæ, sem heyrdu til annis intermediis inter decades, stodu alltid under ultimo anno prioris decadis. Var og þar fyrer utan lappari, sem eg miklu betra hafdi annarsstadar. Reif eg so þesse blöd i sundur 1724, enn annoteradi þetta mier til minnes, því fleire kynni því lík onyt Excerpta til ad vera á Islandi, og þiena þau alleina til ad villa folk. Eg bar þesse Excerpta saman vid Exemplar Sigurdar Lögmans, adur enn þau i sundur reif, og bar saman öllu því sem stod i þessum Excerptis fra Torfa Jonssyne. Excerpta Torfa virðtest mier skrifud munde vera hier um 1680 eda nokkru fyrr.

Svo dreifitz vanvitskan um heiminn, eins vel sem vitskan.

AM. 481, 4to.

1 (*Seddelnotits med AM.sk skriverhånd*). Pesse Gisla saga Surssonar med hende Sr. Kietels Jörundssonar á ordriett ad confererast vid bók Sr. Pordar Jonssonar i folio, visurnar og forn-yrdennd stafriett; differentiæ i minu Exemplare skulu understrikast og þad sem corrigerast setiast in margine edur upp yfer so sem best hendtar. Mier synest á literatura Sr. Jóns i þessare Gisla sögu, ad sögubok su Þorleifs Magnussonar sem þesse bók er epter skrifud mune membrana vered hafa. Ef ei þá hefur hun i besta lage bokstofud vered af papirs bókum, so framt sem Sr. Jón hefur sins antigraphi literaturam exprimerad, hvar uppá þó ecke er so miög ad byggia því Sr. Jón kynne literaturam fingerad hafa ad similitudinem membranarum qvas versaverat.

2 (*A. M. egh.*). Aptan vid Gisla Surssonar Sögu i bok Sr. Pordar Jonssonar (olim Þorbiargar Vigfusdottur) in folio er skrifad med hendi Sr. Jons Erlendssonar, sem og Söguna sialfa ritad hefur: Pesse Saga er skrifud epter sögubok Þorleifs Magnussonar a Hlidarenda A^o 1651. endud 17. Martii ad Villingahollte.

AM. 487, 4to.

(*Med skriverhånd*).

Pesse Hrafns saga a Hrafns eyre á ad lesast samann vid bók Sr. Pordar Jónssonar i folio med hende Sr. Jóns i Villingahollte.¹ Þad sem á mille ber á ecke ad skrifast á mitt exemplar, því þad er betra, helldur eiga þær differentiæ ad annoterast á papir i 4to lausann frá bokinne og setiast til i hverium stad qva pag., linea þessar variæ lectiones eiga heima i minu exemplari. Sierdeilis eiga visurnar og forn-yrdennd sollicitè ad confererast og supplementum lacunarum accuratè upp ad teiknast ef þad være hiedann ad fá, því þetta Sr. Jons exemplar synest ad vera af besta slæge og satis accuratè af honum skrifad ex membrana qvæ nunc asservatur in Bibliotheca Regia og er þad su sem a membrana epter hverre mitt exemplar er skrifad, sem mig ugger ad ecke mune allstadar riett vera, og því eiga variantes lectiones so sollicitè ad annoterast ur þessu Sr. Jons exemplare. Enn um

¹ c: 155, fol.

literaturam i prosa hans hirde eg ecke um, alleinasta ad generalitèr annoterad verde hvert hann alltid edur opt skrifar þ pro d in medio vocom.

Herunder har skriveren af de efterfølgende varianter tilføjet:

Opt skrifar hann þ pro d in medio vocom, enn ecke nærre því allstadar.

AM. 488, 4to.

Seddelnotits med skriverhånd. Biarnar saga Hitdæla kapp, þesse nærverande, er ritud epter pappirs exemplare fra Þormódi Torfasyne, misjafnt riett skrifudu. Þad sama pappirs exemplar var höfudlaust, og byriadest med þeim ordum: þann vetr for Biorn til hyrdar Eiricks i. hver ord hier standa fyrst á fol. 12. Hiá mier Arna Magnussyni er ein Olafs helga saga á kálfskinni, fyllri enn almenneligar. Þar inni talast um Biörn Hitdæla kapp, og ur þessarre Olafs sögu eru ordriett teken þau 11 blöd sem hier fyrst standa. Item nockrar differentia sem hier eru in margine settar, allt til utkomu Biarnar, því lengra nær ecke þesse relatio um Biörn i nefndre Olafs sögu. svo sem og sia er af því lausa blade sem lagt er innann i bókena.

Þ. Torfasons eksemplar er AM. 551 d, 4to; derimod er i den AM.ske katalog I, s. 462 urigtig angivet, at en notits i AM. 435 a, 4to, bl. 162^r er at henføre hertil; den angår AM. 157 b, fol. Se Arne Magnussons håndskriftfortegnelser, Kbh. 1909.

AM. 491, 4to.

(A. M.s egh. seddelnotits).

Þesse Bardar Saga er ritud med hendi Sr. Ketils Jörundzsonar, Profasts og Prests ad Hvammi i Hvamssveit, módurfödur mins.

Sidan er hun confererud vid kalfskinns-kver i stuttu octavo, eda storu 16 blada-formi, nytt, og ritad á vorum tidum eda litlu fyrr, hvert so ecki er truverdugra um textans integritatem enn pappirbækur. Tuttugaste Capitulenn, og allt þad sem epterfylger var burtrifed eda tynt aptan af þessu kalfskinns kveri. Kalfskinns kvered sialft er eydilagt, epter þad þad hier vid sam-anlesed var.

AM. 495, 4to.

A. M. egh.

a) Gullporis Sögu 4to liedi eg fyrer boluna Sr. Vigfuse á Helgafelli. Epter boluna feck lögmadorenn Oddr Sigurdz son allar hans Sögubækur, og var hun þar á medal. hefr hann so henni sidan behallded og eigi apturskilad. á eg so þessa Gullporis sögu þar ad heimta. hun kom ur laninu aptur til min frá lögmanningenn Odde Sigurdzsyne 1725 i Octobri, epter það hun hafde burt fra mier vered under 20 ár.

b) Gullporis Saga 4to med hendi Asgeirs, innbundin, er i láne hia Sr. Vigfuse Gudbrandzsyne 1707. hun er nu 1708 hia Vice-lögmanningenum Odde Sigurdz syne. hun er nu 1725 til min aptur komin fra lögmanningenum Odde Sig. syne.

AM. 502, 4to.

A. M. egh.

a) Exemplar chartaceum það sem þetta mitt er vid confererad, hafde soddann inscription:

Sagann af Havarde hinum Hallta, Isfirðing, og syne hans Olafe Biarnyl.

Nidurlaged var þetta.

Upp i þennann Þorhallsdal, og endar hier ad skrifa af Havardi Hallta og Olafe Biarnyl.

b) Til meire underriettingar um þessar Variantes lectiones Capituli 15. Med minni hendi les það eg hefi annoterad um exemplar Havardz sögu med hendi Sr. Jons Olafssonar, i storri bok á nytt Kalfskinn.

c) I marginen under kap. 15 har AM. noteret:

Variæ lectiones sem med minne hendi er settar i þessu Cap. 15 eru teknar ur exemplare Bryniolfs Þordarsonar med hendi Sr. Jons Olafssonar á Raudasande. hefur Sr. Jon vid upphafid á þessum Capitula skrifað in margine: Epter Hauksbok oc landnamo. Það er ad skilia, ad hann hefur umbreitt nöfnunum i þessum Capitula epter Landnamu, hvar þau eru öðruvis. enn þau munu hier med riettu vera eiga.

AM. 535, 4to.

Hertil er fg. egh. seddelnotits af A. M. overført fra AM. 225^a, 8vo.

Magus Saga af besta slage. skrifud af Eyolfi Biörns syne efter þeirre kalfskinnsbok i folio, er eg feck af Vigfuse Gudbrandz syne.

AM. 545, 4to.

A. M. egh.

a) Trojomanna Sögu lagde ut á Islendsku (ur þysku^a, heildur enn Dönsku [^a non puto, ur Dönsku hefur það vered, þó ef Belli Trojani historia er til á þysku, þá kynni það og satt vera. ad visu hefur Sveinn Gislason utlagt ur þysku Ernestus Sögu]) Gisle Bryniolfsson ^β[^β Sveinn Gislason mun rettara vera], i Ölvasholli i Hraungerdis hrepp i Flóa, og liet son sinn Svein skrifa hana (hann skrifadi goda hönd) og rissa med penna stycken, eins og þau voru i bókenne ^γ[^γ I þeirre Dönsku translation eru eingen stycke], ur hverri hun utlögd var. Gisle þesse var vel þyskur, og halldinn med meire hattar bændum, var kannske lögrettumadur. lifde á ungdoms árum þeirra sem nu eru (1704) 70-tuger. Relatio Sigurdar Gudnasonar er Söguna sied hefur. Gisle skal hafa vered godur tannsmidur. Þesse translatio mun vera su er eg feck Ingibiörgu i Liárskogum ^δ[^δ það er vist ad su versio, er eg feck fra Þorde Þorkelssyne, er tekin ur þeirre Dönsku Septimii], því hun var þessleg so sem hun være ut þysku utlögd ^ε[^ε Eins vel kynni hun vera ur Dönsku], med mikilli ordamælg, og uppskrufudum háfum phrasibus, sierdeilis þar vid qvennfolk var ad tala. ^ζ[^ζ Þetta kynni vera misminne mitt, Enn það ætla eg vist sie ad eitthvad þvílíkt þvættings sögu grei hafde eg 1685 under eins og Trojomanna sögu er eg feck Ingibiörgu i Liárskogum.] Þar i var og nockud rissad med penna, ad mic minner ^η[^η Endelega kynni það vera misminne mitt, þó ætla eg það eige. Og ugger mig, ad su bok er eg feck af Þordi Þorkelssyne, mune vera Copie af þeirre bok er eg feck Ingibiörgu, enn ecki su sialf hin sama].

b) Trojumanna Sögu utlagde Sveinn Gislason Bryniolfssonar (fader Runolfs á Starnese) ur Dönsku, ad meinast. Og rit-

adi sialfur þá sina translation. Voru þar inne rissadar nockrar myndir, hellst i upphafsstöfum Capitulanna. Sagan var æred langmællt. Bokin var in qvarto. Vedit Sr. Gisle Alfsson fyrir 30 arum circiter (ad reikna frá 1707). Seiger hann fyrir vist, ad þad sie eigi su bok er eg feck af Vigfuse Arnasyne ^a[a sama translatio kynne þó þesse Liarskogabok ad vera, sem hin], og komin á ad vera fra Liárskogum, hveria eg hönum synde.

c) Þad proverbium: Margur hundur er hara bane stod i þeirre Trojomanna Sögu er eg feck Ingibiörgu i Liarskogum, certum est, annotavi enim.

Hergelmer kallast sá er strid bodar i Trojomanna. þeirre er eg feck Ingibiörgu i Liarskogum, certum, annotavi, et præterea probè memini.

AM. 546, 4to.

A. M. egh.

a) Þessa Trojomanna Sögu hefr mier gefid Vigfus Arnason. Systumadur. honum feck hana Audunn á Arnarhole i Eyrarsveit, er bokina feinged hafde i Liarskógum, id qvod certum est. Þad sem hier er nytt skrifad, hefur ritad Audunn epter því gamla sem var orded næsta roted, og því skrifade hann þad upp adur enn ólæst yrde. Þetta s. Vigfus ad sie vïst, og seigist hann gömlu blöden lítt læsu sied hafa.

b) Mier kiemur i hug ad einhver i Liarskogum mune hafa uppskrifad Trojomanna Söguna epter þeirre er eg fieck Ingibiörgu, og kannskie umbreytt nockru i skriftenne. hefi eg þessa suspicion þar af ad eg man ei betur enn i þeirre er eg hafde, væri nockrar rissadar figurur, Item þykest eg ad visu muna, ad i henne væri orationes nockrar til kvennfólks med miklum ordafiölda og fledulætum, hvad eg ei finn i þeirre er eg feck af Vigfuse Arnasyne, kominne fra Liarskogum. Mier synest og (þó þad kunne nu mest ad slá feil) ad skriftenn á þessarre sie vidvæningslegri enn á hinni var. kannske skrifarinn hafi contraherad söguna i skriptenne. og kynni hann því söguna þar fyrir uppskrifad hafa ad hun allareidu var rotna tekin þá eg hana átte, og er þad ennno eitt argument, ad mier þyker þesse of heilleg.

c) Hergelmer, caduceator, stod i hinne, Item um af(!) afhenda hundska(!) (minner mig) þá madur baud audrum einvíge.

Eg mun skrifa Jone Arnorssyne til hier um einnhvern tíma.

Til AM. 567 XIII, 4to.

A. M. egh.

Þetta blad hefi eg feinged einhverstadar á Islandi post 1702. Mier synest það heyra hingad [i Bretasögur fra Biarna i Arnar-bæle. Non est ita. það er ur Hectors Sögu]. Scriptura certe et forma eadem est.

AM. 576b, 4to.

A. M. egh.

b) Sagann af Ambrosius og Rosamunda er miög nyleg i styl-num, translaterud óefad sidla i seculo 17 mo. Eg true af Jone Þorlakssyne. Er nockud lik því æfintire um 4 kaupmenn, sem til er þryckt i Dönsku. Þad sem á mille ber, mun vera ur cerebro translatoris.

AM. 576c, 4to.

A. M. egh.

1. [Sagan af Gabon og Viegoleis er i fyrstu ur þísku mali yfirssett i Dönsku. Sídan ur Dönsku i Islendsku. Kallast i Dönsku Historie om Her Viegoleis med Guld-Hiulet]. I Islendskum Sögu-registrum kallast hun almennilega Vegolis Saga eda Vigolis Saga og i sumum ennu reyngra Urgolis Saga.

2. Vilhialms Siods Saga á ad vera fundin i Babylon, og samsett af Homero. Er su allra lygelegasta trölla og bardaga saga.

3. Sagan af Theogene og Chariclia. . . Er ordrett utlögd ur Dönsku i Islendsku.

4. Liklapeturs Saga heiter i Dönsku: Historie om den sköne Magelona oc Peder med Sölnögelen . . . er (sem þar seigest) ur frönsku máli yfersett i þísku 1635. oc sidan utsett á Dönsku.

Þad kallast i sumum nyium Islendskum Söguregistrum af fögru Magelona.

4. Melusinæ Historia er i Dönsku, oc er af einum, sem heited hefur Thuringus Ringoltingen af Bern, ur Frönsku yfersett i Völsku. Sidan er hun ur Völsku yfirsett i þisku, og sidast epitomerud oc utsett a Dönsku. Melusinæ fader var Helmass kongur i Albania.

Pesse Saga finnst i Islenskum Söguregistrum, enn sialf ei i Islensku so eg viti.

Melusina nomen navis apud Hvitfeldium in vita C. III. q. b.

Mig minner Melusinæ æfintyr sie eins og um Ψychen og hennar mann i Apuleii Metamorposeon lib. V.

5. Registur uppá nockur skrifud æventir. vidi.

Buddusaga um eina konu er villde galdra sinn mann, og kom nidur a hans buddu.

Um eirn hertekinn biskup ok eirn smid sem med tru sinne færde eitt fiall ur stad.

Um Heinrek keisara i Rom, huörs systur eirn klerkr elskade, huörn keisarinn giördi til biskups, enn hana til abbadisar.

Um Bonifacium nockurn a dögum Diocletiani, huörn ed dreymdi adskilianlegar pisler og leidretti so sinn saurugan lifnad.

Um eirn biskup i Italia er diöfullinn villdi locka til saurlifnadar i konu liki, enn eirn pilagrimr hialpadi.

Um Irmenprude konu Isenbardz greifa af Altorf, er spottade þá konu er átt hafde þribura, og fædde sidan sialf XII börn. Þar af er og kvæde til i Islensku.

6. Trönu þáttur — kort indholds-referat.

7. Marcolfus paa danske (1540?) . . . hos Hr. Peder Syv. vidi.

Historie om Blantzeflor paa danske Rim (1542). . Vidi apud P. Septimium in 8. si rectè memini.

[Hos Nyrup, Alm. Morskabslæsning s. 141 er efter AM. 576 c, 4to aftrykt en notits om Griseldis historie, som nu ikke findes].

AM. 578 c—d, 4to.

A. M. egh.

c) Af Petre (eins greifa syne af Provincia) og einni kongs dottur af Neapel sem hiet Mgl. hin fagra: utlögð ur Franciscu mali á þysku.

Byriast: Þá datum skrifadest 1453. Er i Islensku hiá Lopti Jonssyni i Flatey, hiá nockrum ödrum æfintirum á bók i 4to.

d) Um greifa Bertram af Rosilien (æfintir i leingra lage i Islensku). Sá eg i Flatey hiá Lopte Jonssyni á bok in 4to, saman vid önnur adskilianleg æfintir litilsverd, er á þeirre sömu bók voru, öll i Islensku.

AM. 590 a, b—c, 4to.

A. M. egh.

a) Magus Saga og Rolfs Saga Gautrekssonar, sem eg hefi, eru, óefad, skrifadar epter membranâ, og meina eg þær bádar á einni bok stadi hafa. ræd eg þat af þeim innlagda sedli sem defectin ástanda.

Þetta er uppskrifad ur nyrre membranâ er Mag. Biörn gaf kong C 5to., og confererad vid nya membranam Bryniolfs Þordarsonar.

Variæ lectiones in marginibus hier inn til cap. 12 eru ur Codice Bryniolfs, og mun þeim og samanbera vid Codicem Regium.

b—c) Pattr af Giafaref og Dalafilum sem almenniliga so kallaz er allr contractior enn Hrolfssaga Gautr. s. oc excluderar nesten allt um þa Norsku filkis konga, höndlar ellers um þad sama sem Hrolfs saga og endaz med hennar Capite mihi 14.

AM. 597 b, 4to.

A. M. egh.

1. Þá bók (*vistnok AM. 597 b, 4to*) er ur var skrifad þad pappirsblad (*vistnok bl. 55 og 57 i AM. 597 b, 4to*), er á eru «[a passage ur Augustino um burd barna á gatna mot, og offran matar til landvætta *senere tilföjet*] biskupsstolar i Noregi, Englandi, Skotlandi, Saxlandi, Vegur til Róms og fylki i Noregi, á Jon Þordarson á Backa i Melasveit. Ad fá Catalogum yfir allt þad i henne er, og nær hun skrifud muni og af hverium.

Jon Þordarson seigest alldrei þvilika bok átt hafa, og þad sie vist, veit sig og ei þvilika bok nockurn tima til lans haft hafa. Getur til, ef nockud sie hier um, þa muni þad á saurblade einhveriu staded hafa. In summa hann veit eckert þar af. dixit 1707.

2) Ragnars Saga þesse confererest við hönd Sigurdar Jónsonar á Knör í bok Sigurdar Björnssonar lögmanns í 4to (c: AM. 281, 4to). Differentiæ dragest under, [og setiast in margine mei Exemplaris *overstreget*].

Trojomanna Saga í bok lögmanns skal eins confererast við mitt Exemplar í 4to. og allt það sem epter kiemur. Enn með því þar er confusio þegar frammi sækur, í því að tractatus eru öðruvis setter í einni bokinni enn annar, þá mun þeim tractatibus er so hagar sleppa verða. bok Sigurdar skal ei af hendi latast fyrr enn eg þetta tvent fæ sialfur obiter í gegnum skodad. Enn að eg það conferera læt, skiedur mjer til flytes, þá verður mitt omak ecke nema að sia Seriem Tractatum.

AM. 602b, 4to. *Skriverhånd.*

Referat af »óskrifud skróksaga«: »Af Valfinnu Völufegre«. — Þessa saga er í öllum circumstantiis og samsetningunne vitleysa, filgia sögunne einstaka erinde, so það er líkast að af efnis greienu hafa ríma vered þott nú sie urfallinn eins og aðrar þvilíkar bögur.

Litt af erindunum sem eg heyrð hefi, er þetta.

hun er frammi í einne ey
þar í einum steine,
fæða hana finnar tveir
fátt er henne að meina.¹

AM. 615n, 4to.

A. M. egh.

1. A. M., Indholds-referat »ur Rimum af Sveine Muksins syne«. *Derefter »Rimurnar eru XXIII, ecki illa kvednar, þó eru þær víða rángt kendar. Author Rimnanna er Kolbeinn Grimsson, og er söguefnd, sem síást kann, eldra en Kolbeinn. Mun hann so, óefad, Söguna haft hafa, annað hvert skrifada, eða og (hvað eg helldur hygg) heyrð hana sagða utanbókar.*

b) Saga af Sigurdi² Mukssyne hefur vered til, þott nú finnest hverge. Kolbeinn Grimsson mun hafa heyrð hana sagða utanbókar, og qveded þar epter Rimur sínar, kannskie og aukid sumstadar í efnd ur sínu höfde.

¹ Verset er með AM.s hånd. ² Rettere: Sveini.

AM. 622, 4to.

A. M. egh.

Sedlen f (foran s. 23). I þessum papisku qvædum er margt plus qvam supersticiosum, og sumt penitus impium. Eru þau giört(!) skömmu fyrir reformationem, þá notitia veræ religionis var so sem under lok lidin i Islandi.

e (s. 23). Þessa Liliu hefi eg sialfr uppskrifad. vantar ad conferera.

g (s. 41). Þessa Rosu hefi eg afskrifad, enn ei confererad.

h (s. 57). Þetta er það qvæde sem fyrst er á þeim lösnu blödum fra Sr. Olafi Gislasyne. Vantar þar mesta partenn af qvædinu, og á það hedan ad skrifast. Þad er skrifad, enn vantar ad conferera.

i (s. 89). vid. *Visnabok pag. 193.* Þennann Adams od hefi eg uppskrifadan ur ödrum Exemplaribus, og kann so þetta þar vid ad confererast.

k—l (s. 97). Þesse Pislargratur er afcopieradur.

NB. Ef biskup Jon er verè author Pislargráts, þá er það eldra enn 1549. Þvi það árstal stendur framan á bokinne. Mig minner Biörn á Skardzá sege, biskup Jon hafi qvedid Pislargrát i Skalhollte i fangelse. Er það á þennann mata ecki satt.

o—p (s. 107). Hedan fra er bokin afskrifud ut til enda. — Hallur prestur, author Krossdrapu edur Gimsteins, hefur vered Ögmundz son, vide á þeim lausu blödum bak i bokinne fra Holmi sem Krossdrapa er á. Krossdrapa þesse er giörd epter 1400. þar er i: ur og kongur et similes seqvioris ævi notæ. *Herhen hörer utvivilsomt også en seddel uden bogstavmærke:* Þetta er það kvædi sem menn almenniliga kalla Gimstein. Þad heiter og so med rettu, vide pag. m. 64 in calce carminis.

s (s. 133, overført hertil fra 623, 4to). Þessar Mariuvisur Hallz prestz hefi eg afskrifad.

q (s. 135). Þennann Michaels flokk hefi eg uppskrifad.

r (s. 145). Þessa Nikulassdrapu hefi eg sialfur af skrifad. Vantar ad conferera.

AM. 628, 4to.

A. M. egh.

a) Andreas Saga þesse er ritud epter Postula Sögunum á Skarde á Skardzströnd, membr. fol. og stendr hun 3io loco i kalfskinns bokinne, nefnelega epter Páls Sögu, og næst fyrerframan Iohannis og Jacobi Sögur. Eg vard ad umbreita þessarri röd i mínum apographis, so öll volumina skyllde verda nockurn veigenn justa. liggr og eingin makt á ordine i þessu.

b) Tomas saga postula. og þær epterfylgiandi smáu Postula sögur, eru ritadar epter Postula sögunum á Skardi á Skardzströnd membr. fol. Standa þær allar eodem ordine i Kalfskinns bokinni, og eru þar á 13 blöðum. og endast Postula-sögurnar med þeim.

c) Tomas Saga og allt hitt ut til endans skal standa á nyumm pappir, og það continuerast hvert epter annad, þo Sögurnar sieu ymsar. Er það til samans 13 blöd. allt ad maldaganum. Eckert bil skal vera á mille þessarra smásagna, meira enn hier i membraná, edur meira enn inter Capita almennelega.

AM. 655, 4to.

A. M. egh.

XXIII(?). a) Feinged af Mr. Magnuse Arasyne, enn hann hefur feinged það af Jone Steindorssyne i Hiardardal (brodur hins á Hvilt og seiger hann það vera ur bok sem heited hafe Villa «[« því so köllud ad hun hafe vered villu-hætt ad lesa], er vered hafi i Önundarfirde, og þar i sundur rifest.

b) Þetta hefi eg 1704 feinged fra Sr. Sigurdi Jonssyni i Holtti, med ödrum fleirum þvilikum blöðum, ur Alexandri Magni Sögu, ur Eigils Sögu Skallagr. s., ur Jonsbok «[« ur bænaqveri luthersku, ur Evangelio Matthæi]. skrifar hann mier ad á medal þessarra blada sieu nockur ur bok þeirre sem köllud var villa. og verda þau þá þetta ad vera.

XXIX. Mun ecki þetta vera ur Villu.

Er ur Alexandri Magni Sögu.

AM. 670e, 4to.

A. M. egh.

Bl. 15. Dette indlagde fragment (*AM. 386 I, 4to*) er accuratè udskrevet efter 3 pergaments blade i 4to minori eller stor octavo, som ere mine, og ieg alle tre haver bekommet i Island. Ere med gammel og meget god skrift. De 2 blade som hænge til sammen fick ieg 1703, og det ene bladet hafde ieg længe til forn bekommet.

Dette fragmentum er ex vita Sancti Thorlaci Latinè scriptâ, og haver været duobus libris. I den første bog haver været de Antecessoribus illius Episcopis Scalholtensibus, og synes at auctor der udi haver fuldt Hungrvöku. visseligen in anno emortuali Clongi Episcopi. Den anden bog haver været de Vita et Miraculis Sancti Thorlaci. Author ignoratur, qvod malè est.

Bl. 17. Sexagesimo nono. Eodem calculo utitur Hungrvaka: qvod mirum. Etenim hic, uti in dictâ Hungrvakâ desunt 7 anni. Anno enim Christi 1176 obiit Cloingus Episcopus.

AM. 670 h, 4to.

A. M. egh.

Bl. 20. Dette de Sancto Olavo er udskreven ex membranâ non admodum vetustâ, kandske de anno 1420—40. Vare 2 blade in folio, refne af en bog. For ved dette var noget af samme slag: de Sanctis Philippo et Jacobo. de Sancta Maria Magdalenâ. og næst efter var: In Vigilia Sancti Laurentii. Pergaments bladene, som dette stod paa, fick ieg her i Danmarck, og var deri indsyet en Svensk Regnskabs bog eller Register paa noget korn i Smaaland de anno 1563. Maa saa bogen have været brugt i Sverige, og stod ydermeere En Svensk opskrift uden paa pergamentet in margine, at forstaae, paa Bladenes indhold, som der i vare indsyede, sa[a]at dette pergament er ieke der om blevet sat i Danmark.

Bl. 24. Ex folio qvodam pergameno, qvod ex libro, in majori folio, disruptum, in Daniâ (non vero ex Islandiâ) nactus sum. Scriptura erat satis elegans et antiqva. Fuerant Legendæ tantum de Sanctis, sine officiis. Præcedebant in hoc folio Legendæ de

S. Jacobo Apostolo, VII Dormientibus et Sancto Pantaleone Martyre. Hinc in ultimá parte folii de Sancto Olavo, uti heic exaratum est, apparetqve hujus legendæ maximam partem deesse.

AM. 673a, 4to. *Skriverhånd.*

a) Það gamla fragment af þeirri postillu á pergament við Þingvalla kirkiu sagde Sr. Arne Þorvardsson mier 1685 sig lied hafa Lauritz Gottrup og ei aftur feinged. Sidan villdi hann (þa af amtmann Muller þar um spurdr var effter obersecreterer Mothis ordre) eckert af þessu fragmente vita, og lietst það alldri haft hafa. Gottrup i lika máta segest 1698 það alldri hafft hafa og eckert þar til vita ^a[^a og það þiker mier liklegt AM.]. Annars hefr biskupinn Mag. Jon Þorkelsson i sinu ungdomi þetta fragment hia Sr. Arna sied, og hefur mier fyrir nockrum árum tilskrifad, ad það ei være kirkiunnar eign, helldur Sr. Arna, og ætlar það Lucidarium vera, lofar og vidara þar effter ad spyria. Þorlakur Þordarson skrifadi mier fyrer nockrum árum sier sagt vera, ad þetta fragment flækiast mundi i bland boka Sr. Olafs sal. Jonssonar i Hitardal, en sannindi þar á viti hann ei, Sr. Arni viti eckert her til ad seigia. Ecki giet eg neinstadar Lucidarium upp spurt, og ei er hann i Hitardal. Sr. Arni seiger amtmadur hafi alldri hier um vid sig talad, enn stendur vid það ad Lauritz af sier feinged hafi. Mag. Jon 1699.

b) *A. M. selv.* Lucidario (er Mag. Jon sá á Þingvöllum) sagde Sr. Olafur Jonsson Skolam. ad Kolbeinn Koparsmidur hefdi fra sier st. ur Reykholli, Mag. Jon hefr sied þann er eg feinged hefi fra Skalhollts folki, og seiger hann það ei vera þann, er hann á Þingvöllum sá, því sá same hafi vered med megri og smærri skrift (so vitt hann til minnest; eins og á þeim 4 Olafssögu blöðum er Halfdan á Reykium sendi mier¹ eda og þar á móta vid). Item hafi þar göt á vered, og eitt dyr afrissad þar einhverssadar. hafi annars vered i 8vo eins og hinn fra Skalholltsfolki.

d-e) Skriftarlagad á því, sem stendur aptanvid Billede bókena² (er eg fieck af Sr. Þórde Oddssyne) þiker Magister Jone Þorkels-

¹ c: 75 b, fol. ² c: 673 a, 4°.

syne (so vítt hann til man) lík þeirre er var á Lucidario á Þingvöllum, nema ef hun hafe vered nockru smærre. 1703.

Hier i stendur og su phrasis at remma skipit. kannske^a þetta sie sama bókin, og sie, sidan hun á Þingvöllum var, rifed aptan af henne, það þar inne hefur þá frekara vered, enn nu er [Nu¹ sidan hefe eg grandvarlegar giegnum skodad þessa Billede bók, og vantar i hana framan vid þau moralia, sem þar inne eru, hia sierhverre dyrs mynd. Bodar það sig so, ad su sententia: Svo scropar diofoll etc. hafe þar inne staded Og^a efast eg nu varla um, ad öll sie ein bóken, og hin sama, su er var á Þingvöllum, og þesse er eg feck af Sr. Þórde, og hefur hun þa óskertare vered, enn nu er hun]. Kann það vered hafa Lucidarius β[β] Hvert Lucidarius hafe nockurn tima i þessu volumine vered, þiker mier nú óvist. Kynne það vera misminne, ad Sr. Olafur þessa bók þeckit hefde og Lucidarium kallad. Þætte mier líklegra, ad i það sama sinn med þessa bók var á Þingvöllum fared, mune Sr. Olafur, so sem á propos hafa minnst á þann frá sier stolna Lucidarium, enn hiner, sem til heyrdur, misteked epter, edur og sidan af misminne confunderad þetta tvent. Kynne Lucidarius sá, er Sr. Olafur áminntest ad vera sá same, sem eg nu hefe in octavo, feingenn af Skalholtz (Magst. Þórdar) fólke. (et id nunc certè credo)]. Kynni og liett vera, ad Sr. Arna hefdi misminnt, hver bókena af honum feinged hefde. Kynni Illuge Jonsson frá Urdum hana frá honum feinged hafa γ[γ] hann mun ad visu það misminnt hafa, nema Lauritz lögmadrur hafe eckert uppá bokena reflecterad, og so strax kastad henne burt, og hun so sídan komist i Erlendz hendur].

f) Pennann Lucidarium hefi eg feinged frá Skalhollts fólke, og hafde hann (ef mig riett minner) vered eign Gísla Magnússonar. Þad er ei sá er Mag. Jon sá til forna á Þingvöllum hverium Sr. Olafur Jonsson (Skolam.) sagdi Kolbein koparsmid fra sier st. hafa, ur Reykhollti. Þvi sa same (á Þingvöllum) var med megri og smærri skrift (so vítt biskupenn til minnest). Item voru þar göt á. og eitt dyr afrissad einhverstadar á. Annars var hann i 8vo. eins sem þesse.

¹ Nu—staded synes at måtte indsættes her, men er skrevet efter: feinged hafa.

AM. 683 b, 4to.

A. M. egh.

Hier framan vid ^a[^a]: Framanvid Gulapingsbok i 4to, er eg feck 1712 hia Monsr. Þormodi Torfasyne, enn hann hafdi feinged i Kaupenhavn, þegar sidarst þar var, annadhvert hia gullslagara eda bokbindara (eg man ei hvert helldur var] (*d. v. s. ved AM. 62, 4to*) hafa innbunden vered 8 pergamentsblöd. Þar af innehiellt það 1ta. Seriem Episcoporum Provinciæ Nidrosiensis, ritada á báðum sidum þessa blads. circa 1336 eda 40 (Ergo er lögbokinn elldre). (*Nu genindsat i AM. 62, 4to, overført fra AM. 258 b, 8vo*). 2.^{ad} 3.^{ia} 4.da Exorzismos aqvæ, salis etc. sidarst á 4da bladenu (þess sidare sidu) var Register paa de Casus, hvor den hellige kirke forbiuder sin hegn og beskiermelse; i gamalle Dönsku. (*Nu AM. 683 a, 4to.*) Sidare 4 blöden af þessu qvere voru burtskoren þá eg bókena eignadizt, og stódu þeirra reliqvæ epter i kiölnum, aptan vid þráðenn, sem þau voru med inn fest. Þesse 4 blöd sem til baka voru (hverra contenta nu eru uppreiknud) tók eg hiedan burt ur bokinne, voru þau og stórlega af fua skiemd, so vida lítt lesen urdu, og sumstadar ölldungis ecke.

Aftan vid sömu lögbok voru, þá eg hana eignadest, 2 pergamentzblöd. A þess fyrra bladsens fyrre sidu var α) Jola skrá med gamalli godri hendi (iafngamalli bokinne eda þar um), β) Register uppa goz er . . . og Olafur Bærill fluttu etc. med forliotri hendi. A þessa fyrra bladz sidare sidu var Item kiöpte Jek 1. fiardhe parth og med greihendi, þò ecki þeirre sömu sem Registered. [*AM. 683 c, 4to.*]

A sidara bladsens fyrre sidu var Precatio latina ad Christum. Item En relation de Sto Gregorio missam celebrante et indulgentiis per eum et succedentes Pontifices datis, Una cum effigie Christi flagellis cæsi. [*AM. 683 d, 4to.*]

Þessa sidara blads sidare sida var límd á spialldet, og hafde fra upphafi skriftarlaus og aud vered.

AM. 683c, 4to.

Til sin afskrift af stykket »In nomine Dni, amen. Sua mykitt goz etc.« föjer A. M.: Framar verdur ei lesed. Eru það 2^{1/2}

lina, sem ölldungis ólæsar eru i bokfellenu, svara þær so sem hier um 6 linum med þessarri minni skrift i þessu forme. Endelega rydur ecki á, hvert þetta verður lesed eda eige, því allt þetta (bædi það sem lesed verður, og ólæst er) er ad eingu gagne.

Scripti 1714.

AM. 684, 4to.

A. M. egh.

a) nondum registratum.

þau perments blöd er Mag. Jon tók á Bessastöðum voru

1. ur Petri et Pauli Sögu (habeo alibi)

2. ur bók sem inne hefur hallded

um virtutes Cardinales og vitia

um Sacramenta Eccles.

um bannzverk

um pænitentias etc.

Amtmann Muller hafde feingid þesse blöd á Alpinge — hann man ei, af hverium —, og þottu þau einkis verd fyrst þau ei heil voru, Mag. Jon bok þau so á Bessastöðum utköstud.

b) Tekid á Bessastöðum af Mag. Jone Widal. þá Amtmann Müller því cassetrad hafde.

AM. 686b, 4to.

a (*Skriverhånd*). Gomlu blöðinn i 8vo Majore, med þeirre vondu skrift, ætlar Jon Jónsson a Hamraendum sig feingid i Bæ i Rutafirde eptter Ingebiörgu Jonsdóttur, veit það þó ei til vissu. Sidur ætlar hann þau epter födur sinn verid hafa, og ecki ætlar hann sig þau á Narfeyri feinged hafa, þá þar þienare var hiá Gudmunde Þorleifssyne,

Dixit i Hvamme 1710 in Julio (*egh.*).

b (*egh.*). Fra br. minum Jone Magnussyne 1707. stendur á því, fra Jone á Hamarendum.

Jon i Krosshollte veit eckert hvadan þetta sie komid, fann það so utanum qver hia sier. Eckert meira hefr hann þar af.

AM. 686 c, 4to. *A. M. egh.*

Þetta innlagt predikunarblad ætla eg eigi heyri til þeirrar bokar sem fremst eru á *Miracula Þorlaks bps.*, enn skriftarlaged er miög likt.

AM. 697, 4to. *A. M. egh.*

b) Þessa bók þarf eg eigi. Eg hefi annad betra Exemplar.

AM. 698, 4to. *A. M. egh.*

Sr. Sigurdar Torfasonar um Galldra.

(1. linje på c. 3 ord udslettet).

a) Feinged hia Monsr. Þormodi Torfasyne 1712 i Octobri. Þetta Exemplar er Copia, ritud (ad mier virdest) med hendi Sr. Þorleifs Claussonar. Mun Sr. Sigurdur hann hafa laterd þetta Exemplar rita, til ad senda Mag. Bryniolfi til ad censurera.

Variæ lectiones in Margine, eda rieltara ad seigia Correctiones, eru teknar ur ödru Exemplare, sem eg og feck hiá nefndum Monsr. Þormódi i sama sinn, það Exemplar var ecki helldur (ad mier virdtest) ritad med eigen hende Sr. Sigurdar. Enn i því hafde hann med eigen hende corrigerad hier og hver. so ad það i þann máta var nær til ad passera fyrir original enn þetta. Enn það gillder alika hvert er, því bokin i sier sialfre er ad litlu gagne.

Eg bihiellt hellst þessu Exemplarenu, propter Censuram Bryniolfi, sem ecki stód á hinu ödru Exemplarenu.

b) Höndlar mest um þá hlute sem ecki neitt koma vid discutiendam materiam.

Raisonnerar parum concinnè þess á mille. allegerar dicta scripturæ i allre annarre meiningu enn þau skiliast eiga.

Giörer opt fuites instantias til ad solvera þær. Stylus storordur, parum aptus sacro operi etc. Yfir allt almugaligur og humi repens. interdum planè barbarus.

AM. 702, 4to. *A. M. egh.*

Fra Sr. Sigurdi i Holli 1708.

Ek má eiga það ef eg vil. Rhetorica est.

AM. 716e, 4to. *A. M. egh.*

Efter hveriu þetta sie skrifad, man eg nu eigi.

Eg true, ad á kalfskinnns blödunum Magnusar Markussonar [c: 720] være eingar Nidurstigs visur.

AM. 717 f α, 4to. *A. M. egh.*

Kristsqvæde

halfpapiskt, med sama lag sem Krossqvæde
scriptum non extat, qvantum scitur, Gudruna Haqvinia vetu-
lam qvandam pronunciantem in juventute audivit.

Þad mun vera Kristzbalkur er eg hefi.

AM. 720b, 4to. *A. M. egh.*

a) Fremst i Holsbokinne eru:

1. Heilags anda visur.
2. Annad þvilikt ónafnkiendt.
3. Lilia endurbætt.
4. Liomur [Lio mur hafa hier all dri vered, sem synest. þad mun vera Pislargratur sem Jon M. s. hier med meinar].
5. Dæglur.
6. Nidurstigs visur, fragment.
7. Catechismus visur.

Þetta skrifade mier Jon Mson broder minn, þá hann var i Hiardar holli, adur enn eg eignadizt Holsbokina.

b) Þesse ordo er óriettur. A bokinne eru framan vid Rimurnar:

1. Heilagx anda visur.
2. Lilia α[α nockur vers framanaf. hitt allt er burtu. Verdur so eigi sied, hvert hun sie su reformerada Lilia eda eigi. Þetta hefr, óefad, heilla vered þá Jon M. son handliek bokina].
3. Dæglur β[β vantar nu upphafid].
4. Nidrstigs visur γ[γ vantar mikid i midiuna].
5. Bodorda visur δ[δ vantar mikid aptan vid, og hefur þar all dri skrifad vered].
6. Barngiælur.
7. Bodorda diktur.

8. Adams odur.
9. Krossgratr «[ε Er Pislargratur bps. Jons. vantar endann].
10. Carmen de Christo ζ[ζ deest initium].
11. Catechismus visur.
12. Lazarus visur η[η nockur fá vers framan af, og hefur þar allðri meira skrifad vered].

AM. 721, 4to. A. M. egh.

Udover de i den AM.ske katalog aftrykte notitser mærkes:

a—c) *Til indholdsfortegnelseis nrr. 3, 4, 6, 8, 16 bemærker AM. »habeo aliunde«.*

d) *Ang. det pågældende »qver á kalfskinn« tilføjes: Sigurdi Sigurdssyne frá Holtti i Önundarfi. gefin Commission hier um 1704. in Aprili*

og senere tillægges:

Þetta er qvered, og vill eigandinn hafa það aptur sídan, skrifar Sr. Sigurdur Jonsson.

Halldór hefur feinged bókina hiá Þorkötlu á Lokinhömrum.¹

e) Það sem hier vantar i þessar bodorda visur, kann fyllazt ur Rimnabokinne i 4to fra Hole i Hördadal [*AM. 720 b, 4to*], hvar i þessar bodordavisur standa.

AM. 728, 4to. A. M. egh.

a) Þetta er ritad epter hendi Sr. Jons Erlendz sonar i Villingaholtti i bok i folio, sem á Sigurdur Sigurdzson yngri i Saurbæ á Kialarnese. Collatum est.

b) Vid ymsa dies þessa Calendarii hefur Sigurdur Biörns son lögmadr, med sinne hendi, ritad obitus aliqvot virorum et fæminarum Island. og þar med ecki prydt bokina. það hefi eg sier i lage lated uppskrifa.

c) (*Til bl. 119—20.* »Tunglskveiking epter rymtale stiörnu-meystaranna«). Þesse tabla er med annarre hende [höndenn á þessu er sama sem á Ragnarssögu lodbrokar i bok þeirre folio, er eg feck af Þorlake Þordarsyne (forte Pals Sveinssonar)]. og

¹ Denne notits er overstreget.

skrifud á blad sem audt hefur vered inter hos tractatus [allt hitt er med hendi Sr. Jons i Villingahollti].

d) (*Til bl. 137 »Bok um vedráttu okomna i ofurlendsku ryme«*). Þesse 4 blöd eru i bok Sigurdar med annarre hendi (mier vird-est Kolbeins Hannessonar) og eru þar ritud á blöd sem af hafa geinged af arkinu, aptanvid það sem Sr. Jon i Villingahollte hefur ritad.

AM. 729, 4to.

Til prikstavene, som af A. M. egh. er indførte som sidste kolonne i den liste (med skriverhånd) over påske-, sol- og måncykler, som optager bl. 2—23 hörer utviulstomt A. M.s egh. notits bl. 56:

Prickstaferner, sem hier eru i sidurstu Columnnâ, eru ritader epter antiqvissimis Annalibus Resenianis, secum invicem collatis. og þarf eg alldri þeirra Annala prickstafe frammar ad skoda.

Þar sem Tunglallder byriast i þessum Annalum, er prickstafurenn alltid Majuscula litera, og ritadur med raudu. Þar sem Solarallder byriast, er prickstafurinn sömuleides majuscula, enn ritadur med bleki.

Bl. 57 (A. M. egh.). Eg hefi i Þyskalandi haft einn Talbyrding i höndum, sem accuratè accorderadi vid þessa prickstafi, allt i gegnum talbyrdingenn, ad frateknu alleinasta þessu:

ad ann. 303 var (.L) corr.: .l
 ad ann. 329 var (k.) corr.: R.
 ad ann. 396 var (.b) corr.: .d
 ad ann. 424 var (k.) corr.: R.

AM. 731, 4to.

Til lakunen bl. 35—36 bemærker A. M. (egh.):

Hier vantar innani.

Eru, óefad, tynd innan ur arkenu 2 eda likara 4 blöd, sem til hafa vered i fyrstu, og munu skrifud hafa vered med hendi Biörns, eins og allt hit.

Þau hafa tynst ur bokinne, laungu sidar enn hun i fyrstu var innbunden 3: þegar hun var ordin allaus i bandinu.

AM. 732 a VIII, 4to. *A. M. egh.*

Eg hefi haft þessa Töblu ritada á pergament (þó nylega i vorre tid). veit eg ei hver hennar author er. Eg ætla hun sie eigi miög upp á ad byggja. hun var i sumum numeris corrigerud og rasurud. Tablan var öll á einni paginá. Enn eg kom henne eigi so nidur. og því á þetta ad skeytast saman.

AM. 732 a XII, 4to. *A. M. egh.*

a) Þar sem Are frode talar um þann gamla annum Islandicum og Sumarauka (aukaviku) Þorsteins Surts, er þesse mein-
ingin:

Þá madur leggur til 6 ára (12 missera), af þeim gömlu arum sem ei höfdu nema 364 daga (þuta þeim 6 er, ex parte, fra Octobri til octobrem svara því Calendarii Juliani sexennio, hvarinne ei er nema eitt hlaupár) eina viku eda 7 daga, þá verda þau 6 gömlu ár [12 missere] med sinne aukaviku eins laung og sexennium Julianum (þuta hvarinne eitt einasta hlaupár er); á ad taka til i Octobri og enda i Octobri.

Enn vilie madur comparera annos Julianos þá, hverra tveir i rödinne bissextiles eru, med hinum gömlu 364 daga árum, þá skal madur taka til samans 5 ár þar af, og setia vid aukaviku, verda þá þau 5 ár med aukavikunne eins laung og qvinqvenni-
um Julianum qvod binos includit bissextiles.

Er so þesse comparatio veterum Islandicorum et Julianorum annorum Ara froda ratiocinium, og reformerar hann uppá þennan máta Þorsteins Surts computum, epter hverium setia atti aukavikuna ei nema aptanvid sierhvert sexennium; hvad oflited var, því i hverri solarölld verda ad insererast 5 aukavikur so samanbere.

b) Hier vantar mig

Fyrri rimed Sr. Olafs. það á Jon i Laugard. h.

Rimtöblu Sr. Þordar

Rimtöblu Sr. Einars Biarnasonar.

c) Um Rim Sr. Audunnar Benedix sonar dæmer Jon Jonsson i Laugardals holum vel, Enn Paskakomu Reglan hafi þar i oriett vered, því epter henne verde stundum 5 sunnudagar á einu tungle, qvod absurdum.

d) Sr. Jon Sigmundz son, prestur á Pyckvabæiar klaustre hefr giört rim epter þeim nya styl, er vitlöftigt. Þad rim á Jon Jons-son i Laugardals holum, skrifad med hendi Styrz Þorvalldz sonar epter exemplare Magnuss Gudmundz sonar, brita i Skalhollte, hvert Magnuss Gudmundz sonar Exemplar meinast ad vera autographum Sr. Jons. Sr. Jon skal sidan hafa reviderad þetta sitt rim, því i þessu fyrsta eru einer og adrer errores. Relator Jon Jonsson i Laugardalshólum.

e) Sr. Eyolfur Jonsson hefur giört eitt Rim epter nya stil, þá er hann var i Nese á Seltiarnarnese, hiá födur sinum, og skal Jon Þordarson á Eydi, þá var, systursonur Jons Eyolfssonar, hafa vered med honum ad giöra þad. Rim þetta hefur haft og lesed Jon Jonsson i Laugardalsholum, og dæmer sliett þar um.

Villa var kominn um Paska komu, og vissu menn eigi nær riett skylldde halldast. Madur var á sió og taladi um þetta vid haseta sina, og vandræddest um nær Paskar munde vera eiga. I því kom tröllkona framm á siafarhamra, og sagde: sunn udag-enn epter fullt einmanadartungl, hallda heidner (so kalladi hun) menn Paska sina. Var so þesse regla i minne fest og hallden. Traditio.

Fingrarimed seigia menn Tröllkonu eina i fyrstu kiennt hafa manne, og því kalla sumer fingrarimed Tröllkonu Rim.

Sr. Högne Amundason kallar fingrarimed (Cisio-Janus, sem sett er inn á fingurnar med gyllenetölum etc.) Storkonu Rim. og seiger gamla menn þad so kallad hafa. concordat med Trollkonu rims nafne.

Sr. Þorvardur Peturson á Þingeyrum tok 1704. hiá Sr. Petri födur sinum, Arna syne preste i Austfiörðum, kalfskinns leingiu þverhandar breida, og sem 1½ alnar langa. Var þar á Rim einshvers slags. Relatio Jons Peturssonar, br. Sr. Þorvards. og seiger hann ad þesse leingia hafi þar almennelega köllud vered Tröllkonu Rim ^a[a Stórkonu Rim kallar Sr. Högne Amunda fingrarimid þad gamla]. enn fader sinn hafi sagt. þar væri á Taflbyrdingur.

Rimrolluna, er Jon Eyolfsson sendi mier i Martio 1705. feck hann (Jon Eyolfsson) af Sera Þorvardi á Þingeyrum, enn Sr.

Þorvardur feck hana af födur sinum. Relatio Jons Eyolfssonar, og kallar hann þetta Tröllkonu rím.

Branda Jól kalla gamler menn á Islande, þá Jóladað ber á Manadað, attadað á mánaðað og þrettanda á laugaðað. seigia þeir þá, epter Jólaskrá, hætt við husbruna, adrer hallda það so kallad af miklum liosa brenslum. Adrer seigia Branda Jol heita ei nema þegar Joladaðurinn var fyrra areð á laugaðað, og stöckur vegna hlaupaðs á Manadað. sed alterum communius.

AM. 739, 4to. A. M. egh.

Forna Asgað nefner Snorre þann stað, hvar Odinn haðfi bued, adur enn hann hingað kom. Þangað trudu Svjar hann faðed haða epter sinn daða, og þar hefur Valhöll átt ad vera epter meiningu Snorra.

Eddu Author hefr (sem synizt) viliad statuera, ad Priamus, Hector etc. hafe vered nafnfræger hier i norðrhalfunne adur enn Asa-Odinn kom hingað, og hier fyrer gude halldner og dyrkader. Þegar nu Odinn með sinum selskap kom hingað, saðde hann Priamum haða heitid Odinn, Hector Þor etc. til þess at sier og sinum fylgiurum skyllde með tideune (epter sig og þá lidna) verða eignaður sa guðdomr, sem hier trudest ad Trojomonnom fylgt hefde. Geðr Eddu author at skilia, ad eigi haði þesse Odinn saðzt guð vera, helldr alleina nefnt sig og sina fylgiara guðanöfnum (ad skilia Troiomanna nöfnum, hveria Septentrionales fyrir gude helldu) idqve ut posteritatem confunderet. Eiga so allar þær sögur, sem Hár, Jafnhár og Þridi (∴ Odinn sa sidare eða einer hverer af hans lidi) sögðu Ganglera um Odin, Ty, Þor, æse, asyniur, eingvanveigen ad applicerast þeim sidare æsum, sem i Pompeii tid hingað norðr komu, helldur þeim fyrri æsum (∴ Trojanisku, eða [sem Eddu author vill] Tyrkia guðum). Og synist sem Eddu-author haði þessum sidare æsum eingen sierleg guðmögn eigna viliad, nema hvað vera kann um sionhverfingar við Ganglera. Eigi helldur synest hann statuera vilia, ad þeir haði nockurntima sem guder dyrkader vered. Annars hefur saðdur Eddu author viða i þessum sinum relationibus reik vadid, og sier sialfum á moti saðt, so sem þar hann lætr Priam-

um vera Odinn, og rekr hans ættartölu til Saturnum, og sidan lætr hann þó Ganglera sagt verda, að Odinn hafi vered Bors son.

Snorri Sturluson, *Historiæ Norvegicæ author*, synizt eigi að hafa neitt reflecterad uppá Trojanos, og líkast aldri í hug komid, að æser hafe þeirra nöfnum kallazt. Hann talar það sama um sinn Odinn, sem Eddu author um þann fyrra Odinn (þ: Priamum) og hefr Snorri, að visu, sinum Odni og hans fylgiörum applicera viliad allar þær relationes, sem í kvædum finnast um æse eða gudi Nordrhalfunnar. Það synizt sem Snorri eckert sierlegt heyrt hafe um sins Odins forfedur, eigi helldur um hans dyrkan annad trudad, enn að hann epter daudann hafi fyrir gud halldinn vered, nefnelega, að hann redi sigri, tæki a móti vopndaudum etc. Enn eigi synest Snorri ætlad hafa, að menn hönum nockurntima eignad hafe sköpun heimsins eða önnur þvilik guddomleg verk, hvad þó Eddu author, epter Völuspá, sinum Odin tileignar.

Forfedr Odins (*Upsalensis*) hefr Eddu author tekid ur Engelskum Sagnabókum, og það synest, sem honum hafi komid til að láta einn Odinn enn nu fyrri vered hafa, að hann Odin Bors son fundid hefr. Enn að hann hefr giört Priamum að Odni, synizt þar af komid, að hann nockra harmoniam fundid hefr inter *fabulas poëticas sui temporis*, qvæ de Odino et Diis referebantur, et illas relationes, qvas de Trojanorum rebus noverat. Fuerat autem Eddæ auctori unice propositum, *fabulas poëticas in poëtarum gratiam colligere; non vero vetustam Septentrionis Theologiam ab interitu vindicare.*

Snorra Eddur geise margar

Sr. Magnuss Olafsson 8vo oblongo, væn.

fra Flatey med hendi Jons Finns sonar 8vo.

önnur fra Flatey med Skalldatal i. 8vo.

Hliodsgrein, fra Sviariki. 4to.

tvær Latinè 4to, ein fra Wormio, önnur fra Pormodi.

Hr. Peder Syvs

Gudmundar Andressonar.

1699 in Junio ledi eg Jonæ Salano mina Eddu in folio, og excerperade hann þadan eitt og annad, og hafði það med sier til Sviarikis.

(*Med skriverhånd*). Edda Posteins Eyolfssonar er lögmadrinn Páll Jónsson forðum til láns hafde i Skálhollte var in octavo skrifud med sterku bleke sem hafde giört allann pappirinn móraudann. Þar á var sá tractatus Eddicus de figuris Rhetoricis, líkum þeim er i Prisciano standa. skriptin var lík hende Posteins Eyolfssonar, mig minner og lögmadurenn segde þar á hefde vered Skállda.

Þá prentudu Eddu hefur Sr. Magnus Olafsson i Laufáse efter bon Sr Arngrims i fyrstu afskrifad af þeirri pergamentsbok sem nu er i Worms eigu, og skipt henni i tvo parta. Item þar til lagt eitt og annad af sinu eigen höfde.

Bp. Worm s. at i Oxfords bibliotheke ligge Snorra Edda á pappir, med gamalli hendi, enn ecki vel skrifud. Nota: Þad mun vera sá same Codex sem Salanus sá inter libros Marescalli, og excerperadi ur.

Ad Edda sie in Bibliothecâ Wolfenbüttelensi, skrifar Nicolson i hans Bibliothecâ Anglicâ. enn seigest eigi vita, hvert það sie Sæmundar Edda eda Snorra Edda. in summá: hann skrifar um það sem hann eigi skilur. Hver veit nema þesse codex Wolfenbüttelensis sie Dass alte buch in Isländischer Sprache geschrieben, sem Monsr. Hertel liede mier. Enn þar á er Eigils Saga og Eyrbyggja Saga. Hafa kannske þeir er bokena skodudu (fortè Eingelsker) ætlad, ad það munde vera Edda, ecki vitandi af annarri Islenskre bok ad seigia, hæc dudum scripsi.

Þetta er eigi so. Snorra Edda so köllud. er ad visu in Bibliothecâ Wolfenbüttelensi, og er á pappir, vide Polycarpi Leyseri bref, mier tilskrifad, og synest sem Edda þesse sie ex interpolatione Sr. Magnusar Olafs sonar. Scripsi 1726.

De Eddæ Codice chartaceo Msto, qvi in Anglia asservatur.

Annotatum ex Msto Jonæ Salani Sveci, qvod ipse mihi Hafniæ communicavit:

Exscripserat a. Salanus totum illum Anglicum codicem, vel magnam illius partem. Ego, id illius Mstum percurrendo, sequentia tantum excerpti.

Derefter 12 blade isl. excerpt (2—13); bl. 8^v henviser til en fremstilling af Hár — Jafnhár — Bridi (herom bemærker A. M. NB. hic in Codice Anglico effigies est similis illi qvam habet Verelius in notis ad Gautreks sögu qvam delineare omisit Salanus).

Bl. 13^r þetta er reffharfa skilningr. hic desinunt hæc excerpta. Et eodem modo desinit Codex Anglicus, relictis ad calcem aliquot puræ chartæ foliis.

Bl. 13^v—14. Codex Anglicus chartaceus est in 8vo. malè et minutis literis exaratus. Creditur autem Marescallus eum alicubi in Germania accepisse. Ab Islando scriptum esse non dubito, et apparet id ex Salani (qvi mihi hæc communicavit) excerptis; nec enim qvisqvam extraneorum tam correcte scribere potuisset. Est a. absqve omni dubio descriptus ex Codice Upsalensi vel illius apographo.

Titulus ille þetta er Edda og Skallda alia manu additus est, ut mihi retulit Salanus.

Edda su er eg feck 1703 i Flatey, hiá Torfa Jonssyne, er skrifud eptir hendi Sr. Jons Olafssonar prests á Raudasande ^α[α Sr. Jons Exemplarinu lofadi mier Vigfus Jonsson i Flatey, og ad það skylldi vera komid i Flatey, þa eg sudur um fære, þar ur vard eckert, og meinar G(udrun) Ö(gmundar) d. ad Vigfus muni hafa snackad yfir sig, og þessa Eddu fyrir laungu burt feinged]. Enn Sr. Jon (sem hann mier sialfur sagde) hafde þá Eddu skrifad epter tveimur bokum. Fyrri partinn skrifadi hann epter hendi Ottars Gudmundz sonar i Biarneyum (brodur Jons Ruffeya skaldz). Enn hinn sidara (Skallduna) epter gömlu pappirsqveri i 4to, skrifudu (sem meintist) af Gudmundi ^α Þordar syne (i Borgarfirdi edur Breidafiardardölum) [^α nonne Petre Þordars.].

I því sama qvare voru nockrar gamlar visur ^β[β þær hefur Sr. Jon þadan uppskrifadar i öðru lagi; það eru þær sömu. er eg sidan fieck ur sterbbui Sr. Jons: Flesta gledur falldz rist], og Skalldatal [Skallda taled skrifadi Sr. Jon alldri upp], enn eckert víðara af Eddu enn þesse Skallda.

Hiá¹ Sr. Porde Jonssyne á Stadarstad í láne sidan 21. 7 bris 1706.

Edda með minne hende, in folio, epter membraná Wormii ^α[α Þessa Eddu seigest Sr. Þordur hafa sendt mier til Kaupenhavn 1709 með . . . og sagde þetta lögmannenum Pále Jonssyne, og bad hann mier að seigia 1711. Þessa Eddu hefur Sr. Þordur með sinne eigen hende afskrifad in folio, og á hann það exemplar.

Eddu annat exemplar, ex membraná Regia, folio, með hende Asgeirs og breidum marginibus ^β[β Hun er nú 1711 komenn til lögmannsens Páls Jonssonar Widalin, og verður þar í mínu láne umm stund].

Bádar þessar mier ómissanlegar.

AM. 750, 4to. *A. M. egh.*

[*Et par usikre notitser*].

a) Snorra-Edda komin í mína eign frá Þoru á Setberge.

b) Feinged af Þóru á Setberge. Er mikinn part með hendi Sr. Þorleifs Claussonar.

AM. 753, 4to. *A. M. egh.*

[*Usikre notitser*].

b) Allteins Exemplar og þetta, og eins mancum framán til á Jon prentare Snorrason í Miklahollte, seiger hann það skrifad vera epter Exemplare Páls Jonssonar (lögmanns) er þá var skola-meistare, Enn Páls lögmanns exemplar meinst að hafa skrifad Gisle Einarsson eptir exemplare komnu úr Svíaríki. Þall líedi sitt exemplar Sigurdi Ingimundarsyni, og rotnadi það þar og skemdist. Þó seigest Jon hafa enn nú slitur þar af er til sín komid hafe epter Sigurd, dauðann minner mig. Hverki þarf eg að síá þetta slitur, nie hitt Jons prentara Exemplar, sem úr því er tekið, því það er allt eins og þetta mitt, Contuli.

c) Þetta fragment hefi eg feinged frá Þorsteine Olafs syne á Oddstöðum. hann seigest það uppskrifad hafa epter gömlum pappírblöðum rituðum með hendi Sr. Oddz Oddzsonar á Reynivöllum, og úr förum nefndz Sr. Oddz. hafe þar á eckert meira vered, enn þetta, sem hann mier uppskrifad fieck. Hann

¹ Resten með skriverhánd.

seiger og, ad þesse gömlu pappirsblöd Sr Oddz Oddzsonar hafi sumstadar trosnud vered, og sie hann því eigi viss um, ad þetta, sem hann mier feck, sie allstadar riett.

Pau gömlu pappirsblöden med hendi Sr. Oddz Oddzsonar seigest hann funded hafa i blada rusle epter Sr. Odd Jonsson á Reynivöllum.

AM. 754, 4to. *A. M. egh.*

Eg true ad þetta sie eigen hönd Gudmundar Andressonar ^a[^a Eg confirmerast framar i þessu af collatione Apographorum Tabularum Reynstadensium, profectorum á manu Gudmundi Andreæ 1640]. Vide það sem er aptanvid Explicationem Völuspár Stephans Olafssonar: hvad ad visu er ritad med sömu hendi, og er opus Gudmundar A. sonar.

AM. 758, 4to. *A. M. egh.*

[*Usikker notits*].

Pappirs rifrillde fued ur Snorra Eddu, 4to, liedi mer 1710 Monsr. Bryniolfur Þordarson. Var ónytt ölldunges. Var ex Compilatione Sr. Magnusar Olafssonar og hans Prologus og Epilogus þar vid, eins og i minne in 8vo oblongo med hendi Sr. Ketils. hæc saltem annotari curavi cum paululum differant.

Begyndelsen gives: Partar Eddu eru tveir *etc.* *Derefter*: hier er hlauped yfir alla þá rettu præfationem.

Fragment þetta er illa skrifad enn ecki miög ócorrect.

AM. 761a, 4to. *A. M. egh.*

Bl. 1. Eddu author kunnad furdu mörg qvædi og skilid pau vel. perqvam peritus lingvæ veteris. kunnad æred vel fabulas poëticas, sett appositè kenningarnar og teked þær judiciousè ur fornqvædunum.

AM. 772b, 4to. *A. M. egh.*

Af þessarre Latinsku Gronlandiâ Thorlacii liet eg Pál Pálsson (þá Studiosum, sidan Capellan á Stadarstad) skrifa mier Copiu,

hveria eg sidan, A^o 1728. confererade hier vid, og bar ordriett saman. Mier likadi ecki þesse Copia, og reif eg hana i sundur 1728.

AM. 778a, 4to. *A. M. egh.*

a) Um Grænland.

Var aptanvid Snorra Eddu, skrifada med þessarre sömu hende: og feck og þetta hverttveggia epter Saluga Etatsraad Rosen-
crantz.

Snorra Edda er med settara skriftarlag enn þetta, hefi eg bored hana saman vid skriftarlaged á Apographis tabularum Reynestadensium (sem og er med hálfsetta skrift), hver ritad hefur Gudmundur Andresson, og [er] (so miked sem eg kann dæma) hönd[in] hin sama, þo þesse Apographa Reynestadensia sie settare og betur skrifud.

b) Þetta er conscriberad i Kaupenhavn. annadhvert af Gudmunde Andressyne, eda ödrum Islenskum studioso.

Er vida rangt.

Eg trui það se eigen hönd Gudmundar Andressonar.

Það er, óefad, hans hönd.

Vide sömu hönd á Animadversionibus yfir Stefans Olafssonar versionem Völuspár, qvæ mihi est Msta.

AM. 779 a, 4to. *A. M. egh.*

b) Þetta fyrsta og seinasta af þessare Grænlandz Chroniku er skrifad epter því exemplare er Sr. Pordur Jonsson á Stadarstad fleck af mier, hvert ed skrifad var epter exemplare i Hvamme i Hvammssveit. Er þetta su sama versio ölldungis, sem hin G. P. sonar. nema hvad titelenn er i þessu Hvamms exemplare fyllre.

AM. 779b, 4to.

Til den aftrykte seddelnotits har A. M. egh. tilf.

Copie af þessarre Grænlandz Chroniku á Sr. Pordur Jonsson.

AM. 814, 4to. *A. M. egh.*

Bl. 29. Hier voru utskoren ur bokinne 4 örkr, sem siá var af götunum á permentenu, sem hun var i fest. Þesse 4 örkr kynne

hafa vered hvitur pappir sem þeir sidare eigendur hafa bruka viliad. Enda kynni hier ad vanta i, og þessu vera utkrypt af hird-uleyse, og svo mun vera. því epter XI blöd stendr Cap. 4, enn 1. 2. 3 finnast eigi.

Kynni og vera, ad Mag. Bryniolfr hefði þetta sialfur ut skored, og ætlad ad corrigera það, og svo annadhvert eigi af því orded, eda og gleymsd ad festa inn, það sem i þess utskorna stad skyllde.

AM. 835 a, 4to. *A. M. egh.*

In libro Memoriarum Sperlingius cuivis diei addidit

1. aureum numerum
 2. literam diei
 3. numerum die[r]um mensis
 4. feriam, qvæ esset
- ex. gr. (*4 ekspll. følger*).

Ego ista omitti curavi. Et dies hebdomadæ á Sperlingio certè ex conjectura additi sunt, non vero ductu codicis, id qvod (præter alia) inde concludo, qvod alio atramento hæc feriarum signa in apographo suo addiderit, post exscriptum hunc Memoriarum librum. Numeri dierum mensis similiter in codice Hamburgensi absqve dubio desiderantur.

Item hafde Monsr. Sperling allevegne oven paa bladene sat: liber Memoriarum Ecclesiæ Hamburgensis.

AM. 885, 4to. *A, M. egh.*

De emendationer eller variæ lectiones som herinde findes tegnede med min haand, Item de 2 blade hvor paa i bland andet staae (med Hans Beckers haand) Slotsherrenes naune i Bergen, ere tagne af et fragmento af denne bog, hvilket fragment nu (1714) er hos Cancellie Raad Mathesius completeret af mig, og er skreven med den self samme haand som dette nærverende exemplar. Resten (saa vit som fragmentet indeholdt) accorderer verbum de verbo. Disse tvende exemplarer (dette nærverende, og forskrefne fragmentum Mathesianum) ere apographa vetustioris Codicis, skrefne (som læt er at see) af en ulærd person [Mathesii Exemplar kiöbte siden Secreterer Wielandt *senere tilf.*].

Author libri er Mag. Absalon Pedersen lector Theologiæ udi Bergen ab anno 1553 og siden (1566 et seqventibus) Slotz-prædicant der sammestæds.

De 2 blade tiilig i bogen (om Thronthiems Domkirke, og om den Norske Adel), som ere her udi dette exemplar med Hans Beckers haand, ere tagne af et exemplar, som ieg hår faaet efter Sal. Etats Raad Jens Rosencrantz, hvilket exemplar var ickun maadelig ret skrefven, men ieg fick her at nøjes dermed, efterdi disse 2 blade vare bortrefne af dette nærverende, og ieg intet bedre exemplar hafde til at fylde lacunam af.

Mathesii defectueuse exemplar, haver ieg ladet in gratiam ejus complete, saa at det nu er lige saa complet som dette mit. Det er nu (1716) hos Secreterer Wielandt.

AM. 902b^I, 4to. *A. M. egh.*

Þetta document hefi eg afcopierad fyrer Justitz Secreterer Bartholin, þá hia honum var, og finnst su min Copia inter illius relictas chartas Volum. C. og er þar á annoterad, ad þetta sie uppskrifad ex documento, ex Museo Holgeri Parsberg, Judicis Sælandiæ. Eg hefi feinged þetta document af Monsr. Sperling. Enn hann mun þad feinged hafa af Etats Raad Jens Rosencrantz. Enn Rosencrantz mun þad feinged hafa epter Parsberg daudann.

Copiann, sem eg skrifad hefi, er hvergi nærri so góð sem þetta exemplar, er þó ritud epter þessu. enn ecki satis accuratè. Fliter hefur ad nockrum hlut þvi ollad, ungdomur ad nockru.

Endvidere foran A. M.s afskrift latinske oplysninger af tilsvarende indhold.

AM. 902b^{II}, 4to. *A. M. egh.*

Til β. Þesse Munkalifs klausturs Jarda bók (1463) er 1715 ritud epter Copiu sem eg hefi fyrrum ritad fyrer Sal. Justits Secreterer Bartholin, og stendur þar á annoterad, ad þetta sie skrifad ex documento ex museo Holgeri Parsberg Judicis Selandiæ. Copian su, er eg skrifad hefi, finnst inter relictas Bartholini-ana Tomo C.

accuratè collatum *overstreget*; *derunder tilf.* Est mihi melius exemplar.

Til α en tilsvarende latinsk notits, med tillæg:
accuratè collatum cum Bartholiniano 1718.

AM. 904, 4to. A. M. egh.

1. Pesse Prologus stendr framanvid Olafs Sögu Helga, i þeirre Kalfskinnsbok, er eg fyrrum eignadizt fra Bæ á Raudasande, og er hier þadan accuratè uppskrifadur, ad því frateknu, sier (!) hier er underpunctad, hvad ed nu so mád er i kalfskinns bokinne, ad þad er hier sett meir epter gatu enn lestrssión. Allt annat er uppá at byggia, at riett sie.

2. Petta er prologus fy[r]er Olafs Sögu Helga i pergaments bok in 4to, sem eg á og fyrrum hefr vered i höndum Amtmanns Müllers, Torfa i Flatey, Jons Erlendzsonar og Arna Gudmundzsonar i Billdudal. Er þesse Prologus accuratissimè utskrifadur ur bokinne.

A. M. egh.

Brávik ligger en miil östen for Nörköping. Er en viig bestaaende af Salt vand.

Bråborg, et slot, ligger ved enden af Bråviken.

Synder fra Slottet, paa Liinköpings siiden, ere slette marker.

Der kunde Bravalle slaget have staaet.

Bravik i Husebysogn næfnes i et document in Archivo. Caps. XXI. Skuffe V. Fasc. C. Num. 11.

AM. 909c, 4to. A. M. egh.

Udi det Berlinske Bibliothec er en Dansk lovbog i folio verteret paa höitydsk, afdeelt i 3 böger, den første haver 57 Capitler oc begynder det 1. Cap. Ein kind wirdt es getaufft eether es stirbt mag es erbe nehmen. Det sidste er von Mühlen baw. Den anden bog haver 115 Cap. det 1. er von Sandtleute (sandemænd). Den 3die haver 70 Capitler. Det 69. er om heedebrende; det 70. von zauberey. Foran i bogen er en dedication til Christianum III. Derinde siger dedicanten, at bemelte konge haver ham sendt sin

(kongens) tröckte tydske [forte Jydske vel Denische] lovbog (hvilken lovbog hand siger for mange aar tilforn af Dansk i Neder Saxisk at vere blefven transferiret) paa det hand den med sin corrigerite tydske lovbog skulle conferere, om texten derinde var ret. Derinde siger hand sig at have fundet mange feil, siger sig derfor at sende denne corrigeret oc forbedret, effter det löffte hand hafde gjort kongen at skaffe ham en ret text paa Oberlendisk tydsk. Dog siger hand sig icke at ville forsömme den anden store Danske lovbogs sig anbefalede arbeid. Denne Tydske lovbog siger hand at have veret ferdig för end hand foretog den liflandske reise. Det andet arbeid med den store Danske lovbog hvorinde Kongen vil hafve forfattet oc indlifvet alle Danske lovböger recesser staturer oc gesetze siger hand skulle længe siden vere ferdig gjort hviss hand icke formedelst den lifl. reise var blefven forhindret, vil dog det samme arbeid paa ny for sig tage oc meener at blifve klar dermed indet(!) nest kommende pintze fest. Dedicationens Datum er Astrup d. 12. Julii 1557 med underskrefvet nafn Erich Krabbe til Bustrup. Denne bog er apographum, mens(!) ei original. thi den er vitieux skrefven. asservatur sub pluteo loculo U. II(?) 35. det er at sige indenfor dören paa den venstre haand i den nederste orden.

AM. 1039, 4to. *Dels egh., dels med skriverhånd.*

Vigaglums Saga [AM. 509, 4to]. er innbundin nu sier i lage.

Bua saga
Iökuls þattur Buasonar } [AM. 551 b, 4to] { bindast inn
sier i lage.

Af Slisa Hroa [AM. 587 a, 4to].

{ Valldemars saga
Fedgareisa og um svein einn saklausann i Austurriki
Bærings saga
Conrads saga keisarasonar

Eru innbundnar fyrir sig sialfar [AM. 524, 4to].

Um Mohometh og Tyrkia (liggur annarstadar).

Bósa saga vantar framan vid [og i midiuna tilf. A. M.].

Petta feck eg i einu kvere af Sigurde Magnussyne á Feriu. er med fliota skrift Sr. Jons Erlendzsonar.

AM. 37 b, 8vo.

I (*A. M. egh.*). Þessa lögbok [c: AM. 163, 4to] hefi eg feinged af Sr. Magnuse Markussyne, og er hun confererud vid lögbok Oddz Sigurdzsonar (Ara Jonssonar).

Derefter følger udførlig beskrivelse af O. S.s lovbog: A fyrstu pagina stendur: Þessa bok a Jon Sygurdsson því Grimur Jonsson hefur feingit mier hana fyrir adra prentada enn Are heitinn Jonsson lögmadrur hefur latid skrifa hana.

paulo inferius: Bok Hakonar Ormssonar Anno Chr. 1640.

A annarre sidunne er: upphafid á Johannis Evangelio, og þar nedan under manu antiqvâ:

Are Jonss, aa þessa bok er skrifut uar aarum epter gudz burd M. D. XI.

Þar nedanunder hefur Mag. Bryniolfur skrifad: Þessa lögbok a Bryniolfur Sveinsson ad Skalahollte dotturdotturson Ara Jonssonar lögmanns er hana let skrifa, og vill hann ad hun iafnan sinum nidium fylge, og gange eigi ur ættlidum þeirra. Skalahollte 25. Martii Anno 1651. Bryniolfur SS. R. e h.

A þridiu sidunne er

Alþings setning, med gömlu hendinne, þeirre sömu sem Johannis Evangelii initium.

Þar næst

Þings uppsögn.

Þar næst Effigies Regis calcantis monstrum coronatum (habeo alibi depictum) [indsat i AM. 163, 4to]. Sidann kemur

Jonsbok med

Hirdsidum aptanvid Kristindoms balk. habeo exscriptum in codice Magni Marci manu Auduni Benedicti [c: AM. 163, 4to, bl. 192 ff.].

Variæ formulæ Juridicæ habeo ibidem [c: 201 ff.].

Kristinrettur (yngre). ultima sunt: at nyta svin ef vill. — Af því at gud sialfur er sannleikur. — Til kvidianar hvatsk. — Þat er okr. — Þessar eru þær konur VIII oskylldar — nema runnit være a hendur henni. — Ef Nicholas messo ber a friadag (*etc.: læmpelser i fastebestemmelserne* — afskrevet, tildels med skriverhånd).

Rettarbot Vilhialms kardin. habeo hinc.

Confirmatio Innocentii pava habeo et hinc.

Heriolfs Rbot Hakonar kgs.

Christiani I. Rettarbot habeo hinc manu Auduni Benedicti, in dicto codicè [AM. 163, 4to, bl. 207 ff.].

Sattmale mille Noregs og Islands. habeo hinc collatum vid prentada lögbok.

Rbot Magnus kgs. ad eingenn taki systur etc.

Pinings domur. habeo hinc i bok Magnus Marcussonar med hendi Sr. Audunar [AM. 163, 4to, bl. 216 ff.].

Rbot Hakonar kgs. um felagsgiörd.

Rbot Hakonar kgs. um brefabrot.

Rbot Magnus kgs. cujus initium Herra Haukur Erlendzson. habeo hinc i bok Magnus Marcussonar [AM. 163, 4to, bl. 213 ff.].

Rbot Magnus kgs. Oss og radi voru hefur ted vered. habeo ibidem.

Rbot Magnus kgs. Um vadmalagiörd. habeo ibidem.

Pessar Rbætur gaf Magnus kr. at þott madur hitti etc.

Svo skipadi virdul. herra Eir. kr. s. Magnus kgs. at hvervetna þar sem sakaraberi.

Svo er og skipad ad ef ei ero löggiafer ánefndar.

Fridluson ættleiddur tekr rett af fedur sinum. Þetta er so partad i sundur i bokinne. non curo.

Hakonar kgs. Þar sem menn sækia fiarsokner sinar i heradi er partur ur Rbot. non curo.

Hakonar ks. at engi skal annars gjalda etc. habeo hinc i bok Magnus Markussonar [AM. 163, 4to, bl. 215 ff.].

Hver sem sver bokareid habeo ibidem.

Hakonar ks., um heitingar vid umbodz menn. Hier endar gamla höndenn, er Are lögmadrur hefur lated skrifad. Sidan kiemur

Landabrigde VI. cap. um lagakaup á jördu. Er spány hönd á þessum odals capitula.

Sattargiörd Eiriks kgs. og Arna bps. um Stadamal skrifud epter tveimur gömlum exemplaribus á pergment skrifudum ad Skalholti 15. April. 1665. Under hafa skrifad Oddur Eyolfson Torfi p. Jonsson Kort Amundason, Olafur Gislason.

Kaupsetning (habeo) med nockud gamalli hendi (þar i er taxi vöru NB).

Lögrettumanns nefnd } allt med
heradz þings setning } sömu hendi.
þings uppsögn }

Alþingis setning under nafni Jons Sigurdz sonar lögmanns nord. og vestan á Islandi.

Alþingis uppsögn.

Aptast á bokinne er skrif Mag. Bryniolfs, hvarinne hann seger, ad Are Jonsson lögmadr, modurmodurfader sinn, hafa hana skrifa lated, enn sier hafi hana gefid Magnus Biörnsson lögmadr, systrungur sinn. Sidan seigest hann hafa gefid hana Halldore syne sinum, og epter hann daudann erft hana aptur. seigest hann sialfur hafa lated hana innbinda (NB. hun er i 4to med sölfoppum og spenlum). Nu seigest hann gefa hana Sigride Hakonar dottur til menia og minningar epter Halldor Bryniolfs son, oskar hun gange ei ur ættlid hennar heldr fylge einhveriu barne hennar. Skal þetta vera nyars giöf 1668. a 63 are alldurs biskupsenns enn hennar 20ta

er þetta skrifad i Skalhollte þridia dag Jola messudag Johannis Apostoli et Evangelistæ hvern biskup Jon hafde oskad sier kiörpostula Anno 1667.

Bokina á nu vicelögmadurenn Oddur Sigurdson.

AM. 37b, 8vo.

III (*A. M. egh.*). Excerpta af Marginibus lögbokar Biarna Peturssonar (hins gamla) á Stadarholi.

Petur Biarnason á Tialldanese á Ionsbok i 4to aflaungu (grallara forme), ritada hier um 1600 eda nockru kannske sidar, á pappir, ecki epter þeirre prentudu, helldur annarre elldre sem mier synest ecki helldur hafa göd vered.

I þessarre Jonsbok eru Hirdsider aptanvid Christindomsbalk. og er inscriptio þeirra 1ta Capitis (sem hier reiknast 12te i Christindomsbælki) Hier seiger um hirdside. Þesse Jonsbok er ecki ritud nema á adra siduna, enn önnur hefr hrein laten vered i fyrstunne. A þessa hreinu sidu hefur Biarne Petursson, sem var á Stadarhóle, med sinne eigin hende «[a bædi er, ad eg þykist þeckia hönd Biarna Peturssonar hins eldra, Enda sagde Biarne Petursson á Skarde (epter það hann hafde vel considererad hönd-

ena) ad það være, ad visu, hönd afa sins, sem þesse marginalia ur Gulapingsbok, Gragas, Hakonarþok, Rbotum være med ritud.] ritad aþtr og framm vid ymiss loca Jonsbokarinner, Excerpta ur Grágás, Gulapingsbok og Hakonarþok, so sem til upplýsingar þeim locis lögbokarinnar, er þesse Excerpta hiá standa. Item Excerpta ur Rettarbotum. Allt það sem hier var skrifad ur Grágás^þ, Gulapingsbok og Hakonarþok^þ [Þesse Excerpta ur Hakonarþok (voru in alles 26 loca um(!) ymsum bokarennar balkum) liet eg, ad visu, öll uppskrifa. Enn sidan hefi eg confererad þau öll med giætne vid mína Stadarhols membranam, og med því eg sá, ad þau voru öll ur þessarri bok tekin, þá hirdte eg ecki um, ad conservera nefnd Excerpta, helldr eydelagde þau, so sem ónyt, epter því bokin til er, hvadan þau öll tekin eru. Hia öllum þessum 26 dictis excerptis locis var citerud: Hakonarþok, hvadan þau tekin være.

Sama er ad seigie um þau Excerperudu loca ur Grágás. Eg let þau, ad sönnu, öll uppskrifa (voru þau 88. 89 eda 90 ad tölu). Enn sidan hefi eg confererad þau med giætne vid Stadarhols membranam, og med því eg sá, ad þau öll manifestè þadan voru, so hirdte eg eigi um þau ad conservera, helldur eydilagdi þau. Bokin, sem þesse Excerpta loca urskrifud være, stod citerud vid sier hvern locum: Grafugl sæpissime, Graf. sæpè, G. f. sæpè, Gragas semel, Grag. semel, G. G. alivoties.] hefi eg uppskrifa láted. Enn Rbætturnar hirdte eg eigi um því flestallt þar af var vulgare, og iafnvel þott nockrar af þessum Rbotum være eigi miög almennelegar, þá hefi eg þetta allt til forna, og þurfti ei þessar particulas. Fyrer utan þesse Excerpta stodu og in marginibus faein excerpta ur dómum. Voru þau, sem mier syndest, ecki med hendi Biarna Peturssonar, og ecki helldur med sömu hendi sem lögbókenn. Exigui pretii erant.

AM. 37b, 8vo. *A. M. egh.*

IV. Holmsbokarinnar in folio contenta.

Fyrst i bokinni er Alþingis setning og uppsögn Gisla Þordarsonar lögmans. og hefur hann óefad bokina átt.

1. Jonsbok med Hirdsidum aptanvid Christindoms balk. Utan á spatiumum eru ein og önnur marginalia, mest loca parallela.

Qvæ mihi utilia videbantur, exscribi feci. reliqua non curo. Marginalia þesse eru (ad eg hygg) med eigin hendi Steindórs Gíslasonar.

Aptanvid Jonsbok stendur hier manu eá, qvam Steindori esse puto: þá Island var kristnad og Íslensker höfdu etc. habeo hinc exscriptum. Item: Hier seger um Doma hvar þeim skal vægia . . . etc.

2. Rettarbætur margar, miklu fleiri enn i þeirre prentudu. non curo. (þær eru rett eins og á þeim kalfskinnsblöðum aptan af bok Arna i Billdudal, og hverki fleiri nie færri.

3. Variæ formulæ Juridicæ.

4. Jörgen Lyckes Biörn Andersens og Christoffer Walckendorphs recess i Íslensku.

5. Frid. II. Recess Noregs Edlamonnum medgefinn 1585. 18. Febr. i Íslensku. Er stutt, privilegia Nobilium.

Kongsbref med sömu hendi sem lögbokin. 1582. 1617.

flest i Íslensku.

binæ translationes af sumum.

(Bl. 17: In margine Kaupab. 17: Hes i bandi: Seigia gamler menn, ad þeir hafi banded svo forðum fienad, ad giöra þumu a bringuskinne nautanna, og draga þar i nidur bandid, og skiota i staur fyrir utan lyckiuana, og sie þad kallad laugband.)

Bl. 29. Arne Hannesson i Nordtungu liede Sæmundi Arnasyne á Holme brefabok Þordar lögmanns þyckva i 4to.¹ Epter Sæmund dæudann liedi Ragnhilldur á Holme bok þessa Sigurde lögmanne. Nu 1708 heimtar Arne Hannesson bokina aptur, enn þeir fedgar (lögmadur og Sigurdur Sigurdson) bregða undan, og vilia fá Arna adra bok fyrir þessa, eda so sem til pantz meðan hin ecki til hans kiemur. Relatio biskupsens Mag. Jóns, sem um þetta vard vís af samtale Sigurdar Sigurdsonar og Þordar Peturssonar á Holme. Þordur hefur sied bokina. *Senere tilf.*: Nu er þesse bok i lane hia mier, og hefur Mr. Hakon Hannesson lofad ad seigia gott fyrir þad hia Ragnhilldi á Holme.

Bl. 30. Gömul Íslenskt(!) lögbok á pergament hia Mr. Rensch.

Hans Haagensens Norska lögbok fol. charta.

¹ Ovenover: folio.

AM. 82, 8vo. *Indsat i AM. 83, 8vo. A. M. egh.*

a) Mariu Sögu atti lögmadrinn Sigurdur Biörnsson. var i láne hia Gudmunde Sigurdssyne.

Vidit Arnfridur.

Kannskie hann eigi hana ennu.

Sigurdur lögmadrur s. 1707, ad hun sie nu hia Sr. Jone Olafs-syne presti á Kalfatiörn. Var i octavo.

Hier um skrifad Sr. Jone á Kalfatiörn þann 1. Dec. 1707.

b) Mariu-Saga. Er lögmanssens Sigurdar Biörnssonar og er komin til mín fra Sr. Jone á Kalfatiörn.

AM. 110, 8vo. *A. M. egh.*

Pesse Excerpta ur Hungrvöku eru ritud med hendi Sr. Jons Eigilssonar, sem prestur var i Holum i Hreppum, ogsidan veitslu-prestur i Skalhollte. Þau voru föst saman og aptanvid Excerpta nefndz Sr. Jons ur annal þeim, sem Mag. Bryniolfr hefur sidan kallad: Skalholltz annal hinn forna (o: AM. 428, 4to), og voru þau Excerpta med sömu hendi sem þetta. Fyrsta sidan af þessum Hungrvöku Excerptis var ritud aptan á fyrsskrifud Annals Excerpta, og vard eg hana því ad láta uppskrifa, svo ad eg þetta tvennt hvert fra öðru separerad giæte. Annals Excerpta eru eydilögd. Enn þesse Excerpta ur Hungrvöku eiga ad þiena til ad hlaupa einhvern tima i giegnum og conferera res vid Hungrvöku. Eg seigi Res, því þetta er einginn genuinus textus Hungrvöku, heldur alleina hennar contextus historicus, verbis excerptoris.

AM. 147. 8vo. *A. M. egh.*

a) Fornqvæda bok i 8vo med hendi Sr. Gissurar Sveinssonar, er eg feck af Torfa i Flatey, er nu 1710 i láne hia lögmanningum Pále Jonssyne.

hun er nu (1712) i Hvammi i Hvammssveit, eda og ad visu kiemur þangad i sumar.

lögmadrur hefur hana uppskrifa láted.

b) Kom til mín 1721 med Þordi litla Magnussyne, er það tekid hafde i Hvammi, hvar það vered hafdi i láni fra mier.

AM. 153, 8vo. A. M. egh.

a) Fornkvæði flestöll eru de rebus amatoriis [illa ort, án liodstafa, líklegast til að geta utlöggd ur utlenskum tungum *tilf. med yngre hánd*].

b) Magnus saluge Jonsson i Vigur hefur ur Dönsku utlagt mörg af þessum fornkvæðum. s. Kristin d. hans.

c) Fornqvæði Danskt Íslenskad eptir prentudu af Vigfuse Jonssyne, hefi eg feinged af Gudrunu Hakonard. Hun meinar sig að hafa enn nú eitt Íslenskad af födur minum, ef það ecki tynt sie. Enn eitt fornqvæde, Íslenskad af Vigfuse hefur hun ennú, og hefr lofad mjer því.

d) Memorial til Gudrunar Hakonar dottur.

[Bryngerdar liod *overstreget*] habeo fra henne.

Trekarls liod.

[Gullkars liod, skal vera alika og Sniás qvæði *overstreget*] habeo.

[Sumer ætla það sie sama og Þorulið *overstreget*] non est ita.

Þau þikest hun ei kunna að skaffa.

Stiupmodur Rima.

[Þorgeir Stiakarhöfða *overstreget*] habeo.

e) Það fornkvæde: Hilldebrand á sier systur i borg, er transferad ur Dönsku mále, so sem af þess ordum ausied er.

f) Vid Gudrunu Hakonardottur að láta uppteikna öll fornqvæde, hellst þau er höndla um nockrar nafnkendar personur.

Eg á að senda henne upphafserendenn minna fornqvæda.

AM. 155a, 8vo. A. M. egh.

b) [*Þá bagsiden af »Skips formaale«*]. Þennann Skips formala skulu Norsker til forna brukad hafa, hann er uppskrifadur effter Sigurde Ingemundar s. i Skalholti, enn hann seigest þann lært hafa af einni gamalli kellingabók á Holum i tid Hr. Þorlaks Skulasonar, hvar á vered hafi allra handa bæner.

AM. 158, 8vo. A. M. egh.

Edda þesse (fra Torfa Jonssyne) er skrifud eptir hendi Sr. Jons Olafssonar á Raudasande. Enn Sr. Jon hafde það Exemplar

α[α Vigfus Jonsson, i Flatey, sagde mier, sig ad eiga autographum Sr. Jons Olafssonar og lofadi mier því: þar ur vard eckert. Meinte og G. Ö. d. ad Vigfus munde hafa lofad frekara enn hann enda kynne: því hann mundi þetta Exemplar fyrir laungu i burt feingid hafa] skrifad epter tveimur bókum. Fyrra partinn skrifadi hann eptir hendi Ottars Gudmundz sonar i Biarneyum (brodur Jons Russeya skalldz) Enn hinn sidare partenn (Skallduna) epter gömlu pappirs qveri i 4to ritudu, sem meintist, af Gudmundi Þordarsyne i Borgarfirdi edur Breidafiardardölum.

AM. 166a, 8vo. A. M. egh.

d) Petur Þordarson á Holme fader Þordar Petursonar skrifade forgóða hönd s. Þordur Peturson. Þar af kann sluttast, ad hann hefur ei skrifad (Ϸ: med sinne hendi) Hraundals Eddu. Og mun hann eckert eiga skillt vid hana. Imó non. Petur sa Þordarson bio á Fellzenda i Dölum, Þordur fader han[s] var Brandz son, og var prestur i Hiardarhollte. Brandur var Einarsson, broder Hr. Marteins, bió á Snorrastöðum i Kolbeinsstada hrepp, annar sonur Brandz var Sr. Olafr Brandz son p. á Kvenna-brecku.

e) Jon Þordarson a Backa á Eddu med præfatione Peturs Þordarsonar, og meinar þann Petur ad visu annann enn brodur sinn α[α þetta er vist, því Petur sonur Þordar Henriks son (!) gaf sig eckert ad sliku]. Þesse Edda er nu min ex cessione Jons Þordarsonar.

Eg spurdi Jon Þordarson hvar þessa Eddu feinged hefde, nefndi hann mier mannenn, i Borgarfirde, enn eg gleymdi ad teikna nafned upp, var Finnson einhver (minner mig) skylldur Kalfalækjar fólke.

Petur þesse bio á Fellzenda i Middölum, var sonur Sr. Þordar Brandzsonar i Hiardarhollte.

f—g) Hraundals Eddu hefur skrifad Nikulas Finnsson, sonur Finnz Jonssonar, yngra, á Kálfalæk, lögrettumanns. Nikulas þesse er nu (1707) budarmadur i Bervik. Relat. Sr. Helga á Stad-arhraune, og Sr. Jons i Hitardal.

Adra eins Eddu skrifadi Jons (!) Finnsson, broder Nikulásar,

in Octavo. Þessa Jons Finnz sonar Eddu hafði til láns Sr. Jon Halldorsson i Hitardal, og heildur hann það vera þá sömu sem eg feck af Jone Þordarsyne, vidit et inspexit. Jon skrifade epter hende brodur sins Nikulasar, annad hvert Hraundals Eddu eda annarre þvilikre, En það fyrsta Exemplared af Eddu, sem Nikulas epterfylgde, og epter skrifade, var á pappir i 4to, komid præter propter fyrir 44 árum fra Jone Sal. Biörnssyne á Sydra Raudamel, og for þangad aptur þá uppskrifad var. Ecki voru allar visurnar eda qvæden i því volumine, heildur skrifadi Nikulas það hiedan og handan, Relat. Sr. Jons Halldorssonar 1708. epter Jone Finnzsyne, sem byr á Hundastapa i Hraunhrepp. Exemplar Jons Biörnssonar meinast interciderad vera. ad visu er það ei hia örfum Jons. Rel. Sr. Jons Halldorssonar.

h) Ordo fabularum er allt eins og i minni Eddu.

AM. 168, 8vo. A. M. egh.

Um Rimbeglu.

Ur Rimbeglu citerar Þormodur Torfason einn locum Seriei Regum Daniæ lib. II, Cap. IV, pag. 148 og lib. III, Cap. IV, pag. 264. Eg spurdi hann fyrrum hvadan þesse locus tekinn være; svaradi hann ad hann hefði staded i einhveriu (hann munde eigi hveriu) opere Biörns á Skardzá ritudu med sialfs Biörns hende, hvert opus Þormodur sagdest haft hafa, þá þessa Seriem fyrst skrifade. hefði þetta caput þar inni so citerad staded, sem það hier innfært er, og eckert hefde þar meira vered ur þessarri Rimbeglu, og allðri sagdizt Þormodur meira ur henne sied ne heyrð hafa.

Þetta mun so vera. Annars var þetta hia honum so sem i nockru hike, eda minnis förlun. Þó hefr hann mier tvisvar þetta á sömu leid sagt: fyrrum þá hann var i Kaupenhafn, og sidan 1701.

Þormodus Torfæus Seriei Regum Daniæ pag. 227 in Chronologiâ Frodonis I. Rimbeglam allegat. Ibi in Manuscripto suo, unde editio formata est, in parenthesi is posuerat: (liber vetustissimus de fastis). Ego ista mutans pro vetustissimus reposui vetustus, atqve illud de fastis eliminavi.

Pag. 148. Torfæus in suo MSto posuerat: Concludo igitur, non meis, sed antiqvissimi Codicis verbis, qvi Rimbegla inscribitur, et rationem Calendarii monstrat: at upphaf allra etc. Ego ista, uti impressa sunt, mutavi. Þetta hefur Þormodur þóttst ráða kunna af Rimbeglu nafne, enn enga vissu fyrir sier haft, fyrst hann eckert meira ur bokinni haft hefur. Ad vísu hafdi hann eingann hlut ur henne þá Seriem sína sidarst reviderade, og það var það sem mier kom til ad uteláta þetta: de fastis og rationem calendarii, fyrst eg sá, ad það var gáta alleina, ad Rimbegla hefde vered eda være þess innehalldz.

Halldor Þorbergsson hefur skrifad mier til, ad Þormodur Torfason hafi hia sier feinged: Biörns á Skardza yfir Völuspá, med Skiöldunga visum. Commentarium yfir Völuspá seigest Þormodur hafa mist 1671, med öðru fleira þviliku. Þar med ætlar Þormodur vered hafa það ur Rimbeglu «[a Þormodur var þo nockud óskir i öllu þessu, so sem hann ecki riett þar til minde], og kannske meira af Biörns á Skardzá, og seiger hann þetta allt vered hafa med hende sialfs Biörns.

Rimbeglu citerar Þormodur Torfason i sinne gömlu Serie. Sr. Gudbrandr Jonsson frá Vatzfirde, þá studiosus, var þá i Kaupenhafn, mun þessa Rimbeglu haft hafa, og lied Þormodi, sovel sem skrif Sr. Einars um Alfa (er hann ad visu honum þá lied hefr, og Þormodur citerad). Þetta ræd eg þar af, ad Rimbegla, er eg feck af Odde Sigurdzyne, er (nema eg villest) komin til hans frá Vigfuse Gudbrandzzyne, hefi eg og sied Excerptum ur þessarri sömu bok ritad med hendi Magnusar Jonssonar i Vigur. Scripsi Hafniæ 1722.

Þetta er ad visu so. Rimbeglu med hende Biörns á Skardzá feck Oddur Sigurdzson af Sr. Vigfuse Gudbrandzzyne, og á hana ennu. Er i 4to. dixit ipse 1723. Hun er nu (1727) hia mier.

AM. 180, 8vo. A. M. egh.

a) Gislarim á Sr. Gisle á Utskalum hiá Styr Þ. s. og hefur assignerad mier það.

b) hia Styr Þorvalldzzyne, Rím Sr. Gisla i Grindavik auto-

graphum dedicerad Jone Halldorssyne födur Porkels i Niardvik. hefur Sr. Gisle á Utskalum ánafnad mier það.

c) Rim Sr. Gisla i Grindavik, fra Styr Porvalldzsyne.

AM. 182, 8vo. *A. M. egh.*

Calendarium Jon Arnas. er á Skammbeinsst.

Item 8 örk pappirs hia syni Sigurdar a Feriu til ad skrifast upp. omaked betalt med 2 þ.

AM. 184, 8vo. *A. M. egh.*

a) Petta qver eignadizt eg hia Monsr. Dormóde Torfasyne 1712 mense Octobri.

b) Petta Calendarium er skrifad 1655. vide pag. 60.

Sidann er það interpolerad anno 1661. vide pagg. 66. 79.

Þad sem fylger epter pag. 79 ad vita hvad leinge tungled skin, er skrifad 1665. og kynni vera alterius authoris, forte Sr. Sigurdar Torfasonar.

AM. 194, 8vo. *A. M. egh.*

b) *Aftrykt i Alfr. isl. I, s. I.*

c) (*Ad bl. 3^v*). Det er ligesom det var fatal at her fattes i bogen det, hvor af mand kunde have corrigeret Are frode, og ligeledes fattes det i Computo Bibliothecæ Regiæ.

d) z lykr þar þessi fra sogn hactenus skrifad enn ei confererad.

e) þesse finnmarkar atburdur er hedan utskrifadur, enn vant-ar ad conferera.

f) þetta Andresdrapu fragment er hedan uppskrifad, enn vant-ar ad confera(!). hellst þau 2 sidstu orden.

h) Exaratus codex ex antiqvo Codice: ða ð: kona. ðuna ð: kona. ður ð: konur. of pro um.

AM. 209, 8vo.

Bl. 75 (*A. M. egh.*). 1711. þann 18. 7bris lanadir Monsr. Gisla Jons syne i Mafa hlid annalar Biörns á Skardza 4to innbundner,

med hendi Sr. Jons Þorgeirssonar. Eru það þeir sem eg feck af Jone Hiörtzsyne, og fra Sr. Olafi Peturssyne. ná til 1641 inclusive, þar er og fo(r)málenn.

Bl. 76 (skriverhånd). A þessum annalum Biörns á Skardzá er hönd Sr. Jons Þorgeirssonar. certum est. Eg hefe feingid þá af Jone Hiörtzsyne i Clausturhólum. Fyrrum hefur þá átt Mag. Þordur Þorlaks son, og gaf þá Sigurde Ingimundar syne.

Bl. 107. Mig minner þetta sie skrifad epter hendi Sr. Gisla Alfssonar i Kalldadarnese, sem være æred raung, og sidan obiter confererad vid hönd Sr. Jons i Villingahollte, fra Jone Þorlaks-syng. Sed forsitan memoria labor.¹

Bl. 108. Fyrer þessar bækur sendti eg Torfa Jonssyne 1707 i Aprili 2 Rxdle Specie og reikna eg so bækurnar minar vera. því hann baud mier þær 1705. og sagdi eg mætte þeirra verde sialfur rada.

Bl. 109. D. 12 Januarii —98 udgifne reverser til Monsr. Müller paa

1. En pergaments bog i 4to. mutileret er fra Peder Poulsen, oc er Jonsboc oc et stycke af ChristinR.

2. en bog i folio paa^a papier fra Sigurd Biörnssen, indeholder adskillige Jislandske historier.

3. Olafs Sögu helga, og Magnus Eyia Jarls fol. membr. fra Gudrunu Eggertsd. á Bæ.²

alle disse böger ere nu mine.

[α það var Setbergs bokarennar annar tomus i hverium ed var Sturlunga saga. Eg tok þennan tomum i sundur epter það bokena til eignar feck, og man ei hvert af Amtmanni eda sialfum Sigurde lögmanne].

Bl. 117. Jonsbok

Rettarbætur nockrar

Kristinnrettr (Arna bps.)

hier er vída in margine annoterad hvadan su eda su grein eda capitulum sie teked.

¹ Angår vistnok Amlóða saga, AM. 521 d, 4to. ² 1—3 overstreget.

Bokin er in 4to. Komin til mín frá Profastinum Sr. Pale Amundasyne. 1704 á Alþinge.

Vide Lögbók Eggerts Hannes sonar þá stóru [350, fol.].

Bl. 119. Veturenn 1685—86 skrifadi [eda atti ad skrifa] Vigfus Jonsson i Flatey Eddu «[« Snorra Eddu trui eg] fyrer Eggert Jonsson (Torfasonar) er þá var vistum á Skialldanda forse. Vidi i Brefum sem mille þeirra fóru.

Ad þessarri Eddu, eda verkinu á henne (kannske og ad seint geinge) þotti Eggert Jons syni, vidi i Brefi Vigfuss 87. i Martio.

Puridur Sæmundz dotter meinar ad þesse Edda eda eitthvad þvilikt slitur muni hia sier flækíast, og hefur lofad mier því. Minner mig hun segdi það være in octavo.

habeo. Er in 4to.

Og er það þesse, komin til mín, til eignar 1708 in Augusto frá Puride Sæmundzdottur fyrrnefndre.

Bl. 120. Þorlaks Saga þesse er ur bok sem eg feinged hefi frá Skarde á Skardzströnd. hefur til forna vered eign Sr. Þordar Jonssonar i Hitardal. Eg hefi hana láted sier i lage innbinda.

Bl. 121 (Nu i 531, 4°). Þættir Karla Magnus Sögu med hende Sr. Ketils Jörundz sonar, hveria eg feck hiá Arnliote Þordarsyne (frá Virke)

1. . . . þattur, vantar nockud lited framan vid.

2. Landres þattur.

3—9. Oddgeirs þ. etc., *indholdsfortegnelse*.

10. Um ymisleg kraptaverk og jarteikn. vantar vid endan.

Eg hefi fyrrum spurt Modurbrodur minn, Sr. Pál Ketilsson, epter hvada exemplare modurfader minn munde þessa bok ritad hafa. Svarade hann sig það aldeilis ecki muna, meinte þó það munde epter pappirsbok vered hafa.

Bl. 122—23 [Nu i AM. 318, 4to]. Þessar Noregs konga Sögur hefi eg feingid til eignar af Gudride Stefans dottur á Snæfuglsstöðum, qvinnu Sr. Helga á Husafelle.

Adur enn bokinn kom i mina eign, var hun i láne hia Sr. Audunni á Borg. enn eigi ætla eg hann hafi láted hana uppskrifa, eda sialfur uppskrifad. Sr. Audun dó i bolunni 1707.

Bokin var innsaumud þá mier i hendr kom, og var lagt inn-

ani pergamented Bref Sr. Sæmundar i Hitardal, dat. Hitardal 29. Martii 1681. tilskrifad Lögmannenum Sigurdi Biörns syne, ad Einarsnese, og af honum medteked 30. Martii 1681. sem hann sialfr (Sig. Biorsson) hafde med eigen hendi utaná þad anno-terad. Hefr so boken sidar innfest vered i þetta sidsta pergament.

Bl. 124—26 (+ 128 ubeskr.) [Nu i AM. 316, 4to]. Fyrsta sidan framan af Noregs konunga Sögunum fra Vatzhorni (Huldu) er nu ordin næsta olæs. þó hefi eg hana lesid getad, og byriar hun á þessum ordum: eigi kg i fylkingu. enn endazt med þessum: til utanferdar, ok med. Vocula hm hefr alldri her skrifud vered, helldr er hun af incuriá Scribæ undanfæld.

I þeim sidara Capitulanum af þessum tveimur byriazt þau ord: Þor g'mr hiet madr ok var Hallason, med Sectione enn ecki nyu Capite, og byriazt þau midt i linu, enn eigi i upphafi linu. Næst framan vid þesse ord er, midt i linunne, ein figura eda index Sectionis, soleidis giörd med rubro: } } }. Og finntz sama figura sidar i þessum sama Capitula post illa verba: ok þotti hinn bezti kaupdreingr. Er þesse figura eckert annat enn signum Sectionis, alika og menn nu setia §.

Þau ordin sem i innlögdu blade under strikud eru, voru ölldungis olæs ordin, og eru ad gátu sett, enn orda stærðin svarar riett ólæsa platsenu, þar sem . . . eru under bokstöfunum, voru þeir stafer miög máder ordner, enn grillte þó i þá. Eg skrifade first upp þessa litt læsu sidu, og liet sidan Jon Olafsson skrifa epter því sem eg hafde ritad.

Hiá¹ Gudrunu Hakonardottur [habeo] eru Noregs konunga Sögur, med hendi Jons Hakonarsonar, skrifadar eptir Huldu gömlu. skömmu adur enn hun siglde. hun mun þá ei hafa rotin vered i kiölnum, og þyrftu eg því þessa bók einnhverntima til yfirsiónar.

Ovist er hvert uppá er ad byggia ad su Copia sem Sr. Þordur Jonsson á sie riett fylld þar sem lacunæ voru i Huldu, ei helldur su er eg á. so er og vonda bladed i Huldu ólæselegt.

Þessa bok feck eg af Gudrunu Hakonardottur á Solheimum. 1711.

Bl. 136. Frá Eyre i Skutilsfirde [er allt rífed i sundur, og fortært ur].

¹ Det følgende til Jonsson er overstreget.

1. 2 Fragmenta af 2 Ψ alteriis, badum i storu 4to.
3. Breviarii pars 4to minori, manu non vetustå.
4. Saungbokar slitur i 4to, med nótum allt i gegnum, ritad med gamalli hendi.
5. Lited Saungbokar slitur in 4to (var eckert i mier ad gagne).
Var hverki gamallt nie nytt.

Bl. 140. Meget store bogstaver i denne psalter.

Beatus vir qvi non abiit

Dominus illuminatio mea

Dixi custodiam vias meas.¹

[Qvid gloriaris in malitia. störrer end almindelig.]

Dixit insipiens in corde suo

Salvum me fac Deus.

Exultate Deo adjutori nostro

Cantate Domino canticum novum.

[Domine exaudi orationem meam, störrer end almindelig]

Dixit Dñs Dño meo: sede ad.

[Confitebor tibi Domine, litlum mun stærre enn almenne-
leger].

Þetta Ψ alterium er komed fra Englandi til Islandz. Öngver fleiri storer stafir eru þar inne.

Bl. 141—42. Disse Davids Ψ almer begynde af meget store bogstaver, snart i alle Ψ alteriis paa pergament.

19. Beatus etc.

26. Dominus »

38. Dixi »

51. Qvid » in qvibusdam hic Ψ almus non incipit á grandi litera.

52. Dixit »

68. Salvum »

80. Exultate »

97. Cantate »

101. Domine » hic et in qvibusdam non grandi lit.

109. Dixit »

¹ Hertil med skriverhånd.

Bl. 143. Semigrandes in multis. qvædam nullos habent semi-
grandes:

11. 21. 31. 41. 71. 81. 91.

51 in nonnullis. 61.

Semigrandes in mutilo qvodam in 4to.

11. 119. 126. 131. 137. 141. 143.

Bl. 146. Framan vid öll (eda flest öll) Ψ alteria Latina in mem-
branis hafa vered Calendaria Romano-Ecclesiastica. Permulta
vidi.

Hiá mörgum af þessum Calendariis hafa vered skrifader dies
emortuales einna og annarra (præcipuè benefactorum cleri, ut
arbitror). Vidi nonnulla «[perpauca tamen. et ex iis illa annotavi]
istius modi in Islandiá, et plura in Germaniâ.

Bl. 148. Ψ alterium Latinum feck eg til eignar 1703 af Mag.
Birne Þorleifssyne, biskuþe á Hólum. Var in membr. folio non
magno. Satis bonum exaratumqve, ut videbatur, circa 1360-70.
Það er nu eydilagt. Mig minner þar vantadi i blöd hier og þar.

Bl. 149. Stórer upphafs bokstafer i þessu Ψ alterio voru eins
og almennelega: a öllum Ψ almum, nema hvar þá Ψ alma vanta
kunne er stora bokstafe plaga ad hafa (þvi mig minner, ad i þetta
 Ψ alterium vantade sumstadar blöd). Med stærre stöfum enn al-
mennilega (semigrandes appellare possum: XI, . . ., XXXI, LXI,
LXXI, LXXXI, CXXI, CXLI, CXLIII).

Bl. 150—52. In fronte Psalterii, ante Psalmum 1um: Domine
labia mea aperies. etc.

Beatus vir qvi non abiit in consilio imp.

Bl. 177. Ψ alterium in 4to membr. mutilum, non admodum
antiquum. A grandioribus literis incepere Ψ almi 26, 38, 68, 97.
reliqvi deerant.

Bl. 178—95 (incl. ubeskr. blade). Beskrivende latinsk excerpt
til et psalterium, omfattende ps. XXI—CL.

Bl. 197. Fragmentum Ψ alterii satis vetusti, exarati circa 1360
—70.

Bl. 198—205 (incl. ubeskr. bl.). Beskrivende latinsk excerpt til et psalterium, omf. ps. XX—CI.

Bl. 206. Psalterium in membranâ in 4to. fra Eyri i Skutilsfirde 1707. vantadi miked i.

Storu staferner á Psalmunum þar voru eins og almennilega i öðrum, þar sem þeir Psalmar voru til. enn marga vantadi. var satis antiqvuð.

Bl. 207—9. In fronte psalterii Latini in membr. ante psalmum I.

Versus Domine labia mea. *etc.*

Bl. 211. Inter Psalmos X. et XI. nihil. og hefr allðri hier neitt vered því hier var Psalterium heillt, og var so audsied.

Bl. 212—20 (incl. ubeskr.). Fortsat beskrivende latinsk excerpt, omfattende ps. XX—CL.

(220) Seqvuntur Cantica, qvæ psalteriis subjungi vulgo solent.

Bl. 222—24. In fronte Psalterii Latini in membranâ ^a[^a fra Kalfafellz kirkiu i Fliotzhverfi. Var in 4to maiori, vel rectius in folio] ante psalmum I.

AM. 226 a, 8vo. A. M. egh.

Registur yfir bok i 4to med smárre godre hendi ^a[^a hefur Sr. Jon skrifad mier ad það være hönd Halldors nockurs Gudmundz sonar, nordlendsks manns sier ókunnigs. og mun það so vera, iafnvel þott mier synest skriften ei miög ólik til ad vera Sr. Jons Ellendzsonar i Villingahollte.], er Sr. Jon Torfason á Breidabolstad liedi mier og eg spretti i sundur og lagdi i ymsa stade ad faciliorem usum, á þó ad standa skil þar á sidann. nu 1721 er bokin mín (*sen. tf.*).

1. Landnama.
2. Nials Saga.
3. Inntak ur Gudmundar bps. Sögu.
4. Ulfs Saga Uggasonar.
5. af Sigurdi fot og Asmundi.
6. Grænlandz Kronika.

7. Tractats grei Um Saracenos og Tyrkia sem a vorum dögum bua til Jerusalem, er með annarri nyrre hendi.

Resten af bokinne eru Rimur, og sprette eg þeim ecki i sundur helldur liet þær hallda sier i involucro bokarennar. Þær eru og með sömu hendi sem Numeri 1. 2. 3. 4. 5. 6, og eru nockrar þar af, ef ei allar, ritadar 1656. vel paulo posterius.

[Beskrivelse af en lovbog, som viser sig at være Thott 1280, fol.].

Sigurdur lögmadrur hefur sier láted einn hvern tima fara um munn ad Finnboqe lögmadrur hafi fyrrum átt þessa lögbok. Enn þar til eru eingenn merki á bokinne. Marginalia sem á henne standa hier og hvar (eru Notulæ variæ, nullius momenti og nockur loca parallela) eru langtum yngre enn Finnboqe, kannske þau sieu Orms i Eyum, ad visu eru þau eigi elldri.

Gömul Lögbok i folio á perment, er hiá Sigurde Biörnssyne lögmanne, hveria hann keypt hefur af einhverium posteris Orms i Eyum; aptanvid er Christenrettur gamall. Þessa bok recommenderar Sr. Þordur Jonsson er hana sied hefur. hun er nu hiá Sigurde S. s.

Pordur Ormsson }
Isleifur Þordarson } stendur skrifad á bokinne:

Sigurd Biörnsson a bokena 1680. Hann gaf hana Sigurdi syni sinum 1701.

In folio β stuttu og breidu, kynni endilega heita 4^t af allra stærsta slage].

Jonsbok

Retttarbot Hakonar ks. um felags giörd

Kristinrettr hinn nyi.

Rbot Eiriks kgs. (medr handsaulum sk. iarder byggia) anno Regni 15.

Rbot Hakonar kgs. (þeir af vorum monnum etc.) Jons vöku aptan anno regni 6.

Rbot Hakonar kgs. (I fyrstu at þau mal er lögmenn oc Syslumen fa eigi yfirtekit etc.) anno regni 15. Bergis.

Bokinn er öll með einni hendi α ad fratekinni Rbot Hakonar kgs um felagsgiörd, hun er með annarri hendi, þó gamalle, og ecki miög olikre hinne fyrstu; er skrifud á halfann annan dalk, sem audur hefur vered aptan vid lögbokena], miög likri þeirre sem er á annarri Skalholltz lögboka i folio, þeirre sem byriast

af Jonsbok; nema það þesse er ei með so hreinlegu pennafare sem Skalholltzbokin. Er annars, óefad, álika gömul.

Aptanvid bokina er á pergament med nyrre hendi Odals-kapituli (collatum habeo)

Kristinrettur endurbættur (collatum habeo vid Mag. Thestrups exemplar).

Christiani III Recess (utgefinn i Kaupenhavn 1547) Islandicè, þo eigi allur.

Bok þesse er af betra slage. Er Rbotalaus.

Melrackabelger VI fyrir eyre.

hinar urteknu greinernar eru þar allar.

Balka distinction er hier bædi hia Erfda tale, kgs. þegnskylldu. framfærslu balki og Rekapætti.

Framanvid bókina á einni sidu situr Coronadur kgr. sidklæddur, halldande i hægre hende á háskeptre öxe snaghyrindre, og ávalre fyrir munnann, enn i vinstre hende á globo sine cruce. synizt þetta málverk ad vera coævum libro. Kongrenn hefur hár ofan á axlir, stora kampa og stutt skegg. Coronann er opin ofan, enn ei tillukt, so sem þær nu brukast. [Derefter fortegnelse over Jonsbogens indhold og over nogle ortografiske ejendommeligheder].

Attestation af Pordur Pordarson og Grimur Magnusson om at de her confereret $\frac{1}{6}$ 1711 en »baggi« indeholdende »Numeros 79«, som »hefur ritad Gunnar Philippusson i Bolhollte Anno 1710 og 1711« . . . »epter innsaumadre bok i 8vo, sem átt hefur Hr. Oddur Einarsson bp.« (∴ AM. 59, 8vo). *Afskrift af bl. 1—3 renfindes som A. M. isl. dipl. afskr. nr. 5727 (4 blade). På bl. 103 er for A. M. tilføjet: »Bókina liede mier Arna Magnussyne Vice-lögmadurenn Oddur Sigurdsson«.*

I einu elldra Registre sem eg hefi giört yfir Þormodar bækr, finn eg hier fyrir utan:

Snorra Sturlusonar æfi Noregs konunga, folio, med hendi Asgeirs, Ex Codice illo Academico, cui poetarum Catalogus subnectitur. innbundid i Norege.

Þad er, óefad, það volumen. sem Þormodur gaf sidan Oddi Sigurdz syne.

Annales Islandici, transmissi Wormio per Arngrimum Jonæ, maa ligge i bland Wormiana hos Biscoppen. Deraf er en lumpen Copie in Bibliotheca Resenianâ cum versione latinâ qvorundam locorum.

Annales transmissi per Gislaum Ottonis, Latinè, in eâdem Bibliothecâ. nonne penes Dnum Episcopum?

AM. 227, 8vo. *Skr. af eller for A. M.*

Bl. 58ff. Registur uppá nockrar bækur Skalholtz Domkirkiu, sem virtdar voru og selldar anno 1704 (*vurderede* ²⁴/₁ i *A. M.s nærværelse* — med tillæg ⁸¹/₁. *Köbt af A. M.??*).

Membranei in folio

No 15. Lesbok: . . . Eg tok þessa bok i sundur 1704, strax epter það kirkiubækurnar voro virtdar og selldar.

No. 16. Lesbokar stycki: . . . Eg tok hana i sundur strax epter það bækurnar voru virtdar og selldar 1704.

A. M. egh.

Charta 4to Mst.

Liber Theologicus, med mukaskrift smáa og næsta því ólæselega, ad eingu gagne. Continet duo opera.

1. Satis magnum De incarnatione filii Dei, cum innumeris et infinitis qvæstionibus de eâdem materia.

2. De 7 Sacramentis, similiter cum permultis qvæstionibus, similibus iis, qvibus Scholastica Theologia constare solet. Eg eignadist þessa bok og reif hana i sundur. Framan á henne stod á nedre spatiunne: Liber fratris Atzeri (o: Össur nockur, likast Danskur, hefr att bokina).

I afhendingu til Mag. Þordar kallast hun Liber Sancti Asseri. ineptè.

AM. 228, 8vo.

3. Ex Catalogo MSto librorum Thomæ Birckerodii, Ottoniensis. 1706 (Selve bogfortegnelsen, bl. 43v—53: skriverhånd).

Bl. 54. »Monsr. Reitzer har ieg ombedet at kiöbe dem som her er kors for«. (o: 18 numre, vistnok alle mscrr. på nær en dansk Davids psalter, Rostock 1528).

6. David Dannel (saaledes heed hand) Kongl. Capitain,

giorde 3 reiser til Grönland, A^o 1652—53—54. Skibet som gick alle disse 3 reiser, heed Ste. Jacob. og reedede Rentemester Henrich Müller Skibet ud. Det sidste aar 1654 bragte Capitainen de Grönlandske folk med, som siden döde i Kiöbenhafn. Capitainens Journaler, som ere holdte paa disse reiser, haver Amtmand Christian Müller, og haver tilforne lovet mig Copie der af, saavel som hvis der kunde findes nogen videre underretning om eller efter de medbragte Grönlændere, i blandt Sal. Rentemester Müllers efterladte charteuer.

De Grönlandske reisers Journaler (Capitain David Dönell's) liedi amtmann Müller Ahlefeld (som er president i Cammeret) til ad láta þá transferera i þysku, hefur þó sialfur þá Dönsku originalana. *relatio ipsius*.

Relation um adskilianlegt Grænlands vesen, uppskrifad epter þeim konum sem Capitain Danell bragte þar frá, er hiá Finke, Amtmand Müllers relation.

De Grönlandske qvindfolk, i det ringeste nogen der af, levede til beleiringens tid eller der om trent, og döde af sprinkler, lærde braf Dansk og bleve skickelige, Amtmand Müllers relation.

Sr. Loptur Josefsson heildur fyrir vist, ad nockur af þeim mune enn þá lifad hafa, þegar hann var studiosus i Kaupenhafn 1663—64, þó seigest hann ecki hafa sied þær, heildur heyrt um talast eins og lifande.

AM. 231 e, 8vo. *A. M. egh.*

Sperling hafdi i eina bok uppteiknad og afrissad *Insignia Nobilium Daniæ*, hver honum höfdu hingad og þangad fyrirkomed. Liedi bokina *EtatsRaad Rosencrantz* enn feck all dri aptur. Bokin var i 4to med hendi Sperlings. *Relatio ipsius*. Epter Rosencrantz daudan fanst boken ecki. Sperling krafde hennar opt af synenum (Amtmand Rosencrantz) enn hann lietst eckert til hennar vita, sem og satt mun vered hafa.

Eg hefi funded þessa bok hiá mier, og hefi feinged hana inter Rosencrantziana. Er óinnbunden i 4to.

Det norske landkaart, som ieg fick af Monsr. Lercke, hår, uden tvil, eiet Christian Geertsen, hand gaf geheime Raad Moth et norsk landcaart som hand hafde kiöbt af Rosenheems, og siger

hand det var med atskillige hænder, nemlig locupleteret af atskillige kyndige mænd i Norge.

Pau gömlu bref i Cancellienu fra 1536 til 1563 eru i 11 foliöntum. Peir fyrstu Tomi eru ólæseleger.

Eg kynni kannske lána einn epter annann.

AM. 258b, 8vo. *A. M. egh.*

Þetta pergaments blad [Series episcoporum provinciæ Nidrosiensis fra AM. 62, 4to] trosnade stórum, medan eg það uppskrifade. Mitt apographum er annars accuratissimum, og verdur all dri betur giört. Enn bladed geyme eg alleina vegna handarennar sem á því er. Og til ad conferera sidann þá seinustu Stafangurs biskupa vid adra Catalogos Episcoporum, qvi mihi sunt. Item þá sidstu Nidaróss Erkibiskupa; Et si qvæ sunt istiusmodi plura.

Sml. den efterfg. afskrift og de dertil knyttede, i Norges gl. Love IV, 554—56 delvis aftrykte bemærkninger.

AM. 259, 8vo. *A. M. egh.*

Bl. 32. Hilarius biscop i Færøe ligger begravet under en ligsteen paa Kirkebø kirkegaard i Færøe. Steenen er bleven ulæselig undtaget nafnet, og aarstalet kand icke heller læses.

Relatio Dñi. Mulleri studiosi Færøensis.

Ingen fleere liigsteene findes der, uti ille retulit.

AM. 267, 8vo. *A. M. egh.*

Bl. 23—24. Eg liet spyria Sr. Jon Olafsson á Fellzmula, epter hvada exemplare hann hefde ritad þa Laxdæla Sögu er eg á med hans hendi in folio (o: AM. 124, fol.).

Hann svarade sig ei minnst ad hafa skrifad Laxdæla-Sögu, nema eitt exemplar fyrir Mag. Biörn, og seigest hann meina ad hann það gefed hafe Gullenlöve, þegar hann siglde i fyrri sinne ^a[a i sidara sinne, á það ad vera. Enn þetta er ecki so. Eg á þetta exemplar, og minner mig eg hafi það feinged fra Bæ. kannske Mag. Biörn hafi feinged þá bok Bæiarfolki fyrir hina er hann gaf Hans Höi Excellence]. Bokina sem hann efterskrifad hafe, hafe

átt Arnor Eyolfsson á Flokastöðum, þ[^β Þetta er rett. Og er það su sama bok in folio, sem eg hefi fra Hakoni Hannessyne, enn hann feck (true eg) af Kort Magnussyne i Arbæ]. — og mune su bok sidann komist hafa til Arbæiar, og so til Feriu r[^γ hin er hver: þesse bok, og bok Sigurdar á Feriu, enn badar eru in folio, og þar af mun villan komin].

Bl. 28—29. 1712 þá eg fra Islande reiste, voru minar bækur (mest Msta) sorteradar i Þackkistur med hespum og heingelás-um, teiknadar á lokunum med Numeris 1—31, því so margar voru þessar þackkistur.

Yfir sortemented af bokunum i þessum 31 þackkistum hafde eg giort mier general Registur mier til minnes á Islandi, hvert Registur eg i sundurreif i Kaupenhavn 1728, med því eg allar þessar bækur fyrir laungu til min feinged hafde, og þær nu eru i allre annarre ordu. Registred yfir sortemented hafde eg giört 1710, og blef það so vid það sama til 1712, nema hvad i sumum kistunum jökst vid materiurnar.

Hier fyrir utan var enn nu Ein þackkista med heingeláse, sine numero. Þar i voru Holabref og Copiur þar af. Verdur þesse kista hin 32^{ur} i tölunne.

Bl. 32. Med Admiral Raben kom fra Islande, epter Þordar Þordarsonar designation:

Packkistur med heingelásur	36 ^a
Lángar kistur smáar med heingelásur		3
Raudar kistur innlæstar	5
Hvitar kistur innlæstar, ófarvadar	10
(þar af 3 nockud smærre og elldre)		
Jarnslegenn kistill	1.

^a A þennan máta hefe eg feinged þackkistur med bækur 4um fleire, enn bækur voru i, þá eg fór fra Islande. Þessar 4 munu vera af þeim 5 þackkistum sem eg á sedle uppteiknad hefi, ad tómar hafi epterskiled, og bruke Páll þær sidan til ad þacka mitt tói i. Er so ein burtu af þessum þackkistum, og ridur það á eingu, og ecki verdt ad tala um.

[*Bl. 34—53 (hovedsagl. skriverhånd).* Fortegnelse over indholdet af 20 kister [væsl. bogkister] og en del andre, A. M. tilhørende sager.]

Bl. 34. Hvit kista litel enn laung, med heingeláse fyrer. Þar i: Stafangurs bref öll og Stafangurs öskiurnar þar hia. — Copiur af öllum þessum brefum, collatæ qvod ad literas.

Þáll Hákonarson hefur lykllana ad þessum 2^{ur} kistum.

Bl. 35. I hvitre kistu dálitille en lángre: Skálholts bref og papir, sem bida mega. Nockur jarda bref fra biskupenum, sem og mega bida. Vallanes bref, Valþiofstadar bref, Einholltz bref skrifud, enn ei confererud. Odda bref, skrifud mesta part. Copiur af öllum brefum Biarna Sigurdssonar á Heynese, og þrir edur fiorer af hans originalum þar hiá.

Þáll hefur lykllen (!) ad kistunne sem er med heingeláse.

Bl. 36. I dálitelle kistu med skuffu i og heingeláse fyrer: Aller originalar Þáls lögmans, sem Magnus á ad skrifa. Copiur nockrar af þessum sömu brefum. Ögurs brefenn i sierdeilis stocke, og Copiur af þeim flestum. Gunnsteinstada brefa Copiurnar. Copiur af brefum Sigurdar Einarssonar. Halldoru Ellendzdottur. Þingeyra brefunum öllum etc.

Þáll hefur og lykllen af þessare kistu og fær Magnus þar ur efter hendine af brefum Þáls lögmans.

Bl. 37-38(egh.). I Raudre kistu innlæstre med haunkum i endum: Collectanea varia. Philologica. Lögmanna, Hirdstiora, biskupa Registur. Nomina propria. Islandico-Turcica. Varii fasciculi in 8vo um Grallara Runer Spanska fyrir vestan. Eruptiones ignium etc. Elucidarium in charta Varia Exemplaria et Varia alia Collectanea.

I Raudre kistu innlæstri med skuffu i: aukinne á loki: Öll min gömlu afskrifudu bref in fasciculis in 8vo. þar á medal godar Copiur af Skálholts brefum. Kirkna bref god. I skuffunne eru allra handa copiur og bref. Sumt originalar sem epter urdu.

Bl. 39. I raudre kistu innlæstre med skuffu i. Commissions-Papirer alleina.

I skuffuni Commissions memorialar alleina.

Bl. 40. I raudre kistu innlæstre med skuffu i. Kongsbref, Rettarbætur. Octroyer og adskilianlegt þvilikt. Item Registra antiqvaria ein og önnur. I skuffunni: allra handa memorialar um Island, þess situation, historiam literariam etc.

Bl. 41. I raudre kistu innlæstre med skuffu i.

Nockur fáein papir, Commissionen vidkomande, þar á medal Forma matriculæ, um kongs jarda sölu og annad þvilikt.

Annars eru hier i: Heil hop memorialar, vidvikiande minum bóka registrum i Islande og annad þvilikt sem ecki vard i flyter sorterad. Ofan i skuffuni eru:

Allar minar obligationer, reverser og islandska(!)peninga saker, item heil hop memorialar áhrærande notitiam librorum antiqvorum í Danmörk og annad þvilikt.

Bl. 42 (A. M. egh.). I Hvitre kistu innlæstre:

Adkomster, Manntalsbækur, Manntaled um allt land. heyrer allt Commissionenne til. — I annarra hvitre kistu Jardabækurnar. — Þad er þær kistur sem Eyolfur smidade.

Bl. 43—46 (A. M. egh.). I vættarkistu innlæstre flatre og grunnre: gömul bref i mörgum stockum, og sumra Copiur þar hiá. Eru öll mín. Ofani kistunne til uppfyllingar eru nockur ny kalfskinnsbref in fasciculis, sem eg sidar Excerptera ur, ef life. hin þau gömlu eru öll afskrifud. —

I vættarkistu innlæstre af minna slage: Iislendskar prentadar bækur sumar rarioris notæ. Adrar þvilikar prentadar bækur um Island etc. libri Antiqvarii Danici Svecici nonnulli, uti Wormii monumenta, Bartholini Causæ Contemptæ mortis etc. —

I innlæstre kistu litille (gat á likilskeggenu): Bessastada bref öll og Copiurnar «[þar er og Copiu bokin Hakonar Ormssonar 4to. Reynistadar Copiuqver]. Diupadals bref — Astridar bref med Copiunum.

Pingeyra Rekaskrár. bref gömul brædra minna. enn nu önnur fleire á samt Copiunum. I skuffunne eru Hagabref med Copiunum. flest öll confererud literaliter. Midt i skuffunne eru:

Delineationes sigillorum Islandicorum allar minar. Item bref

nockur og godar Copiur sem eg á ad gefa burt, og hefi accurat i ödrum stad in usum meum.

Item Sigilla Magnus biskups Halldors abota etc. una cum delineationibus.

Item Copiur brefa fra Stadarholi Skardi Bæ á Raudasande Flatey.

Bl. 47. I innlæstre kistu litille (Austfiarda kistunne):

Aller miner memorialar og gömul bref sem um þyrftu ad skignast i Mula syslu, Þingeyar þinge og Eyafirdi; þar eru og i min Islandz landkort, aller miner silferbekarar. peningar i tvennu lage etc.

Bl. 48. Hvit kista litill enn laung innlæst. Þar i: Öll Nidaros bref. Þeirra Copiur sem Þordur mun conferera. Nidaros Copiubók folio membrana. Bergens kalfskinn, med Copiu þar af. Collectanea qvædam Norvegica, mest de rebus diplomaticis, er mitt eged. Nockur norsk innsigli i stocki, eru min, fáein af þeim afrissud og liggia afrissingarnar þar hia.

Bl. 49 (A. M. egh.). I tveimur storum kistum innlæstum: bækur prentadar, folio 4to 8vo 12mo. allar gódar. Pall Hakonarson hefur liklana þar ad hann hefur og lykla ad ödrum tveimur storum innlæstum kistum, hvar i hann leggur sængur klæde. I annarre þeirra liggur Islandz landkaart »kg — sem« med rammum samanvafid.

Bl. 50 (A. M. egh.). I innlæstre farvadre kistu (utaná henne stendur málad AMS 1710):

Allt það lintöj sem eg epterskilde 1712. lios kioll einn. atskili-anlegt, knappar og silke, þienande til þessa kiols og mins reisu-kiols. þradur þienande til tialldens(!). og annad lited þvilikt.

Bl. 51 (A. M. egh.). En grönlandsk aare. en bösse med hulster er hos Poul. en hatt.

Bl. 52 (A. M. egh.). Det iernbundne skrin er saa at sige tomt, nögelan liggur i stocknum hia ödrum. Nock et skrin lidet med hespe for. Item mange packkister ^a[a 5 packkister] og andre ^β[β 3. hinar allar litlar med hespu fyrir], som Poul bruger siden til at packe mit töj i.

Bl. 53. Margar bækur lausar hefur Paall i forvaring, til ad conferera og giöra annad vid, bæde hiá sier og Porde. kemur það uppá hans fidem.

Bl. 57. Disse 2 blade hár ieg faaet i Danmark, liimede paa bindet af en gammel bog inden til.

Bl. 61. Eitt af Stadarholsbrefum Biarna Peturssonar hefe eg lagt medal Hola brefa. Var dat. 1510 med morgum innsiglium.

Bl. 76 (egh.). Þessa peninga af minum hefur Þorsteinn Sigurzson utgefed i sumar 1710 i Commissions erendunum.

A Stad i Grunnavig	1 Rdler specie
A Stad i Adalvik	1 Rdler spec.
	<hr/>
	2 Rdl. spec.
	Croner #
Fylgd yfir Þorska f. heide	1 — » —
A Melgrass eyre	» — 2 —
A Bæium.	1 — » —
Fylgd yfir Dalsheidi	» — 2 —
Flutningur yfir Jökulfjord	» — 2 —
	<hr/>
	3 — 2 —
	Crona #
I Ögre	1 — » —
Fyrir flutning þadan i Vigur	1 — » —
Fyrir flutning þadan ad Eyri	» — 2 —
Fyrir fylgd yfir Botns heidi	» — 2 —
A Stad i Suganda firði	1 — » —
Fyrir flutning yfir Dyrasfjord	» — 2 —
Fyrir kost a Söndum	1 — » —
Fyrir fylgd og hesta fra Tungu til Laugar-	
dals	» — 2 —
Fyrir kost i Laugardal	1 — » —
Fyrir fylgd yfir Selárdals heidi	» — 2 —
I Selárdal til Radzkonunnar	1 — » —
Fyrer fylgd fra Selárdal til Otrardals, og	
hesta	1 — » —
	<hr/>
	9 — 2 —

	Crona þ
Fyrer kost á Mula á Skalmarnese . . .	1 — » —
I Gufudal, specie » — 3 —
A Stad á Reykianesi 1 — » —
I Garpsdal, specie » — 3 —
	2 sl. Dler
	1 Specie Rdl.

Summa Summarum { 3 Rdler specie
10 Rdler Croner.

Hier fyrir utan fortæring Þorsteins og Magnúsar sem eg hefi betalað, þá þeir voru nærri mier, bæði i Hvamme og á reisunne. Þorsteine gefner til discretion 8 Rdler spec.

Magnuse kioll

Item — —

[Bl. 100. Disse 10 membranæ-brev for Latrum udi Jökelfjord inden Issefiördz syssel, laante, vel rectius, forærte jeg Sal. Assessor Magnussen, men hand sendte de til bage, i henseende jeg kunde have nogen nytte der af, men jeg forlanger dem icke, men sender dem til bage udi den Sal. Herres Bibliothecam].

Bl. 106. Justitz Raad Reitzers nu mit.

Bl. 108—9. Það sem Þormodur hefr lated skrifa á þann stora pappir, ætla eg skrifad sie um það leite ad Series hans var under minne revision, circa ann. 1698. 99.

A storann pappir var skrifud su fyrre Hrolfs kraka vita, hvar af 1. ark er pryckt 1702. hitt allt hefur hann af þessu opere eydilað, epter það hann það contraherad hafde og færð i allann styttestiil. Eckerhid minnsta blad af þessari hinni fyrre vita Hrolfs Kraka sá eg á Stangarlandi 1712. Það hefur allt fyrir laungu vered i sundur rifed, adur enn vita Hrolfi Krakii utkom 1705.

Ecki helldur var þar neitt antigraffum af Hrolfs Kraka Sögu þeirre sem prentud er in 8vo. Það hefur orded eydelagt i Kaupenhavn.

Aungva Seriem Regum Mstam, aungvar Orcades Mstas, aungvar Færeyas Mstas sá eg á Stangarlande 1712, og eckert þvilikt

feck eg epter Pormod daudann. Pau Exemplaria, er hann kynni hafa haft hia sier, (medan Exemplaria voru í þryckingu hier í Kaupenhafn) hafa orded í sundurrifen, þegar þær þrycktu bækurarnar komu ut, sem og riett var.

Bl. 111—13. Register paa nogle böger som ieg anno 1707 skickede ad Danmark med Haunefiords skib, i en packkiste merket . . . [Alle disse böger bleve ganske fordervede, og til ingen nytte].

1. Beda in Lucam.
2. Augustini Sermones in Johannem.
3. Tractatus virtutum.
4. Biblia Hieronymi.
5. Gregorii Magni in Ezechielem et Jo. Diaconi Vita Gregorii Magni.
6. Summa vitiorum.
7. Herentalii in Psalterium.
8. Sermones in Jobum (Diaknastumpur).
9. Summa Raimundi.

Disse alle 9 in membranis, og alle in folio foruden No. 9, som er in 4to.

10. Angeli de Clavasio Summa de casibus conscientiae impress. folio.
11. Nicolai de Ausmo Summa casuum conscientiae impress. folio.
12. S. Vincentii Sermones de tempore et Sanctis Lugd. 1518. 4to.
13. Mammotrectuus, Nurembergæ 1489. 4to.
14. Dresseri de Festis Lubecæ 1601. 8.
15. Chytræi chronicon Saxoniae. 8vo. tyck.
16. Parei Electa Plautina Francof. 1620. 4to.
17. Dannhaweri contra Præadamitas, Argentorati 1656. 8vo.
18. Ursini contra Præadamitas, Francof. 1656. 12.
Pythii contra Præadamitas, Leydæ 1656.
19. Eusebii Romani contra Præadamitas 1656. 12. Hilperti contra Præadamitas Ultraj. 1656.

20. Manlii Collectanea ex Discursibus Melancthonis, Budiss. 1565. 8vo.
21. Rami Scholæ Mathematicæ, Francof. 1627. 4to.
NB. præfationem NB.
22. Manilii Astronomicon cum notis Scaligeri, Reinesii, Bullialdi. Argent. 1657. 4to.
23. Censorinus, Apuleij Apologia cum notis Casauboni 1594. 4to.
24. Nogle Stridskrifter i mellem Danmark og Sverige, uindbunden. 4to.
25. Priapeia Schopii Frf. 1596. 12.
26. Grotii Apologeticus eorumqve Hollandiæ præfuerunt. Paris. 1640. 12 mo.

Bl. 119.

Vagnenn það sannar sialfur sem er nygeingenn ut á prent,
Vanskilenn heyrest halfur herra biskupenn fær so kient,
Skilied þier skallda hnicke
Skiemt er mier ods vid hlicke
I sina átt hver sender marga gicke.

Bl. 120. Tradition om lovbogen Grágás forfattet ved Grágásar búðir nær Sóleyjarhöfði på Sprengesand.

Bl. 121. Navne på galdrestave med tilhørende forklaring.

Bl. 122—23. Sagn om biskop Gudmund som Vestfjordenes beskytter mod »stóra plágan« 1495.

Bl. 133. Innan þessarra strika á ad vera $\frac{1}{4}$ ur Islendskre alen. Islendsk alen, sem nu er brukanleg, á ad vera rett Hamborgar alen, það sem á mille kann ad bera, er óriett. Þesse verdur, ad visu miklu of stutt.

Bl. 137. A Alpingis kluckunne stendur: Verbum Domini manet in eternum. Bochart Gellegeter me fecidt. anno 1593. ipse annotavi 1703.

Jon logmadur Jonsson kom víst ut med þessa klucku.

Bl. 144—45. Magnus Einarsson lietst ecki annat vitad hafa, enn hann hefde vered minn madur um sumared 1710, og qvadst

ecki fyrir þá þionustu feinged hafa. Gaf eg honum so þar fyrir svo sem svarade 4 eda 5 Rxdlum.

1711 ultimo Decembris leverader Magnuse Einarssyne 8 Rixdler in specie, fyrir hans sumarkaup á næstlidnu sumre 1711, og er þar med klárt.

Bl. 160. I Austfiarda kistunne eru:

2 storer silfurbikarar	} þeir 5 komu hingad 1720.
3 smáer —	

1 skál drifen gyllt innan.

Silfurskiped litla i hulstrenu

9 Rixdlr heiler og einn ógilldur	} þesser i einum lereftz posa.
20 hálfdr Rixdlr	
30 hálfar Cronur	

Hier ad auke liggia innan i pappir 8 Rixdlr. heiler, fra Vigfusa Hannessyne.

TILLÆG.

AM. 285b. fol.

Materiale til en af A. M. påbegyndt udgave af den latinske brevveksling mellem Torfæus og Sperling. Her:

1 rentykt ark i 8vo »Otthonis Sperlingii et Thormodi Torfæi epistolæ mutuæ« — med A. M.s noter, samt 1ste side af fg. korr.-ark — omfatter 4 breve og beg. af et 5te. På et vedlagt 8vo blad oplyser AM. om, hvorfra brevene er trykte; endv. notits om 2 trykfejl.

Vedlagte latinske seddel-notitser giver:

a) en sammenstilling af årstal i de to omtrent jævnaldrende mænds liv.

b) Torfæus *Elogia et Laudes, non usquequaqve interdum meritas, aliis attribuere consuevit, quod eo excusari poterit quodam modo, quod neminem offendere voluerit.*

c) Sperlingius de suâ eruditione non malè sentiebat.

Torfæus de suâ modestissimè.

imò se ipsum aliis æqviparare vix in animum induxit.

hinc nimia aliorum observantia in rebus literariis.

d) Uterqve doctus — uterqve Rerum vetustarum studiosus — Uterqve senex.

Sperlingius in rebus exteris et vario Eruditionis genere longè plura legit.

Torfæus res Septentrionis longè melius calluit.

Torfæus lingvæ Islandicæ veteris peritus erat.

Sperlingius pauca talia legere potuit — videri tamen voluit et ista intelligere.

Torfæus veteribus libris Septentrionis abundabat.

Sperlingius ne unicum quidem habuit.

e) Sperlingii ad Torfæum Epistolæ desumptæ sunt ex avtographis ad Torfæum missis omnibus manu Sperlingii exaratis, itaque accuratissimè hic editis, ut nullum adsit dubium.

Torfæi ad Sperlingium Epistolas in avtographis habui a Dñō Grammio, habui etiam earundem, plurimarum non omnium antigrapha in Torfæi libris Copiariis, quæ sæpius correctiora fuere. Rem ita se habere apparet: Torfæus primo amanuensibus dictavit, quæ scribenda vellet, illiqve ex ore illius libro inscribentibus, exinde Torfæus suâ manu in libro nonnulla correxit. Et hinc Epistolas (plurimas, nam paucissimæ manu Torfæi transmissæ sunt, plurimæ vero amanuensium manu) amanuenses descripsere, quas Torfæus, sine ulteriori examine vel collatione, subscripsit & amandavit. Hinc in ipsis transmissis Epistolis aliquando vocolæ desunt, quæ in antigraphis inveniuntur, imo interdum exiguæ periodi, quæ sensum tamen connectere debent. Et nonnulla istius modi plura. Accedit, quod Torfæus, præcipuè in senectute, literas non benè pingeret, lituræqve illius hac ratione lectu essent difficiliore, amanuensibus vero, forte negligentioribus hæc diu rimari operæ pretium non videretur, præsertim quando sensus aliàs sic satis cohærebat. In summa: antigrapha transmissis Epistolis prævalere debent.

Egenhændig optegnelse af A. M. fra AM. 446, fol.

Peir munu babba á moti þvi sem skrifad er, um Separationem edur Conjunctionem lögmanna jurisdictionis, þvi annars eta þeir ofan i sig domana, quod nollent.

Ponamus. Være það allt rangt i sialfu sier, id quod tamen non

est. Samt er það epter principiis Sigurdar lögmanns þeim gömlu; og hann hefur það med giördum sinum, so opt, ratificerad, repetantur exēpla ur þeim 12 argumentum. Ergo á hann ad dæmast ex propriis principiis, iis qvæ olim habuit, non iis, qvæ nunc necessitate coactus fingit. Sed hæc vix intelligent homines ἄλογοι.

XI.

VOCULÆ ISLANDICÆ RARIORES NONNULLÆ¹

1.

ad amla difficulter et cum labore progredi. hodiernum Islandicum. Sunt qui ab hoc verbo vocem amlode (a: ineptus homo) derivent. Mihi ista Etymologia parum placet.

andbárur pro mótlæte. Vidi in Sendibrefi Islensku skrifudu 1704.

Barns öl in Islensku brefe um Vatzfiord, dat. 1475. Þyder in brefenu gestabod epter barnsfædinguna. Inde Danicum Barsel.

Básalmur eða Báshalmur. Vetrar smiðr.

berfetill, sile á bagga, sem heingist á klack mallydska á Sidu. berfetill kallast og in Hornafirde sile á reipe. adrer kalla so giördar sila. at bera hönd in Fetli seigia marger in stadenn þess adrer seigia in fætli. og er það eigi ex dialecto orientali, heldr vidar á landinu og annarstadar.

Berfösull kallast á Vestfiörðum sile á reipe. má vera corruptum af berfetill.

bialle masc. gen. er hæd med klettum framan in.

Blá fæm. generis. grunnar tiarner þar gras vex upp ur.

blá kalla þeir og in Medallandi (ad eg hygg) þar gras vex upp ur sandinum. Þad er mismunur in millum Blár, Svæðu og Rots: ad Blá heiter hvar vætueinge er, og vatned eigi diupara enn sem ná kunni in kálfspord edur midiann legg. Svæða heiter þar sem stór stór vex med qviksyndi og laungum mosa, enn

¹ Efter AM. 226b, 8° og 481, 8°.

vatned kann ná til midtes, og leingra edur skiemur. Rot edur Rotskallar eru þar sem iörd edur grasrót er ad mestu burtrotnud, og standa epter sumstadar nockrer grastoppar edur allstadar gras med löndum, enn eckert midt i. Kunna soddan Rot opt vera svo diup, ad hesti sie eigi vædt i þeim. Sr. Olafur Olafsson.

Bollok ɔ: lited buhokur hann hefr (sitr vid) bollok.

at bolloka ɔ: bua med fataekt. Hann bollokadi þar ij ár. Er qvikindisord, brukanlegt i Rangárvalla syslu og þar um kring.

ad bólma ad sofa fast og hriota dicitur i Fliotsdals herade, sed inter uulgu.

Stulkan i Steinum. Hun kemur eigi heim i qvellid at bor da fyrer sveinum.

Bordun masc. heiter bassastreingurinn i hörpunne à Gallico bourdonner.

borre ɔ: hóste i Austfiordum. Eg hefi so mikinn borra ɔ: hósta.

ad borra verbum ɔ: ad hosta ibidem.

brák heiter lyse, sem kemur ofaná ketel þá Hvalur er sodinn. Vestfiarda mál.

at bráka kalla Hornfirdingar ad keipa epter fiske.

briostgleypta hugdeigur, eda sá sem eigi má neitt aumt síá.

Brokar sótt *αυδρομανία*.

bura heiter kvennhempa i Landbroti og Medallandi. Under Eyjafiöllum kallast gamlar slitnar kvennhempur: burur. qv. per ignominiam.

Dasfiskē^{ur} heiter á Vestfiordum allra handa trosfiske: ludur, steinbitar, keilur, qvod alibi matfiske. Item Rask ur þorske.

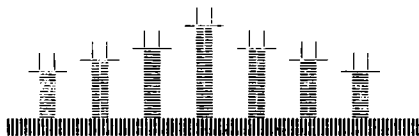
Daudyfli, Cadaver. Hefr Mag. Jon Widalin in Concione qvâdam in suâ postilla impressâ ubi sermo est de Lazaro. Er alment mál i Fliotsdals heradi, og er þar sama sem Hræ. neutr. singulare.

Des. heydes. neutrius generis heiter i Myrdal sá upphladni iardveggr, sem heyen hlast á. Geil geingr millum tveggia Desia.

[drag] Kelldu drag Lækjar drag Skurar drag iel drag Þad dregr upp skur (iel).

Dymbill heiter liósastiake, hár, giördur til ad standa á golfi.

Eru á honum ofan í kross 4. armar, og á sierhverium þeirra 3. kertapípur smá hækkande upp og inn ad. Í miðjunne er ein kertapípa hæðst, sem er su þrettanda á Dymblinum. Adrer tveir armarner a Dymblenum síá so ut sem fylger.

Stendur einn dymbill enn nu (1704) í Skalholtz kirkiu. Af þessum Dymblum seigia gamler menn köllud sie Dymbilvika og Dymbildagar, því þá hafi ei líósen sett vered í Hialma hángande í kirkiuum, helldur á þessa dymbila, og þau 13. líós merkia átt Christum og hans 12 postula. Um sömu Dymbilviku seigia gamler menn (á Íslande epter sögn fyrri manna) ad kluckum hafi ei hringt vered, helldur hafi í kluckna stad Klöprur brukadar vered. Klöprur skulu so hafa vered giördar, ad fram- an í kirkiu þilenu nedarlega var fiöl, sem gieck innanfrá ut í gegnum þiled, og var á endanum föst giörd, þeim sem inn visse í kirkiuna, enn under þeim endanum sem ut visse var hyllukorn utan á þilenu. Su fyrr nefnda fiöl var so umbuin, ad sá endenn, er ut visse, reis alltid (um stinna fiödur, álika og riettsmíðader smíðiubelger, edur í organ), stód so einn maður utanfyri kirkiunne og sveigde þann endann, er upp og ut visse, nidur á hylluna, og það so hart, ad glamradi hátt í þessu, og þetta var fyrri hringingar í Dymbilvikunni. Til þessa klappa umbunings skal hafa siest nockud á Vatsfiardar kirkiu. (ad skilia: þeirre gömlu kirkiu, sem nu nylega er ofantekin, og á ný uppbygd). Dymbill fylger Kirkiubæ (á Sidu under fialle) er giördur eins og gueridon og liosapípur allt um kring.

eggiadóddur það rauða í egginu í Hornafirði. Sr. Olafur Olafsson. döddurinn. corruptum absque dubio ex germanico dotter.

Ad drepa ut fyrri einum það eða það. ɔ: utmála eins ávirðing,

Durner er höfudstór hvalur, sem Walrav (hvalambur) er í höfðenu, og rennur ut ur því þegar það er opnad. Er þá liqvídum, enn storknar þegar á síoenn kemur, og safna menn því

so, fleytande það ofan af sionum, órafinerad sier það ut, eins og halfstorked flot og er mórautt, en rafinerad er það ásyndar alika og lax hreistur, sniohvitt, allt i krömum smáflisum, og smackar ekki illa. Vidi þetta hvalambur á Þingeyre 1710. hia Jörgen Söffrensyne, bæde rafinerad og óklárt. Óklárt lyktar það illa og sier illa ut. Durner heiter öðru nafne bure eda burhvalur.

So ad ecki sá á döckvan Dyrvil ☉: dila, nonnemo i Þingvallasveit. so ecki sá a döckvan tyrfil. alibi i Arnesssýslu, idqve multo rectius á torf.

Eyfastur kalla þeir i Vestmanna Eyium, þann, sem er heimilisfastur á eyunni. Eg hefi vered eyfastur i so mörg ár. refer ad husfastur.

Fat. band yfir um vadstein. Forsendur (puto qv. fats-endur) olarnar á badum endum fatsens.

Fats-endur heita ólarnar ofan og nedan á vadsteinenum. Forsendur kalla það adrer. Fat heiter snæred, sem liggur um kring vadsteinenn og helldur fats endunum föstum.

Ferlikan res monstrosæ magnitudinis. brukast ennu af mörgum á Jslandi. Fyrer sunnan láta menn það vera neutrius generis. fyrer nordan fæminini. Eg true ferlikan med rettu þyde qvodvis monstrum, enn nu brukast það eigi nema fyrir monstrosam magnitudinem.

Ferstikla, fæm. gen. kallast i Medallande skiolgardur fyrer fie og hesta, heiter so af forma, sem so er +. Vatn á Arnarvatnsheide nordarlega med fiórum holmum í.

Fisktærur plurale rekalld af fiske, vargeted.

Fiarlaga laust. pro: i medallage. Islenskt mál, ef so skal kalla. Novum enim esse videtur.

Fetill heiter allt það af lindanum, sem dregst i gegnum hringiuna, og banger nidur fra belltisstadnum.

Flagmeri, species Hakalls. er oftast meir grafleckottr eda grárre á skinned enn almennur hakall og lausare i fiskenum. Þeir sem eta hann, flagna, og þar af er hann svo kalladr. dubitatatur. Fangast allstadar i Austflördum, enn sialldnar enn adrer Hákallar. Bein hákall er sterkare enn annar hakall, og stærri enn adrer. 12. a 13. alna langur, enn adrer eru ongefer 8 eda 10. alner. beinhakall hefr hardara briosk enn hiner, og er briosk

hans likara beine utan til, enn briosk innanunder beinskellenne(!). Er annars ætur eins og annar hákall, og hefur stærri lifur (2-3. tunnur lifrar) enn adrer hákallar hafa 2. tunnur. I hákalle eru egg, smá og stór, ongefer .1. tunna full i þeim stærstu. Fæner talkn i hákalle. eru raudar og meir enn þverhönd¹ á leingd, i þeim sem storer eru. Fæna stockur talknen heil. alias fæna kerfi.

Flote. Askafloste. örgrunn loklaus kista med tveimur handar hölldum, til ad bera i aska og annad þvilikt. brukast fyrir nordan.

Flös (Flesiar in genitivo) flæditangi af grioti, sem á brytur. Skaga Flös. nærri Utskalum i Gardi.

Follder plur. fæm. kallast mosavaxed land á láglandisfiöllum, eru stórar leirþufur under, og heidargrös i mosanum sumstadar. Adrer seigia ad Follder heite slettlandis hardvelli, so sem breider backar med ám, ex gr. Deseý, Hestapingseyrar.

Fordilld. recentior vox Islandica. at giöra til fordilldar, at leita ser fordilldar. Videtur corruptum esse ex Germanico Vortheil.

Frugg. heiter slæmt hey, sem sprettur upp ur vatzdælum, sefhey, hávaxed enn kostlaust.

Frugg-miöl slæmt miöl. [frugga] heyed er fruggad ɔ: myglad, alment mál i Strandasyslu og fyrir nordan.

Gagl. neutr. kallast i Alftavere. ungar alfter, sem fyrst fara ad verpa. A Sidu kallast og gagl ungar hænur sem fyrst verpa. hinc translatè gagl dicuntur ineptæ fæminæ, qvæ rerum omnium imperitæ sunt (andtælis kindur).

[giggia] það er ecki ad giggia það ɔ: ecki ad efast um það. Myrdælska. mun eiga ad vera gyggia á gugginn ɔ: lurlegur.

gigr vel gygr (gygar in plur.) Sandhóll med þunnri sandstör ofaná, og meltaugum innani er mál i Hunavatzþinge. Gygar kallast sandholar, sierdeilis fyri ofan fiörur, álika og i Stadar-sveit eru. Sandgygr, sandholl. gigr eda gygr heiter gróf, rák eda strik, sem menn giöra med skörunge i elldzneyted eda eisuna, so upp loga skule.

Gimlok kalla gamler menn á Vestfiörðum Þverfara. Relator Hakon Hannesson epter Vestfirdingi einum.

¹ meir—hönd understr. og spönn skr. ovenover.

Ginfiara kallast stór fiara, þá siorenn sem leingst fellur ut frá landenu. Er almennt mál i Vestmannaeyium og vidar fyrer austan. Ginfiörur kalla menn eins sudr um Nes og vidar, item fyrer Nordan, stærstu fiörur. Þad er mikil ginfiara i dag.

Gingialld kalla menn almennelega á Vestfiörðum geipverd, so sem, ad kaupa einn hlut med gingiallde. gingialld i annal-um Biörns á Skardsá, qvasi ingens expensa.

Ginheilög god. sanctissimi Dii.

Ginregin Dii maximæ Divinitatis.

ginkeyptur. Eg er eigi so ginkeyptur fyrir því.

gli un, gladningur exigua satisfactio.

glumra kallast skrugga i Austfiörðum. Sr. Olafur Olafsson. Þar af mun Eysteinn glumra hafa sitt nafn.

Gota heita hrognen epter það þau gotin eru. Medan gotan liggur i þorskinum kallast hun med rettu eige gota, helldr Hrogn.

Gotungur fiskur ɔ: þorskur, sem er ad giota, eda um það leite.

Gotrauf. blagyte. gota sem er blá ad lit, ɔ: nygotin.

Greppur heiter i þorske hulstred (involucrum) það er hrogn- in liggia i, medan fiskurinn ber þau i sier. ɔ: matrix, ut puto. Greppurinn snerpizt saman epter það fiskurinn hefr goted. Adrer seigia ad greppur heite allt til samans, hulstred og hrognen, medan það ligger i þorskenum og adur enn fiskurenn hefur gotid. Sidan heita hrognen Gota.

XX. Grindur. standa i Afhendingu Kalfafellz stadar i Flíotz- hverfi de anno 1557. Eiga ad skiliast grindur i færesteck, sem eru giördar eins og kláfhlidar, og sett so hris i á mille rimanna.

griupán neutr. gen. ɔ: Biuga. Mallydska i Rangárvalla¹ sýslu hiá gömlu folki. Þad hefr og vidar svo kallad vered, meinast nordur i landi. Item vissulega i Borgarfirdi og á Sudr- nesium.

griupangi masc. heill biugna hringr. i Arness sýslu.

Gúll heiter litel bunga, sem er vidare enn þufa og lægre enn höll. Gúll heiter á saum edur fate þar sem ósliett er og pokar. Gúll á hestzkiapti. Rodgúll convicium in vilem hominem.

¹ Aarness understregjet.

Gulnefia. er eittslags starar myrgrese. Kallast so i sveitinni nærri Skalholti.

Gydinga straumar eru Einmanadarstraumar.

hafgall. siest á stundum ut vid hafsbrun, til ad lita eins og fölt tungl, seigest ad boda fyrer þurra vedrattu. Adrer seigia þad siáe ut eins og straale, og bode hardinde. Má vera sky sem lyse á. [synest likt Regnboga ad litnum, ipse vidi. J. Ol.].

Hafrenningr heiter i Hornafirde hákall, sem er brunare á lit á skinnenu enn almenner, og giarnann feitari, hallda menn þessháttar hakallar sieu nylega komner ur diupe, og þar af hafa þeir þetta nafn.

Mæles ketell ɔ: sa sem tekur 4. fiordunga. Halfvættar kietel, kallar sumt folk hid sama: Enn er malleysa, þvi vætt er þunge enn eige mæler.

Hallrune qvasi hallhrune, hefur eigi orded corrumperad á sidare tidum, propter nimis duram pronounciationem.

hann Torfason. hun Biarnadotter. per contemptum á Vestfiordum, omisso nomine proprio.

Hauga-gull og skridugull, er hid sama ɔ: hringar þeir og önnur utensilia, sem fyrrum hafa fundist i iördu á Jslande. Er fin messing.

heimlæda fæm. litilsigldur huglaus ópocki sem allt ottast. Audivi i Biskupstungum. Seigest eins um karlfolk.

Hialmfagr madr ɔ: biartleitr, med fögrum skinnslit. mallydska nærri Skalhollte. [Er og altidt fyrir nordan. JÓl.].

Hnackr. triestóll, i Arnessyslu. sem mere vid hnapps högg. hnapp hellda.

hnappur videtur dictus fuisse leggurenn i hnapphelldunne, sem vær nu köllum.

[hnita] þad hnitir i báru seigest þá litell vindr er, so topparner á bárunum brotna þar fyrer og verda hvíter. Þad hnitir eigi vid fuglsbringu, seigest, þá dálitill vindblær er.

Hógsetur neutr. gen. er pípa til vins eda dryckiar. tekr stundum 1½ tunnu, stundum .2. er þad sama sem Oxehoved. Vestmanneyamenn kalla þetta so. Hogs-head (ɔ: Svinehoved) heiter Oxehoved i Engelsku. inde corruptum hogsetur.

Hollt (plur.) kallast sumstadar á Jslande móa vaxed ónytt

leirflagaland med smámelum á milli. Sumstadar kallast so lág-
lendes sliettur, med stærre slags steinum á.

Hoppungr er veidarfære med tveimur aunglum misstórum, og rode bundnu mille söckunnar og aunglanna. brukast i Þingvallavatni. Hoppungr kann og vera med einum aungle.

[horn] ad giöra fyrr horned enn barned ɔ: præposterè rem curare eins og sa sem smidadi fyrst negluna. refer ad drack horn i Snorra Sturlusyne.

Hrune masc. fyrer ofan stadinn i Hruna er ein hæd eda stór höll sem kallast Hrune. Hallrune heiter fiallvegr sem liggur ur Steingrimsfirde ofan i Gilsfiörd ad Brecku. nescio an ejusdem originis.

Hvedna ɔ: panna (litill ketill) Nordlenska Item Sidumannamal. og vidar i Austfiordum. á ad skrifast Hverna á hver Cacus. Hverna er fótalaus. Hver er ketill i Hymisquidu. inde translatum ad scaturigines fervidarum aquarum.

hyrr poeticè ignis, vel potius tepor. Vatnet er hyrt, þar er hyrt i husinu ɔ: frigus abest. hyrlegr i andliti, hefur hyrleg augu, at hyrga einn, af, hyr hilaris.

[hæll] Þat er undir hælinn lagt, res est periculi plena. ab hæl instrumentum quo oculos eruebant. under hælenn lagt. ɔ: periculosum. hæl er instrumentum til ad sla auga ut med.

[hökla] Þegar hier höklar á fiöll verdr Gláma strax ófær. sagde Sra Sigurdr á Hrafnseyre. ɔ: sniófar lited.

Hörgur plur. fæminin. kallast nordan á Islandi (ad visu i Skagafirdi) upppornader óberiumóar, sem hefur slægiulegt vered, enn sólen brent af allt grased, og svided grasrótena. I þá liking (annadhvert af ödruhveriu) kallast adrer þviliker utmóar, sem graslauser og gagnlauser eru: Hörgur. hinc dicta putantur: Hörghöll. Hörgá. Hörgárdalur.

Iörue (fe) masc. gen. sliett melholtt. ex. gr. lánga slietta holtted fyrri ofan Kopavog. Almennt málfære sydra i Mosfellzsveit. Þar yfir á iörfanum, yfir á lánga iörfann. Lange iörfe heiter melurenn fyrri ofan Kopavog. [Jorfe i Haukadál. Jörfe hiá Melrackadál i Vijdedal. JOL.].

Nu hefur himininn hárlag kerlingar, seigest á Vestfiordum

og vidar, þá himininn er heidur í midju, enn smásky um kringnidr við horisontem. alias Koll-heidrikt. Kollheidrikann mann kalla menn, per jocum, þann sem sköllottr er.

Kerlingar reykur. kallast, þá upp úr iörðunne rykr á vordag í sudda hitum og logne. Sc. Alfkonur síoda þá, edur buverka.

Þá Vesfirdsker sigla ofhátt, so segled nær eige vedrinu, seigia þeir: Þad (Sc. segled) kiell. eins í Vestmanna eyum.

Kike masc. Landzgeire miór og langr liggjande mille tveggia gilia edur og vatna. [videtur idem qvod skike. JÓL.].

ad klaga og kilia. idem vidi in scripto qvodam Islandico. Annad hvört er klögud og kiliud eign þess fataeka etc. eda etc. Kyliá ∴ akiæra. Harmonia Mag. Þordar pag. 202.

[kimbla] at kimbla saman ∴ coacervare Austfirdska í Hornafirdi og vidar. bagga kimbill, fasciculus litill bagge í bidem. hey-kimbill litill hey-baggi í Flíotzdals heradi. ad kimbla, í Flíotzdalsheradi ad bera saman í smábyrdum.

[klósigi] Þat dregur upp klósiga úr austri, under solena, úr hafinu. ∴ dregur upp þunnt bárótt sky. Sunnlenska certa. [er og Nordlenska. JÓL.].

Koper. otiosè contuetur aliqvid nulla observatione dignum. (Danicè gaber). Þetta ord sagde Þordis Ionsdotter, ad Sölvör Vigfussdotter hefde brukad.

Koppur, sem almenelega so kallast á Islande (ornamentum capitis muliebr.) kallar sumt gamallt folk Koffur. og meinar þad rettara vera.

krankr. Þar mætizt krankt vedr og koll-hetta. ∴ illt vedr.

Krókur einn galldrastafur. Ad kasta krók í annars gard. Damnum alicui inferre. Ad kasta krók í annars gard ∴ glettast við einn. Dreiged af galldrastafnum krok.

[krossfotur] ad leggja á Krossfot eins. ∴ ad gefa einum þurftigum, audivi af Þord[isi] I[ons]d[ottur].

kvelldur ∴ kvilladur, morbidus. Almenn Islenska norðr í landi.

Kuer neutr. sensu vetusto significat qvod hodie Islandis ark vel örkdicitur. Danicè sæt. tantum nempe, qvantum libro simul insuitur. In marginibus Olafs sögu helga in Bibliothecá Rese-

nianá, extat manu antiqva: III. kuer bokar. VIII. kuer bokar. niunda kuer bokar. X. kuer bokar etc. Kuer, eodem planè sensu, kalla gamler bokbindarar á Islandi það sem i einu innsaumast á kappana. ɔ: et sæt. auðvi af Sigurdi Gudnasyne. Kuer pro exiguo libello abusivum est.

Kvistur masc. sing. heiter það sem höggved er framan af hnöckunum, öðru nafne kulur. plur. Danicè Nacker. Ad kvista fisk. ɔ: ad höggva af honum hnackana (kulurnar). á Star-nese og óefad vídar. Ad kyla fisk. ɔ: ad höggva kulurnar (hnack-ana) af. Under Iökle.

Lágnadur fiskur half-ulldnadur.

Undan lás ɔ: urgangr, af at lesa. vel forte ex Germ. Lassen.

Ledda ɔ: lód til fiskiar, i Bolungarvík.

[leida] Merar kallast ad leida hvert ár, þær sem fá folölld arlega. Er bædi Nordlenska og Sunnlenska. Þad er godur leidslu færleikur ɔ: giarn ad fá folölld.

[leikmannavalld] Þad er komid i Leikmannavalld ɔ: perditum, dissipatum. Phrasis er tekin af kirkium seculo XIII. sem komu fra geistlegum til leikmanna.

[lifa] Segled lifer seigia menn i Vestmannaeyium þá það tekr fyrst til ad ná vindenum, og smá kvikar á kulborda, af því ad vindurinn kemst i það sem naumast.

Ad leika (einn) Lómbrögdum. ɔ: ad svikia. I 3. Conrads Rimu Keisarasonar: edur lómbrögdum leiked enn, og leynst ad öðrum hverium senn. Lómslegur, Lómalegur sá sem lædist, geingr ódiarflega. alias dulkofralegur.

[lykill]. Bregda lykle á kinn þiofi, stendr i lögbok Þiofab. i. Þá hafa alleina vered brukanleger þess slags lásar, sem vær köllum nu Hestlása. Þess slags lyckill giörer þetta merki \square ɔ: gálga.

halfur manudur siofar, eda halfs mánadar sior. mánadar sior. skal vera mallydska einnhverstadar fyrir nordann, kannske á Tiörnese. pro 2. 4. vikur siofar. Eins kallar folk sumt halfvættar ketel, sem adrer kalla mæles ketel og tekr 4 fiord. mæler hefur óefad vered 4. fiordungar.

Næsill ɔ: askur sem tekr minna enn mörk. i Landbroti og Medallandi. testis Sr. Gissur. al. Neitsle forte perperam.

[niörfa] ad niörfa nidur giarder á kere. ɔ: ad festa þær med

smá nōglum, so þær komist hverki upp ne nidr. nidur niörfadur, náqvæmlega festur. Alii kalla ad niörfa, ad geyma, fela. Þetta er so nidur niörfad hia mier (i böggum minum) ad eg næ þvi eige. inde forsitan nyrfill.

[pata] barned tekr at pata. infans incipit balbutire. Almenn austfird[sk]a i Fliotzdal herade.

Pressa. so kalla sumer á Islande reimar þær sem innsigle under brefum hanga vid. nescio qvam rectè.

[purka] Ecki purka eg fyrer þad. aliis um þad. ɔ: ecki sie eg i þad. Ieg skiötter icke der om, passer icke der paa.

Hann qva vera reistann er rettara enn reistur: ɔ: qveda vera, hana qva vera rika, mig qva vera á þad ad heita. Hann accusat. qva lesa, giöra, ferdast.

ranseydi neutr. gen. saudr, hvers efri skvoltr er leingre enn sá nedre.

[raufa] Þad raufar i lopted seigia menn, þá þyct er uppi yfer, enn stórvidre ryfur þess á mille skyen, hvert fra ödru, so ad þar á mille sier rima til himins.

[refla] Ad refla upp þad eda þad. ɔ: götva upp. ef eg get þad uppreflad. om ieg kand komme efter det. Almenn Islenska. Audivi sæpius.

Skarfasetur kalla menn þar óhreinlega er vid skilest. Skarfur er síofugl, sem utdritur allt, þar sem hann setst.

Skiessen iörd, uppá vinda. ɔ: fárleg, skadvæn. Myrdælska. Nu tekr ad skiessast.

Skirnarfad eda Skirnarmunnlaug kalla biskupar á Islandi nu almennelega (þá þeir i visitatium uppteikna Utensilia Ecclesiastica) Sacrarium munnlaug. Þetta hygg eg Mag. Bryniolf fyrstann uppteked hafa, og hina so epter breytt. Enn eg efast um ad Sacrarium munnlaug sie sama og skirnar fat. Prima disqvisitio mætte vera hvert þetta Sacrarium munnlaug sie nomen unius rei, eda tveggia, þó er likara þad sie ein Notio, finnst vída i gömlu maldogum, og þadan hefur Mag. Bryniolfur óefad tekid nafned, Volens illa intelligere, qvæ forte non exacte novit. Endelega kynni og vera, ad antiqviores Bryniolfo hafe og so skirnarfated kallad. Enn hvert þad sie riectt, þyker mier efasamt sem adur er sagt. Mier þyker liklegra, ad Sacrarium

munnlaug muni vera munnlaug su er prestur þvodi sier ur, post oblationem, vel Sacrificium, ut vocabant. Iafnvel þott eg ecki þore þetta fyrir vist ad seigia. Enn vist er það, ad similes errores de vetustorum utensilium ecclesiasticorum nominibus eru ecki óalmenner, þar menn hafa skirt nyu hlutena med gömlu nöfnunum, og látest skilia þau betur enn þeir giördu. So hefur Mag. Biörn kallad alltaris steinenn paxspialld eda paxblad i einne sinne visitatiu, cum tamen res sint planè diversæ. I glossis veteribus Latino-græcis stendur passacriarium ὄρπια. Clericus i hans Critica pag. 33. partis secundæ vill lata þetta lesast Vas aqvearium. Mun það ecki kunna ad vera Vas sacrarium? Inqviratur hvert i þessum glossis finnest eingen fleire Ecclesiastica.

Skodda skal þoka kallast á Langanese. Skodda er eigi þoka, seger Sr Gudmundr Magnusson, helldur dimmvidre, þá ecki sier til himins, og ecki glögt langt burtu.

Skrumpeis flauter, þegar hellt er miólk heitre i þær og þær so evanescera.

Smálke kallast biugu, sperdill, magáll, og annad þvilikt ætelegt umtros af slátre. Adrer vilia það heite allzkyns fagiætur matur, minus rectè ut putatur.

Spiel heiter á Vestfiordum dar á hettum. Spiel hufa hufa med dare. Adrer kalla spiel hornen (eyrun) sem ganga upp á hettukollinn, þa upp er brotin hettan.

Sproti. brydding á móttökum og óla endum i latuns reidtygium. Sprotar heita og á kvennsöðla reidum, ólarnar med buningi sem hanga nidr á nárana hestsins, alias Nárasprotar. Sprote heiter nedst á kvennlinda, hvar med tóied, sem lindinn er af giördur, og buningurinn á saumadur, er brydt nedst i enndann.

Stackur. upphár klettur (eda fell) slior ofan. Stackr hia Stackfirde Stackaberg. Arnarstacksheidi.

Standur, hár uppmiór klettr, Myrdælska. Vestfirdsker munde kalla það klack eda dráng.

Stockud skal 3: speyngd stendr i afhendingu Kalfafellz stadar i Flíotzhverfi de anno 1557. ij diskar stockader epter ende-

laungu. standa i afhendingu sama Kalfafellz stadar de anno 1584.
 ɔ: speyngder.

ad strua ɔ: flækia veft, þrád, eda annad þvilikt.

Sveipa kallast svunta (forklæde). i Hornafirde. á Sidu, i Medallandi. i Landbroti.

Svil. plur. neutr. i þorske, það sama sem heiter miolk i silunge, lactes. Er eins og ryckt lin. Svil eru i mare (Lactes) Hrogn i fæmina. Vil idem qvod Svil. Vilia flækiur þa lopi edur lippa flækist. Sr Olaf Ol[afs]s[on]. Vil heita annars smágarnar i saudum og lömbum.

ad tirrast pro styggiast, reidast. heyrde eg Magnus Sigurdson i Brædratungu seigia. Þad er vist almenn Nordlenska. turrulegur ɔ: öfugur, firtinn.

tirra, tik, canicula. vulgi vox est. — branda tirra eins slags silungr.

Tisme heiter i Medallande, miöl og smiör saman hnodad, hvert þeir þar óbakad eta, med því korne til forna bakad er til nægiu á sofne, adur enn malad er. Minnpak var allt eins. Kanska vid hafi blifed su matreyda, er þeir Jrsku þrælar uppá fundu.

Togreskia undankemba i Dyrafirde, Steingrimsfirde og vidar á Vestfiördum. rask af fiske.

trosberi masc. eitt slags trog til ad bera sorp ut i. Heiter so Nordr i landi, under Eyiafiöllum, i Austfiordum.

Tæber iardarber. eg true fyrir austan á Islandi.

tægia fæm. corbis à tágum. Austfirdska vida. Ullartægia körf til ad lippa i eda ur.

Um varp um hollt eda snió etc.

Urgur heita stutur ólarstufar, hverium brugdid er i mannbrodda, og giördar æsar á báda endana, og þar i gegnum dregner þveingerner, hvar med mannbroddarnar bindast upp um ristena faster. Þessar urgur fylgia tvennar hverium mannbroddi, einar á hveria sidu. relatio Austfirdinga, plurium. Urgur skulu og kallast i Austfiordum ólar þær sem latnar eru i trie og akfære, til ad draga þau med. Urgur kallast i Austfiordum gagn-tök þau sem föst eru vid mannbrodda edur horn tölltur, hvar i þveingerner festast, sem mannbroddunum fast hallda. Almenn-

elega hlyder þetta nafn til ólarstufa. Þó kalla menn og iarnurgur. Relatio Þorlaks Ionssonar (Þorlakssonar, syslumanns). Urgur kalla menn á Vestfiordum hánkana sem latner eru í hvalstycken, so i verde tekid, testis Vestfirdingur. — Afuggur, af vef, nonne qvasi afurgur? — Urgur i fiosum kynni vera æsarnar, sem skornar verda i hvalstycken. Pumur. Þad eru Urgur á honum ɔ: liggur illa á. Urgur á barninu nyvöknudu.

Um Biarna Petursson á Stadarhole (þann gamla) sagde Sr Hannes Biörnsson, ad hann (Biarne) hefde vered vallprudur madur. ɔ: sied vel ut. Ad sia mann á velle ɔ: giætte om ens qualitäter.

Virt fæminini gen. lögur, sem runned hefr i gegnum tappa-ker fullt af mallte, og á sidan at siódast. a vini oc virtri. Þar heiter þat virtr neutr. generis.

Visturder heita i Myrdal rekiur undan heye, sem næst standa iörduinni á desiunum. Rekiur heiter þad sem ofaná liggur, þar i Myrdal.

Yps. fæmin. bil á mille syllunnar og þaksens. puta, þar sem eingen áfella er.

Þingalp. n. er ein machina i Ióla leik, so kalla þeir þad enn ecki fingalp. n. er madr monstrosè ut klæddr, geingr, so ad seigia, á 4. fótum.

Þiotta fæm. hardvelli ósliett og komid i mosa og sinu.

Þveit heiter stort stöduvatn i Hornafirde i Biarnaness sokn. ligg nærri Krossbæ og nockrum Biarnaness hialeigum, strax nedan under Ketillaugarfialle. Ur þessu vatne rennur stór lækur i Hornafiardarfliot hin Eystre, heiter Þveitar lækur. Þveitina in accusativo. Fæmininum in usu sermonis habetur.

Ægis hialmur. nomen characteris Magici apud Gudmundum Einari in Charagmate Bestiæ. Corpori á Magis apponi ait, nescio qvem in usum.

Auxartærur Þunnillde á fiske. Vestfiarda mál, non memini an vulgare.

Bátsmenn vilia eigi láta blystra á skipum. trua epter þad kome stormur. refer ad: þeyta skeggbrodda i Olafssögu, þar sem talar um Raud i Raudsey. Ad gefa Vindakára, ɔ: kasta einhveriu

ut á borded sem menn vilia vedred kome fra. Superstitio sió-
manna á Islande.

Belgiskaka örverpi idem.

fa ulldottur hestur, faulldott lamb

kufottur hestur, kufott lamb

arnhöfdott lamb.

hialmott kyr

glamottr hestur.

Psalmó 78. cinomiam, hundzflugu, ranam, froska. erugini,
sadmaknum. Sceptrum Velldis sproti, alicubi. Ps. 98. Et voce
psalmi in tubis ductilibus et voce tube cornee. Med leidzlu
ludrum, hornludrs raust.

Ps. 105. brucus grasmadr.

Ps. 107. turbati sunt et moti sunt sicut ebrius. rugluduzt —
reikudu.

Þetta fyri framan skrifad er excerperad ur Psalterio latino
Vulgatæ Versionis Msto. er eg keypte fra Skalholltskirkiu, og
reif i sundur. Voru þar ifer latinsku ordunum hier og hvar sett-
ar Islenskar glossur, og voru þær allar almennelegar, fyrir utan
þetta. Voru og ei helldr miög margar, og ecki helldr höndin
miög gömul þar á, kannske um 1500 eda circiter, ad visu miklu
yngre enn 1400. Og þar stod aptvr og annad slikt. Contentio
kifne Ps. 107.

Margar af þessum glossis voru illa til fundnar, og exprimeru-
du ecki vel Latinuna.

Ur. Husa uppskrift 1698.

8. skalldraptar af greni. 4. skalldraptar af greni. 8 skalldrapt-
ar i fiósen u. Hurdarflaki. mænitroda. áfellur. langbönd. Hlid-
ásar. mæniás. dumbskiolldótt kyr.

Lekur pro lækur, kiete pro kiæte et similia hefur til skammr-
ar stundar vered almenneleg pronounciatio i Austfjörðum. I ung-
dæmi þeirra sem nu (1703) eru midalldra sögdu þad gamler
menn, hiner yngre og i sumum ordum. Nu skal þad ad mestu
af lagt vera. propter commercium Norlenskra er þangad hafa
bygðum fared, hellst qvennfolk. Vere nu gud oss ecki hiá, Israel
seigia mette. Hun geck a redur med manne. sagde Austfirding-

urinn um konuna. Maria mer, mild og skier. ann eg dyrust drosa af dygdum þier mier su meren liosa i minne er.

[mæla] Katten mæler sige de i Nordlandene.

Mannþurdareyre nefna menn a Islande, seigia það sieu 18. alner. Og eigi slikur Eyrer ad ganga i manngiöld þá þau eru XX^c. Nefnelega þau XX^c. eige ad giora LX^c.

Notari aliqvando meretur. hvernig Einar Eyolfsson umbreitti literaturá i Olafs sögu og Landnamu, atti ad verda ad imitationem antiqvitatís. Simili proposito setti hann bergbua þátt (si rectè memini) á Runer, eda það giördu adrer, eg man ei hvert var. Lögbok hiá Biarna Peturssyne i u Octavo med hendi Halldórs Einarssonar, med orimelegre literaturá, ex eodem principio. Sr Eyolfur Ionsson, þá hann afskrifar nockud antiqvum, brukar hann og undarlega literaturam, qvam antiqvam esse putat. Imó á sumu nyu, so sem annalum Halldors Þorbergssonar.

Þeir sem a minum dögum hafa ætlad ad qveda ad imitationem veterum hafa synt ignorantiam sina og eckert annad þar med unned. Tales versus hefe eg sied epter Sr Þ. I. s. i brefi til Sr I. T. s. a B[reida] b[ol]st[ad] og til Brullaups. M. I. Th. I. E s. til Brullaups M. I. Th. H. E. s. til grafar. Th. Th. s. Item til Brull[aups] S^r. H. I. s. og I. I. s. Magnus Ionsson til Þormodar Torfas[onar]. Item epter M. I. s. er sk. madur var. Þorlak Gudbrandzson, og fleiri munu til, qvæ ut omnia delerentur, ex re auctorum esset. Þesser aller hafa komid uppá þennann þanka sidan versenn þryckt voru framan i Antiqvitatibus Bartholini. Sr Magnuss Olafssonar og Sr Hallgrims, Jtem Biörns á Skardsá, visur, uppá þann máta giördar, eru og öldungis ólikar fornskallda qvedlingum.

2.

ad andgeiflast ɔ: oggannire, obloqvi. Vestfirdska, qvam auidi ab accurato viro.

andkáralegur en tverdriver, absurdus, ɔ: imod veiret.

andsvipt er það latun eda eyr, sem geingur i giegnum hringiuna og fester hana vid ólena.

[blacki] hann er eigi med allann bla c ka ɔ: fer hiá sier, hefur ei sidblendi vid adra. er icke rigtig i hovedet.

Brass adjectivum pronus in venerem. Vox vulgi. inde forte brasta Sr Sigurdar i Prestholum i Hugvekiu psalm. XXXV. v. 2.

[dát] mier er dátt i hendi, fæti, ɔ: illt.

dáligr daalig Danicum, non daarlig.

Dægur heiter almennelega dagur, eda nótt, eins og missere heiter sumar eda vetur. Nockrer kalla dægur dag og nótt til samans. Er það at visu rángt og tekid, án efa, ur ríme Mag. Þordar, sem það so statuerar.

Felt i adalsbrefum vertera sumer Islensker þel, benè, ut mihi videtur.

Forverk kalla menn a Islandi generali voce kolvid obrendann og annad þvilikt, er alment ord, sama og andvirki.

Forverksmenn, sem um talar i lögbok, vilia sumer láta skilíast radzmann edur verkstiora. Eg true það eige alleina ad denotera vinnumenn.

Fráleitilausar ɔ: almennelegar ad vexti. Document ur Öxarfirdi 1605. ɔ: afstýrmislausar kyr. Fráleitt er það öðru er ólykt.

[gangvari] godur vid gest og gangvara. segia austfirdsker, ɔ: ganganda ut alii loqvuntur.

Hverki baun nie grein ɔ: ecki hid minnsta. seigia menn á Islande. Má vera corrupt af gryn (grion).

Gull-farg á klædi eda öðru. ɔ: Color aureus. Audivi in sermone sacro in Islandiá.

ad snua handarbökum ad einum. ɔ: vera einum af horfinn edur og svikia einn. I Toubrag Sunnefu.

hardydinn pro hardudigr, hefi eg heyrt einn prest segia in Concione sacrá. Er malleysa.

[hóla] at hóla af því ɔ: hæla, seigia sumer á Islande.

lata vinur, simulatus amicus. Islenska i bokum. legi. Lata glaur. simulata lætitia.

Lokar kallast hefill i Austfiörðum, relatio Islandi cujusdam fide digni. alii tamen negant.

[mjalli] ecki er miallinn á. ɔ: ecki fer vel. Ab albedine ut puto.

[nunna] Það er ecki ad nunna það, ad eg giöri það ɔ: ei ad nefna ei ad bera vid seiger almuge i Biskupstungum, adrer ei.

Það er og vist nidlagsmál fyri nordan. Nommer. Forsitan ad nunna i þann veg, ɔ: tala ásveigt. Biskupstungnamál.

Sulltar nókur ɔ: en staaddere, en betler. I nyu Islendsku qvædi.

Skya-glan segia sumer heite, þá solen er geingen under en birtan siest enn þá á skyunum, og lyser þar af. Það glanar til loptz.

[slufra] ad slufra sitt um hvern. ɔ: sladdre, i brefi Islendsku 1646. slufur sladder ibidem.

trygill langt og miott trog til ad saxa í mat.

Vielfinde hreckvise, talgilldra, svik.

Vögusídur tardigradus. ad vagra dragnast áframm. Vögur.

Völur á öxe, Item á hefle, þá hann er sliór.

Peybitra kallazt á Islandi frost sem veit á þidvidre og er þá hardara enn almennilega.

Þiofsbaugur hann hefur bætt þiofsbaug (al. bug) fyrer sig ɔ: er ordinn sannur (sekur) ad þiofnade. God brukanleg Islend-ska; sed qvæ antiqvum sapit.

[örtungla] Höfum vær nu tungslis um nætur? Nei, þat er örtungla. ɔ: Maaneskinnet er borte.

örpela adject. þa allur þele (frost) er ur iördu, Islendska ennu brukanleg.

raustu, ullu in accusativo audivi in concione. Male pro raust, ull. Alterum dativus casus est.

[ys] med ys mikille, pro ys miklum, vide in Matth. 8.

grædge, in fæminino, caninus appetitus.

Fesykne pro sinka audivi in Islandia in sermone sacro docti viri. Adeo perperam loqvuntur.

XII.

CHOROGRAPHICA ISLANDICA¹

1702. Natten i mellem den 18. og 19. Junii, norden for Lange-næs, var corpus solis saa meget over superficiem aqvæ (horizon-ten) da solen var paa sit laueste, at mand kiendeligen kunde see et spatium der i mellem. lidet over Nord-nord-oost var solen paa hendis laueste. Dette observerede ieg og voris styremand, som hafde god connoissance paa navigation; og var vi norden for landet saa meget som $\frac{1}{2}$ miil. Pynten af Langenæs er $66\frac{1}{2}$ grad. lat. observatio ejusd.

Ur Vopnafirde liggia þessar fiallveger i Fliotsdals herad. Tungur, innst, á Jökulsdal. Smiörvatns heide, i Jökulsár hlíd. Hellers heide, i Jökulsár hlíd. Bur, i Fagradal. og þadan Kattavikurdalur og Hvítholar i Hieradet. Af Jökulsdal liggia vegur i Fliotsdal og fell sem almennelega kallast: Fliotsdalsheidar.

Ur Fliotdal liggia: Svidenhorna hraun, innst, i Hamarsfiörd. Axarhraun, á Öxe. Budlungavalla heide, i Skriddal. Hallormstada háls, i Skriddal.

Ur Skriddal: Öxe, innst, i Berufiörd. Breiddals heide, i Breiddal. Lambadaler, i Fáskrúdsfiörd. Þorudalsheide, i Reidarfiörd.

Af Völlum: Hiálpleysa, innst, i Reidarfiörd (vetrarvegur). Fagredalur, i Reidarfiörd. Svinadalur, i Reidarfiörd. Eskiufiadarheide i Eskiufiörd. Fönn, i Nordfiörd (meinst sá hædste fiallvegur i Austfiordum). Miofafiadar heide, i Miofafiörd.

Ur Eida þingá: Seidisfiadar heidi, innst, i Seidisfiörd. Vest-

¹ Efter for det meste egenhændige notitser i AM. 213, 8vo.

dalsheidi, i Seidisfiord. Tó, i Lodmundarfiord, og Klippstadar-skard (má gánga um vetur).

Ur Hiallta stadar þingá: Hraundalur, innst, i Lodmundarfiord. Ur hönum má gánga: Kiækuskörd, i Borgarfiörd. Myrnesskörd, i Borgarfiörd. (eru eige opt faren.) Sandaskörd, i Borgarfiörd. Eireksdalur, i Borgarfiörd. Gaunguskard, i Nardvik.

Ur Niardvik: Niardvikur skridur, i Borgarfiörd.

Ur Borgarfirde: Husavikur heide, innst, i Husavik. Gagnheide, i Breiduvik. Hofstrendurskard, i Brúnavik.

Ur Brúnavik: Hallur, i Breiduvik. Þá er fared fyrer ofan Hvalvik, Glettingsnes og Kiolsvik.

Ur Breiduvik: Víkar heide, innst, i Husavik. Breiduvikur skridur, i Husavik (þar hafa margar manneskiur hrapad).

Ur Husavik: Nessháls, innst, i Lodmundarfiörd. Elfta vikur giá, i Elfta vik.

Ur Lodmundarfirde: Hialmadals heide, i Seidesfiörd.

Ur Seidisfirdi: Gagnheide, innst, af Seidisfiardar heidi a Miofafiardar heide. Heyseyrarskard, Breckugiá, Dalaskard, i Miofafiörd, illa færer veger.

Ur Miofafirde: Hola skard, innst, i Nordfiörd. Skorrastadar giá, i Nordfiörd.

Ur Nordfirde: Odds skard, innst, i Reidarfiord. Helgustada skard, i Reidarfiord. Hellersfiardar skridur, i Hellersfiord.

Ur Hellirsfirde: Hrafnaskörd, i Reidarfiörd.

Ur Sandvik: Sandvikur heide, i Reidarfiörd.

Ur Reidarfirde: Studla heide, innst, Kolfreyustadar skard, Vattarness skridur, i Fáskrudsfiörd.

Ur Fáskrudsfirde:

Ur Stödvarfirde: Hvalness skridur, ytst, i Breiddal.

Ur Breiddal: Brrufiardar skard, innst, i Berufiord. Þadan frá er eingenn almennings fiallvegur til Lónsheidar i Lón.

Ur Lóne: Almanna skard, i Hornafiord.¹

Helkunduheidi (nunc Hallgilsstada heidi) er milli Finnafiardar og Pistilfiardar, skal vera stutt $\frac{1}{2}$ þingmannaleid.

¹ Överst på bl. 8 står: hæc mihi communicavit Stephanus Pauli, studiosus, Hafniæ, som måske henviser til alt det foregående.

Þetta eru fiöllenn nordur efter ad Langanesenu, sem smá læcka nordur ad, og eru eide eda myrasund milli hverz fiallz: Gunnolf[s]vikurfiall, Fagranessfiöll, Heidarfiall. Hnausar (eru 3 smá fiöll) þadan utá nefed $\frac{1}{2}$ þingmannaleid.

Langaness strander heita fyrir nordan Digranes og austur under Gunnolfsvikur fiall.

Sköruvik er nordantil á Langanese, og fylger Mulasyslu.

Digranes (sa fiallsmule) heiter Sandvikur heidi, ofar, þar yfir um er ridid ur Vopnafirdi ofaní Sandvik.

Hágangar, tvö há kringlótt fiöll upp ur Vopnafirdi. Háganga heidi.

Þad sem kallast i Mag. Þordar landkorte Trievik á ad heita Vidvik. Krokavik á ad vera Kiolsvik.

Þetta er landstrekninginn fra Vopnafirdi nordaustur á Langanese: Vopnafiörður. Digranes. Sandvikur heydi. Sandvik (þar hiá eru Skeggiastader). Midfiörður. Finnafiörður. Gunnolfsvikur fiall er nordan til vid Finnafiördenn. Langanesed sialft þar austanfyrrer, sem framm skagar i sióen, og þar á 2. 3. bæer fyrer austan Gunnolfsvikur fialled. Fagranes heiter einn bærinn.

Ur Vopnafirde ad Skeggiastöðum skal vera þingmannaleid. Fra Skeggiastöðum og yst ut á Langanesed 1 þingmannaleid.

Buendur á Langanese sækia kirkiu til Saudaness, sem liggur i Hola biskupsdæme, halfa þingmannaleid. Þing til Skeggiastada, eina þingmannaleid, sem sagt er.

Milli Alftafiardar og Lons er Lons heide, sem geingur ofan ur fiöllum framm i sió. Austan til á Lons heide, þar sem ridid er ofan i Alftafiörd, heiter Almannagiá, er tæpur vegur med gliúfra gile einu. Þar missa ferdamenn opt ofan fyrer þad þeir med fara, og þar for ofan i brefaskapur M. Bryniolfs, enn nadest þó aptur.

Vestan til vid Lons heide tekur til Lóned (su sveit og er hun hinn austarste partur af Skaptafellz syslu). Loned endast sunnantil vid þad fialla tagl sem fremst (þar þad skagar framm i sióenn) heiter Horn. Liggur vegur ur Lone i Hornafiord i gegnum eitt fiallskard sem er ofaní þetta fiallz tagl og heiter Almannaskard. I gegnum Loned fellur Jökulsá i Lóne, og eru badum megen

hennar sandar (aurar, kalla þeir þar) so sem bæiarleid á breidd. Lóned sæker þing i Hornaförð, og fylger Hornafirde ad Hreppskilum, er þó kálkur fyrer sig.

Fra Hoffelli i Hornafirdi hefur fyrer 60 arum (o: usqve ad 1640. circiter) vered vegur fiallasyn ofan i Fliotsdalsherad, og vered komid ofan i Fliotsdal, skal hafa vered gilld dagferd og ei meir. Þesse vegur er nu af vegna jökla.

Upp ur Lóni hefur og vegur vered ofan i Fliotsdal. Item upp ur Alftafirdi, enn bader þesser veger eru ótider sökum jökla og vatna.

Skinneyar, sem standa i Mag. Þordar landkorti, kannast Austfirdingar ei vid. Mun vera villt malum, og þær settar fyrer Hrollaugseyar sem i sama kort vantar.

Hrollaugseyar liggia fyrer Hornafirde, riett undan Felle i Hornafirde, eru 3. og liggia 3. vikur siofar (sem haldded er) undann landi; skulu vera lágur og riettara köllud skier enn eyiar; seigest siór gange þar yfer þá siafarólga er, nema ein eyen skal vera hædst, so þar gange ei siór yfir, þó eru þessar Hrollaugseyar gagnlausar.

Skinney heiter bær einn i Hornafirde.

Skinneyar-höfde, til forna (sierdeilis i Krucks-spá) kalladur Mýramanna-höfde, liggur riett útundan bænum Skinney, sem er vestar enn i midri sveit (Myrum), i Einholltz kyrkiusókn; hann er i skopun yfred líkur Ingolfshöfda i Örafum, utann allur minne, og það skilur og ad siór geingur millum þessa og landz so hann er insula, enn Ingolfshöfde peninsula. Þar er utræde Myramanna; hann hefur vel i fyrstu allur vered grase vagsenn lika sem Ingolfshöfde, enn nú er jördenn burtskolud ad miklum luta, þó er enn efter gód torfa, so ad menn plaga ad lata þar ganga 2 à 3 lömb um sumar tima, enn á vetrum er þeim þar ei vært, því nær vetrarbrim eru, ganga þau snart yfer höfdann. Jón kruckur hefur i bók sinne geted umm þá tid ad ei munde verda meira ad siá af jörd á Mýramannahöfda enn sem alptarhreidur.

Milli Svinafells og Skaptafellz er Hafrafell, stort og grösugt fiall; þangad var til forna manna farvegur og fiárganga á sumar; nú er þetta Hafrafell so inne lukt af jöklatöglum er það um kringia, ad ei þangad mögulegt er ad komast nema fyrer gangandi mann, og það þó med stóru ómake.

Öræfin hafa verid saudrik sveit. Fyrir 10 árum (1703) ɔ: 1693 bió á Svinafialli i Öræfum Sveinn Jonsson, er atti 800. fiár. Circa annum 1680 (fyrir eda sidar) voru eitt haust rekin i Diupavog (þangad sækia Öræfingar kaupstad) og þar selld 400. (corr. puto 4000) fiar ur Öræfum. I Öræfum var 100. fiár til forna almenneleg eign eins bonda. Nu (1703) er 100. fiár stór fiarmergd þar, og á einginn eda fáer meira.

Ur Öræfum skal hafa vered áfange ad Mödrudal á Fialli, ɔ: fra Skaptafelli i Öræfum, skal farid hafa vered rett austur¹ og upp frá Skaptafelli.^a (^aVegur þesse skal til hafa vered i seculo 16. skömmu epter 1500. Nu er hann ölldungis til sperrtur af iöklum). Menn seigia og fyrer munnmæli ad bondinn á Skaptafelli hafi haft bú i Bardardal, og nád þangad messu heiman fra Skaptafelli reidandi konu a baki sín.

Litla herad (Minna hierad kalla adrer) eru þeir sem meina ad heite so i henseende til Fliotsdalsherads austur. Skal á mille þessarra herada fyrer 100. arum eda nockru meir hafa vered almenn ferd, og vegurenn leiged uppá fialled upp frá Skaptafelle (sem er vestarste bær i Öræfum) mille Öræfa iökulsens og Skeidaráriökuls. Sá vegur er nu ölldungis af, og af iöklum ófær ordenn; seigia menn það hafi ei meir enn dagferd vered mille Öræfa og Fliotsdals herads, og eins langt skule vered hafa ur Öræfum ad Mödrudal á Fialle.

Grimsvötn meina Sidumenn staded hafa nordaustan vid Öræfa jökullinn, enn ætla ad jökullinn sie nu geinginn yfer þau, og þau i jökullinn kominn; eru þetta þó ei nema munnmæle, því einginn þeirra hefur nærre þeim komed, edur vid nockurn talad sem þeirra afstödu sied hafe. A° 168—. þá elld-

¹ Her først skrevet: nordur.

urinn var uppi er menn sögdu vera í Grimsvötnum, þá bar hann yfer Fliótshverfed af Sidunne til að sia, ɔ: var að síá í norðost ongefur.

A mille Myrdals iökulsens og Siduiökulsins er eitt sund norður ur.¹ Fyrer austan þetta iökla sund, nordan til við Öraefa iökulin, er eitt iökulfjall sem kallast Biörn. Í eða nærri þessum Birne skulu Grimsvötn vera; skulu vera fleire enn eitt, með hæðum á mille. Upp ur sialfum þessum vötnum seigest að eldur gosed hafe, so vatned hafi synst brenna. Ur Grimsvötnum meinast sin upptök að hafa: Skaptá er þadan falle til utsudurs; Tuná er falle til utnordurs og rennur vestur í Þiorsá, Hverfisflioted, er renne þadan til landsudurs. *Senere tilfœiet í marginen*: Ur Siduiökle hafa allar þessar sin upptök.

Munnmæli eru í Fliótshverfi að hafskip hafe leiged uppi í Hverfisflióti á milli Eystra Dals og Þverárdals, og hafi berg-halldid vered vestan framm í klett þeim er Völuklettur heiter nærre Þverárdal, er þar enn nu gated á klettnum sem menn seigia. Þvert þar yfer frá Eystra Dals meigin seigia menn búdirnar stadid hafa, og kalla sumer það enn nu Budarfliót. *Credat judæus apella*.

Minþakseyri, er epter Landnámu millum Ingolfshöfða og Hiörleifs höfða, seigest^a nu að vera af og síást eckert til. Þordur Jonsson. "Þetta er að vísu riett gáta, því aller þeir sandar og fiörur eru storum umbreitfar frá því er vered hefur í gamla daga, og eckert sier sialfu likt, hverki í Fliots hverfi við síöenn, Landbrote. Medallandi, Alptavere nie fyrer Myrdalssande.

Breidabolstadur á Sidu í Kirkiubæiar klausturs kirkiusokn. xxiiij^c að dyrleika. Er nu Kirkiubæiar klausturs iörd. Þesse iörd er í medallage vídslæg að heyskap, enn heya slæm. Er landlítel heima um sig, enn á land langt frá sier í Geirlandz heide.

Breidebolstadur á Sidu er Kristsbu í Vilkins Maldaga.

Breidebolstadur á Sidu stendur alla götu austur við Kelldugnup (sem er kristfiáriörd) enn þó nockru vestar betur, litla

¹ Denne sætning er udstreget.

bæiar leid fyrer vestan Hörsland á Sidu; hefur (sem seigest) vered stór heyskapar iörd, enn er nu eingenn atqvæda iörd. Er Kirkiu bæiar klausturs iörd. Sumer ætla ad Kielldugnupur muni vera bygdur ur Breidabolstadar landi. Ecki siest til neínnar kirkiu á Breidabolstad, og einginn veit af ad seigia, ad þar hafe nein vered, fyrr edur sídar.

Eydejarðer i Alptavere: Hofstader, þar fanst ketill med jarnhölldu ærid þyckur gamall, fannst epter hlaupid sidasta; item skulu Hofstada vider nockrer vera enn nú á Heriustöðum, qvod tamen non credo. Dynskógar fyrer nordan Heriustadi. Bonkanes. Dyranes. Litlaból. Saudhellrar. Nidurföll. Stadarból. Litla Hraun. Selhraun. Ósabær. Mióás. Byrningur. Höllustader. Súrnahólar hiá Hofstöðum. Hofstader skal hafa vered stort hverfe. Vida á söndunum i Alptavere siest til bæarstæda, þar allt er uppblásed. Upp frá Alptaverinu i nordur eru Lodinsvikur, þar skal og mikil bygd vered hafa. Fyrer ofan Lodinsvikur nærri upp under jöklum skal heita Kringla, skal hafa bær vered. Dyrælæker heita so sem á midium Myrdalssande, austan til vid Eyjará, meinast bær vered hafa.

Lageyarstadur seigia Myrdæler (epter traditione majorum), ad heited hafe á Myrdals sande, og seigiast þar hiá hafa heyrnt nefnt Lág-eyar hverfe, enn hvert það hafi hialeigur vered eda og sveit um kring Lágey þikiast þeir ecki vita, sem og ecki er von, enn seigiast heyrnt hafa þar hafi heil sveit fordum vera átt. Nempe omnia incerta sunt.

Framan i Sævarhalse^a hiá Fagradal hefur til forna vered sulna-veide, adur þar hrapade úr biargenu. Er það fyrer laungu skied. Nylega hefur þar og uppá ny hrapad storeflis klettur, er vodalega mænde þar framm, sulnaveidin er öll i burtu. ^aSævarhál's er framan i Arnarstacksheidi. Þad hefur vered upp yfer sió, enn eg hefi skeidrieded þar fyrer framan.

Til forna meinast siór ad hafa geinged alla götu upp under Höfdabreckufialled þar sem Skip heller er. Sidan meinast ad

Mulaqvisl mune i einhveriu jöklahlaupe hafa bored sand þar vestur med, so ad þar vard rided um kring fyrer sídsta Kötlu-giarhlaup. I sídsta hlaupenu og epter þad breidkadi þesse sandur storum, og er þar nu vegur um á sandinum sem fyrer hlaup-ed var fiskediup. Penna sand bar i hlaupenu og epter þad so langt og odum vestur med, allt ut ad Reynisfialle, ad þar eru nu sandar sem adr var siór, og er nu vegur á breidum og þurr-um sandi fyrer framan Arnarstacksheide (hun er a mille Kerlingardals (Fagradals) og Vikur) þar sem næst fyrer hlaup-ed var flugadype. Urdu til forna aller er villdu ad Höfdabrecku og þann veg yfer Myrdalssand ad rida Arnarstacksheidi (þad er likast af Nialu, ad Arnarstacksheidi hafi kallad vered allt fialled nordur í gegn, hvert sem rided være Heidarvegurenn i Káraholma, eda upp fra Vík ad Fagradal. Og hafa aller er austur villdu orded ad rida upp hiá Hvamme i Myrdal (yfir þessa Arnarstacksheidi) og hiá Heidi (sem köllud mun vera af Arnarstacksheidi) i Kára-hólma^a. (^aKáraholmar liggia godan kipp fyrer ofan þad sem forðum hefur vered botninn á Kerlingarfirde, og hafa þeir orded ad rida so ofarlega vegna fiardarens. Nu er Arnarstacksheidi ei iafnlega ridinn sidan fyrer framan vard ridid milli Vikur og Fagradals.) Arnarstackur heitir upp hátt fell vestantil og nordarlega á fiallenu, stendur Eingigardur riect under þessum Arnarstack vestantil.

Sólheima Jökull er einn falljökull eda lágur og flatur ange úr Myrdalsjöklu, og geingur i krók sudur ur jöklenum, og sidan i vestur. Þegar hann hefur nú i öndverdu vaxed vestur epter, hefur fyrer honum orded eitt stórt gliúfragil; þad hefur hann fyllt og geinged vestur yfir Skógamanna afriect og heidi, og verdur þar geingid um kring, vestan fyrer barded á honum; nidur ad þessu gliufragile fellur ein jökulkvisl, innunder jökulenn nordan til, kiemur hun so fram undan jöklenum sunnan til fallandi so sem giegnum einn ræsir. Þesse ræsir teppist á stundum; er þá Jökulsá fyrer sunnan jökulinn minne enn vanalega, orsök-en er, ad þá vantar i ána þann partenn sem annars fellur under jökulenn og hefur sin upptök i siálfum Myrdalsjöklenum. Þegar nú ræserenn teppest sem sagt er, safnast vatned sem framm átte ad renna i fyrrsagt gliúfragil og verdur þar furdu diupt lön. Þegar

nu jakarner, er ræserenn tepptu, ecke endast til ad standa fyrer vatspunganum, þá opnast ræserenn cum impetu, og brotnar allt innan í, og þetta eru jöklahlaupen í Jökulsá med jakaförum. Liklegt er ad ræserenn muni tutna ut innan í, á milli hlaupanna, og teppa sig sialfur þangad til vatned poler ecke lengur. Hlaup þesse koma optast einu sinne á áre, stundum tvisvar og stundum optar, og eru þess minne sem skiemra verdur á mille, og þess stærre sem leingra verdur á mille.¹ Sólheima jökull bæði hæckar, og einkum geingur á löndin um kring sig ár frá áre so mun sier. Um adaljökulinn hinn stóra segia menn, ad hann ecke vaxe svo á síæ, nema þar sem fyrer honum verda gilia-skörd, þau fyller hann smámsaman med smá falljöklum. Eru aller þesser jöklaarmar (so vel sem Sólheima Jökullenn) fullar med giár og breste. Giárnar sumar i Sólheima jökla eru fullar med vatn standande, i sumum rennur vatned giánum.

Þad sem heited hefur Fúlilækur, er sú vestare Jökulsár kvíslen, sem framm undan jöklenum kiemur. Eystri kvíslin hefur til fárra ára dálitil vered, so sem litil árspræna, tók og eingum sierlegum vexte. Hier um 1690 kom i hana vöxtur sem sidan haldest hefur, so hun er nu miklu meiri enn su vestare er edlelega. Þesse vöxtur kom allur á einni nóttu og hafde hun med impetu brosted framm ur jöklenum i einum stad (til forna sitradi hun ur jöklenum smámsaman austar nockud) og var þar epter diupt ræsirshus i jöklenum er hun utbrosted hafdi.

Sunnan under Sólheima jökla i Tungunne milli eystri kvíslarinnar og þeirrar, sem under jökulenn rennur, heiter Hestapings háls. Þar segia menn fyrrum hestavig brukud vered hafa, sem og liklegt er af nafnenu.

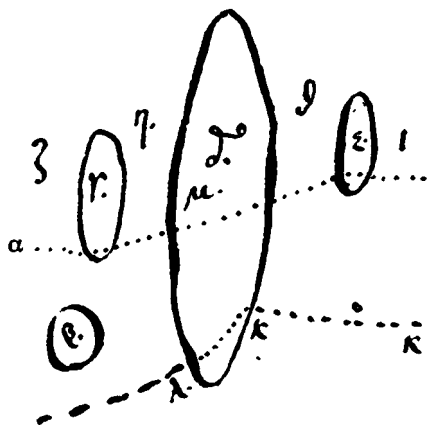
Munnmæle eru ad i Arnardölum i ytre Sólheimalande hátt uppe, ecke langt fra Myrdalsjökla, hafe upp komed jardelldur sem geinged hafe yfer Sólheimaland og brent af alla skógana; færa menn þad til bevisinga hier um ad vida i Sólheimalande er brunned griót.

Einokrudalur heiter i Solheima tune, ytre.

Holltavad er á Þiorsá þeirre kvíslenne sem er austan fyrer

¹ Her findes en kortskizze af jöklerne og de forskellige grene af floden.

Árnesse, og liggur vestur i spordenn nedra á Arnesenu. Yfir vestare qvislena (sem nu er allt vatsmegned) hefur til forna vered steinboge stór nedst ur Arnesenu, sier til endanna á honum i Arnesenu og vestan framm vid ána. Item eru þar á milli i anne havadar og fluder til ad siá. Er mál manna (og sanninda liklegt) ad vestan ad hafe yfer þennann steinboga geinginged vered i Arnesed, sc. til þingsins er þar stod þá. Holtavad er nockru ofar austan til enn steinbogenn vestantil, og liggia storar götur fra Holttavadi sudur efter Arnesenu ad steinboganum, og hefur þá vered rided, annadhvert yfer hann eda hiá honum. Eyarvad hefur þá ei vered, því qvislen hefr litel vered. Relat. Hakonar Hannessonar.

a. Eyarvad. β. þrandarholtz hólmi. γ. Midhusa holmi. δ. Arnes. ε. Kolbeins ey, heyrir til Lækjar i Holttum. ζ. Ármegnid allt so sem áen fellur nu. η. litel qvisl sem kallast Lækur. θ. breidur árfarvegur, sem nu er ecke diupur, enn er audsied ad áen hefur hier til forna falled, ad visu megned allt. ι. Leyrfarvegur, sem lited qvislarkorn nu i rennur, og fyrer austan þennann leirfarveg er fastalanded (Hollten). κ. Holttavad. hefur vered hier ad sögn gamallra manna, þó er það eydilagt fyrer allra þeirra minne, og það laungu. λ. hier hefur i gamla daga vered mille vestara landsens og Árnessens stór steinbogi, sem enn nu sier til i anne, ad hun brytur á hönum þvert yfer um. Er meining manna ad hann mune giördur hafa vered til þess, ad á honum mætti þurruum fæte ganga ur Arnessyslu yfir i Arnesed, hvad og hægt vered hefur þegar

ármegned allt var austan fyrer. μ. um þetta platz i Arnesenu skal þingstaduren ha[fa] vered og þar siá enn nu til buda. Eyarvad hefur ófæd nafn af Kolbeins ey.¹

¹ Dette stykke skulde egenlig stå efter det følgende.

Um budernar hiá Budaforse i Þiørsá (Budafors er vid efra endann á Arnesenu, eda nockrum mun nedar i þeirre kvissenne sem fellur fyrer vestan Arnesed), er materia qvæstionis, hvar til þær muni hafa brukadar vered? Liklegt er til ad gieta, nema annad riettara bevisest, ad Arness sýslu innbyggjara þingstadur hafe i Arnese vered, og er það vist. Item, ad áen hefur þá miklu meire vered fyrer austan Arnesed, enn fyrer vestan. Sidan hefur ármegned fært sig i vestari kvislenu, og er það einnigvist. Þá er tilgietande ad med því bággt var orded ad komast i Árnesed, og ómöguligt i vatnavöxtum, Arnesed og svo ad segia á þennann máta separerad frá hieradenu, þá hafe hieradsmenn yfergiefed þingstadenn i Árnese, enn sett þingstadenn á vestara backanum yfer undan efra Arnesstaglenu vid forsenn, og þá bygt þar buder, eins og fyrri voru i Árnesenu, hvar afforsenn hefur sidann nafn teked.

I Arnese i Þiørsá sögdu menn mier almennelega, ad være aftökusteinn, alika og ad Þingskalum. Eg reid þar um med Hakoni Hannessyne, og leitudum vid sollicitè epter þvilikum steine, og fundum eingann. figmentum esse credo.

Tungufell i Ytrahrepp (Hrunamannahr.) seigia menn leigid hafa til forna midt i sveit. Nu er það næste bær afriett. I Afrettinni þessarre siest i nockrum stödum til gyrdinga, og þvilikra manna hiblya, og meina menn til forna bær þar staded hafa. I nefndri afriett (nær Tungufellz bufiarhögum) heiter Diáknadys (er einn hóll eda hæd). Þar seigia menn einn diakna grafinn vera sem þar hafe Eremita lif hallded. Firer 50. arum eda nockru meir gróf einn madur i Diáknadys, og fann þar silfurdóser litlar og þunnar med kringlottri mynt i lokinu, hvar á voru okienn-eleger gamaldags bokstafer (þó illa formerader latinsker) i kringum myntena. Vidit Sigurdur Gudnason, sem mier þetta sagt hefur. Þar fann same madur og tvo spenla, ósamkynia, og ósmidlega, sem syndust ad hafa vered sinn af hverri bók, og eina spenla lyckiu, Item raftölur grænar og bláar og gular. Fyrskrifuud bygd skal hafa fylgt Ytra hrepp. Stóra Laxá skilur hreppana og fellur hun fyrer austan afrettenu.

Málstada nupur heiter mille Horsholttz og Kalldbaks i Ytra hrepp. Orsök til nafnsins segia gamler menn þá, að þræta hafi vered milli ábuanda þessarra tveggja jarda um beit under nupnum, og hafe þar hiá nupnum dæmt vered um Uslagiöllden, og nupurinn sidan svo kallast, enn þetta skal vera skied fyrer allra þeirra manna minni sem nu lifa. Þetta er skrifad til að fordast villu þá, að hier hafe bær staded.

Fyrer vestan Grindavik, milli hennar og Hafna er Reykianes, hraunvaxed land og brunned, og graslaust, að frateknu Grasfelli (so heiter eitt fell midt á nesenu) sem grasgróed er, og óskyrnt hver eige, eignar sier og eingenn sierdeilis.

Næst Stad i Grindavik er Stadarberg, eigna Husatoptamenn sier vidreka under þessu Stadarberge. Þar næst eru Sölvabásar, þeir fylgia og Husatoptum til vidreka og annarra nytia. Þá koma Flóabásar (kallast nu Hroabásar) eign Stadarkirkju. Þar skal hafa staded bær, og heited I Básu. Þá kemur Mólvik Stadarkirkjueign. Þar skal og hafa vered bær, og er þar vatsból hiá. Þar næst er Sandvik, Stadarkirkjueign, skal og hafa vered bær. Þar næst er Asmundarbás, heyrer Stadarkirkju til. Þá koma Haleyar, á Stadarkirkia þar halfann vidreka, enn Videyarklaustur halfann, og hefur sá helmingur fylgt Husatoptum fyrer þá almennelegu leiguna sem annars af iördunne geingur. I Haleyum skal hafa vered bær. Haleyaberg. Reka under því eiga Stadarkirkia og Videyarklaustur til helminga. Stora Krossvik kemur þá, hana eignar sier Stadarkirkia i Grindavik, enn adrer eigna hana Nesskirkju á Seltiarnarnese, og hefur nu Þorkell i Niardvik af Nessmönnum rekann þar. I Krossvik skal hafa vered bær. Þar næst eru Herkistader,¹ skal hafa verid bær, eign Stadarkirkju. Næst Herkistödu¹ er Skarfasetur, skal hafa vered bær. Eignenn er þar oviss. Það er og gagnlaust ölldungis, því þar er eingenn fiara. A Skarfasetri hallda menn vered hafa kirkju Reyknesinga, og er það fremst á nesenu. Seigia menn kirkju þadan færda vera til Stadar i Grindavik, og Grindvikinga til forna að hafa sakt kirkju til Hrauns. Þessa bæe meina menn til hafa vered alla, adur enn nesed brann. Enn nu er eckert

¹ Over ki er skrevet kils.

tilbaka nema brunahraun og sandar, og er þar eingum manni byggiande. So vítt er austan fram á nesenu.

Hier næst til vesturattar heiter Blasiusbás, örnefni so kallad, enn eige bæiarstæde; hann eignar sier allann Innra Holmskirkia. Næst Blasiusbás er Selahella, eign Stadarkirkju og Vid-eyarklausturs, hvad vidrekann ahrærer. Næst Selahellu, er önnur Mölvik, þar er eins skiptingarreke. Upp ur austurendanum á þessare Mölvik uppá landid geingur Oddbiargarkellda edur Oddbiargargiá, skal vera sem árfarvegur, og eru einföldd munnmæle, ad Kalldá hafi þar i sió runned, adur hun hvarf. Næst Mölvik kemur ennu ein Selahella. Þar fyrer er og skiptireki. Strax vestan framm vid þessa Selahelln eru Valagn upar. Þetta allt er framan á nesenu ad Valagnupum.

Framan á Reykianese framaní Valagnupa heiter Kirkiuvogsbás. Vidreka þar i eignar sier Kirkiuvogs kirkia. Um hvalreka vita menn eigi. Vestan til vid Kirkiuvogsbás stendur Kerling, og Karl þar frammundan i siónum. Þá kiemur Kerlingarbás, meinast eiga ad fylgia Kirkiuhöfn til vidreka og hvalreka. Streinglög er bás. Hann halda gamler menn og fylgia eiga Kirkiuhöfn, enn Bessastadamenn vilia eiga þar reka vegna Sandhafnar. Þetta er og framan á nesenu.

Aunglabriotur, er langur tänge, sem skagar framm, og giörer annad horn á Reykianese framanverdu, móts vid Skarfaseturs hornid. Kinn er eitthátt berg, sem vikur til vesturáttar. Þá kiemur möl, sem eckert nafn hefur. Þar eigna menn og Kirkiuhöfn reka. Þyrsklingasteinn, er einn steinn laus vid landed, sunnanverdt undan Kistubergi. Kistuberg. Mölvik, eigna menn Kirkiuhöfn og Sandhöfn til skiptingarreka. Giögur, skal vera skiptingarreki milli Kirkiuhafnar og Sandhafnar. Litla Sandvik, er uppá sama máta skiptingarreki, bæde vidar og hvala. Stora Sandvik, er eins skiptingarreki milli Kirkiuhafnar og Sandhafnar.

Skiothálsstader (Skióthálsstader) skulu hafa vered bær, og leiged til Hafna. Þar er enn skiptireki milli Kirkiuhafnar og Sandhafnar, allt ad Lendingarmelum. A Lendingarmelum skal hafa vered bær. Fra Lendingarmelum á Sandhöfn alleina reka. Þá kiemur Hafnaberg og er þar i litil fuglveide og ördug, sem

Hafnamenn sier nyta, so sem almenning, þá þeir það vilja. Nordan fram vid Hafnaberg heiter Klau f. Er i Sandhafnar lande. Þá kemur Eyre, og þar frammundan Eyrarsker. Þetta heyrer nu allt Sandhöfn til. Hier geta menn til ad staded muni hafa Sydri Höfn, sem stendur i Johan Buckholts iardabok, hveria þó einginn þyckist hafa heyrt nefnda, edur ad þar hafi bær staded, þó siást þar enn nu vergögn og mannaverik. Og hafi Sydrehöfn bær vered, þá verdur hun hier einhverstadar ad hafa staded.

Þar næst er Sandhöfn kongsiardar bæarstaded, sem hefur leiged i eyde, ongefer i 50. ár. A seinustu árum, sem Sandhöfn var bygd, var landskulld þar LL. fiskar, kuigillde var eckert, þó hialpade madurinn þar einni ku, med því sem hann feck til láns annarstadar ad slá. Nu er þar ei nema sandur, og ecki neitt til gagns nema rekinn. Sandhafnar vidreka hefur nu af Bessastad-amönnum i forliening Þorlakur Arvidsson (hvalrekann hafa þeir sialfer) og gefur þar epter 60. fiska, med því itake er Videyarklaustre til heyrer fyrer Hraune i Grindavik. Þesse Sandhöfn kallast i Bessastada iardabokum Lille höfn, med hveriu nafne hana þó einginn Islendskur þecker.

Samtynis vid Sandhöfn hefur staded Kirkiuhöfn, sem gamler menn hafa heyrt ad hafa vered 30° ad dyrleika, enn tiundast nu fyrer X° so sem þridiungur ur Galmatiörn. Er eydilögð fyrer hier um 40. árum. Menn seigia Kirkiuhöfn hafi tilheyrt bænhuse sem vered hefur á Galmatiörn fyrer laungu, adrer þikiast heyrt hafa ad á Kirkiuhöfn hafe bænhus vered.

Hingad til er allt lanted sandur, hraun og melar, graslaust og öldungis obyggjande.

Þá kemur Galmatiörn.

Reykianess chorographiam og Rekamörk austanframm hafa mier kient Eyolfur Jonsson á Þorkautlustöðum og adrer gamler Grindvikingar. Vestanfram eda nordanframm Hafnamenn, Jon Gudnason á Kirkiuvoge, Sigurdur Hunason i Merkinese og Arnor Hunason i Merkinese. 1703.

I tiörnunum nærri Hvassa hrauni, milli og Lonakots, fellur ut og ad (vidi). Vatnid þar i er nærri ósallt, sc. það destillerast á

leidinni; liggja þessar tiarner eitt mousquet-skot fra síónum og nockru lægra enn síórenn; ganga mörg göt i giegnum hraunid ur sionum i tiarnernar, sum hærra i þær enn sum, og fellur, trulega, ut ur þeim i gegnum þá meatus er i botni þeirra eru.

Straumur i Hraunum i Alftaness hrepp, gamall kaupstadur Hamborgara. Þar nærre er Kalldá sem hverfur.

Fyrer botninum á Hafnarfirðesunnan fyrer Hamarslæk standa budastæði, er þysker skulu brukad hafa, og er gamallt ordtæke ad Hamarslækur hafi mörg huus i Hamborg uppbyggt, sc. blandadur i dryck.

I botninum á Hafnarvog eru 5. smávogar; sá sydste heiter Skollavogur, þá Brunnvogur, þá Kyrvogur, þá Seliavogur, þá Diupevogur.^a (^aMilli Seliavogs og Diupavogs heiter Beinanes.) Þesservogar kallast og communi nomine Ósar edur Ósabotnar. Eru litler ópockapollar, fyrer utan Diupavog, sem er vogslega stór. Fyrer vestan Diupavog góðan kipp er einn klettur (hólme) framarlega i ósunum, sem nu kallast Hestaklettur; þann sama klett meina menn ad fornu fare heita Æsuberg, edur Esiuberg i Ósum. Annars heiter Æsuberg nu almennelega hnukr edur klettur upp i hrauninu fyrer ofan Hvalvik, sem er þvert yfir fra Kirkiuvoge, vestar nockud enn Hestaklettur.

Vestan til vid Hafnarvog (Osabotna) er Þorshöfn, god höfn, og nægilega diup, enn nockud þraung innsiglingar. Þar hiá eru gamlar buder, sem menn seigia þysker hafe uppsigt.

Reykjavik seigia Seltiarnarnesingar heiti þar af, ad þá Ingolfur skaut öndvegissulum sinum fyrer bord, hafi þær rekid i Effersey. Þad hafi Ingolfi þott olíklegt ad Þor visade sier ad so litlu landname, hafi því sulurnar þar brent er nu heiter Reykianes á Effersey, og viliad lata sier vera landnáms tilvisan þar Reykinn legdi á. Reykinn hafi lagt a Vikur stæde og sidan heyti þad Reykjavik. Nugæ, qvæ non conveniunt cum Landnamu.

Hvitá i Borgarfirde, sem nu rennur fyrer vestan Ey milli Eyjar

og Nedra Ness, hefur til forna runned fyrer sunnan Ey milli Eyiar og ^a Pingness. Er gamallra manna mál, ad Ey og Nedra Ness land hafe vered continuum, og i ungdæme Þórdar lögmanns hafe enn þá vered brú til baka, sem yfer hafe rided vered, svo ad Ey hafe þá vered peninsula föst vid vesturlanded, ádur enn Hvitá braut sig þar i giegnum og þurkade med þad sama þann farvegenn sem nu er fyrer sunnan Ey þurr, nema i allra stærstu vatnavöxtum. Pingnes hefur óefad frá fyrstu tíð vered fyrer sunnan Hvitá i klofanum þar sem Grimsá fiell ^β i Hvitá, og þar hefur óefad Þverárþing staded þegar Þórdur gieller mællte epter Blund-Ketel, og Snorre gode epter Viga-Styr, því þeir áttu yfer Hvitá ad sækia, sem þá rann fyrer sunnan Ey, og hefur þingid þess vegna vered kallad Þverárþing, ad ósenn á Þverá var þar svo ad segia þvert yfer frá vestan til vid ána.^γ Sie nu nockud um þad sem stendur i Stafholtz máldaga (sem seger ad Stafholtz kirkia eige Ey þá er Þverárþing stendur i), þá hefur þingid á sidare tímum flutt vered ur Pingnese vestur yfer ána.

α) mille Eyiar og 1. Langholtz 2. Pingness. Farvegurenn gamle byriar nockru fyrer nedan Langholtzvad.

β) imó fellur ennu, nema þad er nu nockru breidara framan á nesenu, sidan áenn fellur vestar.

γ) því ad Þverá hefur i gamla daga komid nockru nedar i Hvitá, enn nu kemur hun, og hefur Hvitá, þá hun braut sig vestan fyrer Ey, absorberad Þverá, sem til forna rann i þeim sama farveg sem nu rennur Hvitá, frá því sem hun tók til ad briota fyrer ofan Ey, og þar til farvegerner mætast fyrer nedan Ey, mille Eyiar og Pingness, so ad Þverá hefur þá fyrst komed saman vid Hvitá fyrer nedan Ey, enn nu koma þær ofar saman, nockru fyrer ofan Ey.¹

I tunenu i Haga á Bardaströnd er gamalt bæjarins stæde, sem nu kallast Efri Hage; þar skal stadurinn hafa staidid til forna.

Surnadalur heiter i Biarnarnup, er dalur upp i nupenn.

Fyrer vestan Isafiörd seigia menn generali voce nordur á strander og nordur á ströndum. Fyrer nordan Isafiörd (so sem i Grunnavik) distingvera menn inter Austurstrander og Nord-

¹ Hertil følgende kortskitse.

urstrander. Byriast Austurstrander ongefær við Geirholm og streckia sig hen að Dranga síðunni. Fra Geirholmi circiter og til Horns kallast þar Nordurstrander.

Tunguheidi frá Kleifum í Gilsfirde að Tungu í Bitru.

Krossárdalur, frá Kleifum að Einfætugile (á Krossárdal heiter Skaney, eyðibýle og sýr til topta).

Steinadalshe[i]ði frá Brecku í Gilsfirde að Steinadal í Kollafirde.

Hallruna frá Brecku í Gilsf. að Tind í Middal í Steingrímsf.

Tröllatunguheidi, upp frá Backa í Geiradal og ofan að Tröllatungu.

Bæiardalsheidi upp úr Bæiardal í Kroksfirde og ofan að Videalsá í Steingrímsf.

Laxárdalsheidi upp frá Munistungu í Kroksfirde og ofan að Hroberge í Steingrímsfirde.

Vadalíallaheidi frá Hríshóle í Kroksfirde (ítem frá Munistungu og öðrum þeim bæium) ofan í Stadaral í Steingrímsfirde.

Kollabudaheide, upp frá Kollabudum í Þorskafirde, og ofan í Stadaral í Steingrímsfirde.

Steingrímsfiardarheidi liggur upp úr Langadal ofan í Stadaral, í austur. Þingmannaleið milli bygða. Stadaralur liggur úr austri til vesturs, enn Langedalur úr norðre til suðurs.

Ofeigsfiardarheidi liggur upp úr Hraundal á Langadalsströnd, og ofan í Ofeigsfiörd. Hraundalur liggur framm frá Laugalanda útarlega á Langadalsströnd, liggur til austurs landsuðurs, og í sömu átt liggur vegurenn. Er frek 1½ þingmannaleið síða á mille.

Drangaiökull (so kallast vegurenn) liggur upp úr Skiallfannardal, ofan í Meyardal, sem geingur út úr Biarnarfirde (Biarnarfiördur er milli Dranga og Skialldabiarnarvíkur). Stefnan er alíka og á Ofeigsfiardarheide, nema maður beiger til suðurs fyrir jökulenn og so aptur til norðurs, so sem sliófann halfhring. Vegurenn er að leiðgð, síða á mille, alíka og Ofeigsfiardarheidi.

Dalsheidi liggur upp frá Unaðzal á Snæfíallaströnd, ofan að Dýniande í Jökulfiördum.

Snæfjallaheide, liggur fra Snæfjöllum og ofan i Grunnavig ad Nese.

Skard kallast upp fra Skarde á Snæfjallaströnd, ofan ad Höfdaströnd i Jökulfjörðum.

Skorarheidi liggur upp ur Hrafnfirde i Jökulfjörðum ad Furu-firde, er örstutt.

Bolungarvikurheidi liggur upp fra Alfstöðum i Hrafnfirði i Bolungarvik á Ströndum.

Bardsvikurskard (*ovenover* ad ganga fyrir hyrnu) upp ur Lónafirde ofan ad Bardsvik. Rangali heiter dalurenn upp ur Lónafirde.

Hlöduvikurskard, upp ur Veidileysufirde, ad Hlöduvik, og Hælarvik ef vill.

Kiaransvikurskard upp ur Hesteyrarfirde ad Kiaransvik.

Vegur fra Hesteyre i Jökulfjörðum ofan i Fliot hefur eckert nafn.

Stadarheidi fra Sliettu i Jökulfjörðum ofan i Adalvik. Kallast og Sliettuheidi.

Hafnarskard, fra Höfn ofan i Veidileysufiörd, ad Steinolfsstöðum.

Fliotzheide liggur upp ur Adalvik, fra Stakkadal og Midvik, ofan i Fliot ad Tungu og Glumstöðum.

Hyrningsgata, er fra Þverdal ad Midvik efri i Adalvik upp og ofan um 4^{tuga} biarghlid, sem er snidud.

Bardsvikurskard, ur Bardsvik i Bolungarvik.

Svartskardsheidi ur Furufirði i Þaralaturfiord.

Reykiarfiardarhals ur Furufirde i Reykiarfiörd.

Sigluvikurhals, ur Reykiarfirde i Skialldabiarnarvik.

Braut, geingur framarlega ur Langadal, yfir halsenn ofan i Laugabolsdal i Isafirde.

Kollafiardarheidi, upp ur Laugabolsdal ofan i Kollafiörd.

Skalmardalsheidi upp ur Giörfidal i Isafirde, ofan i Skalmarfiord ur Breidafirde.

Hestakleif upp ur Isafiardarbotne ofan ad Botne i Miofafirde i vestur.

Gláma liggur upp ur Miofafirde ofan ad Botne i Dyrafirde.

Skötuafiardarheidi upp fra Heydal i Miofafirde, ofan i botnenn

á Skötufirde. Þá er kringt ut með Skötufirde vestan framm ut á Hvítarnes, og so inn með Hestfirde austan fram. (Ur Skötufirde má og ríða Glámu ofan í Dyrafjörð.)

Uppur Hestfiardarbotne liggur Hestfiardarheidi ofan í botnenn á Dyrafirde, og er so Glama á vinstri hönd.

Milli Hestfiardar og Seidisfiardar er ríðed eid eitt, ofan í botnenn á Seidisfirde. Hestur heitir fjall hátt fremst á nesenu milli Hestfiardar og Seidisfiardar.

Ur Seidisfirde ofan í Alftafjörð er eingenn heidi, helldur er þar ríðed um kringt ut á Kambsnes, sem er mille fiardanna. Enn fírst er þar Kambsnessháls.

Upp ur Alftafiardarbotne gengur Lambadalsskard, ofan að Lambadal í Dyrafirde.

Alftafiardarheidi liggur upp frá Selialande í Alftafirde, ofan í Korpudal sem liggur vestantil við Önundarfjörð.

Ur Alftafirde í Skutilsfjörð er eingenn heidi, helldur er þar ríðed um Sudavík, sem er þvert yfir frá Kambsnese. Skak heitir þar halskorn frá Sudavík (ut lengst í Alftafirde) að Arnardal í Skutilsfirde.

Þverdalsheidi liggur upp frá Eingedal í Skutilsfirde ofan í mynned á Korpudal við Önundarfjörð, ut supra.

Breidadalshéidi, upp frá Tungu í Skutilsfirde, ofan í botnen á Breidadal, sem gengur ur Önundarfirde.

Botnshéidi liggur upp ur Skutilsfirde ofan að Botne í Sugandafirde.

Hnifsdalsheidi, liggur upp frá Hnifsdal ofan í Sydra dal í Bolungarvík.

Gilsbrekuheidi liggur uppur Sydradal í Bolungarvík, ofan að Gilsbreku í Sugandafirde.

Grárofa liggur upp ur Lifrardal (framm ur Bolungarvík) ofan að Selárdal í Sugandafirde. Ítem er hun gengin upp ur Hraunsdal í Skalavík.

Skalavíkurheidi liggur upp ur Bolungarvík ofani Skalavík (það er þar sem menn hafa orðed bráddaude og stendur þar kross).

Hestakleif liggur upp ur Sydradal í Bolungarvík, kemur á Breidadalshéidarveginn, og ofan að Breidadal í Önundarfirde.

Klofningsheidi liggur upp fra Stad i Sugandafirde ad Eyri i Önundarfirde.

Grimsdalsheide liggur upp fra Qviarnese i Sugandafirde, og ofan ad Hole i Önundarfirde.

Gemlufallzheide liggur upp ur Biarnadal i Önundarfirde, ofan ad Myrum, eda Gemlufalle eda Lækiarase.

Klukudalsheide liggur upp ur Valþiofsdal, og ofan i Gerdhamradal i Dirafirde.

Sama Klukudalsheide verður og ridenn ur Valþiofsdal a Ingialldssand, og er það stefnu munur.

Sandsheide liggur upp ur Breckudal af Ingialldssande ofan i Gerdhamradal.

Lokinhamraheide liggur upp ur Haukadal i Dyrafirde ofan i Lokinhamradal, er su sfyttsta ofan á öllum Vestfjörðum.

Backaskard fra Meire Backa i Skalavik, ad Keflavik.

Nordur Eyrarskard, ur Skalavik ad Nordureyri i Sugandafirde. Verður geingd.

Hestzskard liggur framm ur Hestzdal i Önundarfirde ad Selialande i Alftafirde.

Skörd, upp af Skagahlid, milli Skaga og Birnestada i Dirafirde ofaná Ingialldzsand.

Nupsskard, upp ur Nupsdal i Dirafirde, má rida bæde á Ingialldssand, ofan i Gerdhamradal, og á Klukudalsheidi ofan i Valþiofsdal.

Hiardardalsskard, upp ur Hiardardal i Dirafirde og ad Selialande i Alftafirde.

Lambadalsskard, upp ur Lambadal i Dirafirde ad sama Selialandi i Alftafirde.

Hestfiardarheide, upp ur Botni i Dirafirde, og ofan i Hestfjord.

Glama, upp fra Botni i Dirafirde, ad Botne i Miofafirde, hefur fyrrum ridenn vered ofan i Isafiörd. Item ma hana rida i Skötu-fiörd, bædi ur Dirafirde og Miofafirde.

Arnarfiardarskard, liggur af Glamuvegenum ofani dalenn fyrer framan Raudstade i Arnarfirde.

Gliufurárheidi liggur ur Ketilseyrardal i Dirafirde ad Gliufurá i Arnarfirde.

Hauksdalsheidi liggur upp ur sama Ketilseyrardal, ofan i Hrafnseyrardal.

Hrafnseyrarheidi upp ur Breckudal i Dirafirde ofan i Hrafnseyrardal.

Alftamyrarheidi upp ur Kirkiubólsdal i Dirafirde ofan i Fossdal fyrer framan Alftamyre.

Lokinhamraheide, habeo alibi.

Vegur er (gaungumanna) upp ur Kelldudal ofan i Dalsdal á Arnarfiardarströnd.

Nesdalsskard, liggur ur Nesdal, og ad Hraune á Ingiallds-sande.

Steinannesshals, ur Hokinsdal i Arnarfirde, ad Steinanese i Sudurfiördum. (Sudurfirder kallast mille Langaness og Billdudalseyrar.)

Kirkiubolsheidi fra Kirkiuboli i Mosdal, ad Botni i Geirþiofsfirde.

Dyniandisheidi fra Dyniandi i Arnarfirdi, ad Botni i Geirþiofsfirdi. Þar nordan i er su bratta Dyniandisbrecka.

Hornatær, fra Dyniande i Arnarfirde ofan i Pennudul á Bardaströnd (sem er fyrer ofan Vatzfiord). Item má þær rida ofan Vadalsdal.

Breidaskard ur Trostansfirde ofan i Pennudal, og mætir þar Hornatám.

Lækjarheidi, upp ur Trostansfirde ofan ad Briamslæk á Bardaströnd. Þessa heide má og rida upp ur Reykiarfirde.

Laugarháls upp fra Reykiarfirde ofan i Morudal á Bardaströnd. Fossheidi, upp ur Fossfirdi ofan i Morudal, eda og ofan ad Tungumula á Bardaströnd.

Dufansdalsheidi, upp fra Dufansdal i Sudurfiördum og ad Botni i Talknafirde.

Vegur liggur (nafnlaus) upp fra Otrardal, ad Tungu i Talknafirde.

Eysteinseyrarvegur, upp fra Billdudal ad Eysteinseyri i Talknafirde.

Tunguheidi, upp ur sama Billdudal, ad Tungu i Talknafirde.

Hvestu kleifar (vondur vegur þó ridinn) upp ur Hvestudal og ad Tungu i Talknafirde.

Feitzdalsskard (fyrer gangande mann) upp fra Feitzdal i Arnarfiardardölum, ad Stora Laugardal i Talknafirde.

Fagradalsheidi liggur frá Öskubrecku i Arnarfiardardölum, ofan i Fagradal fyrer utan Laugardal stora i Talknafirde.

Öskubreckuheidi, fra Öskubrecku i Fifustadadal, ofan ad Selatrum i Talknafirde. Item ad Krossadal i Talknafirdi.

Selárdalsheidi, upp frá Selárdal ad Krossadal i Talknafirde.

Lambeyrarhals, fra Lambeyri i Talknafirde, ad Gestseyri i Patrifirde.

Mikledalur, fra Botne i Talknafirde, ad Gestseyre i Patrifirde.

Raknadalstagl, upp ur nefndum Mikladal ad Raknadali Patrifirde.

Botnaheide, fra Botni i Talknafirde, ad Botne i Patrifirde.

Fremre Botnaheidi liggur upp fra Dufansdal i Sudurfjörðum. bak vid Talknafjörð, ad Botne i Patrifirde.

Midvarda fra Botni i Talknafirde ad Haga á Bardaströnd.

Kleifaheidi, upp frá Botni i Patrifirde, ofan ad Haukaberge á Bardaströnd.

Hrossagötuskard liggur upp frá Skápadal i Patrifirde, á Sandzheidarvegenn á Bardaströnd.

Skersheidi, upp frá Selskeri i Patrifirde, ofan ad Mánaberge (eidiörðunne) eda þar um (fyrer utan Skóg).

Upp ur Qvigindisdal, eda Saudlaus dal, er ridid ofan ad Breidavik, vegurenn kallast Dalverpe.

Hniotsheidi, ur Örlygshöfn, ofan Naustabrecku á Raudasand.

Látraheidi, fra Hvallátrum (ut i vikunum) ofan á Raudasand (ad Naustabrecku).

Ur Örlygshöfn i Breidavik, heiter Breidavikurhás.

Sandzheidi upp fra Skoge á Raudasandi, ofan á Bardaströnd, mille Hollts og Haukabergs.¹

Hof i Hialltadal er nu eydiból, og eru þar fjarhus frá Holum (biskupsstolinum) og steckur, er steckiarvegs leingd eda litil bæirleid frá Holum, upp i Halltadalenn, fyrer framan Hola. Þar

¹ En fortsættelse heraf findes bl. 304—309, af Jón Magnússon.

sier glögt til bæiarstædes, og yfer 30. topta. Ein af toptunum er laus vid hinar, og er 25 fadma laung eda leingre og hier um 10 fadma breid, eru einar dyr a hlidvegenum.

Munnmæle eru, ad biskupsstollenn hafe fluttur vered fluttur(!) frá þessu Hofi, vegna spillingar af Hofsá, og þangad sem nu stendur, og hafi sá bær fyrrum heited Lækiartunga, og vered hialeiga fra Hofi.

NB. Bærenn hiet, ad visu, Holar pá biskupsstollenn var settur. Enn ef Hof hefde ádur flutt vered, kynni vel vera, og mun sátt vera. Lækiartungu nafned synest ad vera uppdiktad.

XIII.

OM DE ISLANDSKE KLOSTRE

»KLAUSTRUM VIDKOMANDE«¹

Klaustrenn² á Islandi hafa í fyrstu audæfi öðlast af proventu giöfum með giöfum þeirra er gafu sig í klaustrinn sálugiöfum «[α ∴ testamentis bædi þeirra er sier í þeirra kirkium leg kusu og öðrum sem í sinum testamentis þeirra minntust], obærilegum [*note*: hellst seqvioribus temporibus þá tyrannis oc avaritia Ecclesiasticorum hæst gieck] sektum á þá er vid þaug misbroted hafa [*note*: samningum vid þá er brotleger urdu, kennzlu skola pillta], sidan þegar lausafied vaxed hefr, hafa þau iarder keypt stundum fyrir hálfverd, eda og iördum skipt, sier til stærsta hagnadar og hinum til skada, sem þetta allt af gömlum brefum síá er. stundum hafa þeir er vid þaug misbroted hafa iarder ute lated.

Giafer til klaustra, hellst ónafnkiendra, eru ei uppteiknadar, kann madur og ei hálfpartinn underretting ad fá, hverninn þeirra godz er underkomid og er það ad engu gagni, þo madr það fá kinne, því fyrir utan það kann madr liett ad slutta hvernig það í pavadominum til geinged er. Annars hefi eg sied ein og önnur onafnkiendra manna gafubref og testamenta.

Itök, so sem skogar og rekaparta, eingeteiga etc. hafa klaustrin nordan á Islandi, hellst Munkapvera, átt í ymsar iarder, sem annarra eign vered hafa. Patet ex instrumentis seculi xv.ti et xvi.ti. ineuntis.

¹ För trykt í Blanda II, men unöjagtig. ² AM. Apogr. Isl. 3034.

Bæe hafa klaustren haft, adskild fra klausturhusunum, og það fyrir verkafolk sitt og laicos. Það er auðsied ad Pyckvabæiar bær hefr staded þar sem hann nu er því þar eru gömul forvirki á ræsenum og öðru.

Pyckvabæiar klaustur hefur staded fyrir sunnan kirkiuna, sier þar ennnu til tópta i kirkiugardenum.

Um Pyckvabæiar klaustur er allt i kring dike og morast. Ætla menn klaustred þar hafa sett vered, so það skylldi eo tutius fyrir ófride; og það eru almennar sagnar. Það mun, verius, koma so til: bærinn sem þar stód, adr enn klaustred stiftadest, kann fyrir þessa orsök hafa þar settur vered.

Kirkiubæiar klaustur á Sidu meinast staded hafa sunnanvert vid kirkiuna, og er kirkiugardurenn þar langtum vidare ut fra kirkiunne enn nordann framm, eda allstadar annarstadar um kring.

Þar sem Skridu klausturs kirkia nu stendur, seigia menn ad prestur einr hafe tynt edur tapad einni oblatu (corpore Domini) sem ei hafi aptur fundist. Þar fyrir hafi klaustred ordid Corporis Christi. NB. Est sangvinis Christi non vero corporis.

Vid Pyckvabæiar klausturs kirkiu eru 2 koparlíón (vatzkarlar). 2 gamlar kluckur. 1 lited skrin (descriptionem vide alibi). eingin fleiri gömul utensilia og eingar bækur.

Vid Pyckvabæiar kirkiu i Alftaveri er ein væn klucka, temm-elega stór, þar á stendur: ecaum ^a[a lege ut puto scōrum] apostolorum solemnia sacra canit ecclesia corde pio Hans Schillinck. anno Domini MCCCCXIX. Utana kluckunne standa sanctus cum clave, Ϙ: Petrus, og sanctus cum gladio et libro, Ϙ: Paulus. Vid sömu kirkiu er önnur klucka, nockru minni, þo væn, eiusdem etatis (1519) med hinni, þó fyrir utan árstal, þar á stendur: in omnem terram exivit sonus eorum et in fines orbis terre verba eorum.

Bind af 8 gamle perments böger uden nogen blade i ligge henkastede i Kirkebai closter kirke, og ingen böger meer. Icke heller nogen synderlige gamle documenter. Nogle faa breve forvares der, hvilken mesten alle ere nye.

Vid Videyar klaustur eru eingin monumenta antiqva, hverki grafsteinar nie neitt annad gamallt. Er það nu sem önnur almenneleg iörd, og hafa Bessastada menn þar bu. Kirkia er þar ennú, sem embættad er i efter tiltölu.

Virke heiter i Videy. þar seigia þeir sydra, ad Ion biskup Arason hafi ætlad um ad buast, þá hann var buinn ad utreka Danska ur nefndri Videy. Þetta virke liggur vestur frá bænum, so sem hann nu stendur.

Helgafells klaustur hefur staded nordan framm vid kirkiuna, sier þar ennú fyrir toptum, strax fyrir (ofan) utan kirkiugardenn milli hans og fellsens.

Þá¹ mukarner urdu ad ryma fra Helgafelle, geingu þeir þrisvar i kringum felled, og formælltu sinum epterkomendum. Relatio, falsa ut puto. Interim truer einfaldt fólk, ad þesse álög hafe svo á hrunid, ad eingum hafe Helgafellsstadur farsæll vordid. Ei helldur Stapa umbod.

Fyrer austan bæenn i Flatey sier glögglega til kirkiu og kirkiugards. I sáluhlidenu stendur þar iardfastur steirn og er klappadur ofaní hann kringlottur bolli, seigia menn þann brukadann vered hafa til vigds vatns (qvod tamen ego non credo, því hann hefur vered under manna fótum ad synest). Strax fyrir vestann þennan kirkiugard eru 3 eda fleire hustopter vallgrónar, seigia Flateyingar það vered hafa þess gamla klaustursins hus. þar heita og klausturholar enn i dag er topternar vid standa.

Um Þingeyra klaustur er relatio Nordlenskra ad i Hunavats þinge hafi geinged stort hallæri, og hafi þá þess herads innbygg-

¹ Med skriverhånd.

iarar heited klaustur ad reisa ef því linte. það hafi so endast og þeir heited efnt.

Mödruvalla klaustur hafde til forna abbatem, sidan það brann fyrir vangjætslu druckinna munkna, var Holabiskup þeirra aboti, enn fyrir klaustrinu var prior. Relatio Halldors Þorbergssonar, sem það s. lesed hafa i Laurentius sögu.

Sr.¹ Einar Arnason gaf epter Skridu klaustur 30 dale 1554. þar á mót under hiellt hann þar nockra presta.

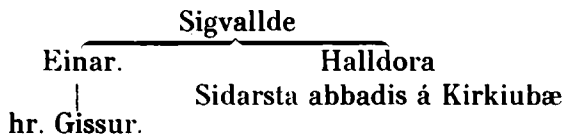
Benedict² Petursson hafdi Kirkiub. klaustur strax eptir reformationem. Mun ei sa sami Benedikt standa i Domabok Þordar lögmans so sem fullmektugur á Bessastöðum.

Margret under Stadarfelli.

Kirkiubæiar klaustur hafdi fyrst epter abbadisernar Benedikt Peturson danskur maður. Eptir hann Hakon Arnason, fader Gisla lögmans i 3 ár. þá Nikulas Biörnson fá ar. þá Þormodur Kortson. I þessara tid var eptergiallded 30. rdlr og voru þó þá þar vid margar iarder, sem nu eru separeradar, so sem þær er Þordur Þorkelsson hefr. Item Hörsland Hörsdalur og Geirland. I Þormodar tid var eptergiallded fært framm, eins og það nu er, 136 Rdlr.

Epter Þormód tok allt klaustred Kort Þormodsson i 15 ar. Eptir hann daudan Nikulas Þormodzson i 45. ár (dó 1676). Eptir hann Biörn Nikulasson i 5 ár. Sidan Pall Amundason. 1681 et seq.

Halldora var sidasta abbadis a Kirkiubæ, systir hennar var Geirpruðr kona N. lögmans.³

¹ Apogr. 3037. ² Apogr. 3039. ³ Det er ikke helt sikkert, hvormeget heraf hidrører fra Margret; måske kun det første stykke.

A¹ Pyckvabæiar klaustre skrifade eg inscription af einum legsteine sem mig minner sie Einars Sigvalldasonar. Inspiciatur postea.

I Geirlandz lande á Sidu er Kirkiubæiar klausturs sel, og hefur vered i lánnga tima. Menn seigia, ad fyrir selstöduna hafe Geirlandz buendum fra Kirkiubæiar klaustre gollded vered: gamallt naut, skyrtunna, halfvættar ostur, smiör halftunna; adrer seigia tvævett naut og skyrtunna.

Af þessum tolle seigest ad Merkurmenn hafe haft þridiung, fyrir trodning á selvegi. Þennann toll skaffade af Halla Grimsdóttur, sem seigest, þá hun var á Kirkiubæ.

Kona Þormodar Kortssonar hiet Halla Grimsdóttur; Þormodur hieilt Kirkiubæiar klaustur og Skogalien undir eins.

Eptir Þormod daudann tók Skogalien Amundi Þormods son, enn klaustred Kort broder hans, ad fra teknum Hörgslande, Hornsdal og Geirlande; þær feck frá klaustrenu Halla módir þeirra, og sidan hafa þær frá klaustrenu vered.

Þessarri Höllu er kiennt, ad hun hafi láted Þormod mann sinn taka allar fiörurnar frá flestum klausturs iördunum á Sidu og leggja under klaustred, (so sidan hafa þeir leigulidar eingann riett til fiaranna).

Relatio.²

Halldór Skulason (fader Sigvallda, födur Eiriks, födur Biarna á Bulande) var klausturhalldare ad Pyckvabæ öllum og bió þar. meinast ei ha[fa] vered yfir 4. ár. Hann vard sekur (nærri liflaus) fyrir qvennamal.³ Þegar Halldór var gamall qviteradi hann klaustred og flutti sig til Bulandz, er hann keypt hæfði og þragt fyrstur i sitt kyn. Enn separeradi þar frá (med höfudsmanns leyfi) Tungu iarder (Flögu iarder) og hieilt þeim til daudadags. Sidan hafa þær fra klaustrenu separeradar vered.

Næst eptir Halldor tók klaustred Eirikr Iacobson danskur

¹ Med skriverhånd. ² Apogr. 3043. ³ Herefter er skrevet et stykke, der er overstreget og i marginen betegnet som dubium vel falsum.

madur, um hann seigia menn, að hann eydilagt hafi öll klaustursens skiöl.

Eiríkr¹ Iacobsson var Þyckvabæar klausturs halldare. Í hans tíð voru klaustursins skiöl geymd í einum stöple framm af kirkjunne, þar fundu þau til stórskiemda, lét so Eiríkur taka þær funu reliqvias og þeim fortæra so sem onytum. relatio.

Þorstein Magnússon, var leinge.

Magnus Þorsteinsson, hann fann fyrstur uppá Skogartollana, þangad til höfdu klaustur landsetar frá skóg, til þarfa.

Einar og Hakon Þorsteins synir. Einar umbreytte landvarðna tekiunne margvislega.

Þyckvabæiar² klaustur tok næstur eptir abotana Halldor Skulason, meinast ei hafa haft það yfer 4 ár, fyrstu 2 árenn seigia menn hann hafi golldid þar eptir 40 Rixdlr. enn hin 2 árenn meira miklu. Síðan budu adrir yfir, for hann þá frá klaustru á iörd sína Buland.

Hans Birmann næstur Halldori. Eirík Iacobson, adrer meina Eiríkur hafi allðri klausturhalldari vered, helldur umbodsmadur annarra.

Iacob Kock, atti Íslenska konu.

Gisle Arnason (Gíslasonar á Hlíðarenda). Kannskie þessar hafi og haft Skaptafellz syslu.

Biarne Hakonar s. Arnasonar Þorsteinn Magnússon, samtíða Gíslasonar á Hlíðarenda dó Biarna, og næstur Gísla Arnasoni 1623 «[« þetta mun eg hafa funded á Þyckvabæiar klaustre, kannskie á líksteine.] 16. 7 bris. Hann hafði að vísu halfa Skaptafellssyslu, ef ei alla.

Eptir Biarna Hakonarson dauðann tok Þorsteinn allt klaustred. Þorsteinn gaf síðan upp klaustred við sonu sína Hakon og Magnus, og flutti sig fyrst að Ketilstodum í Myrdal, þaðan að Solheimum, þaðan að Felle og so til Holltz í Myrdal. Í elle sinne for hann til Hakonar sonar síns til Þyckvabæiar og andadist þar. 1655.

¹ Med skriverhånd på løst blad. ² Apogr. 3046.

Magnus Þorsteins son.

Einar Þorsteinsson leinge.

Íon Einarsson 7. eda 8. ár.

Ólafr Einarsson samtíða síð-
uztu arum Sigurðar.

Hakon Þorsteinsson samtíða
Magnuse og Einare bræðrum
sinum Ítem Íoni Einarssyni
nockur ár.

Sigurður Hakonarson 7 eda
8 ar.

Íon Eyolfsson.

A breiðum steine í kirkiugardenum að Þyckvabæ í Alftavere.
Hir light | begrawen | saligh | Hans | Birman d. 1. V. H. Anno
1583.

Pennan Birmann seigia þeir vered hafa klausturhalldara og hafi
presturinn á Myrum (nærri klaustrinu) dreped hann, hafi komid
ut af trie, er badir villdu eiga.

1603. þann 25. Iulii medtok Gisle Arnason Þyckvabæiar stad
med Inventario af Iacob Hannesssyne. certum.

1612 medtok Þorsteinn Magnusson Þyckvabæiar klaustur. Vide
klaustursens visitatiu Mag. Bryniólfs 1641.

Dansker elltu Halldor Skulason af Eyrarbacka og liet hann
synda yfer um Þiorsá, so þeir nadu honum ecki. var fyrir qvenn-
amal ut putatur.

Dansker komu austur eptir klausturhalldarann á Þyckvabæi
drepenn. Höfdu bod eptir presti, hann kom, enn stulka ein á
klaustrinu varadi hann að, og fordadi hann sier so.

Þyckvabæiar klausturs skiöl seigia menn eydilögð að vera uppa
þennann máta, að þau voru geymd í einum stöple er stóð upp
af klaustrhusunum ^a[a eda kirkiunne], háum og reisulegum. Sami
stöpull hrapadi í einu storvidre, fauk þá ut og sudur allt það er
í hönum var, bar þetta so brádann að, að eingu varð biargad
edur litlu. Þar fóru þesse skiöl með og fundust alldri aptur og
lidu so under lok. Adrer ætla og seigiast heyrð hafa að Eiríkur

Jacobson (adrer nefna þar til Jacob Kock) hafe klaustursens skiöl og máldaga med vilia eydilagt. Allar þessar relationes hafdi heyrð Þorsteinn Magnusson, enn hieilt fyrir sannlegasta þá um stöpulhröpunena, og skal hun skied vera ante reformationem. Þorsteinn feck allðri nein skiöl β [copiu origtuga af Dyrhola-brefenu feck hann: vide illius subscriptionem] med klaustrenu, so sagdi hann og, so sem fyrir víst, ad sinn formadur Gisle Arnason hefði allðri vid neinum tekid.

I fyrrsögðum stöple heck efst ein stór klucka, köllud Augustini klucka. Hun brotnadi i sama sinn og voru brot hennar laungu sidar færð til Bessastada a 7 hestum. Relatio Olafs Einarssonar epter födur sinum er þetta heyrð hafði af Þorsteine födur sinum.

Videyar¹ maldagar² blifu med Thomas Nicolai; hann tók þá med sier vestur ad Stapa, og ætladi ad lata skrifa þar vid Stapa-iarða skiöl.

Þorlaktur Arvidsson var þá Ráðsmadur á Bessast. og veit kannske nockud meira hier af (falsum esse puto *tilf. i randen*).

Þorlaktur Arvidsson meinar ja, veit þó eckert greinilega þar um.

Videyar skiala bókena uppskrifadi Sigurdur Biörnsson á Bessa-stöðum fyrir Thomas Nicolai veturinn adur enn Thomas dó um vorid. Meinast Jacob Benedixen ad hafa tekid þessa Copie med sier frá Bessast. sidan. Relatio Sigurdar lögmans sem s. það sidsta sie ei ölldungis víst, hun kynni hafa fargast med Thomas.

Vid Helgafell liggia eingin bref af þeim er klaustrinu til heyrð hafa, meinast fyrir laungu forlorud vera. Sr. Pall Pálsson hefur þar um inqvírerad, það er og víst, ipse enim in loco inqvísivi.

Helgafellz klausturs document mörg ætlar Halldor Þorbergs-son med vilia hafa uppbrend vered, kannskie af hr. Marteine, seigest um þeira brennu hafa ur einhveriu skrifede da annotatione Biörns á Skardzá.

Sr. Einar á Helgafelli seigest heyrð hafa ad i tid Sr. Þorlaks

¹ Først skrevet Bessastada, men understreget. ² Skr. over: documenta.

Biarnasonar hafi Mag. Bryniolfur teked gamlar bækur fra Helgafelli og flutt til Skalholtz. Það mun ecki hafa vered mikid um, og hafi það vered nockud, þá munu það hafa vered latinskar bækur sem hann hefur síðan rifed i sundur.

Þingeyra¹ skiöl komu soleidis aftur i leiternar efter það þau vantadi.

Þorlakur Þordarson logriettumadur hafdi keypt Storu Borg i Vididal af Solveigu Magnus d. fyrer Mardarnup. Med Storu Borg feck hann skiöl og þar i bland höfdu án efa Þingeyra skiöl óvarlega flæxt. Þorlakur hafdi og verid eygeingin Þingeyra folki. Hann hafdi og vered af hendi Solveigar vid Þingeyra afhending til Þorleifs lögmanns, og vid þa occasion haft heilhop af Þorkels Gudmundzsonar nidia skiölum under höndum, og kunna þau og þar i bland ad hafa flækst. Þorlakur hafdi skiöl sin eigi ransakad fyrr enn sidar. Hvar i bland þa hann Þingeyra skiöl-inn fann, sagdi hann til, og so komust þau til retta.

I tid Solveigar abbadisar ad Stad i Reyninése voru klaustursins skiöl lögð ut til þerres. Þar yfer komu kalfar, og átu þau upp eda mikinn þar[t] þar af.

Relatio gamalla manna fyrer nordan, sem þó synest ósönn ad vera, því allmörg Reynistadar klausturs bref eru enn nu til.

1608 þá herra Gudbrandur liet prenta sinn bækling moti Ioni Olafss. voru gömul bref enn þá vid klaustrinn.

1638. i Maio befoel Christianus IV. at alle breve, kongens eienomme og kirkernis angaaende, skulde opskrives i visse böger.

I Pros Mundts tid voru eptir Kongl. ordru klaustra og önnur bref færd til Bessastada, atti þá ad giöræz Iardabok. þar vard eigi af enn brefin rotnudu «[a þetta er satt um nockur ad visu. sosem Skridu klausturs. nockur af Kirkiubæiar klausturs] og förguduz. Relatio herra Einars Þorsteinssonar.

Ion Holabiskup funderar sinn dom milli Þingeyraklausturs og N. uppa forna kirkiunnar bok á Holum og kirkiubok Þingeyraklaustrs. 1359. Vide Þingeyra kl.

¹ Med skriverhånd.

XIV.

GANDVIK¹

absqve omni dubio est latus ille sinus qvi in Lapponiam incurrit inter promontorium Kijbaernes et promontorium Kegorense peninsulæ piscatorum (nautis Vischers eylandt vulgo dictæ). Sinus ille longitudinis gradui subjacet 55. Nec ullum ei nomen magis proprium qvam vik esse potest. Ita enim Islandi sinus illos appellant, qvi latitudinem longitudine sua majorem habent, uti hicce. Promontorio Kijbaernes insula Wardensis adjacet Castello Wardhusensi nobilis: Conuenitqve hic Gandvikæ situs cum Petri Undalini descriptione, ubi Norvegiæ regis ditionem 7. vel 8. milliaribus trans Wardhusum terminari ait, ad exiguam insulam Lyngestuën, qvæ insula esse videtur alterutra earum qvæ ostio fluvii Petsinshensis adjacent.

Absurda eorum est opinio, qvi Mare Album Gandvicam esse putant [i margen: nec tam ingens sinus vik dici potest, optime autem hafsbotnar, uti in fabulosa Bardi vita nominantur]. Numqvam enim Norvegiæ termini eo se extendebant. Adhuc in sinistra Kolæ fluvii ripa (puta qvando cum flumine ab urbe Kola ad mare itur) trinæ sunt lapidum acuminatæ congeries (varder) Trium regum nomine vulgo appellatæ; qvod arguit Norvegiæ reges eo usque limites regni sui aliqvando proferre voluisse, cum duo reliqvi vardi (sit venia verbo) regis Sveciæ et Russiæ domini jus arguere debeant, qvippe hujus territorii incolæ Lappones tribus regibus illis tributarii fuere, aut certe reges nominati eos sibi communiter tributarios esse voluerunt. Trans Gandvicam regionem incipere, qvæ Biarmia [hertil i margen: Biarmorum vero situm, cum nostra sententia convenientem, vide in

¹ Efter Arnes egenhændige original i AM. 436, 4°.

Ohteri periplo] olim dicta fuit, ex veteribus libris abunde constat. Hæc itaqve longe propius Norvegiam qværenda, qvam existimavit Torfæus. Et Biarmos Finnorum idiomate olim usos arguit vel sola Iumalæ vocula apud Snorronem et S. Olai Historiæ authorem. Verisimile autem est Maris albi accolæ, certe eos qvi trans illud habitant, a longo tempore Russorum lingua usos, qvemadmodum Condoranos hodie uti arbitror. At, inqvies, Vinam Biarmiæ fluvium multa bonorum librorum loca suppeditant, qvòd nomen simillimum est Dwinæ in Mare album se exonerantis. Vina itaqve sev Dwinæ Biarmiæ situm satis ostendit. Fateor, similia esse bina hæc nomina. Id vero rem non conficit. Duna enim Livoniæ fluvius qvem Islandi Dynam vocant æqve simile nomen præfert, attamen longe diversus est. Potuit itaqve Lapponiæ aliquis fluvius, olim Vina dici, vel a Norvegis ita vocari. Et certe per Vinam Norvegis intelligi puto fluvium illum cui Kola urbs nunc insidet. Qvòd si qvis concedere nolit, cum probari penitus non posset, alio modo responderi facile potest, nempe audivisse Norvegos famam nobilis Russiæ fluminis Dwinæ, qvam Vinam suo idiomate dixerint, atqve cum in Biariam euntes, ingentem Kolanum fluvium vidissent, existimasse hunc esse decantatum illum Dwinam vel Vinam, ac itaqve magis in situ fluminis qvam nomine errasse.

De Mari albo Norvegis vel Islandis parum constitisse satis arguit Bardarsaga, ubi Dumbi regnum ibi situm describit (ibi [i margin: nisi forte lacum Enarensem (Enaratresk) hafshotna esse existimaverit] enim regnasse absqve dubio voluit). Adeo enim cæli plagas confundit, et male omnia delineat, ut de ignotis locis loqvi scriptorem satis appareat. Quantum vero ad Dumbshof attinet, videntur Islandi eo nomine vocasse oceanum exteriorem, totam Lapponiam Biariamqve alluentem, a promontorio Nordcapen (Loppen) et forte trans Mare album. Id est oceanum, qvi Norvegis Septentrionalis bene dici potuisset. Domesnes non procul ab insula Vardensi dicitur, procurrens in mare continentis lingua vel promontorium. Id ad Dumbo qvòdam (fabulosus enim Bardi historiæ Dumbus est) ita vocatum esse, a vero non abludit, et rectius Dumbnes vel Domesnes dici. Iste Dumbus oceano Dumbico nomen dedisse potuit. Nec

credi non potest, *Dumbum* aliud aliquid nominis esse (forte rupis, montis vel promontorii) ac inde *Dumbicum* oceanum denominatum fuisse. *Dumbum* enim *Bardi* patrem, cum filio *Bardo*, effectum esse certum est. Cæterum saniores *Islandi Mare*, quod nunc album dicimus, olim apellasse habet *dauda* : mare mortuum ex originibus *Norvegicis* (libello veteri ita dicto) conjici potest, ut ex *Tabella* veteri geographica in *Resenianæ Bibliothecæ* Codice membranaceo, licet situs illius ibi non satis apte exprimatur, uti nec aliarum regionum, quæ auctori *Tabellæ* longe notiores esse poterant.

Ubi *Mare album* et *Gandvicam* idem esse putaverunt viri docti, ex *Plinio* et aliis veteribus errandi occasionem sumsere, qui *Grandvicum* (!) sinum alicubi in *Septentrione* collocant. Verum ex veteribus nomina locorum impense corruptentibus, quandoque et forte fingentibus, nihil argumenti haberi potest, cum nonnunquam casu incidat, ut talia corrupta nomina huic vel illi loco violenter applicari queant, cæterum sine ulla certitudine, et fere semper ex fragili conjectura. Exemplo sit sinus *Codanus*, *Codania* insula etc. ubi *Danicum* nomen se invenisse multi arbitrantur, cum certum sit *Danos* longe serius ita dictos. Casu itaque factum est, ut similitudo inter has voces intercedat. Idem forte de *Bergos* et *Nerigon* *Plinii* dici posset, nisi suspicio esset, aliam gentem olim *Norvegiam* possedissee; cui succedentes illi, qui eandem terram nunc incolunt, vel rectius eorum majores, nomina vetera retinuerint, non secus ac in *Saxonia* factum esse videmus, ubi *Germani*, profligatis *Slavicæ* gentis hominibus, *Venedica* nihilominus urbium nomina multis in locis eadem esse siverunt.

Eodem modo *Scanziam* et *Scandinaviam* cum *Scaniæ* nomine coincidere putant, *Thulen* *Procopii* ex *Thellemarchiæ* nomine detortam esse, vel contra, cum longe verisimilius sit, nullam in *Septentrione* terram vero *Thules* nomine unquam venisse, et *Scanziam* forte monstrum esse nominis, cujus 4 primæ literæ casu quodam cum *Scaniæ* appellatione convenient. Talium allusionum pleni sunt *Germanorum* libri, ubi corrupta *priscorum* scriptorum loca hodiernis regionum nominibus adaptare nituntur, qui eorum commentarii non raro in meras nugas exeunt.

BETÆNKNING ANGÅENDE
GYLDIGHEDEN AF 1. ARTIKEL OM ARV I KONG
HÅKON MAGNUSSENS RETTERBOD AF AR 1313¹

Stormægtigste Allernaadigste Arve Konge
og Herre!

Saasom den tvistige arvesag i mellem landtingsskriveren fra Island Sigurd Sigurdsen paa den eene og Hr. Poul Amundsen provst udi Mulesyssel paa bemeldte land paa den anden side (reisende sig af Haagen Magnussen Norges Konges Rettebod om arf) nu skal for Eders Maj^{ts} høieste Ræt til at paakiendes der, saa understaae vi os Allerunderdanigst at indgive dette efterfølgende paa det Eders Maj^{tet} desto bedre kunde erfare paa hvad Fundamenter den Dom er bleven grundet som i ermældte sag er gaaen udi Island d. 24. Julii 1704. og er bemelte Fundamenter disse, som følge.

Anno 1263. kom til Regieringen i Norge Kong Magnus Haagensen som almindeligen kaldes Lagabæter (det er lovforbedrer) fordi at hand Anno 1274. lod udgaae en Loughog over Norges Rige som var langt billigere og tydeligere end de forrige Love hafde været. Vi sige en Loughog; mens accurat at tale var det fiire Loughoger. 1°. En som blef kaldet Frostapings lög, som gick over alt Trundhiems stift og blef saaleedes kaldet af Frosten, som ligger inde i Trundhiemsfiorden og blef der laugtinget aarlig holdt. 2°. Den Anden Lovbog blev kaldet Guu letingsloug af et sted norden for Bergen hvor laugtinget holdtes og gick den Loug over Bergenhuus Lehn. 3°. Den tredie heed

¹ Efter AM. 208, 4°; skr. af Jón Ólafsson.

Eidsivie-Tings Loug og gick den over Guldbrandsdalen, Heedmarken, Hadeland, Rommerige etc. 4°. Den fjerde heed Borgertingsloug og blef saa kaldet af den gammel bye Sarpsborg, som nu er Friderichs stad, og gick den Synder paa Norge i Wigsiden og der om kring. Alle disse fiire Lougbøger ere ord fra ord ligeleedes, undtagen det 2. Cap. i Tingfarebalcken, som handler om, hvor mange Laugrettesmænd der skulle aarlig besøge Laugtinget af hver herred i disse fiire Store-Tinglaug. Dette Capitel er ganske anderledes i den ene Lougbog end i den anden, som og fick at være, thi herrederne i hver af disse fiire store tinglaug opreignes ved navn i bemelte Capitel udi hver af disse fiire Lougbøger. Resten accorderer aldeles som sagt er. Mand har mængde af disse gamle Loubøger og kunde de fremviises om behof giordes.

Den tid Islænderne fick at høre denne Kong Magnuses fliid i at reformere de gamle Love bad de hannem at hand ligeleedes vilde unde dem en god ny lov: hvilcket hand og giorde og kom den lovbog til Island anno 1280. eller 1281. samme aaret som Kong Magnus döde eller aaret der efter, og det er den samme lovbog som Islænderne rette dennem efter end nu i dag.

Udi denne Islandske lovbog ere Tingfarebalcken, Christendoms-Balcken, Mandhelge Balken, Giftebalken, Arvebalken, Kiöbebalken og Tyvebalken snart ord fra ord udskrefne af de (fiire eller en) forommældte Norske loubøger. Landsleijebalken (som handler om Jorde bygning og adskiligt bönder- og land-væsen) viger her og hisset fra den Norske landzleyebalk, og der bag ved staar Rekebalken (om drivetræer og drifhval) som icke findes i de Norske Loubøger: vare og ufornöden for Norge for landetz situations skyld; saa findes og i den Islandske Loubog en Lou om Husarme og vanføre (kaldet Fremfærslubalken) som aldeles icke er i de Norske Loubøger. Den Norske Landvernebalk er der i mod aldeles udeladt i den Islandske, og i steden for den Norske Odelsbalk staar i den Islandske Landebrigdebalken, som er om samme Materie som Odelsbalken omhandler, mens gandske anderleedes. Her for uden findes i den Islandske Loubog en lou om Skibsvesen som kaldes Farmannelou, hvilcken icke findes i de Norske

Loubøger, men i den Stæd har Kong Magnus givet de Norske en sær lov om Kiøbstæd vesen Seigladtz og Negotie, som er temmelig viitløftig, og kaldes almindelig Biarkøe Ræt.

Denne Kong Magnus Louforbedrer døde A° 1280. og kom efter hannem til Regieringen i Norge hans Søn Eirek, som døde 1299. Efter Erick Regierede Haagen hans broder og Kong Magnus Louforbedrer Søn. Denne Kong Haagen døde 1319. og blef Konge efter ham Magnus Eiriksen hans dattersøn. Denne Kong Magnus, som tillige var Konge i Sverrig, oploed Norges Rige til hans søn Kong Haagen dronning Margaretes mand, hvilcken Kong Haagen siden regierede over Norge til 1380. da hand døde.

Alle disse Konger Erick, Haagen, Magnus og Haagen have een efter anden, tid efter tid, udgivet adskillige Retteböder (Forordninger) hvor ved forommeldte Kong Magnuses Lou en deel suppleres, en deel forandres, Nogle der af ere Specificè udgivne til Island og nogle generaliter over Norge: De som ere i særdeelighed udgifne til Island findes aldrig i gamle Norske Loubøger, Mens de som ere generaliter gifne over Norge findes gemeenligen skrefne bag ved samme Norske Loubøger, og det med atskillige hænde i de samme exemplarier, uden tvil af den aarsage, at de som have skrevet Loubøgerne i förstningen have altiid lefnet nogen reene ark eller blade bag ved bogen, hvor paa efterkommerne, een efter anden har skrevet disse Retteböder, efter som de gick ud efter haanden. Og dette haver været Kongernes intention i det de gemeenligen sidst i Retteböderne befale, at den eller den Rettebod skal skrives i Lovbogen og holdes efterretlig, det er at sige, skal skrives bag ved Loubøgerne og forhen udgangne Retteböder.

I bland Kong Haagens (Magnus Louforbedrers Søn) Retteböder er en dateret udi hans Regierings 14de aar (det er 1313) hvis første artickel handler om arf og er denne som nu omtvistes, og disputeres enten den bör at eragtes for Loug for Island eller icke.

Det vigtigste af de argumenter, som forebringes imod dends gyldighed i Island er: at den icke med klare ord er paabuden i Island, men i dens slutning siges at den skal gaae over ganske Norge.

Her om er og här veret vores uforgribelig Meening: at efter di

den saa vel som alle de andre er udgiven til den Lovbogs (at forstaae den Norskes) Completering og emendation som i alle stycker (særdeeles hussvesen undtagen) accorderede med den Islandske, saa burde Islænderne at emendere deres Lov der efter, lige saavel som de Norske. Thi det skulde siunes underligt at den Konge som paaböd eller afskaffede det eller det i Norge (at forstaae de ting, som hafde lige gemeenskab med alle folck) skulde ville at de i Norge paabudne eller afskaffede Poster skulde icke holdes eller afskaffes i Island, som var en Provincie af Norge og levede under den self samme Lov, som för er sagt. Det er og ufeilbarligt at Islænderne have paa den maade forstaaet dette i gamle dage, hvilket der af sluttes, at bag ved deres skrefne Loubøger paa pergament (som end nu ere i brug i landet og ansees langt høyere end de trögte, hvilcke formedelst store vildelser ere mangededz aldeles uforstaaelige) findes mange af de Retteböder som aldrig ere Specialiter udgifne til Island mens Generaliter over Norge: Og paa det at mand skal nefne nogen visse som saaleedes findes bag i snart alle gamle Islandske Loubøger, da ere de — 1° Kong Erics Rettebod, den som i sin förste articul taler om, at de Preste, som have curam animarum maae icke være Provster. Hvilcken Rettebod icke alleeniste icke er udgiven til Island, men kand og icke beqvemme sig med Island i den articul, som taler om Ste Olufs told, som var en udgift i Norge, aldeles ubekandt i Island, hvorföre og den articul aldeles er udeladt i de Copier af denne Rettebod, som findes bag ved de Islandske Loubøger. 2°. Kong Haagens Rettebod om arf, som almindeligen kaldes Heriolds Rettebod, og er icke andet end en konglig decision angaaende een Arvetrette i mellom bemeldte Magister Heriolf og hans Contrapart, i midlertid staar den, som sagt er, bag i de Islandske Loubøger og holdes efterretlig den dag i dag er. 3°. En Kong Haagens Rettebod om Egte Contracter i pengesager, hvilcken visseligen icke er udgiven til Island, saa som den der icke i alle maader accorderer med landets vesen, findes dog i Loubögerne, og passerer end nu i dag for Islands Lov. 4°. Kong Haagens Rettebod om dem som undsige dommere eller Övrigheds Personer. 5°. Kong Haagens Befaling til at söge flittig Laugtinget, hvilcken Rettebod visseligen er udgiven til Norge

i sær og icke til Island, icke dissmindre have Islænderne ført sig den til nøtte i saadanne tilfælde og til den ende afcopieret den bag ved deres Loubøger. Det meere er mand finder gemeenligen bag ved gamle Islandske Loubøger (item snart i blandt alle de Collectioner af Retteböder som Iuris Studiosi have ved haanden i Island ved denne tid) en Kong Haagens Rettebod, som taler om adskillige Christenretter og deciderer hvilken af dem det er, som skal validere; denne Rettebod er udgiven over Norge men icke til Island, rimer sig og icke med Island, saa vidt som den taler om Christenretterne. I midlertid have, som sagt er, de gamle Islendere skrevet den bag ved deres böger, icke for den decisions skyld om Christenretterne, men fordi at samme Rettebod udi en sin articul siger at Laugmændene skal dömmes udi Jordetrætter, enten sagen angaar Geistlige eller Verdslige.

Her til kand vel svares, at disse gamle Sager komme icke stort ved materien, saasom Islænderne nu have en trei gange tröckt Loubog (1578. nogen aar der efter, og endeligen for par aar siden, hvor inde findes adskillige Retteböder, een deel articulviis indført her og der i Loubogens Text og een del bag ved Loubogen og burdte mand derfor at nöyes der med og lade alle de andre fare). Dette kand efter vores uforgribelige Meening aldeles intet gaae an. Thi 1° ere disse editioner af Loubogen icke skeed nogen publica autoritate, men i förstningen efter Ion Ionssen laugmands (som levede ved de samme tider) hans privat dispensation og derfor endnu i dag holdes mindre efterretlig i landet end de gamle haandskrefne, og det med billighed, saa som disse editioner, som för er sagt, ere i mange merkelige Poster ganske urette og der over uforstaaelige, som Contraparten formodentligen icke self skal negte. Saa hafde da bemeldte laugmand Ion Ionssen ingen myndighed til at sette den eller den Rettebod ind, i, eller bag ved Loubogen, meer end den anden, og udelucke de andre, som ham icke syntes om, thi Forordning er altid Forordning, og bör at efterleves naar mand er viss paa en Konges villie der om. 2°. Kand denne Position icke validere, fordi at der ere mangfoldige Forordninger eller Retteböder gamle og ny som aldrig staae i den tröckte Loubog og dömmes dog hver dag efter og faaer at dömmes, og agnosceres de af alle folck i Island for

Lov: saa som Kong Eriks om biskoppernes Visitationer, den samme Kong Eriks om adskillige Poster indsendt i landet med Thorlak Laugmand. Kong Haagens at Islands kiöbmænd skal vere under Islands lov, saa lenge de ere i landet, med videre. Kong Magnus Eriksens om kiöbmands tilstaaende giæld. Christiani 1^{mi} Rettebod som kaldes den lange; Ejusdem om kirkernes Portion og mangfoldige andre fleere af Christiano 3^{ti}o og Frederico 2do, daterede för end Lovbogen blev tröckt, hvilcket icke kand negtes af nogen som her om haver nogen kundskab.

Til overflod da er denne omtvistede Kong Haagens Rettebod indkommen i den trögte Islandske Loubog, saa nær som en eniste articul om vidners rigtighed og den förste articul om arf som er denne hvor om nu litigeres.

Efter den articul om vidnerne er nogle gange bleven dömt i Island end da for nogen aar siden som Hr. Poul Amundsen nocksom har demonstreret udi hans indlæg, som hand har produceret baade for Laugretten og Oberretten i Island. Nu maatte vii spørge? Hvorfore er denne ene articul om arf meer uægte end alle de andre? Og hvem gaf dem forlov som i förstningen tröckte Loubogen til at eliminere den meer end alle de andre Retteböders artikler, helst da der fandtes og findes end nu mængde af Louböger i Landet hvorinde samme nu omtvistede Rettebods artikel staar skreven i bland andre desslige Retteböder, som Allernaadigst kand sees af en attest, som der om er bleven tagen forleden aar og lyder: at de testerende have paa et stæd seet 15. Louböger gamle og ny (hvor mange skulde da vel icke findes, om mand randsagede over det heele land) hvor inde samme Rettebods artikel var at finde, og der i bland de Exemplarer som ere blefne brugte af Eggert Hansen Laugmand der paa landet, befalingsmændene Poul Stigsen og Henrich Krag, hvilcke icke vare saa uvittige, at de skulde have ladet indskrive i deres Louböger de Forordninger som de viste at være uefterretlige, og i sær er det at observere om Poul Stigssens Loubog (som nu er her til stæde) at den er skreven hen ved anno 1565. ickun 13. aar för end Loubogen blev först tröckt, hvor af uforgribeligen sluttes, at det maae være skeet for nogen privat in-

teresse skyld, at denne omtvistede artikel er bleven udeladt i den tröckte.

Videre forebringes til at infringere bemeldte Rettebods articels gyldighed at den er imod Loubogens Text, det er at forstaae i mod Arvebalk 3. C. som uden nogen Restriction siger, at moderen skal arve hendes barn, om det har ingen levende börn, sönneson, fader, sönnedatter, daattersön, datterdotter, broder eller söster, thi disse alle staae för til at arve end moderen; Vii have icke kundet seet hvorledes dette skulde egentlig kunde kaldes at vere i mod Loubogen. Den tredie arf formelder, som sagt er, at moderen skal arve hendes barn; nu kommer Retteboden bag paa og giör en limitation her udi, nemblig, at om Godset, som hun skulde arve, er kommet fra en fremmet slegt, saa skal moderen i slige tilfælde ickun beholde det hendes listid, og det siden falde til den forrige slegt, hvor fra det er kommet.

Paa den selfsamme maade som i Arveb. 1. Cap. siges, at faderen skal arve hans barn; med mindre det samme barn har bekommet noget af Möderne gods, det skal faderen icke arve, men moderen igien eller hendes börn, den afdödes söskende, som ellers icke staae för end i 3^{die} arf langt efter faderen. En uægte datter arvede efter den gamle uforandrede Loubogens Text udi den 13de arf efter nest söstkende börn, Kong Haagen ved en Rettebod, som findes indfört udi den syvende arf, flöttede den langt höyere op, saa at den nu arver för end farbroder, som er föd af den afdödes farmoder, og flere slige Forandringer have Erik og Haagen Konger, kong Magnus Lagabæters söner, giort i arvebalcken ved adskillige Retteböder, som eendeel findes indfördte i den tröckte Loubog, eendeel der for uden, agnosceres af alle Mennsker i landet, som have nogen kundskab paa Islands Lou og Ret. Hvorfore ere disse ommældte Retteböder icke lige saa vel kaldet at være i mod Loven, og consequenter bleven i mod sagt? Og om mand nu end tilstod, at denne arve Articel var i mod Loven (som mand dog eragter at den icke er) skulde der da fölge paa, at den derfor icke skulde gielde? Vii formeene, Ney. Thi af det samme Fundament skulde mange kongelige Retteböder og Forordninger omstödes. Höyloflig ihukommelse Christiani 4^{ti} Forordning om vrag; ejusdem om Jorde-

godsets opbydelse; Ejusdem at Islænderne maa icke fange Falcker uden Ordre, accordere ickun lidet med Loubogen, dog disputerer ingen der i mod, som og icke var taaleligt. Det samme Jus Majestatis et ferendarum legum meene vii underdanigst at de gamle konge have haft.

Fremdeeles skal det efter Contraparternes paastaaende debilitere denne Rettebods articul, at der er icke bleven dömt efter den i lang tid, men tvert i mod Peter Trulsen og Benedix Hesten, begge Befalingsmænd i Island have dömt i mod den og Befalingsmanden Pros Mundt haver icke villet approbere den. Vi have icke forstaaet at det kunde kuldkaaste en Lou, at vanvittige eller partiske dommere dögte anderleedes end den tilholdt. Den förste som vii vide at have sat sig op i mod denne arve artikel var Finnboge Ionsson Laugmand Norden paa Island (som blev afsatt Anno 1509) hvilcken til at maintenere sin egen tilkiöbte præntion paa Grund i Öefjord, dögte oftbeholdte arve artikel at være ugyldig udi den sag som Wigfus og Thorvard Erlendssönnner hafde i mod en ved navn Grim Poulsen, angaaende Modruvelle i Öefjord og forleedede beholdte Befalingsmænd Peter Trulsen og Benedix Hesten, til at samtycke de hans decisioner. Men udgangen paa det hans foretagende blev at hand for Christiani Secundi og Rigens Raads i Norge, deres dom tabte Grund i mod hr. Erik Sumerlidsen, og udi den anden sag maatte Grim Poulsen tinge op med de Erlendssönnner, uanseet alle Laugmand Finnboges domme og decisioner og Trulsens og Hestens der paa komme approbationer. Og formeene vii saa at naar disse i mod arve articlens gyldighed allegerede domme holdes i mod Kong Christiani 2^{di} og Rigens Raads dom i Norge, saa faar de vel at staae tilbage, i hvor vel alt dette icke ere uden exemplar, og i saa maade sette ingen fast Regel Det Laugmændene udi Island (udi deres afsigt angaaende denne nærværende arvetrætte) have villet allegere deres eller deres næste Formænds domme til at infringere Retteboden med, haver os syntes at være end nu meer seldsomt, helst da de tvende domme 1672 og 83. aldeles icke angaa denne nærværende Casum. Wii unde gjerne Contraparterne at demonstrere for Eders Kongl. Majt naar der er siden Anno 1500. bleven dömt

i Island i mod denne saa oft anrörte Kong Haagens Rettebods artikel og formeene vii der skal icke kunde fremviises uden alleeniste den dom som udi Thurid Sæmundsdatters sag i mod Torve Ionsson blef afsagt i Laugretten A° 1692. og formode dog at samme dom naar den Confereres med sig self, skal befindes lige saa meget Pro som Contra. Der i mod er det meer end bekandt i Island at Hr. Erik Sumerlidesen A° 1503. og efterfølgende aar søgte Laugmand Finnboge Ionsson efter denne omtvistede Rettebod og endeligen derefter vandt sagen i Norge som för er mældt. Ligeleedes stode de Erlendssønner paa samme Rettebod, hvilket disse mænd vel icke hafde understaaet sig til at göre, om det hafde været in confesso, at Retteboden icke var Islands Lou. Længe der efter anno 1636. kom igien denne Controversie paa bane udi Dahlesyssel i Island og blef der en dom udstædet om denne nu omtvistede arve Ret, hvor af sluttes kand, at end da vare de der som stode paa oftbemeldte artikel, og ved denne ommeldte doms anledning forarsagedes den Modsigelse, som Befalingsmanden Pros Mundt tilskrives og af Laugmændene allegeres, som et vigtigt Præjudicatum, da dog hans svar saa at sige hverken giver fra eller til og er aldeles uendeligt. Der ere flere Exempler i Island at folk haver prætenderet arv efter oftbemelte Rettebod, saa som Ion Ionssens Laugmands (som döde 1606) brödre efter bemeldte Laugmands barn, som hafde arvet faderen og döde siden, i hvor vel den sag aldrig blef paadömt, men forligtes.

Saa have vi da icke andet kundet slutte end at denne omtvistede artikel af kong Haagens Rettebod jo burdte og hafde burdt at være lige saa efterretlig i Island, som de övrige bemeldte Rettebods articler og alle de andre Norske kongers Retteböder, end da om den aldrig var bleven confirmeret.

Nu er den end da her for uden bleven confirmeret af Christiano 2do som da var en regierendes Herre i Norge og hafde der og brugte Jura Majestatis. Laugmændene have for Oberretten i Island sögt at göre denne Confirmation suspect der med at den er dateret 1507. da dog kong Hans icke döde för end först i aaret 1513. Ligesom Christianus 2^{dus} skulde icke have været uden Kong Hanses Stadtholder i Norge og i saa maade taget sig den Myn-

dighed til i Kong Haagens Retteböders Confirmation som han-
nem icke aldeles kunde tilkomme. Wii maae tilstaae, at denne
dispute er os alt for höy, i midlertid understaa vi os udi aller-
dybeste underdanighed at erindre for Eders Kongl. Majt det som
vores beröimte Historicus Arild Hvitfeld skriver til denne sags
oplysning udi Kong Hanses Historie pag: 195. nembliq at for-
medelst de troublesom Hr. Steen Sture i Sverrig og Hr. Knud
Alfssen hafde opvecket i Norge, i henseende at giöre indbyg-
gerne Kong Hans affædige, da sendte Kong Hans sin sön Her-
tug Christiern der op Anno 1502. til at antage og forsvare ri-
get etc. Samme Hvitfeld udi Christiani 2^{di} Historie pag. 6. ad
annum 1502. siger med klare ord: at Kong Hans indgaf hannem
Norge udi Regiering, item at hand forestoed Norge fast udi 10.
aar, til hand blef fordret til bage for hans Hr. Faders svagheds
skyld. Ydermeere udi samme Christiani 2^{di} Historie pag. 14. for-
teller Hvitfeld, hvorleedes Christianus 2^{dus} omgickes visse folk i
Norge all den Stund hans Hr. Fader levede og Hand hafde Norge
udi Regiering at forestaae. Saa kand da sees at Christianus 2^{dus}
har veret Regierendes Herre i Norge fra 1502. til 1512. da hand
af hans Hr. Fader blef igien forskreven til Danmark, og udi den
henseende er det troligen, at hand udi Retteböderne Confirmation
1507. kalder de forige Norske Konger sine Forfædre
fremfarne Konger udi Norge. Ydermeere under bemeldte
Confirmation 1507. kaldes hand Dominus Rex. I Erik Walken-
dorps bref kaldes hand Vor kieriste Naadig Herre Kon-
ning Christiern, og er det bref ligeledes dateret 1507. Udi en
Borgemester og Raadzi Hamborg skrivelse til Wigfús Erlends-
sen Hövidsmand i Island dateret 1508. kaldes hand Hans
Kongl. Majt. Udi en Qvittantz udgiven til Island Anno 1509
kalder hand samme Island Wort og Norges Crones Leen;
udi et andet bref, som er dateret 1510. stadfester hand et ved-
hengende bref cum clausula. Under vor hyldest og Naade.
A(nn)o 1507. haver hand givet Hr. Erik Sumarlidesen et Be-
skiermelse-bref, som i alle maader er kongeligt. Ydermeere det
samme kongl. Sigil, som henger under Confirmationen, det har
Christianus 2^{dus} brugt i Danmark 1513. i Iunio, da hans Hr. fa-
der Kong Hans var död og hand der kommen til Regieringen.

Brevene ere til in Originalibus. Saa kunde vii nu icke see hvad her til skulde fattes og formeene saa uforgribeligen, at i fald denne omtvistede Kong Haagens Rettebod icke hafde til forn veret jure efterretlig udi Island, saa gaf dog visseligen denne Kongel. Confirmation bemeldte Rettebod den gyldighed og autoritet at samme oftbemeldte Rettebod der efter burdte at ansees og efterleves, saa som udisputerlig Lou i Island, ind til den ved en Kongl. Allernaadigste Forordning blef revoceret, hvilket icke er endnu skeet. Og derfor er det, at vii have icke toert foretage at underkiende den. For det Övrige have vii icke kundet seet, at denne Arve Rettebod i ringeste maade skulde evertere Scopum legum Islandicarum, eller at nogen confusion ved dens forfgang kunde foraarsages. Men snarere landets almindelige Nytte og Familiernes Conservation der ved at forfremmes, hvor til og den Islandske Lou paa adskillige steder henseer, saa som udi den för anförte 1ste Arf, hvor Faderen icke arver Möderne godset efter sit barn, item i Giftebalk 1. Cap. hvor en mands Arvinger tilstædes, saafremt den afdöde haver givet hans kone festensgave udi hans beste Eiendom, at indlöse den fra encken med andet gods. Saa haver og Höiloflig ihukommelse Kong Christian den fjerde ved et aabet bref af dato 1622. befalet, at naar nogen vil selge hans Jord for Penge, da skal hand först tilbyde den hans Slegt, og hvis det icke skeer, da skal Kiöbet gaae til bage, hvilket altsammen er en Species af Odels Ræt og alleene som synes henseet til Familiernes Conservation.

Disse ere nu, Allernaadigste Arve Herre og Konge, de Fundamenter og Motiver, hvorpaa den Dom er grundet, som i denne arvesag er gaaen udi Oberretten i Island. Forhaabe Allerunderdanigst, at den af Eders Maj^t Allernaadigst skal vorde approberet, og for det övrige stædse forblive

Eders Kongl. Majestets Allerunderdanigste etc.

Kiöbenhafn den 4. Martii 1709.

CHRISTIAN MULLER.

ARNAS MAGNUSSEN
paa Laugmand Poul Ionsen
Widalins og egne Vegne.

XVI.

UM KRISTIN-RETT A. M. S.¹

Það sem stendur í brefe Hákonar kóngrs (herra Sveinn² Þorirsson) um Kristinrett, kann skiliast hveru tveggja, það sem Hákon kóngrur segist hafa sæst við Jörund erchibiskup, að forni KristinR. skuli gánga, kemur ei Íslandi við, ei heldur að sá gamli KristinR. skuli validera, enn hverki Magnús kóngrs nie Jóns erchibiskups. Dicent. Landið átti ei ráð á að lögtaka KristinR. Arna biskups inconsulto rege. Resp. Ekki átti kóngrur þá ráð á að setia geistlig lög. Vide et Sáttargiörðina 1277, imo. Vissi þetta og samþykkti Magnús kóngrur. Vide Arna biskups sögu cap. 14. Dicent porro. KristinR. Jóns erchibiskups er abrógeraður í Noregi Conseqventer Arna biskups ei similis í Íslandi. Respondeo non seqvitur exemplum, má vera, sú íslenska lögbók, sem propter silentium regis validerar enn nú í Íslandi, en similis lex er nú abrógeruð í Noregi. Adde fundamentum þessara KristinR. valde fuisse dissimile. Jón erchibiskup með ofbeldi og ofstæki sínu impóneraði Noregs mönnum sinn KristinR. inconsulto rege, imo adeo invito et renitente, ut is aliam constitutionem, Johannis archiepiscopi constitutioni partim dissimilem, partim contrariam promulgare necesse habuerit. en Árni biskup tók sinn KristinR. saman löngu eptir þennan fervorem contentionum í Noregi, og lögtóku so allir bestu menn á landinu hann, non inscio rege, imo in nonnullis distincte consentiente. Þá sá reformeraði K. R. giörðist, þektu allir Arna biskups K. R. fyrir lög,

¹ Efter M. Steph. 17. ² Forskrevet Hveinu, i randen: Rectius Sveinn.

því úr honum er tekinn Arna Gíslas. Ef gamli K. R. Þorláks biskups skyldi gilda, hvernin ætti þá sektin að vera Fiörb. g. skógg. ? Hvernin sóknin sækiast? Vide Búa kvið í bænda Kirkiu garði etc. id admodum esset αρχαιζειν. Allir biskupar ofan eptir öllu hafa dæmt eptir Arna biskups. Exempla sunt innumera. I Stóradómi citerast K. R. Arna biskups, póstur úr Arna biskups sögu cap. 14. 1275 lögtekinn hinn ungi KristinR. utan fá cap., þá sem menn vildu ei samþykkia fyrrum. Nú herra Magnús kóngur og Jón erchibiskup giörðu það statt, hversu þau skyldu standa, so sem þeir voru beðnir af almúganum. Vide caput de testamentis í K. R., ubi nominatim consensus regis allegatur.

ARNE MAGNUSSON.

XVII.

JONE MS. BR. MINUM 1712. IN MARTIO¹

[OM VÆRDIBEREGNING]

Ahrærandi 8. örtugar og 13. merkur. Í þeim gömlu Noregs lögbókum so sem Frostu þingsbók Hákonar kóngs Hákonarsonar, Sverrissonar, og þeirri gömlu Gulapingsbók, ekki þeirri, sem Magnús kóngur lagabætir giörði, heldur þeirri, sem miklu er eldri, og að stórum hluta móðir til lögbóka Magnús kóngs — í þessum lögbókum, segi eg, eru settar 40. marka sektir á flestöll stórmæli. Þessar stórsektir hefur mitigerað fyrrnefndur Hákon kóngur Hákonarson með einni R. b., sem stendur og standa á aptan við þær norsku lögbækur Magnús kóngs, sonar hans, sem eru Frostupingsbók, Gulapingsbók, Eiðsifiapingsbók og Borgarþingslög, allar so að kalla eins hlióðandi. Í þessari R. b. skipar Hákon kóngur, að áðursagðar 40. marka sektir skuli falla til þriðjunga og lúkast ekki nema 8. örtugar og 13. merkur. Er reikningurinn þar í so, að ein örtug sambýður 2. ál. verðaura, og giöra þriár örtugar einn eyri, en 24. ar örtugar 8. aurar, eður 1. mörk. So eru nú 13. merkur þriðjungur úr 39. mörkum, enn 8. örtugar er þriðjungur úr þeirri fertugustu mörkinni og slær þetta ekki feil.

MÖRK SILFURS²

Mörk silfurs er ekki annað (að hyggiu minni) en mörk verðaura, sem betalast skuli í silfri og ekki öðru. Er það sýnilegt af

¹ AM. 255, 8; overskr. med Arnes hånd; det øvrige med en afskriverhånd. ² Efter samme med afskriverhånd. Overskr. er her tilføjet.

þeim norsku lögbókum Magnúss kóns, að kónsins sakeyrir hefur í Noregi goldinn verið í silfri, og því stendur þar alltið mörk silfurs, eyrir silfurs etc., þar sem í íslensku lögbókinni (sem so að segia er orðriett eins og þær norsku Magnúss kóns) stendur simpliciter mörk, eyrir. Þeir hafa vitað, að ekki var því lík nægð silfrs í Íslandi sem í Noregi, og þar fyrir stendur síðast í íslensku lögbókinni það caput, sem byrjast: Allur sak-eyrir etc., hvert caput ekki er í þeim norsku lögbókum Magnúss kóns, því þar var í sektir silfur einskorað, sem áður er sagt.

Annars í vorum íslensku sögum er optlega að finna eyrir silfurs og á þar að skiljast ongefer 1. rds þungi. So finst og opt mörk silfurs í vorum sögum, og eru það 8. aurar silfurs, eða hier um 8. rixdala þungi. Hundrað silfurs finst og, og eru það 20. aurar silfurs, eður 20. rixdala þungi í silfri. Eadem ratione finst mörk vaðmála \approx 48 álnir. Item hundrað vaðmála \approx 120 álnir, sem coinciderar með 1.^c verðaura, þá vaðmáls alin gildi alin.

XVIII.

DIGTE OG VERS AF ARNE MAGNUSSON

1.

Til Th. Bartholin.¹

Nobilissimo et Amplissimo

Thomæ Bartholino

Antiquario Regio, Justitiæ et Archivorum

Secretario, atqve in Academia Hafniensi

Professori Publico,

Patrono ac Mæcenati suo

ætatem colendo,

Antiquitatum Patriarum Vindici

felicissimo

Prisco Danorum idiomate ita applaudit

qvovis obsequio devotus

cliens

Arnas Magnæus.

Fylvings furþo harþan

forþom Danir gorþo

þars gollin spior gullo

galldr at vapna hialldri,

knatto i Ala eli

alldaprackir hallda

hiorr brast, hlifar gnusto,

hnigo andskotar, sigri.

Styriar vangs ofstrangri

storþar helsis forþom

vita vunnit gato

vandir iþio brandi;

veldi viþra folldar

valteinsriopr sik þioþar

und annarrar spandi

aungr a manna gaungom.

Vatta at vinna knatti

verþung Dana sverþom

felld a moþor folldo

Frisalik morg riki,

¹ Efter Bartholins Antiqu. Dan.

fiorgrand Saxar fundo,
Frackar, oc Vinpr hugrackir,
Norpmenn slikt at sonno,
Svenskir, oc þiopin Enska.

Lipo langar hriþir,
letrs vanar fram Dana
æfi i orko verkom
alldir drogo und skialldi,
undz hiordiarfar hrundo
herdrottar iþrottom
nacqvarn lut, oc nytra
nam oftoko boka.

Tegapoz þessir þegar
þundar hrauþops sunda
itrir upp at rita,
iþio sinna niþia,
knatti mannr at annan
ærit vel skrafæra
af sverþa svipniorþom
sagor til varra daga.

Hvat ognstriþir aþan
unnit hafa gunni
remmendr romo vandir
riti þeirra af vitom,
hatto er hallda knatti
horþ sveit Dana reita
lyptendr linnz glotopta
litt epr ecki þeckia.

Velldr at eigi sialldan
undantoko boka
smiþendr sagna froþir
siþo Dana niþia,
aþrir unda noþro
a dreif gorþo reifa
hristimeipa hraustra
hatto i sagnaþattom.

Mundo moinsgrundar
meirr uppgrafit hafa
hatto varla a hiarli
hreitendr Danskra sveita,
ef leyfþr eigi hefþi
af griots rauþa briotom
rikom rita tekit
Rinar Bartholinus.

Reþ fraumopþr bokfræþa
frumungr alldna tungo
aþr Skiolldunga alldar
ærit namgiarn læra,
valldr þvi menta villdi
vita i forno ritin
styriarverk alsterkra
stalsveigenda mali.

Nu ræþr fornra fræþa
fiolaupigr, hve dauþir
laungo lista drengir
lifat hofþo skrifa,
kennir hann oss hve kunno
kindir Belltis strindar
gondlar vepri vandar
va galldrs tolom hallda.

Hverso forþom hersa
hrundo a birtings kundar
lætr hann lika vitat
leiþ vikinga skeiþom,
setr fyr sionir ytom
sæskipa margþryþi,
hefir um vapn oc hlifar
hellzt vitrliga ritat.

Lætr hann oc i letri
lyþa hiarta þryþi
lundom sino sunda
sunno heyrom kunna,

er geþharþir gorþo
grundar þislom undir
syna sarom Dana
sva sem bana vanir.

Lyst er oc hverso hrausta
hafa forþom grafit
daupa a Dana haupri
draupnis hreitendr sveita,
oc laps letri þapom
leggiom grettis stetta
horþom hylia gerþo
hauga vettidraugar.

Hverso verk vigsterkra
visom gofug lysa
skalld er forþom fylldo
ferþ Skiolldunga gerþo
synir hann rett, oc runa
ræsir list, er mistar
hellzt iprott ofpotti
þundaukna hregglundom.

Satt er at sinnar hattom
sifþiþar ættiþa
hvarleyfþr rett ofhreifþi
hropkundur Dana grundar;
þo er hitt meirr hve knatti
hann sveitir uppleita
hvat til herþigiorþa
hugþrupar framknupi.

Olli mest, sem allir
itrs i knegom lita
skrifi fræpa froþo,
folkdiarfra þrekstarfi,
su er af Opins trua
orþi rotsett forþom
um draufn Dia efni
dolgar ellda helldo.

Her þvi heilog ero
halldin fyrri alldar
gop oftaulþ, oc gypior,
getit kraptar hapta,
talþir stapir er truþoz
tifom firþir lifi
hvardyggvir hia byggva,
hel sannat bol ranna.

Harþla morg oc horgar
hof fyrir augo bauga
hlautroþnir ro briotom
ragna sett oc frettir,
enda sialfir alfar,
einir dvergar i steinom,
lipsinnandi lypom
landvættir, kyn banda.

Hvat of forlaug fato
forþom alldir hallda,
styrvandar valkyrior
virþa er lifi firþo,
disir, oc vaulor visar,
vif or gengi tifa
sem nornir sundrbornar,
seet faam her i letri.

Veit min at oll knetti
um nu skrifþ trua
eigi betr ofrita
efni Sturlo hefnir,
eþr þott upp nu stæþo
orþhagr Saxi forþom,
oc lypto þrek þopta,
Þiþprekr, Ari froþi.

Latom lærþa rita
laps Romborgar aþan
sipo er helldo haulldar
harþir, oc Grickia iarþar;

hvernig lifat hafa
 heims i norþri forþom
 sverþa svinnir runnar
 synir Bartholinus.

Fyrir því itrar erop
 alldir norþheims storþar

skylddar hropri at hallda
 hans a lopt i þoptom
 Austmarr at sik þurran
 undz at harþri grundo
 verþr, oc Kiolr snæsvali
 sockr i ægi dockvan.

2.

Af andre digte og vers kendes nu kun følgende:

Et digt på 2 8-linjede vers om og til konrektor Edv. Edvardsen; det findes i en afskrift af dennes Bergens beskrivelse i Universitetsbiblioteket i Oslo; afskriften er efter originalen (der nu er tabt), i den hedder det at originalen indeholdt »adskillige annotationer skrevne i marginen med Arnæ Magnæi egen haand«. Arne havde ved enden af bogen egenhændig skrevet versene, der i afskriften gengives således (de sidste 4 linjer er trykt i Norske samlinger I, 2 og i Huld I, 1890; her findes viði for vági, utvivlsomt urigtigt). Versene med Arnes indledning lyder således (efter en afskrift, godhedsfuldt meddelt af prof. Fr. Bull):

Den meget hæderlige og höylærde Mand Mag. Edward Edvardsen Scholæ Bergensis ConRectori. som den wiitberömte Bergens Bye haver paa itzige Nordske Sprog saa vel oc wiitlöftigen beskrefven ere disse faae Riim paa gammel Norsk til Ære opsat af

ARNE MAGNUSSEN.

Biorgvin gilldum biarga krans
 byrgd til þessarar stundu
 Er nu sett fyrir augu mans
 eins og a sliette grundu;
 því sem vita verdugt er
 um værnrar borgar smide
 Meistare Edvard hefur hier
 hallded a lopt med pryde.
 Ovist er hvørt efne¹ slikt
 adrer munde klifa;

Afskriften har »efur«, hvilket beror på en let forståelig fejl læsning. Interpunktion er her tilføjet.

vist er að einginn letur líkt
laglegar kunne skrifa.
Mun því uppe hans minning god
medal Noregs lyda,
medan í Biorgvin bygger þíod
og barur a voge¹ skrida.

3.

Af løse vers kendes kun følgende to. Det første skal Arne have henkastet til sin ven Páll Vidalín »í drykkju samsæti«;² det lyder således:

Skylt er vist að skýri eg
skötnum satt af³ Páli,
sá hefur orðið margri mjeg
meyjunni að táli.

Det andet er det om Jon Hreggvidsson⁴:

Líta munu upp í ár
Íslands búar kærir,
ef Hreggviðs niður hærugrár
höfuð til landsins færir.

¹ Hentyder til Bergens Våg. ² Se Rasks sml. 81 s. 35. Det findes trykt i Huld I. ³ frá Huld. ⁴ Også trykt i Embedsskr. s. XXI.

REGISTER

- Aall, Jacob 211.
 Abbadie, Jacques *Ib* 43.
 Abbesté, J. L., vinhandler 151, *Ib* 49 (»Abbelstæd«).
 Abraham, biskop *II* 10, 66.
 Adalbert, ærkebiskop i Bremen *II* 74.
 Adam af Bremen 23, 116, *Ib* 158, 162, *II* 23, 74, 75, 84.
 Adamsóður *II* 180.
 Áðils, Jón, professor, 1, 70, 73. ðísl at Uppsölum *II* 15.
 Adrianus IV, pave, 31.
 Agni *II* 15.
 Ahlefeldt, Joachim, gehejmeråd, 90, 126, *Ib* 92, *II* 224.
 v. Ahnen, stiftamtmand i Trondhjem, 11.
 Aimoinus (10. årh.) *II* 83.
 Áki, norsk kansler (ca. 1300) *II* 122.
 Aldarfarsbók Beda prests *II* 20.
 Alexander XI, pave, *II* 80.
 Alexanders saga 16, 118, 132, *II* 181.
 Alexios I Komnenos, kejser, *II* 13, 82.
 Álfr i Dölum *II* 6.
 Álfur Gislason, præst til Kaldaðarnes, *Ib* 22.
 Áli frækni *II* 138.
 Allen, C. F., professor, 188, 190.
 Alrekr *II* 15.
 Ambrosius saga *II* 176.
 Amlóða saga 132, *II* 215.
 Ámundi Þormóðsson *II* 283.
 Ancher, P. Kofod, professor, 218, 221.
 Anchersen, Mathias, professor, senere biskop, 100, 151, 162, 169, 194, *Ib* 32, 33, 48, 49, 50, 51, 87.
 Andersen, Halvor 189, 190.
 Anderson, Johann, borgmester i Hamborg, *Ib* 99.
 Andresen, Peter, lagmand Gottrups tjener 75.
 Andra saga 11.
 Andreas saga *II* 181.
 Andrésdrápa *II* 214.
 Andrjes Finnbogason *Ib* 177, 180.
 Andrjes Gislason *II* 153.
 Andrjes Guðmundsson *Ib* 11.
 Anecdoton hist. Sverr. illustrans 210.
 Anna Christensdatter, A. M.s kokkepige 179, *Ib* 118.
 Anna Hansdatter, Torfæus første hustru, *Ib* 17, *II* 132, 133, jfr. Gammel.
 Anna, datter af Magnús Arason, *Ib* 45.
 Annaler, islandske (forskellige) 206—8, 212, *II* 23, 28, 37, 38, 39, 40, 41, 43, 48, 49, 50, 57, 58, 59, 60, 65, 72, 74, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 89, 92, 93, 105—6, 120, 121, 145, 163—170, 190, 209, 222.
 Áns saga bogsveigis *II* 29.
 Antiquitates Danicæ (af Bartholin)

- 13—14, *Ib* 13, 42, 43 (110), 154, *II* 228, 252, 306.
- Apringius Pacensis (☉: A. de Béja, 6. årh.) *Ib* 161—2.
- Apulejus Lucius *II* 177.
- Ari Guðmundsson, præst til Mæli-fell, 137.
- Ari Jónsson, lagmand, *II* 204, 205, 206.
- Ari Magnússon i Ögri *Ib* 39.
- Ari Pálsson 80—82.
- Ari Þorgilsson den frode 12, 16, 19, 48, 108, 110—13, 125, *Ib* 17, 42, 88, 164, *II* 15, 16 ff., 143, 166, 191, 214, 308.
- Ari Þorgilsson den stærke *II* 16.
- Ari Þorkelsson, sysselmand, 25, 134, 153, *II* 158.
- Arias Montanus (16. årh.) *Ib* 162.
- Árna saga Þorlákssonar *II* 65, 166, 302.
- Arnaldus patriarcha (Arnolfus de Rohes) *II* 13, 81.
- Arnfríður *II* 209.
- Arngrímur Jónsson den lærde 2, 19, 95, 114, 118, 155, *Ib* 65, 86, 100, *II* 22, 24, 39, 40, 43, 44, 46, 48, 50, 55, 56, 57, 59, 60, 65, 80, 92, 97, 99, 120, 195, 223.
- Arngrímur Kolbeinsson *II* 156.
- Árni Bøðvarsson digter 8.
- Árni Gíslason á Hlíðarenda 6, 7, *Ib* 11, 65, 106, *II* 284.
- Árni Guðmundsson i Bildudal *II* 202, 208.
- Árni Hannesson *Ib* 20, *II* 154, 208 (i Norðtungu).
- Árni Helgason, biskop, *Ib* 65.
- Árni Helgason, stiftsprovst, 227.
- Árni Jónsson, abbed, *II* 103, 104.
- Árni Magnússon á Grýtubakka 7.
- Árni Magnússon á Hóli *II* 153.
- Árni Oddsson, lagmand, *Ib* 65.
- Árni Ólafsson, biskop, *Ib* 65.
- Árni Sigurðsson (Sivertsen), kancellisekretær, 227.
- Árni Þórarinsson, biskop, 178, *Ib* 36, 39.
- Árni Þorláksson, biskop, 107, *Ib* 64, 65, *II* 65, 153, 205, 215, 302.
- Árni Þorleifsson, præst til Arnarbæli, *II* 164.
- Árni Þorvarðsson, præst til Þingvellir *Ib* 66, *II* 183—4.
- Arnlfjótur Þórðarson *II* 216.
- Arnór Eyjólfsson á Flókastöðum *II* 157, 226.
- Arnór Húnason *II* 268.
- Arnórr jarlaskáld *II* 17.
- Arnór Jónsson, sysselmand, *Ib* 40.
- Arpe (1714) *Ib* 160.
- Arrhenius (☉: Claudius Arrhenius-Örnhiálm) *Ib* 158.
- Ásbjörn Jóakimsson 75.
- Ásgautr, biskop i Oslo, *II* 75.
- Ásgeir Jónsson 35, *II* 141, 158, 159, 173, 197, 222.
- Áslákr, biskop i Oslo, *II* 75.
- Asser, ærkebiskop i Lund, *II* 65, 90.
- Atzer (dansk?) *II* 223.
- Ástriður *II* 228.
- Ástriður Magnúsdóttir 160, 178, *Ib* 36, 39, 117.
- Auðr den dybsindige 8, *II* 3, 14.
- Auðunn á Arnarhóli *II* 175.
- Auðunn Benediktsson, præst til Borg, *II* 161, 162, 191, 204, 205, 216.
- Augustinus, missionær i England, *II* 83.
- Aun enn gamli *II* 15.
- Axel Friðrik Jónsson *Ib* 166, 174, 177.
- Baden, Jacob, professor, 218.
- Baggesen, Thomas, A. M.s kusk, 178, *Ib* 49, 118.
- Balduin I, konge af Jerusalem, *II* 13, 81.
- Balduin II, konge af Jerusalem, *II* 81.

- Bang, Thomas, professor, *II* 129.
- Bárðar saga Snæfellsáss *II* 57, 64, 172, 288, 289.
- Bárðr Pétursson *II* 122.
- Barlaamssaga 46, 132, 142.
- Baronius, Cæsar, kardinal, *II* 75, 81, 83, 126.
- Bartholin, Else Magdalene(?), frue, 151, *Ib* 48.
- Bartholin, Caspar, professor (†1738), 19, 20, 94, 110, *Ib* 2, 33, 51, 93, 162.
- Bartholin, Hans, professor, 101, *Ib* 44.
- Bartholin, Rasmus, professor, *Ib* 1.
- Bartholin, Thomas, professor († 1680), *II* 129.
- Bartholin, Thomas, antikvar (†1690) 3, 9—11, 13—17, 19—22, 29, 30, 34, 103—4, 115, 118, 122, 129, 130, 131, 142, 144, 168, 171, *Ib* 1, 4, 13—15, 17, 42, 43, 67, 68, 110, 154, 159, *II* 26, 44, 68, 98, 100, 108, 164, 201, 202, 228, 306, 307, 309.
- Bartholin, Thomas, justitiarius († 1737), 94, 161, 162, 177—8, 179—81, 184, 193, 224, *Ib* 3, 31, 33, 34, 37, 50, 51, 97, 103, 104, 118, 119, 120, 121, 134, 135, 136, 137, 139, 140, 142, 143.
- Bassewitz, A. F. 105, 111, *Ib* 79, 80.
- Becker, Hans, lagmand, 148—151, 160, 161, 177, *Ib* 18, 20, 23, 29, 31, 33, 49, 53—4, 55, 119, *II* 155, 200, 201.
- Beda *II* 20, 37, 83.
- Benedikt Einarsson *Ib* 174, 175, 176, 177, 178, 179.
- Benedikt Pjetursson *II* 282.
- Benedikt Þorsteinsson, lagmand, 159.
- Benedixen, Jacob *II* 286.
- Benzelius, Erik, ærkebiskop, 105, 166.
- Bergbúaþátr 123, *II* 252.
- Bergens kalvskind *II* 229.
- Bergsveinn Einarsson, præst til Útskálar, *II* 128.
- Bergþóra Skarpheðinsdóttir *II* 64.
- Bergþórr Hrafnsson, lovsigemand, *II* 12, 13, 65.
- Bering, Vitus *Ib* 88.
- Bessi Guðmundsson, sysselmand, 139.
- Beyer, P., landfoged, 52, 79, 82, 83, 86, *Ib* 70.
- Biering, kommerceråd *Ib* 44.
- Bircherod, Hans, professor, 101, *Ib* 101.
- Bircherod, Jens, biskop i Ålborg, 30, 38, 95.
- Bircherod, Jens, biskop i Kristianssand, 91, *Ib* 87.
- Bircherod, Thomas B., professor, 44, *II* 223.
- Birk, Niels, købmand, *Ib* 20.
- Birmann, Hans *II* 284, 285.
- Bjarkeyjarréttir *II* 293.
- Bjarnar saga Hítðælakappa 16, 25, 132, *II* 172.
- Bjarnharðr enn bókvísi, biskop, *II* 10.
- Bjarnharðr, biskop, *II* 10.
- Bjarni (ca. 1700) *Ib* 24, 26.
- Bjarni enn spaki *II* 12.
- Bjarni i Arnarbæli *II* 176.
- Bjarni Árnason á Skúmsstöðum *II* 163, 164.
- Bjarni Auðunarson, kansler, *II* 122.
- Bjarni Bøðvarsson 81.
- Bjarni Eiríksson á Búlandi *II* 283.
- Bjarni Gíslason i Veteifsholti 47.
- Bjarni Hákonarson *II* 284.
- Bjarni Halldórsson, sysselmand, 127, 204, *Ib* 38.
- Bjarni Hallgrímsson, præst til Oddi, *II* 154.
- Bjarni Pálsson, landfysikus, 181, 195, 197, 225, 226, *Ib* 35—6, 135, 145.

- Bjarni Pjetursson á Staðarhóli 5, *II* 206, 207, 230, 250.
- Bjarni Pjetursson á Skarði 123, *Ib* 54, *II* 158, 206, 252.
- Bjarni Sigurðsson á Heynesi *II* 227.
- Bjelke, Henrik *Ib* 95.
- Björg Pálsdóttir *Ib* 27.
- Björn at Haugi *II* 138.
- Björn Andersen, rigsråd, *II* 208.
- Björn Einarsson Jorsalfar 6.
- Björn Halldórsson í Ey *II* 153.
- Björn Halldórsson, præst til Sauðlausdalur 207, 208.
- Björn Haraldsson *II* 10.
- Björn Jónsson á Skarðsá 2, 3, 4, 119, 120, *II* 99, 103, 105, 106, 107, 108, 144, 180, 190, 212, 214, 215, 242, 252, 286.
- Björn Magnússon, sysselmand på Munkaþverá, 142.
- Björn Markússon, lagmand, 195, 226, *Ib* 35.
- Björn Nikulásson *II* 282.
- Björn Pjetursson á Burstarfelli *Ib* 21, 27.
- Björn Sturluson («Bjarne Olesen») *Ib* 57.
- Björn Vigfússon 227.
- Björn Þorleifsson den rige 6, *Ib* 11, *II* 127—8.
- Björn Þorleifsson biskop 25, 31, 35, 37, 47—8, 52, 86, 95—7, 112, 121, 132, 134, 148, 168, *Ib* 18, 19, 27, 87, *II* 151 (? B. Th.), 155, 156, 157, 178, 219, 225, 248.
- Björn Þórólfsson, mag. art., 229.
- Björn, Oluf, præst til Tisted, 38.
- Blefen, Dithmar *Ib* 99.
- Blickfeldt, brygger, *Ib* 48.
- Blund-Ketill *II* 50, 55, 270.
- Blöndal, Sigfús, bibliotekar, 224.
- Bolli Bollason *II* 17.
- Borgarþingslög *II* 292, 304.
- Borch, Ole, professor, 9, 23, 24, *Ib* 1, 67.
- Bósa saga *II* 203.
- Brage den gamle 118.
- Brandur Einarsson *II* 211.
- Brandur Jónsson, lagmand, *Ib* 11, 106.
- Brandr Sæmundarson, biskop, *II* 81.
- Brandr Þorkelsson *II* 15, 85.
- Brautönundur *II* 15.
- Brestir Sigmundarson *II* 30.
- Breta sögur *II* 176.
- Breviarium Archusiense *II* 73.
- Brinck, Iver, præst, *Ib* 87.
- Bromondt, skrædder, *Ib* 28, 34.
- Brompton, John, engelsk krønikeskriver, *II* 58, 74, 83.
- Bryngerðarljóð *II* 210.
- Brynjólfur Hnæsson *Ib* 177, 180.
- Brynjólfur Snorrason 228.
- Brynjólfur Sveinsson, biskop, 2, 3, 5, 108, 120, 121, 130, 140, *Ib* 112, *II* 93, 94, 95, 96, 100, 101, 102, 106, 128, 147, 152, 154, 155, 162, 164, 166, 167, 168, 187, 200, 204, 206, 209, 247, 257, 285, 287.
- Brynjólfur Þórðarson á Hlíðarenda 142, *II* 154, 173, 178, 198.
- Brøgger, Johannes, i Bergen, 138, 148, *II* 151.
- Buckholt, Johan *II* 268.
- Buddu saga *II* 177
- Bull, Fr., professor *II* 309.
- Burmester, Nicolai, købmand, *Ib* 88.
- Burnet, Gilbert, biskop, *II* 126.
- Bussæus, Andreas, borgmester, 91, *Ib* 164.
- Bülow, Johan, til Sanderumgård 210.
- Bærtelsen, L., købmand, 53, 163.
- Böðvar Pálsson 8.
- Cadmus (∴ Kadmos) *Ib* 155.
- Cajetanus, Joannis (∴ Giovanni fra Gaëta) *II* 81.

- Calvisius, Sethus *II* 75, 81, 82, 84.
 Camden, William *II* 45.
 Canutius, *se* Knudsen.
 Carl X *Ib* 159.
 Carolus episcopus Arosiensis *Ib* 159.
 Catalogus imperatorum occidentis *II* 37.
 Cellarius, Christoph 138, *II* 14.
 Celsius, Olof (sen.) *Ib* 157.
 Christian I 29, *Ib* 167, 168, *II* 120, 127, 205, 296.
 Christian II *II* 298, 299, 300.
 Christian III *II* 71, 202, 222, 296.
 Christian IV *II* 150, 287, 297, 301.
 Christian V 33, *Ib* 1, 4, 15, 67, 69, 168, *II* 44, 133, 178.
 Christian VI 68, *Ib* 28, 46.
 Chronicon Danorum et præcipue Sialandiæ *II* 73 (jfr. Chron. Sial.)
 Chronicon magnum Belgicum *II* 34.
 Chronicon magnum Islandiæ, *se* Sturlunga saga.
 Chronicon Sialandiæ 29—31, 44, 49, 104, *Ib* 2, 68, 157.
 Claussøn, Peder *II* 21—3, 74, 158, 288.
 Cleasby, Richard 185, 218.
 Clericus (☉: Jean Le Clerc?) *II* 125.
 Cluverus, Johannes *II* 81.
 Cojet (☉: P. J. Coijet) »en herre i Pommern«, *Ib* 159.
 Colbjørnsen, J. E., professor, 218, 221.
 Cold, Christian, professor 218, 221.
 Computus regius *II* 52.
 Conradi, G. J., hofpræst, *Ib* 163.
 Conring, Hermann *II* 81.
 Cuper, Fr. *Ib* 162, 163.
 Curtius 118.
 Daae, L. 187.
 Daði Guðmundsson i Snóksdal 6.
 Dagr *II* 14.
 Dahl, Svend, overbibliotekar 218, 221.
 Dahlerup, Verner, professor, 218, 221.
 Dal, Niels H. *Ib* 80.
 Dan *II* 136, 138.
 Danell, David, kaptajn, 126, *II* 223.
 Debes, Lucas, præst, 167.
 Deichman, P., læge, 167, *Ib* 154.
 Diepholt, Johan, jægermester *II* 130.
 Dolmer, Jens *II* 65.
 Dómaldr *II* 15.
 Dómarr *II* 15.
 Dorsch (mad. Dorschens hus) 11.
 Dose, E. U., obersekretær 77, 78, 89.
 Dusburg, Peter v., krønikeskriver, *II* 66.
 Dyggvi *II* 15.
 Eadmund den hellige *II* 2, 4, 9, 14, 35.
 Edda (Snorra) 109, 197, 204, 206, 211, 212, *Ib* 135, 160, *II* 93, 94, 96, 97, 98, 99, 100, 102, 139—40, 194—7, 198, 199, 210, 216, jfr. også Hraundals-Edda.
 Edda (Sæmundar) 14, 108, 152, 155, 204, 206, 210, 211, *Ib* 135, *II* 51, 93, 94, 95 ff., 166.
 Edvardsen, E., konrektor 118, *II* 309.
 Eggers, P., højesteretsdommer 86.
 Eggert Björnsson á Skarði 142.
 Eggert Hannesson, lagmand, *II* 216, 296.
 Eggert Jónsson á Ökrum 139.
 Eggert Jónsson (Torfasonar) *II* 216.
 Eggert Ólafsson, vicelagmand, 181, 195, 197, 208, 225, 226, *Ib* 35—6, 135, 145.
 Egill (vendilkráka) *II* 15, 84.
 Egill Eyjólfsson, biskop, *II* 155.
 Egill Síðu-Hallsson *II* 14.
 Egill Skallagrímsson *II* 20.
 Egils saga einhenda *II* 109.
 Egils saga Skallagrímssonar 206, 207, 209, 226, *II* 32, 35, 181, 195.

- Eiðsivapingslög *II* 49, 71, 75, 152, 291, 304.
- Einar Árnason, præst til Vallanes(?), *II* 282.
- Einarr Auðunaron *II* 14.
- Einar Bjarnason, præst til Kirkjubær, *II* 191.
- Einar Eyjólfsson 46, 123, *II* 252.
- Einar Gíslason, præst til Helgafell, *II* 286.
- Einar Guðmundsson, præst til Staður á Reykjanesi, *II* 213.
- Einar Nikulásson, præst til Skinnastaðir, 134.
- Einar Sigvaldason *II* 282, 283.
- Einar Þorsteinsson, biskop, *II* 287.
- Einar Þorsteinsson, sysselmand, *II* 284, 285, 286.
- Eiríkr at Uppsölum *II* 138.
- Eiríkr blóðøx *II* 31, 32, 33, 38, 39.
- Eiríkur Bjarnason på Búland 139.
- Eiríkr Hákonarson jarl *II* 9, 30, 140.
- Eiríkur Jakobsson *II* 283—4, 285—6.
- Eiríkur Jónsson, viceprovst, 228.
- Eiríkr Magnússon, konge († 1299), *II* 118, 119, 152, 205, 221, 293, 294, 296, 297.
- Eiríkr rauði *II* 6—7, 58.
- Eiríkur Sigvaldason *II* 283.
- Eiríkur Snorrason *Ib* 178.
- Eiríkur Sumarliðason *II* 298, 299, 300.
- Eiríkur Sveinbjarnarson *Ib* 106.
- Elen Jónsdóttir *II* 156.
- Elert, N., bibliotekar, 223.
- Elucidarius 47, 214, *II* 183, 184.
- Engelstoft, Laurids, professor, 199, 218, 221.
- Erasmus Villadtsøn, præst, 4, 6, 7, (*Ib* 106—7).
- Erichsen, se Jón Eiríksson.
- Erichsen, Vigfús, kammerassessor, 228.
- Ericus Upsalensis (E. Olai) *II* 84.
- Erik, se Eiríkr.
- Erik, konge i Sverige, *II* 9.
- Erik Magnusson, konge († 1359), *II* 119, 120.
- Erlendur Ásmundsson 87, 163.
- Erlendur Erlendsson, sysselmand (blandet sammen med Erl. Þorvarðsson, lagmand på Strönd), *Ib* 106.
- Erlendur Magnússon, sysselmand, 194, *II* 127.
- Erlendur Ólafsson, sysselmand, 226, *Ib* 35.
- Ernestus saga *II* 174.
- Ernst, Henrik *II* 66.
- Erslev, Kr., rigsarkivar 192, 219, 221.
- Espólin, Jón, sysselmand, 78.
- Eusebius, biskop i Cæsarea, *II* 36, 37.
- Eydís Helgadóttir *Ib* 107.
- Eyjólfur *II* 228.
- Eyjólfur Björnsson *II* 161, 174.
- Eyjólfr Guðmundarson *II* 14.
- Eyjólfur Jónsson, præst til Vellir, 123, 157, 159, 176, *Ib* 87, 90, *II* 192, 252.
- Eyjólfur Jónsson á Þorkötlustöðum *II* 268.
- Eyjólfr Valgerðarson *II* 14.
- Eyjólfr Þórðarson *II* 15.
- Eyrbyggja saga 206, *II* 58, 64, 86, 105, 195.
- Eysteinn *II* 15.
- Eysteinn fretr *II* 1.
- Eysteinn glumra *II* 242.
- Eysteinn Magnússon, konge, *II* 13, 83.
- Eyvindr austmaðr *II* 3.
- Eyvindr skáldaspillir *II* 25.
- Fabricius, J. A. 128, *Ib* 162.
- Finke *II* 224.
- Finnboga saga *II* 63.

- Finnbogi Jónsson, lagmand, *II* 221, 298, 299.
- Finnur Jónsson á Kálfalæk *II* 211.
- Finnur Jónsson, biskop, 150, 151, 166, 198, 204, 205, 206, *Ib* 48, 49, 54, *II* 160.
- Finnur Jónsson, professor 213, 216, 217, 219, 221.
- Finnur Magnússon, professor, 128, 201, 210, 211, 212, 217, 219, 221, 222, 227.
- Finnur Pjetursson (Laga-Finnur) *Ib* 106.
- Finnur Sigurðsson *II* 154.
- Finsen, Vilhjálmur, højesteretsassessor, 185, 191, 213, 214, 215, 219, 221.
- Fischer, karetmager, *Ib* 34.
- Fischer, Mette, se Magnusens.
- Fjelderup, P., købmand, 52, 53.
- Fjölnir *II* 14.
- Flateyjarbók 16, *II* 30, 38, 39, 40, 46, 48, 91, 120, 121, 136, 141.
- Flóamanna saga *II* 40, 97, 105.
- Flodoardus *II* 34.
- Florentius Wigorniensis (Florence of Worcester) *II* 72, 74, 83.
- Fogh, Seyer 194.
- Fornjótr *II* 121.
- Foss, N., etatsråd 94, 138, 140, 148, *Ib* 87.
- Franckenau, G. F. Franck de, professor, *Ib* 87.
- Franckenau, G. F. Franck de, diplomat, *Ib* 87, 160.
- Frederik II *II* 208, 296.
- Frederik III 39, *Ib* 95, *II* 94, 130, 132, 133.
- Frederik IV 39, 171, *Ib* 1, 19, 23, 24, 45, 69, 70.
- Frederik V *Ib* 45, 46, 142, 153.
- Frederik VI 210.
- Freyr *II* 14.
- Frið-Fróði *II* 14, 137, 138.
- Friðrekr, biskop *II* 10.
- Friesse, N., kammeradvokat, 89.
- Frisingensis, se Otto.
- Fróði frækni *II* 138.
- Frostaþingslög *II* 49, 71, 291, 304.
- Frølund, A., assessor 100.
- Fuchs, J. A., A. M.s tjener, 178, *Ib* 18, 50, 118.
- Færöæ Torfæi 12, 25, 31, *II* 231.
- G. Þson *II* 199.
- Gabel, Fr., vicesatholder, 46.
- Gam, Jónas Daðason 174, *Ib* 40, 42, 43.
- Gammel, Anna Hansdatter *II* 133.
- Gardie, M. de la, greve, *Ib* 159.
- Gautaþátr *II* 74.
- Gautreks saga *II* 109, 196.
- Geir Markússon, præst til Laufás, *Ib* 14.
- Geirarðr, biskop i Oslo, *II* 75.
- Geirný Guðmundsdóttir 81, 82, *Ib* 22.
- Geirr Ketilsson enn auðgi *II* 55.
- Geirþrúður Sigvaldadóttir *II* 282.
- Gelasius II, pave, *II* 81.
- Gellegeter, Bochart *II* 233.
- Gellir Bölverksson, lovsigemand, *II* 10.
- Gellir Þorkelsson *II* 11, 15, 16—17, 19, 85.
- Genealogia regum Norvegiæ *II* 30, 36.
- Gerhard, Johann 97.
- Gerner, F. og H., 45.
- Gertsen, Chr. *II* 224.
- Gertz, M. C., professor 29.
- Gervasius (Dorobornensis) *II* 83.
- Gimsteinn *II* 180.
- Gislarím *II* 213.
- Gísla saga Súrssonar *II* 171.
- Gisli Álfsson, præst til Kaldaðarnes *II* 175, 215.
- Gisli Árnason, sysselmand, *II* 284, 285, 286.

- Gisli Ásmundsson *Ib* 166, 174, 177, 180.
- Gisli Bjarnason, præst til Grindavík, *II* 213, 214.
- Gisli Brynjólfsson i Ölvasholti *II* 174.
- Gisli Brynjólfsson, docent, 185, 213, 217, 228.
- Gisli Einarsson, præst til Helgafell *II* 128.
- Gisli Einarsson, præst til Múli, *II* 161.
- Gisli Einarsson *II* 197.
- Gisli Erlendsson *Ib* 177, 180.
- Gisli Hákonarson, lagmand *II* 282.
- Gisli Jónsson, biskop, 4, *Ib* 106, 107.
- Gisli Jónsson, præst til Útskálar, *II* 213, 214.
- Gisli Jónsson i Galtardalstungu 6, *Ib* 10, 11.
- Gisli Jónsson i Máfahlið *II* 214.
- Gisli Jónsson (Wigfusius) 139.
- Gisli Loptsson *Ib* 167, 174, 179.
- Gisli Magnússon, sysselmand, 142, *II* 184.
- Gisli Oddsson, biskop, *II* 223.
- Gisli Snorrason, præst til Oddi, 195, 226, *Ib* 35.
- Gisli Þórðarson, lagmand, *II* 207.
- Gisli Þorláksson, biskop, 136.
- Gissur Bjarnason, præst, *II* 246.
- Gissur Einarsson, biskop, *II* 282.
- Gizurr Hallsson *II* 148.
- Gizurr Ísleifsson, biskop, *II* 2, 11, 12, 13, 14, 16, 75, 78, 79, 81, 82, 83, 90, 145, 147.
- Gissur Sveinsson, præst til Álftamýri, *II* 209.
- Gizurr hvíti Teitsson *II* 7, 8, 14, 145.
- Gjafarefs þátrr *II* 178.
- Goðiskálk, biskop, *II* 10.
- Goðrøðr Bjarnarson, konge, *II* 10.
- Goðrøðr veiðikonungur *II* 1.
- Goðrøðr *II* 15.
- Gorm den gamle 42.
- Gotfred af Bouillon *II* 81.
- Gottrup, Laurits, lagmand, 48, 50, 58, 70—72, 74—79, 81, 83, 95, 96, 139, *Ib* 19, 21, 70, 95, *II* 183, 184.
- Graah, Andreas *Ib* 137.
- Gragás 211, *Ib* 84, *II* 42, 44, 48, 49, 51, 55, 60, 61, 67, 68, 69, 70, 79, 80, 207, 233.
- Gram, Hans, professor, 68, 157, 160, 161, 162, 166, 169, 175, 177—8, 179—81, 182, 184, 193—7, 204, 224, *Ib* 3, 10, 11, 25, 26, 31, 33, 34, 46, 50, 51, 77, 87, 97, 100, 103, 104, 105, 118, 119, 121, 128, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 142, 143, 160, 161, 162, 164, *II* 235.
- Gregorius I, pave, *II* 14, 83.
- Gregorius VII, pave, *II* 13, 80.
- Gregorius Turonensis (G. af Tours) *II* 112.
- Greiffenhagen, Andreas Müller 26.
- Grettis saga 205, 206.
- Grimnismál *II* 96.
- Grímur Árnason *II* 164.
- Grímr geitskór *II* 3.
- Grímr Svertingsson, lovsigemand, *II* 10.
- Grímur Einarsson 46.
- Grímur Jónsson *II* 204.
- Grímur Magnússon *II* 222.
- Grimur Pálsson *II* 298.
- Griseldis *II* 177.
- Grógaldur 14.
- Grundtvig, Svend, professor, 219, 221.
- Grænlands kronika *II* 220.
- Gröndal, Benedikt d. yngre 213.
- Gualterus, Philippus 118.
- Guðbrandur Björnsson 142.
- Guðbrandur Jónsson, præst til Vatnsfjörður, *II* 213.
- Guðbrandur Vigfússon 152, 215, 228.

- Guðbrandur Þorláksson, biskop, 7, 133, 136, *Ib* 57, *II* 128, 287.
- Guðlaug Pálsdóttir 6, 7, *Ib* 3, 107.
- Guðlaug Þórðardóttir 139.
- Guðmundardrápa *II* 103.
- Guðmundarsaga *II* 48, 81, 161, 220.
- Guðmundur Andrjesson á Felli 6, *Ib* 11.
- Guðmundur Andrjesson 3, *II* 95, 99, 103, 106, 107, 194, 198, 199.
- Guðmundr Arason, biskop, *II* 23, 233.
- Guðmundur Arason den rige 6, *Ib* 7, 11, 106.
- Guðmundur Árnason, stipendiar, 227.
- Guðmundur Einarsson, præst til Staðarstaður, *II* 250.
- Guðmundr Eyjólfsson *II* 14.
- Guðmundur Illugason *II* 156.
- Guðmundur Jónsson *Ib* 177, 180.
- Guðmundur Ketilsson 173.
- Guðmundur Magnússon, præst til Stafafell, *II* 248.
- Guðmundur Ólafsson i Stockholm 35.
- Guðmundur Sigurðsson *II* 166, 209.
- Guðmundur Sigurðsson, sysselmand, 150, *Ib* 48, 49, 50.
- Guðmundur Þórðarson *II* 196, 211.
- Guðmundur Þórðarson, student, 195.
- Guðmundr Þorgeirsson, lovsigemand, *II* 12, 18, 84, 87.
- Guðmundur Þorláksson 216, 229.
- Guðmundur Þorleifsson *II* 186.
- Guðríður Gísladóttir *II* 149.
- Guðríður Stefánsdóttir *II* 216.
- Guðríður Þorvarðardóttir *Ib* 106.
- Guðrún Benediktsdóttir *II* 161, 162.
- Guðrún Eggertsdóttir *II* 215.
- Guðrún Hákonardóttir *II* 188, 210, 217.
- Guðrún Ketilsdóttir 5, 6, 7, *Ib* 1, 11, 66.
- Guðrún Kolbeinsdóttir *II* 90.
- Guðrún Ósvífrsdóttir *II* 16.
- Guðrún Ögmundsdóttir i Flatey 139, *II* 196, 211.
- Guðrøðr, broder til Hálfðan snjalli, *II* 138.
- Gulaþingslög 207, 208, 210, *Ib* 17, *II* 44, 46, 49, 50, 65, 71, 151, 152, 185, 207, 291, 304.
- Gullkársljóð *II* 210.
- Gull-Þóris saga *II* 173.
- Gundorph, Hans, underbibliotekar, 223.
- Gunnar *II* 4.
- Gunnar Pálsson, provst, 204—6, 209, 211.
- Gunnar Philippusson *II* 222.
- Gunnarr Úlfjótsson *II* 3.
- Gunnarr enn spaki Þorgrimsson, lovsigemand, *II* 11.
- Gunnlaugs saga 205, *II* 45, 50, 63, 80, 109.
- Gunnlaugur Oddsson, domkirkepræst, 211, 225, 226, 228.
- Guttormr Finnólfsson, præst, *II* 144, 148.
- Guttormur Símonarson *Ib* 167, 174.
- Güldencrone, Chr., stiftamtmand, *Ib* 87.
- Gyldendal, boghandler 209, 211.
- Gyldenløve, U. Chr., stiftamtmand, 63, 64, 73, 75—9, 82—5, 90, *Ib* 86, *II* 225.
- H. J. son, præst, *II* 252.
- Haagensen, Hans *II* 208.
- Hadorph, Johan *Ib* 158, *II* 73, 100.
- Hafliði Másson *II* 13, 19, 50, 60, 80, 90.
- Hagbard 116.
- Haki *II* 137.
- Hákon, notarius (ca. 1300) *II* 122.
- Hákon Aðalsteinsfóstri *II* 31, 32, 33, 38, 39, 49, 50.

- Hákon Árnason, sysselmand, *II* 282, 284.
- Hákon Eiríksson, jarl, *II* 30.
- Hákon Hákonarson den gamle *II* 43, 48, 56, 59, 60, 67, 70, 117, 304.
- Hákon Hannesson, sysselmand, 59, 61, 93, *Ib* 87, *II* 208, 226, 241, 264, 265.
- Hákon Magnússon, konge (1299—1319), 127, *Ib* 73, 106, 168, 179, *II* 68, 77, 78, 118, 119, 122, 150, 152, 205, 221, 291, 293, 294—7, 299—301, 302.
- Hákon Magnússon, konge (1355—80), *II* 119, 120, 121, 122, 293.
- Hákon Ormsson *II* 155, 204, 228.
- Hákon Sigurðarson, jarl, 19, *II* 30, 31, 32, 38, 39.
- Hákon Þorsteinsson, sysselmand, *II* 284, 285.
- Hákonar saga *II* 29, 102, 117, 140.
- Hálfdan hvítbeinn *II* 1, 15, 41.
- Hálfdan enn mildi ok enn matarilli *II* 1.
- Hálfdan snjalli *II* 137, 138.
- Hálfdan svartí *II* 1, 2, 36, 49.
- Hálfdan Einarsson, rektor, 11, 118.
- Hálfdan Fróðason *II* 138.
- Hálfdan Sigurðarson *II* 10.
- Halla Grimsdóttir *II* 283.
- Halldór Bjarnason *II* 189.
- Halldór Brynjólfsson *II* 206.
- Halldór Einarsson, sysselmand († 1707), 123, 146, *Ib* 87, 180, *II* 252 (også H. E.s).
- Halldór Einarsson, sysselmand († 1846), 228.
- Halldór Kr. Friðriksson, overlærer, 213.
- Halldór Guðmundsson *II* 220.
- Halldór Hermannsson, professor, 219, 222, 224.
- Halldór Ormsson, abbed, *Ib* 106, *II* 229.
- Halldór Pálsson, præst til Selárdalur, 139.
- Halldór Skúlason *II* 283, 284, 285.
- Halldór Torfason, præst til Gaulverjabær 120, *II* 166.
- Halldór Þorbergsson á Seylu 48, 123, *II* 213, 252, 282, 286.
- Halldór Þórðarson *Ib* 177, 180.
- Halldóra Árnadóttir 7.
- Halldóra Erlendsdóttir *II* 227.
- Halldóra Ketilsdóttir 130.
- Halldóra Sigvaldadóttir, abbedisse *II* 282.
- Hallfríðr Snorradóttir *II* 14.
- Hallgrímur Þjetursson, præst, 4, 96—7, *II* 252.
- Hallr Órækjason *II* 4.
- Hallr Teitsson *II* 11, 75.
- Hallr Þórarinsson í Haukadál *II* 11, 13, 76.
- Hallr Þorsteinsson (Siðu-Hallr) *II* 7, 8, 14.
- Hallur Ögmundsson, præst, *II* 180.
- Hallsteinn Þórólfsson *II* 4, 5, 53.
- Hammer, N., prokurator, 151.
- Hammershaimb, V. U., provst, 186.
- Hannes Björnsson, præst til Saurbær, *II* 250.
- Hannes Finnsson, biskop, 198, 203, 205, 222.
- Hannes Þorleifsson, antikvar, 9, 47, 130, 132.
- Hans, konge, *II* 299, 300.
- Harald blåtand 41, 42, *II* 9.
- Haraldr gilli *II* 28, 92.
- Haraldr Goðræðarson *II* 10.
- Harald Godwinsson *II* 74.
- Haraldr gráfelðr *II* 30, 31, 32, 38, 39.
- Haraldr harðráði *II* 10, 11, 22, 33, 73—4, 75, 141.
- Haraldr hárfagri 107, *II* 1, 2, 4, 7, 10, 21, 22, 29, 31—41, 46, 51, 77, 90, 91, 92, 117, 121.
- Harboe, L., biskop, 194, *Ib* 9, 47.

- Harðar saga (Hólmverja s.) *II* 63.
 Hartknoch, Christopher *II* 66.
 Hartwig, ærkebiskop i Magdeburg,
II 78, 79.
 Hasæus, Jacob *Ib* 162.
 Haukr Erlendsson *II* 49, 205.
 Hauksbók 13, 183, *II* 173.
 »Hauksrjettur« *II* 49.
 Hávamál 14, *II* 96, 98.
 Hávarðar saga *II* 173.
 Heiðarvíga saga 153, 198.
 Heideman, Christopher, landfoged,
 9, *Ib* 96.
 Heiðsævislög, se Eiðsivaþingslög.
 Heimskringla 195, 197, *Ib* 95.
 Hein (i Koperviken, ca. 1700) *Ib* 17.
 Heinrekr, biskop, *II* 10.
 Hektors saga *II* 176.
 Heldvad, Niels *II* 103.
 Helga Aradóttir *II* 16.
 Helga Gísladóttir 4.
 Helga Guðnadóttir *II* 127.
 Helga Helgadóttir *II* 14.
 Helga Jónsdóttir *Ib* 45.
 Helga Óleifsdóttir *II* 5.
 Helga Þórðardóttir á Grund *Ib* 106.
 Helgi Eyvindarson magri *II* 3, 14.
 Helgi Grímsson, præst til Húsafell,
II 158, 216.
 Helgi Guðnason, lagmand, *Ib* 106.
 Helgi Hálfðanarson, konge, *II* 137.
 Helgi Jónsson, præst til Staðar-
 hraun *II* 160, 211.
 Helgi Ólafsson *II* 15.
 Helieson, Paul, lagmand *II* 151.
 Helsingelagen *II* 71.
 Henrik III, kejser, *II* 76.
 Herbert, greve af Vermandois *II* 33,
 34.
 Herdis (18. årh.) *Ib* 39.
 Herjólfsréttarbót *II* 205, 294.
 Hermann von Reichenau (H. con-
 tractus) *II* 34.
 Hersteinn Þorkelsson *II* 5, 55.
 Hertel (i Wolfenbüttel) *II* 195.
 Herverar saga *II* 26, 82.
 Hesten, Benedix *II* 298.
 Hicckes, George 44, *Ib* 87, 111.
 Hieronymus *II* 37.
 Hilarius, biskop på Færøerne, *II* 225.
 Hirðskrá *II* 118.
 Historia rerum Norvegicarum (Tor-
 fæi) 41, *Ib* 17.
 Hjarni skáld *II* 136—7.
 Hjalti Skeggjason *II* 7, 8, 41, 61.
 Hjalti Þorsteinsson, præst til Vatns-
 fjörður, 47, 110, 127, 158, 159, 175,
Ib 87, 105, *II* 163, 166.
 Hjelmstjerne, H. 198, *Ib* 137, 138.
 Hjorthøj, I. P. 187.
 Hjörleifr enn kvennsami *II* 137.
 Hjörleifr Hróðmarsson *II* 35, 46.
 Hofman, Joh. (1635—1706) *II* 81.
 Hojer, Andreas 156, *Ib* 162.
 Holbeck, Peter *Ib* 17, 25.
 Holberg, Ludvig 128, *Ib* 46, 164.
 Hólmfastur Guðmundsson 49, 51,
 71.
 Hólmfriður Pálsdóttir *Ib* 38.
 Hólmsbók *II* 207.
 Holst, famulus bibliothecæ († 1771),
 195.
 v. Holstein, J. G., statsminister, 69,
 89, *Ib* 87.
 v. Holstein, I. L., statsminister 197,
Ib 134, 136, 137, 138, 153.
 Homer *II* 176.
 Honorius IV, pave, *II* 118.
 Hrafn Høeingsson, lovsigemand, *II*
 4, 34, 51.
 Hrafn Sveinbjarnarson 6, (hans sa-
 ga) *II* 171.
 Hraundals-Edda 47, *II* 211—12.
 Hróðólfr, biskop, *II* 10.
 Hrólfr kraki *II* 137.
 Hrólfs saga Gautrekssonar *II* 29,
 178.

- Hrólfss saga kraka 22, 43, (hans vita af Torfæus) *II* 231.
- Hrollaugr Rögnvaldsson *II* 3, 14.
- Huitfeld, Arild *II* 23, 24, 75, 119, 120, 121, 177, 300.
- Hundorph (Hunderup), mag., 162, 182, 194, *Ib* 31, 33, 37, 50, 51.
- Hungrvaka 205, 226, *II* 28, 74, 75, 76, 89, 90, 93, 142—8, 159—60, 161, 162, 182, 209.
- Húsafellsbók *II* 158.
- Hversu Nóregr bygðiz *II* 97, 136.
- Hymiskviða *II* 244.
- Hœnsa-Þórir *II* 5—6, (hans saga), *II* 50, 55, 56.
- Högni Ámundason, præst til Eyvind-arhólar, *II* 192.
- Høpfner, J. J., bogtrykker, 204—5.
- Hörðakári *II* 3.
- Höskuldr Hvítanessgoði *II* 68.
- Ibsen, Frands, præst til Hrúni, 9—10, *Ib* 13, 14, 67.
- Illugi Guðmundsson, præst til Múli, (også kaldet Jónsson) *II* 156.
- Illugi Jónsson frá Urðum *II* 184.
- Illugi Vigfússon *Ib* 166, 174, 177.
- Ingibjörg Grimsdóttir *Ib* 11.
- Ingibjörg Jónsdóttir i Ljárskógum 131, *II* 174, 175.
- Ingibjörg Jónsdóttir á Bæ i Hrutafirði *II* 186.
- Ingibjörg Pálsdóttir 139.
- Ingiriður Guðmundsdóttir 6.
- Ingjaldr Helgason *II* 15.
- Ingjaldr illræði *II* 15.
- Ingólfur Arnarson *II* 2, 3, 35, 36, 40, 41, 46, 269.
- Ingúlfr klerkr *II* 122.
- Ingulfer Dagfinson *II* 152.
- Innocentius IV, pave, *II* 204.
- Ipsen, A. 38.
- Islands beskrivelse 45.
- Ísleifur Einarsson, sysselmand, 61, 64, 126, 157.
- Ísleifr Gizurarson, biskop, *II* 2, 10, 11, 14, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 27, 30, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 99, 143, 144, 146, 148.
- Ísleifur Þórðarson *II* 221.
- Ísleifur Þorleifsson, præst til Eyri, 46, 134.
- Íslendingabók 3, 12, 16, 19, 44, 48, 110—13, *Ib* 42, 88, *II* 1 ff, 143.
- Isidorus Hispalensis *Ib* 162.
- Ivar Olafsson, kansler, *II* 122.
- Ívarr Ragnarsson *II* 2.
- Jacobus Gislonis *II* 82.
- Jacobæus, H., professor, 30.
- Jakob, A. M.s tjener, *Ib* 18.
- Jakob Hannesson *II* 285.
- Jamieson, Robert († 1844) 184.
- Jarðþrúður Þorleifsdóttir 6.
- Járnsíða 211, 212, *II* 48, 49, 56, 60, 67, 70, 207 (Hákonarbók).
- Jauhan enn irski, biskop, *II* 10.
- Jensen, Lauritz, lektor *II* 132.
- Jensen, O. S., bibliotekar 222, 224.
- Jófríður Gunnarsdóttir *II* 5.
- Jóhann Þórðarson, præst til Hraungerði 146, *II* 149.
- Johannes, missionær i England, *II* 83.
- Johannes II Komnenos, kejser *II* 82.
- Johnsonius, Jón, sysselmand 209, 210, 226.
- Jólaskrá *II* 185.
- Jómsvíkinga saga *II* 157.
- Jon ærkebiskop (den røde) *II* 43, 152, 302, 303.
- Jón Arason, biskop, 6, 114, 119, 136, 169, *Ib* 57, 104, *II* 105, 156, 162, 180, 189, 206, 281.
- Jón Arason, præst til Vatnsfjörður, *Ib* 11, 39.

- Jón Árnason, biskop, 38, 52, 86, 144, 148, 160, *Ib* 39, 51, 87, *II* 214.
- Jón Arnórsson *II* 176.
- Jón Axelsson, skrædersvend, 150, *Ib* 48.
- Jón Bjarnason *II* 154.
- Jón Björnsson á Syðra Rauðamel *II* 212.
- Jón Eggertsson *II* 158, 159.
- Jón Egilsson, præst til Hrepphólar, *II* 162, 209.
- Jón Einarsson *II* 285.
- Jón Einarsson 46, 134.
- Jón Einarsson, vicerektor, *II* 160, 252 (? , I. E. s.).
- Jón Eiríksson (skalli), biskop, *II* 287.
- Jón Eiríksson (Erichsen), konferensraad, 41, 108, 198, 202, 204—6, 218, 221.
- Jón Erlendsson, præst til Villingaholt, 140, *II* 51, 157, 166, 171, 189, 190, 203, 215, 220.
- Jón Erlendsson á Kambi í Króksfirði *II* 202.
- Jón Erlingsson, præst til Ólafsvellir, *Ib* 168.
- Jón Eyjólfsson, vicelagmand, 79, 82, *II* 166, 192, 193, 285.
- Jón Finnsson í Flatey 139, *II* 194.
- Jón Finnsson á Hundastapa, *II* 211, 212.
- Jón Gerreksson, biskop, *II* 170.
- Jón Gissursson, *II* 159, 160.
- Jón Guðmundsson Rúffeyjaskáld *II* 196, 211 (Rússeyja).
- Jón Guðnason í Kirkjuvogi *II* 268.
- Jón Hákonarson á Vatnshorni 47, 159, *Ib* 45, 52, *II* 141, 217.
- Jón Halldórsson í Njarðvík *II* 214.
- Jón Halldórsson, præst til Ólafsvellir *II* 158.
- Jón Halldórsson, præst til Hítardalur, 114, 155, 157, 158, 159, *Ib* 22, 87, *II* 160, 161, 163, 164, 211, 212.
- Jón Helgason, professor, 222, 224, 229.
- Jón Hjörtsson í Klausturhólum *II* 215.
- Jón Hreggviðsson 78—80, 83, 93, 168, *Ib* 21—2, 24, 25, *II* 310.
- I. I. s (?: Jón Jónsson?) *II* 252.
- Jón Jónsson, lagmand, *II* 233, 295, 299.
- Jón Jónsson á Hamraendum *II* 186.
- Jón Jónsson í Laugardalshólum *II* 191, 192.
- Jón Jónsson, præst til Hitarnes, *Ib* 22.
- Jón Loptsson *II* 91.
- Jón Magnússon, A. M.s broder, 7, 58, 64, 90, 159, 208, 210, *Ib* 3, 6, 7, 10, 11, 30, 105—6, *II* 186, 188, 277, 304.
- Jón Magnússon, sysselmand, *Ib* 11.
- Jón Magnússon 107, *II* 115.
- Jón Magnússon, præst til Setberg, *Ib* 39.
- Jón Marteinsson 68, 194, 195, 196—7, 226, *Ib* 26, 36, 56, 134.
- Jón Matthíasson, præst til Breiðabólstaður, 135.
- Jón murti *II* 122.
- Jón Ólafsson á Svarfhóli 6.
- Jón Ólafsson í Stóradal *II* 287.
- Jón Ólafsson, præst til Bær á Rauðasandi 46, *II* 149, 173, 196, 210, 211.
- Jón Ólafsson á Hesteyri *II* 153.
- Jón Ólafsson, præst til Fellsmúli *II* 225.
- Jón Ólafsson, præst til Kálfatjörn *II* 209.
- Jón Ólafsson fra Grunnarvík 9, 10, 11, 22, 24, 26, 27, 31, 32, 33—4, 50, 60, 62, 69, 104, 108, 111, 114, 121, 123, 124, 126, 131, 143, 146, 149, 150, 151, 152, 155, 160, 161, 162, 164, 165, 167—175, 177, 178,

- 181, 182—3, 184, 193—6, 214, 216, 218, 224, 226, *Ib* 8, 47, 48, 51, 124, 129, 139, 145, *II* 27, 52, 109, 111, 217, 243, 244, 245, 291.
- Jón Ólafsson fra Svefneyjar 186, 195, 204, 205, 207, 210, 219, 220, 221, 226, *Ib* 36.
- Jón Ormsson, præst til Kvænna-brekkja 5, 6, *Ib* 10, 11.
- Jón Pálsson, præst til Grenjaðarstaðir, *Ib* 106.
- Jón Pjetursson *II* 192.
- Jón Sigmundsson, lagmand, *Ib* 39.
- Jón Sigmundsson, præst til Þykkvabær, *II* 192.
- Jón Sigurðsson, præst til Eyri, 150, 194, *Ib* 45, 48.
- Jón Sigurðsson *II* 204.
- Jón Sigurðsson, lagmand, *II* 206.
- Jón Sigurðsson, arkivar, 186, 187, 190, 192, 193, 202, 212, 213, 215, 216, 218, 222, 228.
- Jón Snorrason, bogtrykker, *II* 197.
- Jón Steindórsson í Hjarðardal *II* 181.
- Jón Torfason, præst til Staður í Súgandafrði, 143.
- Jón Torfason í Flatey(?) *II* 216.
- Jón Torfason, præst til Breiðabólstaður, *II* 220, 252.
- Jón Torfason í Krossholti *II* 186.
- Jón Torfason fra Flatey 60, 85, *Ib* 23, 24, 28, *II* 159, 160.
- Jón Vigfússon, biskop, 11, 136, *Ib* 22.
- Jón Þórðarson á Eiði *II* 192.
- Jón Þórðarson á Bakka *II* 153—4, 178, 211, 212.
- Jón Þórarinsson, præst til Hjarðarholt, *Ib* 39.
- Jón Þorgeirsson, præst til Hjalta-bakki, *II* 215.
- Jón Þorkelsson rektor († 1759) 101, 131, 170, 175, *Ib* 9, 30, 43, 46, 51, 61, 62.
- Jón Þorkelsson, rektor († 1904), 228.
- Jón Þorkelsson, arkivar, 191.
- Jón Þorláksson, sysselmand (og andre?) 86, 134, *II* 176, 215, 250.
- Jón Þorsteinsson, præst til Vestmannaeyjar, *Ib* 57.
- Jón Ögmundarson, biskop, *II* 10, 13, 14, 80, 89, 107, 142.
- Jónas Hallgrímsson 186.
- Jónsbók (lovbog) 47, 48, 211, 213, *Ib* 12, 26, 42, *II* 48, 52, 61, (67), 153, 161, 181, 204, 206, 207, 208, 215, 221, 222, 246, 292 ff.
- Jóns saga Hólabiskups *Ib* 159, *II* 28, 75, 78, 80, 81, 82, 89, 99, 107, 161.
- Jóns saga ok Jakobs *II* 181.
- Jórunn Gísladóttir 6, *Ib* 11.
- Juncker, Christian, historiker, *Ib* 105.
- Juvenalis 111.
- Jydske lov *II* 71.
- Jørgensen, A. D., rigsarkivar, 190.
- Jörundr *II* 15.
- Jörundr, ærkebiskop *II* 118, 302.
- Kall, Abraham, professor, 208, 219, 221.
- Kall, J. C., professor, 179—80, 181, 183, 196, 198, 202, 219, 221, *Ib* 115, 121, 135—6, 137, 138, 139—141, 144.
- Karl den store *II* 37, 77, 115—16.
- Karl *II* 33, 34 (K. den enfoldige og K. den tykke), kejser.
- Karlsmagnússaga 152, *II* 216.
- Karlsefni Þórðarson *II* 14.
- Katrín Björnsdóttir 157.
- Kellermann, M. J. C. 45.
- Kellinghusen, A. 45.
- Ketilbjörn Ketilsson *II* 3, 7, 14.
- Ketill blundr *II* 55.
- Ketill flatnefr *II* 3.

- Ketill Jörundarson, præst til Hvammur 5, 6, 7, 129, 130, *Ib* 1, 3, 4, 11, 12, 107, *II* 171, 172, 198, 216.
- Ketill Þorsteinsson, biskop 112, *II* 1, 14, 18, 27, 28, 44, 65, 79, 84, 85, 87, 88, 90.
- Keyser, Rudolf, professor, 107.
- Kirchmann, Johann 45.
- Kirchmayer 138.
- Kirjalax *II* 82.
- Kjalnesinga saga *II* 57.
- Klein, Johann, assessor 55.
- Klerkarimur 132.
- Klængr Þorsteinsson, biskop, *II* 142, 143, 145, 146, 147, 182.
- Knudsen, Jacob, professor, *II* 129.
- Knut Alvsson *II* 300.
- Knytlinga saga 195—6, 197, 204, 207, *Ib* 89, 135, *II* 74.
- Koch, Jacob *II* 284, 286.
- Kolbeinn Flosason, lovsigemand, *II* 11.
- Kolbeinn Grímsson *II* 179.
- Kolbeinn Hannesson *II* 190.
- Kolbeinn koparsmiður *II* 183, 184.
- Kolderup-Rosenvinge, J. L., professor, 212, 219, 221.
- Kol(Þ)r Þorkelsson, biskop, *II* 10, 74, 75.
- Kolr *II* 4.
- Kolr, biskop, *II* 10.
- Kolskeggr enn fróði *II* 86.
- Kongespejlet 152, *II* 52.
- Konráð Gíslason, professor, 109, 186, 188, 190, 202, 210, 216, 217, 219, 221, 228.
- Konráðs rimur keisarasonar *II* 246.
- Konstantin den store, kejsar, *II* 115.
- Kormáks saga 206, 211.
- Kort Ámundason *II* 205.
- Kort Magnússon i Árbæ *II* 226.
- Kort Þormóðsson *II* 282, 283.
- Kortholt, Sebastian *Ib* 87, 160.
- Krabbe, Erik, til Bustrup, *II* 203.
- Krag, Henrik *II* 296.
- Krantz, Albert *II* 66, 74.
- Krieger, A. Fr., professor, 219, 221.
- Krieger, L. A., stiftamtmand 185, 216.
- Kristín Bjarnardóttir (Vatnsfjarðar-Kristín) 6, *Ib* 106.
- Kristín Magnúsdóttir fra Vigur 142, *II* 210.
- Kristina, dronning, 120.
- Kristnisaga 3, 203, *II* 16, 19, 28, 57, 60, 62, 76, 78, 81, 82, 89, 90, 92, 93.
- Kristskvæði (-bálfur) *II* 188.
- Krog, P., biskop i Trondhjem 11, *Ib* 87 (Jens).
- Krossdrápa *II* 180.
- Krukksspá *II* 258.
- Kålund, Kr., bibliotekar 41, 82, 131, 140, 141, 144, 146, 147, 149, 152, 156, 183, 184, 191, 192, 201, 202, 214—17, 222—4, 228.
- Landnámabók 3, 44, 113, 115. *II* 14, 19, 22—3, 28, 30, 35, 36, 39, 40, 46, 48, 49, 50, 53, 55, 57, 58, 66, 75, 86, 89, 90, 92, 93, 105, 148, 173, 220, 252, 260, 269.
- Lange, C. A., rigsarkivar, 189.
- Lange, Villum, professor, *II* 129.
- Langebek, J., gehejmearkivar, 104, 198, 202, 219, 221.
- Langfeðgatöl *II* 136—8.
- Larsen, J. E., professor, 188, 219, 221.
- Larsen, Sofus, overbibliotekar 219, 221.
- Lassen, Jens, købmand, *Ib* 88.
- Laub, Hieronymus, læge 161, *Ib* 30, 32 (Lob).
- Laurentius saga 132, *II* 161, 162, 282.
- Laxdæla saga 206, 210, *II* 17, 45, 52, 55, 105, 144, 225.
- Lem, Iver Nielsen, forvalter, *II* 132.
- Leo III, pave, *II* 37.
- Leo VII, pave, *II* 11, 75.
- Leo IX, pave, *II* 75, 76, 77.

- Lerke, J., postforvalter, 94, *Ib* 87, *II* 224.
- Leyser, Polykarp *II* 195.
- Liber originum Islandiæ, se Landnámabók.
- Liebchüt, G., boghandler 46, 148.
- Lilja *II* 103, 180.
- Lindenbrog, E. 128, *Ib* 161, 162.
- Lindenov, L., amtmand, 12.
- Lintrup, Søren, professor, 61, 91, *Ib* 33, 51, 77, 87.
- Lippe, J. v. d., biskop, 187.
- Ljósvetninga saga *II* 45, 90.
- Loccenius, J., professor, *II* 82, 100.
- Lohmann, E., kancelliråd, 170, 177, *Ib* 33, 51, 119.
- Londemann, Edvard *Ib* 66.
- Loptur Guttormsson d. rige 6, 7, *Ib* 106, *II* 127.
- Loptur Jónsson i Flatey *II* 178.
- Loptur Jósefsson, præst i Skálholt, *II* 224.
- Lowsonius 23.
- Lucidarius, se Elucidarius.
- Ludvig den stammende *II* 34.
- Ludvig den tyske *II* 34.
- Lund, Christoffer, købmand, *Ib* 88.
- Luxdorph, B. W., gehejmeråd, 17, 180, 183, 196, 197, 198, 202, 203, 204, 219, 221, *Ib* 134—5, 136, 138, 139.
- Lykke, Jørgen, rigsråd, *II* 208.
- Lykla-Pjeturssaga *II* 176, 177—8.
- Lyskander, Claus C., *Ib* 158, *II* 24.
- Lyskander, Hans C. *II* 84.
- Lützw 111.
- Løvenørn, P. *Ib* 93.
- Magnus, Joh. *II* 81, 84, 106.
- Magnús Arason, kaptajn 60, 160, 176, *Ib* 45, 46, 58 (Magnus Aretha Thorkillius), *II* 148—9, 181.
- Magnús Benediktsson 80, 82.
- Magnús Björnsson, lagmand 142, *II* 206.
- Magnús Björnsson, sysselmand, 53, 54.
- Magnús Einarsson, biskop, *II* 18, 28, 144.
- Magnús Einarsson á Jörfa 159, *Ib* 45, *II* 227, 231, 233, 234.
- Magnus Eriksson smek, konge, *II* 71, 119, 120, 122, 205, 293, 296.
- Magnus Erlendsson den hellige *II* 59.
- Magnús Eyjólfsson, biskop, *II* 229.
- Magnús Gíslason, amtmand, 150, *Ib* 48.
- Magnús Gizurarson, biskop, *II* 23.
- Magnús Guðmundsson, forvalter i Skálholt, *II* 192.
- Magnús Jónsson prúði *II* 156.
- Magnús Jónsson, lagmand, 96.
- Magnús Jónsson, sysselmand, 5, 7, *Ib* 1, 10, 11, 12, 14, 15, 66, (*II* 210).
- Magnús Jónsson i Vigur 24—5, 27, 46, 132, 134, 142, *Ib* 39, *II* 210, 213, 252 (?).
- Magnús Jónsson á Leirá 142, 143.
- Magnús Jónsson *Ib* 168, 175.
- Magnús Ketilsson, sysselmand, 211.
- Magnus lagabøter 104, 107, 210, *Ib* 106, *II* 43, 60, 67, 71, 117, 118, 152, 205, 291, 292, 293, 302, 303, 304, 305.
- Magnús Magnússon, præst til Hvammur, 54, *Ib* 19, 36, 39.
- Magnús Magnússon á Eyri 142.
- Magnús Magnússon *Ib* 39.
- Magnús Markússon, præst til Grenjaðarstaðir, *Ib* 87, *II* 188, 204, 205.
- Magnús Ólafsson den gode, konge, *II* 16, 21, 22, 42, 44, 65, 74, 90, 91, 92, sagaen om ham *II* 141, 142.
- Magnús Ólafsson barfod, konge, *II* 13.
- Magnús Ólafsson, præst til Laufás, 2, 13, *II* 68, 100, 101, 103, 194, 195, 198, 252.
- Magnús Ólafsson, lagmand, *Ib* 36.

- Magnús Pálsson (Vidalin) *Ib* 38, 39.
- Magnús Sigurðarson den blinde, konge, *II* 28, 92.
- Magnús Sigurðsson í Bræðratungu, 57, 84—6, *Ib* 22—3, 24, 27, 75, 166, —180, *II* 249.
- Magnús Þorsteinsson *Ib* 178.
- Magnús Þorsteinsson, sysselmand, *II* 284, 285.
- Magnús saga Eyjajarls *II* 215.
- Magnusens, Mette 60, 92, 94, 162, 172, 176, 177, *Ib* 27—8, 34, 48, 51, 58, 60, 75, 115, 119, 121, 142.
- Magnæus, Guðmundur 205, 206, 208, 209, 210, 225, 226.
- Mágus saga *II* 33, 174, 178.
- Maren Joensdatter, A. M. s. stuepige, 178, *Ib* 32 (Marina), 118.
- Marescallus (o: Thomas Marshall) *II* 195, 196.
- Margrete, dronning, *II* 120, 121, 293.
- Margrjet (o: Anna Margrethe Hansdatter) *Ib* 39.
- Margrjet undir Staðarfelli *II* 282.
- Margrjet Sæmundardóttir 18.
- Margrjet Vigfúsdóttir *Ib* 106.
- Marianus Scotus *II* 34.
- Marinus geographus *Ib* 158.
- Máriu saga 152, *II* 209.
- Máriuvisur *II* 180.
- Markús Bergsson, sysselmand, 163, *Ib* 87.
- Markús Skeggjason, lovsigemand, *II* 12, 89.
- Marteinn Einarsson, biskop, *II* 211, 286.
- Martinus IV, pave, *II* 118.
- Masius, H. G., professor, 26, 92.
- Mathesius, D., præsident, 90, 92—3, 169, *Ib* 87.
- Mathesius., J., kancelliråd 90, 92—4, 169, 172, *II* 200, 201.
- Mathæus Westmonasteriensis, fin-
geret engelsk krønikeskriver, *II* 72, 74, 83.
- Meibom, Heinrich († 1625) *II* 125.
- Meibom, Heinrich († 1700), *II* 81, 126.
- Meier, Reinholt, etatsråd, 30, 31, 34, 42, 131, 152.
- Mela, Pomponius, geograf, *II* 112.
- Mellen, Jakob de, præst i Lübeck, *II* 115.
- Mellitus, missionær og ærkebiskop i England, *II* 83.
- Melsteð, Bogi Th. 229.
- Melusinæ historia *II* 177.
- Messenius, Joh. *Ib* 158, *II* 25.
- Meursius, Joh. 195, *Ib* 159.
- Michaelsflokkur *II* 180.
- Miltzow, Gert, præst 16, 132.
- Móðarsrimur 139.
- Molesworth, Robert, *Ib* 99.
- Moller, Johannes *Ib* 87.
- Monrad, P. J., kancellideputeret, 219, 221.
- Morhoff, D. G. *Ib* 56.
- Mortensen, Jens, præst, *II* 23, 25.
- Mosheim, J. L. 166, *Ib* 87, 160—4.
- Moth, M., oversekretær, 17—20, 22, 25, 27—34, 36, 38, 47, 90, 133, 138, 171, *Ib* 15, 67, 68, 69, *II* 183, 224.
- Muhle, Heinr. *Ib* 87.
- Mule, H. M., professor, 43.
- Mumme, boghandler, 204.
- Mund, Pros, admiral 113, *II* 287, 298, 299.
- Müller, Chr., amtmand, 47, 50, 52, 58, 76, 77, 83, 85, 87, 113, 127, 170, *Ib* 18, 22, 73, *II* 183, 186, 202, 215, 224, 301.
- Müller, Greg. *II* 225.
- Müller, Henrik, rentemester *II* 224.
- Müller, P. E., biskop, 210, 211, 219, 221.
- Mýsingr *II* 137.
- Møllmann, Bernh., professor, 111,

- 174, 175, 179—80, 181, 183, 196, 198, 202, 203, 207, 219, 221, *Ib* 35, 36, 42, 135—6, 137, 139—141, 144.
Mörðr Valgarðsson *II* 68.
- Naddoddr *II* 92.
Nebel, B. 72.
Nikephoros Botaniates, kejser, *II* 82.
Nicolaus (Nicholas Breakspear), kardinal (senere Adrian IV) 31.
Nicolson, W. *II* 195.
Niðurstigsvísur *II* 188.
Nielsen (Nicolai), Thomas, foged († 1665), *II* 286.
Nikulás Björnsson *II* 282.
Nikulás Finnsson *II* 211, 212.
Nikulás Þormóðsson *II* 282.
Nikulásdrápa *II* 180.
Nikulássaga *II* 48.
Njáll Þorgeirsson *II* 64.
Njáls saga 25, 94, 112, 132, 206, 207—8, 209, *Ib* 13, *II* 9, 50, 62, 68, 80, 86, 220, 262.
Njörðr *II* 14.
Nordal, Sigurður, professor, 229.
Nórr *II* 1.
Nørregaard, Laurids, professor, 199, 219, 221.
- Oddaannálar 109.
Oddr (Tungu-Oddr) *II* 5—6.
Oddr munkr *II* 30, 31, 38, 91.
Oddur Einarsson, biskop, *Ib* 107, *II* 145, 222.
Oddur Eyjólfsson *II* 205.
Oddur Jónsson, præst til Reynivellir, *II* 198.
Oddur Oddsson, præst til Reynivellir, *II* 197, 198.
Oddur Sigurðsson, vicelagmand, 75, 85, 93, *Ib* 25, 38, *II* 148, 149, 157, 161, 173, 204, 206, 213, 222.
Oddur Þórðarson, lagmand, *Ib* 106.
Odd(ver)ja annálar *II* 105.
- Odin 39, 106, 108, 155, *II* 96, 97, 98, 101, 112, 193, 194.
Odorannus *II* 34.
Ófeigur Magnússon *Ib* 166, 169, 174, 177.
Olaf Engelbrektsson, ærkebiskop, 189.
Olaf Eriksson, konge, *II* 9, 23, 41.
Olaf Hákonsson, konge, 107, *Ib* 42, *II* 120, 121.
Óláfs saga helga 152, 186, *Ib* 29 (?), *II* 17, 25, 26, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 36, 41, 49, 52, 63, 72, 73, 74, 158, 159, 172, 183, 202, 215, 245, 289.
Óláfs saga Tryggvasonar 3, *II* 22, 23, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 36, 38, 39, 40, 46, 49, 50, 51, 52, 57, 58, 59, 61, 62, 66, 81, 89, 91, 92, 104, 120, 121, 158, 250, 252.
Ólafur Brandsson, præst til Kvinnabrekka, *II* 211.
Ólafur Bærill *II* 185.
Ólafur Einarsson, sysselmand, 139, *Ib* 21, 285, 286.
Ólafur Gislason, præst til Hof, *II* 180, 205 (en anden?).
Óláfr Goðrøðarson *II* 19.
Ólafur Guðmundsson, præst til Hjarðarholt 6, *Ib* 11, 106.
Óláfr Haraldsson *II* 7.
Óláfr Haraldsson den hellige *II* 3, 10, 17, 26, 30, 40, 42—3, 44, 50, 64, 65, 72—4, 78, 114—15, 140, 182—3.
Óláfr Haraldsson enn kyrri *II* 11, 13, 78.
Ólafur Hjaltason, biskop, 133, 134.
Ólafur Jónsson, rektor, senere præst til Hitardalur, 4, 8, *Ib* 4, *II* 183, 184.
Ólafur Jónsson, præst til Staður í Grunnavig, *Ib* 10, 24, *II* 161, 162, 191.
Óláfr litilláti *II* 138.

- Ólafur Ólafsson, præst, *II* 238, 239, 242, 249.
- Ólafur Pálsson, domkirkepræst, 218.
- Ólafur Pjetursson, præst til Garðar, *II* 215.
- Ólafur Rögnvaldsson, biskop, *II* 156.
- Ólafur Stefánsson, præst til Vallanes, 139, 157.
- Óláfr trételgja *II* 1, 15.
- Óláfr Tryggvason *II* 7, 9—11, 14, 22, 23, 30, 38, 58—59, 61, 65, 72, 91.
- Óláfr Þórðarson, hvítaskáld, 109, *II* 100.
- Óleifr feilan *II* 5, 14, 15.
- Óleifr hjalti *II* 4.
- Óleifr hvíti *II* 15.
- Olivarius, H., provst, 171.
- Ólsen, Björn M., professor, 113, 214, 216.
- Olsen, Hans (Hans Ólafsson), købmand, *I b* 19.
- Ólöf Loptsdóttir 6, *I b* 106.
- Orcades Torfæi 12, 22, 25, 27, 28, 35, 40, 41, 42, *II* 231.
- Orkneyinga saga *II* 136.
- Ormur Daðason, sysselmand, 145, 147, 153, 155, 157, 159, 160, 171, 178, 194, *I b* 18, 29, 38, 117.
- Ormur Jónsson í Gufudal 6, *I b* 10.
- Ormur Sturluson, lagmand *II* 151, 153.
- Ormur Vigfússon í Eyjum *II* 221.
- Ósk Þorsteinsdóttir *II* 5, 52, 53.
- Ósvifr Helgason *II* 5.
- Otfrid 28.
- Óttarr (vendilkráka) *II* 15, 84.
- Óttarr (Ohtere) *II* 289.
- Óttar Guðmundsson *II* 196, 211.
- Otto Frisingensis 27, *II* 34.
- Páll, klerkr, *II* 122.
- Páll Ámundason, præst til Kolfreyjastaðir, 127, *I b* 25, 42, *II* 216, 291, 296.
- Páll Ámundason *II* 282.
- Páll Árnason, rektor, 227.
- Páll Björnsson, præst til Selárdalur, 139, *I b* 66.
- Páll Erasmusson, præst til Hrepphólar, 7.
- Páll Gíslason, landssekretær, *II* 154.
- Páll Hákonarson *II* 155, 226, 227, 229, 230.
- Páll Jónsson, præst til Melstaður, *I b* 11.
- Páll Ketilsson, præst til Staðarstaður, 7, 55, 130, *I b* 4, 5, 66, *II* 216.
- Páll Eggert Ólason, professor, 229, *I b* 166.
- Páll Pálsson, kapellan til Staðarstaður, *II* 165, 198, 286.
- Páll Sveinsson, præst til Goðdalir, *I b* 27.
- Páll Sveinsson *II* 189.
- Pálmi Pálsson, adjunkt, *I b* 58.
- Páls saga (biskups) 205, (postula) *II* 181.
- Palthen, Johann Philipp, *I b* 160.
- Paludan, Jens, præst, 101.
- Pancirolos, Guido, *II* 23.
- Papebroch, Daniel, *I b* 159, *II* 75, 80, 81, 83.
- Parsberg, Holger, etatsråd, *II* 201.
- Paschalis II, pave, *II* 13, 81.
- Patin, Guy, *I b* 160.
- Paulus Diaconus 27.
- Paust, Paul, i Bergen, *II* 151.
- Peder Laale 116.
- Pederssøn, Absalon *II* 201.
- Pedersøn, Hans, rådmand i Stavanger, *II* 133.
- Pelagius II, pave, *II* 83.
- Peringskiöld, J., 35, 127, 141.
- Petavius, Dionysius, *II* 37, 82, 83, 84.
- Peter Eiriksson, norsk kansler, *II* 122.
- Petersen, J. M., 175.

- Petrus, biskop, *II* 10, 66.
 Petri, Olaus, *II* 83.
 Petrus Ubsalensis (α: P. Petrejus?)
II 82.
 Pétrs saga ok Páls *II* 186.
 Pfantzius, professor i Leipzig, *Ib*
 157.
 Philippus, konge i Sverige, *II* 13, 81.
 Phokas II, kejser, *II* 14, 83.
 Píningsdómur *II* 205.
 Píslargrátur *II* 180.
 Pjetur Árnason, præst, *II* 192.
 Pjetur Bjarnason á Tjaldanesi *II*
 206.
 Pjetur Hálfðanarson *II* 120.
 Pjetur Markússon 59.
 Pjetur Pálsson (Peder Poulsen) *II*
 215.
 Pjetur Þórðarson *II* 196.
 Pjetur Þórðarson á Hólmi *II* 211.
 Pjetur Þórðarson á Fellsenda *II*
 211.
 Platon *Ib* 158.
 Plinius 106, *Ib* 158, *II* 113, 290.
 Plutarch *Ib* 161—2, 163.
 Pompejus *Ib* 155.
 Pontanus, J. I., *II* 24.
 Pontoppidan, Erik, biskop og pro-
 kansler, 107, 180, 183, 194, 196,
 197, *Ib* 62, 89, 134—5, 138, 139.
 Pontusrímur 97.
 Postula sögur *Ib* 54.
 Poulsen, C., købmand, 53.
 Poulson, Paul, præst, 44.
 Priscianus *II* 195.
 Prokopios *II* 112, 290.
 Psalteria *II* 217—220.
 Raben, Peter, admiral, 65, 66, *Ib*
 26, 36, 76, *II* 226.
 Radulfus (Ralph) de Diceto *II* 72,
 74, 83.
 Rafn, Carl Chr., 188, 202, 219, 221,
 226.
 Ragnar lodbrok *II* 2, 15.
 Ragnars saga *II* 179, 189.
 Ragnhildur á Hólmi *II* 208.
 Ragnhildur Þórðardóttir *Ib* 11.
 Ramshart, P., justitsråd, 103.
 Ramus, Jonas, *II* 39, 97, 131.
 Randiður Gísladóttir *Ib* 167.
 Rantzau, Otto, greve, *Ib* 87, *II* 44.
 Rask, Jørgen, 91.
 Rask, Rasmus, 185, 208, 216, 218,
 220, 221, 223.
 Reenberg, Morten, præst, 162, 167,
 169, 173, 177, *Ib* 31, 33, 36—7, 50,
 51, 87, 103.
 Reenhelm, Jakob, 104, *Ib* 158, *II*
 109.
 Regino von Prüm *II* 34.
 Reiðar, konge, *II* 137.
 Reiersen, H. Chr., kancellideputeret,
 220, 221.
 Reineccius *II* 81.
 Reitzer, Chr., professor, 30, 43, 46,
 61, 90—92, 98, 102, 140, 147, 169,
 183, *II* 223, 231.
 Rensch *II* 208.
 Repp, Þorleifur G., 211.
 Resen, Hans, *II* 103.
 Resen, Peder 11, 110 (Resenii hus),
 128, 148, *II* 19, 40, 93, 94, 95, 96,
 97, 98, 99, 100, 103, 106, 107.
 Reykjarfjarðarbók 25.
 Rimbegla *II* 148, 212—13.
 Roger of Hoveden, engelsk krönike-
 skriver, *II* 72, 74.
 Rolv krake 41, 42.
 Rómverjasögur *II* 66.
 Rósa (digt) *II* 180.
 Rosefontanus, se Svanning.
 Rosenheim, Jens, amtmand, *II* 224.
 Rosenkrantz, Jens, etatsråd, 110, 131,
Ib 95, 161, *II* 199, 201, 224.
 Rosenkrantz, amtmand, *II* 224.
 Rosing, H., biskop, 134.
 Rostgaard, Fr., 22—4, 33, 45, 65, 91,

- 94, 102—3, 111, 138, 147, 169, 170,
Ib 56, 87, 162.
- Rothe, Gabriel, boghandler, *Ib* 99.
- Rudbeck, O., 149, *Ib* 158, *II* 100.
- Rudolf, biskop, *II* 145.
- Rugman, Jón Jónsson, 3, *Ib* 158.
- Runkamál *Ib* 22.
- Runólfur Gíslason *II* 174.
- Runólfur Jónsson *Ib* 159, *II* 95—96,
97, 106, 107.
- Runólfr Þorleiksson *II* 13.
- Røgnvaldr, jarl på Møre, *II* 3.
- Rømer, Ole, professor, *Ib* 87.
- Salan, J., *II* 195, 196.
- Salan, P., 44.
- Salmuth, H., *II* 23.
- Sandvig, B. C., 216.
- Saxo Grammaticus 3, 39, 42, 91, 101,
Ib 161, *II* 23, 24, 101, 103, 105,
137, *II* 308.
- Scavenius, H., assessor, 94.
- Schafnaburgensis *II* 34.
- Schelderup, O., amtmænd, 94, 169.
- Scheving, Hallgr., adjunkt, 208, 210,
227.
- Scheving, Lauritz, *II* 164.
- Schillinck, Hans, *II* 280.
- Schlegel, Johan Fr. V., professor,
199, 211, 220, 221.
- Schlegel, Johan H., professor, 220,
221.
- Schlözer, A. L., 205.
- Schow, Chr., kancellideputeret, 220,
221.
- Schreiber, mag., *Ib* 33, 51.
- Schøning, Gerh., 205, 220, 221.
- Seelen, H. v., *Ib* 87.
- Sehested, Chr. T., schouthbynacht,
90.
- Seidelin, K. H., bogtrykker, 100.
- Series regum Norvegiæ *II* 30.
- Series regum Daniæ (Torfæi) 25,
36, 39, 40—43, *Ib* 91, *II* 231.
- Sibbern, N. P., 162.
- Sigebertus, tysk krønikeskriver, *II*
34.
- Sigfúss Loðmundarson, præst, *II* 89.
- Sighvatr Surtsson *II* 11.
- Sigmundur Brestisson *II* 22.
- Sigmundur Sæmundarson *II* 153.
- Sigríður Árnadóttir 7.
- Sigríður Hákonardóttir 85, *II* 206.
- Sigríður Jónsdóttir (Páll Vidals
søster) *Ib* 39.
- Sigríður Jónsdóttir, bispefrue, *Ib*
22, 43.
- Sigríður Þórðardóttir *Ib* 167.
- Sigurðar saga fóts *II* 220.
- Sigurður Björnsson, lagmand, 17,
75, 78—82, 93, 96, 97—8, *Ib* 19,
22, 24, 25, 73, 75, 87, 169, 173, 176,
177, *II* 151, 152, 154, 166, 168—70,
179, 189, 208, 209, 215, 217, 221,
236, 286.
- Sigurður Einarsson *II* 227.
- Sigurður Fáfnisbani *II* 97.
- Sigurður Guðnason *Ib* 166, 174, 177,
II 174, 246, 265.
- Sigurðr Hákonarson, jarl, *II* 31, 32,
49.
- Sigurður Hákonarson *II* 285.
- Sigurðr Hálfðanarson, konge, *II* 10.
- Sigurður Hallsson, præst til Hrafn-
eyri, *II* 244.
- Sigurðr Haraldsson hrísi *II* 10.
- Sigurður Húnason *II* 268.
- Sigurður Ingimundarson *II* 197, 210,
214.
- Sigurður Jónsson, præst til Grenjað-
arstaðir *II* 156.
- Sigurður Jónsson, præst til Prest-
hólar 97, 121, *II* 253.
- Sigurður Jónsson, lagmand, *II* 166,
168.
- Sigurður Jónsson á Knör *II* 179.
- Sigurður Jónsson, præst til Holt,
II 181, 187, 189.

- Sigurður Kárason *Ib* 45.
 Sigurður Magnússon Jórslafari, kon-
 ge, *II* 13, 18, 83.
 Sigurður Magnússon á Ferju *II*
 203, 214, 225.
 Sigurður Ragnarsson *II* 15.
 Sigurður Sigurðsson, landssekretær
 (i Saurbæ) 79, 81—2, 98, *Ib* 22,
 73—4, 87, *II* 154, 208, 221, 291.
 Sigurður Sigurðsson jun. i Saurbæ
 (senere sysselmand i Myrasysse)
II 189, 190.
 Sigurður Sigurðsson fra Holt *II* 189.
 Sigurður Torfason, præst til Melar,
II 187, 214.
 Sigurður Þorsteinsson, guldsmed,
Ib 27.
 Sigvaldi langalif *II* 282.
 Sigvaldi Halldórsson *II* 283.
 Sigvatr Þórðarson skjald 13.
 Simeon Dunelmensis *II* 58, 72, 74.
 Simon klerkr *II* 122.
 Skaanske lov *II* 71.
 Skáldatal *II* 194, 196.
 Skálholtsbók (Grágás) 214.
 Skapti Þóróddsson lovsigemand *II*
 10, 64, 67.
 Skarðsbók *II* 181.
 Skarpheðinn Njálsson *II* 64.
 Skikkjurímur 132.
 Skjöldr *II* 137.
 Skjöldunga saga 112, *II* 137.
 Skjöldunga vísur *II* 213.
 Skúli Magnússon, landfoged, *Ib* 21,
 26, 45.
 Skúli Ólafsson á Seylu 46, 132, 134,
 143.
 Skúli Þorláksson, præst til Grenjað-
 arstaðir, 134.
 Slange, N., højesteretsassessor, 85.
 Smith, Birket, overbibliotekar, 220,
 221.
 Sneglu-Halla þátr 217.
 Snjáskvæði *II* 210.
- Snorri goði *II* 2, 270.
 Snorri Jónsson, præst til Helgafell,
 59, 92.
 Snorri Karlsefnisson *II* 14.
 Snorri Sturluson 6, 35, 39, 109, 213,
Ib 54, 95, 135, *II* 18—19, 21, 23,
 24, 25, 26, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 36,
 39, 41, 42, 46, 49, 50, 51, 52, 72, 73,
 74, 78, 79, 83, 84, 85, 87, 97, 99,
 100, 101, 104, 119, 121, 137, 138.
 140, 193, 194, 222, 244, 289, 306.
 Solveig Magnúsdóttir *II* 158, 287.
 Solveig Rafnsdóttir, abbedisse, *II*
 287.
 Span, S. C., admiralinde, 169.
 Sperling, Otto, '27, 29, 41, 44, 94,
 104, 122, 147, 169, *Ib* 87, 162, 163,
II 200, 201, 224, 234—5.
 Staðarhólsbók 212, 214, *II* 207.
 Stadfeldt, Ásgeir, sorenskriver, 228.
 Stampe, H., professor, 196, *Ib* 137.
 Starkad 118.
 Steenbuch, Hans, professor, 9, *Ib*
 33, 51, 58, 68.
 Steenstrup, Johannes, prof., 220, 221.
 Stefán Björnsson 206, 226.
 Stefán Eiríksson 185, 216.
 Stefán Ólafsson, præst til Vallanes,
 4, 158, *II* 95, 198, 199.
 Stefán Pálsson, præst til Vallanes,
II 256.
 Stefniir Þorgilsson *II* 61.
 Steindór Finnsson 53—4.
 Steindór Gíslason *II* 208.
 Steingrímur Jónsson, biskop, 186,
 227.
 Steinkell, konge, *II* 25.
 Steinn Jónsson, biskop, *Ib* 12, 14,
 87, *II* 156.
 Steinn Þorgestisson, lovsigemand,
II 10.
 Stephanius, S. H., 3, *Ib* 159, *II* 29,
 93, 95, 96, 99, 100, 101, 102.
 Stephanus, biskop, *II* 10, 66.

- Stephensen, Magnús, justitiarius, 185, 211, 216.
- Stiernhielm, G., *Ib* 80.
- Stigsen, Paul, *II* 296.
- Stjúpmóður ríma *II* 210.
- Storm, G., professor, 210, 212.
- Stoud, L., biskop, 45, 133.
- Stub, Andreas, *II* 166.
- Stub, C. M., 160, 170, *Ib* 164.
- Stub, Chr., 166.
- Sture, Sten, *II* 300.
- Sturla Þórðarson *II* 102, 140.
- Sturlunga saga 25, 46, *II* 28, 40, 50, 60, 75, 89, 90, 215.
- Styr Þorvaldsson, *Ib* 166, 174, 177, *II* 192, 213, 214.
- Suhm, P. F., 40, 42, 198, 206, 207, 209, 210, 220, 221, 227.
- Sund, Ole Jenssen, 99, 102.
- Sunnefa *II* 253.
- Sunonis leges Scanicæ 211.
- Svaning, Hans, *II* 24, 25 (Rosefontanus), 39, 74, 82.
- Svegðir *II* 14.
- Sveinbjörn Egilsson, rektor, 211, 212.
- Sveinn Alfifuson *II* 41.
- Sveinn Gíslason *II* 174.
- Sveinn Hákonarson jarl *II* 30.
- Sveinn Jónsson á Svinafelli *II* 259.
- Sveinn Sölvason, lagmand, *Ib* 29.
- Sveinn Torfason 142, *II* 141.
- Sveinn Þórisson *II* 302.
- Sveins rímur Múkssonar *II* 179.
- Sven Aggesøn 101, 128.
- Sven tveskæg 23, 41, 42, *II* 9, 23.
- Sverrir, konge, *II* 91.
- Sverris saga *II* 42.
- Syv, Peder, 27, 31, 45, 90, 120, 138, 169, *II* 174, 177, 194.
- Sællandske lov *II* 71.
- Sæmingr *II* 1.
- Sæmundur Árnason á Hólmi *II* 208.
- Sæmundr fróði Sigfússon 48, 107—10, 112, 134, *II* 1, 9, 11, 12, 18, 27, 28, 30, 31, 32, 33, 37, 38, 85, 87, 89 ff.
- Sæmundur Magnússon *II* 153.
- Sæmundur Oddsson, præst til Hítardalur, 18, *II* 217.
- Søfrensen, se Sørensen.
- Sögubrot 28, (*Ib* 159), *II* 103.
- Sölvi í Njarðey *II* 137.
- Sölvör Vigfúsdóttir *II* 245.
- Sørensen, Jacob, renteskriver, 22.
- Sørensen, Jacob, købmand, 54.
- Sørensen, Jørgen (købmand), *II* 240.
- Tacitus 28.
- Teitr Ísleifsson, præst, *II* 2, 3, 8, 9, 10, 11, 25, 75, 76, 77.
- Teitr Ketilbjarnarson *II* 7, 14.
- Testamentum Magni regis 104.
- Thaarup, underbibliotekar, 223.
- Theodricus monachus 45, *II* 26, 29, 30, 31, 32, 37, 40, 59, 72, 73, 74.
- Theogenes saga *II* 176.
- Therkelsen, Niels, købmand, *Ib* 88.
- Thestrup, C., professor, 151, 178, 194, 196, *Ib* 33, 35, 37, 48, 49, 51, 120, 128, 135, *II* 222.
- Thestrup, Frands, landsdommer, *Ib* 135.
- Thomsen, Vilh., professor, 220, 221.
- Thorarensen, Bjarni, amtmand, 208, 227.
- Thorarensen, Vigfús, kancellisekretær, 228.
- Thorkelin, Grímur, 205, 206, 209, 210, 222.
- Thorlacius, B., professor, 199, 210, 220, 221.
- Thorlacius, Gísli, rektor, 207, 227.
- Thorlacius, Skúli, rektor, 206, 207, 208, 209, 220.
- Thorlacius, Theodor, sysselmand, 227.

- Thorne, William (14. årh.), *II* 83.
 Thorsen, P. G., bibliotekar 188, 190, 202, 214, 220, 221, 223.
 Thorsteinsson, Steingrímur, rektor, 228.
 Thott, O., greve, 198, 205, *Ib* 56, 57.
 Thura, Alb., 24, 31, *Ib* 1, 2, 46, 77, 164—5.
 Tissier, Bertrand, 29.
 Tómas Jónsson 139.
 Tómas Konráðsson 51, 53, 71.
 Tómas saga postula *II* 181.
 Tordenskjold *Ib* 23.
 Torfi Erlendsson, sysselmand, *II* 127, 128, 131, 132.
 Torfi Jónsson í Klofa *II* 127.
 Torfi Jónsson, præst til Gaulverjabær, 10, 121, *II* 205.
 Torfi Jónsson *II* 299.
 Torfi Jónsson í Flatey *II* 170, 196, 202, 209, 210, 215.
 Torfæus (Þormóður Torfason), 3, 10—13, 15—22, 25—28, 30, 31, 33—43, 63, 90—91, 94, 98—9, 102, 104, 107, 111, 113—15, 120, 122, 123, 125, 132, 137, 138, 142, 143, 147, 148, 152, 165, 168, 171, 173, 186, 217, *Ib* 16—17, 23, 25, 75, 87, 89, 90, 91, 93, 111, 160, *II* 40, 41, 46, 81, 94, 95, 108, 127—135, 136, 137, 149, 151, 165, 166, 172, 185, 187, 194, 212, 213, 214, 222, 231, 232, 234—5, 252, 289.
 Tóubragur Sunnefu *II* 253.
 Trifolium Torfæi 42.
 Trjekarls ljóð *II* 210.
 Troil, Uno v., ærkebiskop, 152, *Ib* 12, 15, 16.
 Trojel, borgmester, 12.
 Trójumanna saga *Ib* 159, *II* 174—5, 179.
 Trulsen, Peter, *II* 298.
 Tryggvi Ólafsson *II* 7.
 Trönu þáttur *II* 177.
 Úlfeðinn Gunnarsson, lovsige mand, *II* 4, 6, 12.
 Úlfliótr *II* 3, 4, 33, 34, 46, 47, 48, 49, 50, 51.
 Úlfs saga Uggasonar *II* 220.
 Undalinus, se Claussøn, Peder.
 Upplandslagen *II* 71.
 Urbanus II, pave, *II* 81.
 Urgolis saga *II* 176.
 Ussing, J. L., professor, 202, 220, 221.
 Utterclou, sekretær, 35.
 Walckendorf, Christopher, *II* 208.
 Walckendorf, Erik, *II* 300.
 Valdemar sejr 109, *II* 100.
 Valfinna völuvegri *II* 179.
 Valgarðr enn grái *II* 68.
 Valgerðr Þorgilsdóttir *II* 16.
 Walter, Fr., oberhofmeister, 89, 91.
 Wandal, Hans, professor og biskop, *II* 129.
 Wandalinus, rektor, 11.
 Vanlandi *II* 15.
 Wartberg, J. S., generalprokurator, 162, *Ib* 31.
 Vatnsdæla saga *II* 63, 105.
 Vatnshyrna *II* 48, 57.
 Weber, J., amanuensis ved Universitetsbiblioteket, 183, 195, 203, 223.
 Vedel, Anders S., *II* 23, 24.
 Weghorst, Henrik, professor, *Ib* 33, 37.
 Vegolis saga *II* 176.
 Weile, Madz, mag., 116.
 Weiner, Lauritz, 45.
 Verelius, Olof, *Ib* 111, 158, *II* 26, 27, 29, 52, 82, 100, 196.
 Wergeland, Henrik, 187.
 Werlauff, E. C., 9, 11, 19, 26, 30, 43, 68, 99, 102, 105—7, 111, 129, 147, 150, 152, 162, 166, 170, 175, 188—90, 194, 197—9, 207, 208, 210, 212, 220, 221, 227, *Ib* 3, 134.

- Vermundur Ketilsson *II* 154.
 Vernon, envoyé, 140.
 Westergaard, N. L., professor, 200, 214, 220, 221.
 Vibe, D., obersekretær, 87, 171, *Ib* 87.
 Wichmann, Hans Diderichsen, 178, *Ib* 117.
 Victor II, pave, *II* 75, 76, 77.
 Vídalín, Jón Þorkelsson, biskop, 38, 47, 50, 55, 115, 131, 176, *Ib* 12, 14, 18, 20, 22, 24, 29, 47, 75, 86, 87, *II* 144, 152, 183, 184, 186, 208, 238, 252 (? M. I. Th. α : mag. Jón Þorkelsson?).
 Vídalín, Páll Jónsson, lagmand, 50, 52, 54—9, 61, 63—6, 69, 72, 77, 80—82, 107, 127, 137, 142, 148, 157, 160, 163, 166, 171, 176, 205, *Ib* 6, 10, 12, 14, 19—22, 24, 25, 26, 27, 36, 38—40, 45, (70)—73, 76, 86, 87, 88, 90, 93, 95, 143, *II* 121, 195, 197, 209, 227, 301, 310.
 Wiedewelt, Joh., billedhugger, 203.
 Wielandt, Joachim, kancelliråd, 104, *II* 166, 200, 201.
 Víga-Glúms saga 152, *II* 72, 203.
 Víga-Skútu saga 11.
 Víga-Styrr *II* 270.
 Vigfús Árnason, sysselmand, *II* 175.
 Vigfús Erlendsson, lagmand, *Ib* 106, *II* 298, 299, 300.
 Vigfús Gíslason 87.
 Vigfús Guðbrandsson, præst til Helgafell, *II* 162, 173, 174, 213.
 Vigfús Hannesson, sysselmand, *Ib* 166, 169, 173, 174, 175, 177, 179, 180, *II* 234.
 Vigfús Ívarsson, hirdstyrer, *Ib* 106.
 Vigfús Jóhannsson í Laugardælum *II* 149.
 Vigfús Jónsson á Leirulæk *II* 210.
 Vigfús Jónsson í Flatey *II* 196, 211, 216.
 Vigfús Jónsson, præst til Hitardalur, *Ib* 50.
 Vignoles, A. des, præst, 43.
 Vigolis saga *II* 176.
 Vigslóði *II* 13.
 Vilbald, greve i Bremen, *II* 59.
 Vilborg Einarsdóttir 6.
 Vilhelm af Sabina, kardinal, *II* 204.
 Vilhjálms saga sjóðs *II* 176.
 Vilkins máldagi *II* 260.
 Villa, et håndskrift, *II* 181.
 Willemsen (1730) 162, *Ib* 31.
 Wimmer, Ludvig F. A., professor, 220, 221.
 Winsløw, J., læge, 23, 45, 138.
 Winsløw, P., præst, 44.
 Winterberg 23.
 Winther, B., assessor, 44, 137.
 Virgilius 28.
 Vísburr *II* 14.
 Vitus saga 132.
 Wolf (J. Chr.) i Hamborg *Ib* 163.
 Worm, Chr., biskop, 44, 110—11, 138, 140, 171, *Ib* 46, 87, 160, 195, 223.
 Worm, Ole, professor († 1654), 3, 13, 108, 120, 158, *Ib* 155, 158, 161, *II* 24, 25, 39, 59, 68, 73, 77, 83, 94, 95, 96, 99, 100, 194, 223, 228.
 Worm, Ole, professor († 1708), 61.
 Worm, Villum, justitiarius, *Ib* 155, 160, *II* 100, 195.
 Vossius, G. J., *II* 125.
 Wulfila 105, *Ib* 79, 161, 162, 163.
 Wældike, M., professor, 196.
 Völuspá *II* 94, 95, 96, 98, 194, 198, 199, 213.
 Ynglingatal 27.
 Yngvarr *II* 15.
 Yngvars saga víðförla 132.
 Yngvi Tyrkjakonungr *II* 14.
 Yngvi Agnason *II* 15.

Zeno, N. og A., 126.

Pangbrandr *II* 7, 11, 59.

Þiðriks saga 152.

Þjóðólfr ór Hvini *II* 46, 140.

Þóra á Setbergi *II* 197.

Þórarinn Eiríksson, præst til Eydalir, *II* 130.

Þórarinn Jónsson, præst til Hjarðarholt, 178, *Ib* 36, 39.

Þórarinn Ragabróðir, lovsigemand, *II* 4, 6.

Þórarinn Skeggjason *II* 12.

Þorbergur Þorsteinsson *II* 159.

Þorbjörg Magnúsdóttir *Ib* 39.

Þorbjörg Vigfúsdóttir *II* 157, 171.

Þórdís Bergsveinsdóttir *II* 128.

Þórdís Jónsdóttir 84, *Ib* 22—3, 170—172, 174, 176, 178, *II* 245.

Þórdís Özurardóttir *II* 14.

Þórður Brandsson, præst til Hjarðarholt, *II* 211.

Þórður Guðmundsson, lagmand, *Ib* 11, *II* 208, 270, 282.

Þórður Henriksson, landssekretær, *II* 154, 211.

Þórður Jónsson, præst til Hitardalur, *II* 158, 216.

Þórður Jónsson, præst til Staðarstaður, 11, 18, 46, 118, 134, *Ib* 43, 47, 87, 96, *II* 157, 161, 162, 171, 197, 199, 217, 221, 252 (? , Sr. Þ. I.s).

Þórður Jónsson *II* 260.

Þórður Jónsson, præst til Reykjadalur, *Ib* 9.

Þórður Kolbeinsson *II* 104.

Þórður Magnússon *Ib* 39, *II* 209.

Þórður Oddsson, præst til Vellir, *II* 183, 184.

Þórður gellir Óleifsson *II* 5—6, 14, 15, 55, 270.

Þórður Ormsson *II* 221.

Þórður Pjetursson á Hólmi *II* 208, 211.

Þórður hesthöfði Snorrason *II* 14.

Þórður Sturluson *II* 16.

Þórður Sveinbjörnsson, justitiarius, 211, 213.

Þórður Sveinsson, præst til Staður í Aðalvík *II* 191.

Þórður Þórðarson 145, *Ib* 45, 167, 175, 179, *II* 155, 222, 226, 229, 230.

Þórður Þorkelsson *II* 174, 282.

Þórður Þorláksson, biskop, 3, 5, 13, 16, 126, 135, 142, 144, *Ib* 13, 14, 15, 67, 100, *II* 36, 56, 62, 155, 184, 198, 214, 223, 245, 252 (? , Th. Th.s), 253, 257, 258.

Þórey Eyjólfsdóttir *II* 89.

Þorgeir í Brynjudal *II* 154.

Þorgeir Guðmundsson, præst, 211, 212, 228.

Þorgeir Tófason *II* 122.

Þorgeirr Ljósvetningagoði Þorkelsson *II* 6, 8—10, 56—7, 62.

Þorgeirs rímur stjarkarhöfða *II* 210.

Þorgerður Egilsdóttir *II* 14.

Þorgils Arason á Reykhólum *II* 16.

Þorgils Arason, præst, *II* 16.

Þorgils Gellisson *II* 15—17, 85.

Þorgils Oddason *II* 19, 50, 60, 90.

Þórhildr rjúpa Þórðardóttir *II* 14.

Þórir kroppinskeggi *II* 4.

Þorkatla á Lokinhömrum *II* 189.

Þorkell Blundketilsson *II* 5, 55.

Þorkell Eyjólfsson *II* 15, 16, 17, 85.

Þorkell Gellisson *II* 2, 3, 5, 7, 15, 16, 17, 84.

Þorkell hákr *II* 64.

Þorkell Jónsson í Njarðvík 139, *II* 214, 266.

Þorkell krafla *II* 63.

Þorkell Oddsson *II* 169.

Þorkell Tjörvason, lovsigemand, *II* 10.

- Þorkell máni Þorsteinsson, lovsigemand, *II* 3, 5, 6, 57.
- Þorláks saga *II* 142—3, 160, 161, 216.
- Þorlákur Arviðsson *II* 268, 286.
- Þorlákur Bjarnason, præst til Helgafell *II* 286—7.
- Þorlákur Guðbrandsson, sysseľmand, *II* 252.
- Þorlákur Jónsson *II* 250.
- Þorlákr Narfason, lagmand, *II* 296.
- Þorlákr Runólfsson, biskop, *II* 1, 13, 14, 18, 27, 28, 44, 65, 79, 84, 85, 87, 90, 93, 148, 303.
- Þorlákur Skúlason, biskop, 3, 6, 135, 136, *Ib* 112, *II* 147, 156, 159, 160, 210.
- Þorlákur Þórðarson *II* 183, 189, 287.
- Þorlákr Þórhallsson, biskop, *II* 142, 143, 147, 182, 187.
- Þorleifr jarlaskáld 19, *II* 50.
- Þorleifr enn spaki *II* 3, 46, 47, 49.
- Þorleifur Arason, præst til Breiðabólstaður, *II* 160.
- Þorleifur Árnason, præst til Kálfafell, 86.
- Þorleifur Björnsson, hirdstyrer, 6, *Ib* 106.
- Þorleifur Guðmundsson í Stóraskögi 6, *Ib* 11.
- Þorleifur Halldórsson, mag., 114, *II* 148, 149.
- Þorleifur Jónsson, præst til Oddi, *II* 128.
- Þorleifur Kláússon, præst til Út-skálar, *II* 163, 187, 197.
- Þorleifur Kortsson, lagmand, *II* 287.
- Þorleifur Magnússon á Hlíðarenda *II* 171.
- Þormóðr, en præst, *II* 8.
- Þormóðr Kolbrúnarskáld *II* 50.
- Þormóður Kortsson *II* 282, 283.
- Þormóðr Þorkelsson allsherjargoði *II* 48, 57, 58.
- Þormóður Torfason, se Torfæus.
- Þórólfr Mostrarskeggi *II* 4.
- Þórólfr refr *II* 6.
- Þórólfr, biskop í Oslo, *II* 75.
- Þorsteinn Egilsson *II* 5.
- Þorsteinn Eyjólfsson *II* 14.
- Þorsteinn Eyjólfsson *II* 195.
- Þorsteinn Finnbogason *II* 156.
- Þorsteinn Helgason, præst til Reykholt, 228.
- Þorsteinn Illugason *II* 156.
- Þorsteinn Ingólfsson *II* 3, 6.
- Þorsteinn Jónsson, præst til Eiðar, 134.
- Þorsteinn Magnússon, sysseľmand, *II* 284, 285, 286.
- Þorsteinn Ólafsson á Oddsstöðum *II* 197.
- Þorsteinn rauðr *II* 5, 14, 15, 52.
- Þorsteinn Sigurðsson, sysseľmand, 62—4, 157, 159, *Ib* 21, 22, 27, 87, *II* 230, 231.
- Þorsteinn surtr 125, *II* 4, 5, 52, 53, 55, 191.
- Þorsteinn Þórðarson *II* 158.
- Þorsteinn Þorleifsson, sysseľmand, 132, *II* 252 (Th. Th.).
- Þorsteins saga Víkingssonar 14, *II* 109.
- Þorsteins þáttur uxafóts *II* 63.
- Þóruljóð *II* 210.
- Þórunn Gunnarsdóttir *II* 5, 55.
- Þorvaldr Ísleifsson *II* 11, 75.
- Þorvaldr kroppinskeggi *II* 4.
- Þorvaldr Tungu-Oddsson *II* 5, 55.
- Þorvaldur Bjarnarson, præst til Melstaður, 228.
- Þorvarður Erlendsson, lagmand, *II* 150, 298, 299.
- Þorvarður Loftsson *Ib* 106.
- Þorvarður Pjetursson, præst til Þingeyrar, *II* 192, 193.

Þuríður Snorradóttir <i>II</i> 2.	Ørbech, landsdommer, 162, 170, <i>Ib</i>
Þuríður Sæmundardóttir <i>II</i> 152, 166,
216, 299.	31, 33, 51.
Þuríður Vigfúsdóttir <i>Ib</i> 11.	Örnólfr, biskop, <i>II</i> 10.
Ælnoth 44, <i>Ib</i> 159, <i>II</i> 74.	Ørslev, kapellan, 161, <i>Ib</i> 30, 33, 51.
Ögmundur Pálsson, biskop, <i>Ib</i> 63,
<i>II</i> 105.	Ørsted, A. S., 188, 220, 221.
	Örvar-Odds saga 16.
	Östgötalagen <i>II</i> 71.
	Özurr Hrollaugsson <i>II</i> 14.
-

HÅNDSKRIFTER

(Heri ikke indbefattet fortegnelsen s. 119—20)

1. I den Arnamagnæanske samling:

<p>Folianter:</p> <p>1 e β II: 120.</p> <p>1 f: 115, II 136.</p> <p>13: II 157.</p> <p>20 c: 120.</p> <p>39: 131.</p> <p>45 (Cod. Fris.): 131, 214.</p> <p>47: 131.</p> <p>61: 131.</p> <p>64: II 141.</p> <p>65: Ib 52, II 141.</p> <p>66 (Hulda): 131, II 141, 142, 217.</p> <p>Bæjarbók (en rest i 73b fol.): II 49, 202.</p> <p>75 b: II 183.</p> <p>106 (112): 217.</p> <p>113 b: 112.</p> <p>115: 98.</p> <p>122 a: 130.</p> <p>122 c: 120.</p> <p>124: II 225.</p> <p>132: 131.</p> <p>155: II 171.</p> <p>157 b: II 172.</p> <p>162 a: 143.</p> <p>180 a, b: 143.</p> <p>180 c: 139.</p> <p>205: II 159.</p> <p>207 b: 120, II 142.</p> <p>222: 129.</p>	<p>226: 141.</p> <p>228: 131, 142.</p> <p>230: 46, 132.</p> <p>232: 142.</p> <p>234: 122, 124, 143.</p> <p>241 b: 117.</p> <p>242 (Cod. Worm.): 109, II 100, 195, 197.</p> <p>243 b: 131.</p> <p>243 s: 120.</p> <p>250: 125.</p> <p>251: II 148.</p> <p>254: II 149.</p> <p>282—5 a: 147.</p> <p>285 b: 10, 104, 121, II 234.</p> <p>286: 147.</p> <p>328, 329 a, 332: 189.</p> <p>334: 130.</p> <p>344: 131.</p> <p>346—7: 131.</p> <p>350: II 152, 216.</p> <p>351 (?): II 65, 221—2.</p> <p>352: 129.</p> <p>355 a: 129.</p> <p>384: 149.</p> <p>385—6: 184.</p> <p>387: 184.</p> <p>390: 210.</p> <p>391: 184.</p> <p>392: 185.</p>	<p>393: 184, 204, 220.</p> <p>394: 184.</p> <p>395—406: 185.</p> <p>407: 209.</p> <p>411: 111.</p> <p>422: 207.</p> <p>423—5: 204.</p> <p>427: 108.</p> <p>433: 226.</p> <p>436: 195.</p> <p>437: 123, 178, 195, Ib 8, 54.</p> <p>446: II 150, 235.</p> <p>455: 206.</p> <p>462: 54.</p> <p>477: 184.</p> <p>478—81: 184, 216.</p> <p>482: 146, 184, 216.</p> <p>483: 146, 184, 216.</p> <p>484: 184.</p> <p>485: 184, 216.</p> <p style="text-align: center;">Kvarter:</p> <p>24: 214.</p> <p>56: II 151.</p> <p>62: II 185, 225.</p> <p>68: II 151.</p> <p>78: II 151.</p> <p>115 b: II 152.</p> <p>116: II 152.</p> <p>126 (?): II 68.</p>
--	--	---

- 138: *II* 152.
 146: 117.
 163: *II* 204, 205.
 168 a: *II* 153.
 186: *II* 153.
 206: 117.
 208: 127.
 218 a: *II* 154.
 219 b: *II* 154.
 235: 192.
 258: *II* 154.
 268: *II* 155.
 273: *II* 155.
 274: 192, *II* 156.
 276: 192, *II* 157.
 278 b: 192.
 281: *II* 179.
 288: *II* 157.
 304: 46.
 316: *II* 217.
 317: *II* 158.
 318: *II* 216.
 325 XI: *II* 159.
 364: 111, *II* 16.
 365: 111, *II* 1.
 368: 111.
 371: 120.
 376: *II* 159.
 379: *II* 159, 160.
 380: *II* 160.
 386: *II* 143, 147, 182.
 387: *II* 160.
 391: *II* 161.
 399: 148, *II* 161.
 406 a: *II* 161, 162.
 408 a, f: *II* 162.
 410: *II* 163.
 411: *II* 163, 164.
 415: 115.
 420 c: *II* 164.
 424: *II* 164.
 428: *II* 209.
 429 b: *II* 165.
 432: 115.
- 433: *I b* 7.
 434: 116.
 435 a: 140, *II* 172.
 435 b: 147.
 436: 24, 104, 120, 124,
 126, *II* 109, 111, 166,
 288.
 466: 25, 132.
 468: 94, 140.
 481: *II* 171.
 487: *II* 171.
 488: *II* 172.
 491: *II* 172.
 495: *II* 173.
 502: *II* 173.
 509: *II* 203.
 519: 16.
 521 b: 132.
 521 d: *II* 215.
 524: *II* 203.
 531: *II* 216.
 535: *II* 174.
 545: *II* 174.
 546: *II* 175.
 551 b: *II* 203.
 551 d: *II* 172.
 567 XIII: *II* 176.
 576 b, c: 117, *II* 176—7.
 578 c, d: *II* 177.
 587 a: *II* 203.
 590 a—c: *II* 178.
 597 b: *II* 178.
 602 b: *II* 179.
 615 n: *II* 179.
 622: *II* 180.
 628: *II* 181.
 645: *II* 143.
 649 a: 117.
 649 b: 117, 124.
 655: *II* 181.
 670 e: *II* 182.
 670 h: 107, *II* 115, 182.
 673 a: *II* 183.
 674 a: 47, 214.
- 683 a—c: *II* 185.
 684: *II* 186.
 686 b, c: *II* 186—7.
 697: *II* 187.
 698: *II* 187.
 702: *II* 187.
 716 e: *II* 188.
 717 fa: *II* 188.
 720 b: *II* 188, 189.
 721: *II* 189.
 728: *II* 189.
 729: 125, *II* 190.
 731: *II* 190.
 732 a VIII, X, XII: 125,
II 191.
 739: *II* 193.
 748 I—II: 153, 213.
 750: *II* 197.
 753: *II* 197.
 754: *II* 198.
 757 a: 212, 213.
 757 b: 139.
 758: *II* 198.
 761 a: 118, *II* 198.
 761 b: 118.
 771 a: 126.
 772 b: *II* 198.
 778 a: *II* 199.
 779 a, b: *II* 199.
 814: *II* 199.
 824: 147.
 835 a: *II* 200.
 864: 41, 42.
 885: *II* 200.
 902 b: *II* 201.
 904: *II* 202.
 909 a—e: 27, 116, *II* 202.
 916: 184.
 917 a—b: 184.
 919: 128.
 920: 184.
 921: 185.
 922: 129.
 923: 216.

923--7: 184.	147: <i>II</i> 209.	227: <i>II</i> 223.
927: 218.	151: 186.	228: 113, 126, <i>II</i> 111, 124, 223.
928--73: 185.	153: 186, <i>II</i> 210.	230: 117.
967--70: 184.	154: 186.	231 a--f: 116, <i>II</i> 224.
1013: 124.	155 a: 186, <i>II</i> 210.	251: <i>Ib</i> 50.
1014: 54.	158: <i>II</i> 210.	254: 11, 111.
1016: 107, <i>II</i> 117.	162: 139.	255: 127, <i>II</i> 304.
1027: 122, 162, 174, 182, <i>Ib</i> 48, 51.	166 a: <i>II</i> 211.	256: 125, <i>II</i> 151.
1029: 108, <i>II</i> 28.	168: 41, 120, <i>II</i> 212.	257--62: 113--14.
1030: 115, 128.	180: <i>II</i> 213.	258 b: <i>II</i> 185, 225.
1039: <i>II</i> 203.	182: <i>II</i> 214.	259: <i>II</i> 225.
1045: 15.	184: <i>II</i> 214.	265: 115.
1055: 184.	187: 147.	266: 118, <i>II</i> 139.
1056: 184.	194: <i>II</i> 214.	267: 66, 120, 124, <i>II</i> 225.
1059: 184.	208: <i>II</i> 291.	432: 141.
1060: 184, 216.	209: 117, <i>II</i> 214.	481: 122, <i>II</i> 237.
1061: 184, 216.	213: 126, <i>II</i> 255.	
1062: 184.	215: 113.	Rask 19: 208.
1063: 184.	216--18: 127.	— 81: <i>II</i> 310.
	219: 114.	Steph. 17: <i>II</i> 302.
	221: 120.	Acc. 2 m. m.: 185.
	222: 127.	Apogr. Dipl. Isl.:
	223: 62.	3034: <i>II</i> 279.
	224: 113.	3037, 3039: <i>II</i> 282.
	225 a: <i>II</i> 174.	3043: <i>II</i> 283.
	226 a: 114, 117, 122, 127, <i>II</i> 220.	3046: <i>II</i> 284.
	226 b: 122, 123, <i>II</i> 237.	

Oktaver
(og duodezer):

28: 214.
37 b: 117, *II* 204, 206.
59: *II* 222.
82--3: *II* 209.
110: *II* 209.

2. *I Universitetsbiblioteket, København :*

Don. var. 1 fol. (Tomi Bartholiani): 14--15.

Don. var. 137, 4to (Cod. Rantzovianus): *II* 44--5, 65, 71.

3. *I Det kgl. bibliotek, København :*

Gl. kgl. sml. 1812, 4to (Computus bibliothecæ regiæ): *II* 214.
— 2367, 4to (Snorra Edda): *II* 100, 197.
— 2872, 4to: *Ib* 51.
Ny kgl. sml. 1143 fol.: 165.
— 2061 b, 4to: *Ib* 61.
— 2063 a, 4to: *Ib* 108.
— 2133, 4to: 115.

Ny kgl. sml. 275 d, 8vo: 138.
Thott 1046--8 fol.: 194.
— 1074 fol.: 127.
— 1280 fol.: *II* 221.
— 483, 8vo: 124.
Kall 238 fol.: *Ib* 53.
— 631, 4to: *Ib* 61.
— 632, 4to: 114, *II* 127.
— 668, 8vo: 183.

4. *I andre biblioteker:*

Kgl. bibl. Stockholm: Cod. isl. papp.
fol. nr. 22: *II* 158.

Universitetsbibl. Uppsala: D. G. 11
(Uppsala-Edda): *II* 100, 196.

Landsbókasafn, Reykjavík: Lbs. 60
fol.: 115.

Þjóðskjalasafn, Reykjavík: Þingbók
Árnessýslu 1703—5: *I b* 166.

Stadtbibliothek, Hamburg: Cod.
geogr. 86 a, 8vo: *I b* 160.

5. *Håndskrifter i det gamle Universitetsbibliotek i København (brændt 1728), deriblandt codices Reseniani: II* 24, 26, 28, 40, 41, 48, 66, 73, 75, 81, 92, 105, 136, 159, 164, 223, 245, 290.
